

หนังสือเรียน

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

สุขศึกษาและสังคมศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

DCID LIBRARY

0000014626

บ 570
๗๖:สปช
๗๕๔๖ ท
๗๖3 (๒๕๔๕)

กระทรวงศึกษาธิการ

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๐
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

35.-

ตัวอย่าง

หนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สุขศึกษาและสังคมศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

เลขทะเบียน ๒๐๒๑๗๔ ๒๓
เลขหมู่ ๒๕๗๐ ๒๖:๘๒๗๐๕๔๖๗
วันที่ ๒๗.๑.๔๔

๒๕๔๔

หนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สุขศึกษาและสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

© กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๔

พิมพ์ครั้งที่ ๓ จำนวน ๖๐,๐๐๐ เล่ม
พ.ศ. ๒๕๔๔

ISBN 974-01-2280-9

องค์การค้ำของคุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

นายวิชัย พยัคฆโส ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๔๔

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สุขศึกษา และสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๒

๐
๐/๖๑

(นายอำรุง จันทวานิช)
รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำพิมพ์ครั้งที่ ๒

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้มี คำสั่ง วก ๑๐๗๒/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เรื่องการปรับปรุงคำอธิบายในส่วนที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) โดยให้แยกวิชาประวัติศาสตร์ไทยออกมาเป็นวิชาเฉพาะ ดังนั้น การจัดพิมพ์หนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สุขศึกษาและสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในคราวพิมพ์ครั้งที่ ๒ เล่มนี้ กรมวิชาการจึงจำเป็นต้องปรับปรุงเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สมัยรัตนโกสินทร์ โดยตัดเนื้อหาในบทที่ ๗ รัตนโกสินทร์แผ่นดินไทย ไปไว้ในหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และเพิ่มเติมเนื้อหาใหม่ เรื่อง พระมหากษัตริย์รัตนโกสินทร์ เข้ามาแทน ซึ่งเป็นเรื่องพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ทั้ง ๙ พระองค์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้และเกิดความรู้สึกรัก เทิดทูน และเกิดความภาคภูมิใจในพระมหากษัตริย์ของไทย

กรมวิชาการหวังว่าหนังสือเล่มนี้ จะยังประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และช่วยให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำไว้ ณ โอกาสนี้

(นายประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์)

อธิบดีกรมวิชาการ

๑๕ มกราคม ๒๕๔๔

คำนำ

กรมวิชาการได้จัดทำหนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ เล่ม คือ หนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิทยาศาสตร์ และหนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สุขศึกษาและสังคมศึกษา เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อันจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร

หนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สุขศึกษาและสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่มนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุ การรักษาพยาบาล การเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กวัยรุ่น ชีวิตในครอบครัว สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ บุคคลสำคัญ พระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรมไทย หน้าที่ของประชาชน การทำมาหากิน สหกรณ์ ประเทศเพื่อนบ้าน ประชากรศึกษา ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน การเมือง การปกครอง และข่าวเหตุการณ์และวันสำคัญ นอกจากนี้ในท้ายบทของแต่ละบทได้เสนอแนะตัวอย่างกิจกรรมไว้ในหัวข้อ ชวนคิด ลองทำ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะด้านการคิดและการใฝ่หาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งควรควรให้นักเรียนทำกิจกรรมในชวนคิด ลองทำ และอาจจัดกิจกรรมอื่นเสริมบทเรียน ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น

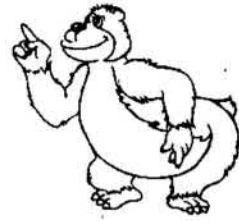
กรมวิชาการหวังว่า หนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สุขศึกษาและสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดประสงค์ได้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณคณะกรรมการ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

(นายพยงค์ศักดิ์ จันทรสุรินทร์)

อธิบดีกรมวิชาการ

๘ มกราคม ๒๕๔๒

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑	ปลอดภัยไว้ก่อน	๑
บทที่ ๒	รักษาถูกวิธี ชีวิตมีสุข	๘
บทที่ ๓	เตรียมตัวเตรียมใจเพื่อเป็นวัยรุ่นที่ดี	๑๙
บทที่ ๔	ครอบครัวกับสังคม	๒๘
บทที่ ๕	สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	๔๑
บทที่ ๖	สิ่งแวดล้อมทางสังคม	๕๓
บทที่ ๗	พระมหากษัตริย์รัตนโกสินทร์	๖๕
บทที่ ๘	บุคคลสำคัญ	๘๗
บทที่ ๙	พระพุทธศาสนา	๙๖
บทที่ ๑๐	ศิลปวัฒนธรรมไทย	๑๐๙
บทที่ ๑๑	รู้หน้าที่ เป็นพลเมืองดีของชาติ	๑๒๒
บทที่ ๑๒	ทำมาหากินพัฒนาถิ่นไทย	๑๓๑
บทที่ ๑๓	มิตรประเทศของเรา	๑๔๖
บทที่ ๑๔	เรียนรู้เรื่องประชากรศึกษา	๑๖๗
บทที่ ๑๕	การเมืองเรื่องประชาธิปไตย	๑๗๕
บทที่ ๑๖	บ้านเมืองดีอยู่กับการบริหาร	๑๘๗
บทที่ ๑๗	ข่าวเหตุการณ์และวันสำคัญ	๒๐๓

ปลอดภัยไว้ก่อน

การป้องกันอุบัติเหตุ

นักเรียนทราบหรือไม่ว่าอุบัติเหตุเกิดจากอะไร

ทุกคนคงเคยทราบข่าวคราวเกี่ยวกับรถยนต์ชนกัน เรือล่ม และเครื่องบินตก มาบ้างแล้ว เหตุการณ์เหล่านี้เรียกว่า “อุบัติเหตุ”

อุบัติเหตุ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมาก่อน ไม่ใช่เรื่องของเคราะห์กรรม หรือดวงชะตา ส่วนใหญ่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากความประมาทเลินเล่อ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และยังมีปัจจัยเสริมอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้อีก เช่น การดื่มของมึนเมา และการเสพสารเสพติด เป็นต้น

อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และระหว่างการเดินทาง เมื่อเกิดแล้วก่อให้เกิดความเสียหายทั้งเวลาและทรัพย์สิน บางครั้งอาจมีการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้ ดังนั้น นักเรียนจึงควรทราบวิธีป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน

การป้องกันอุบัติเหตุในบ้าน

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในบ้านมักมีสาเหตุมาจากการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ และการใช้ยาหรือสารเคมี ไม่ถูกวิธีหรือขาดความระมัดระวัง รวมทั้งการเก็บสิ่งของเครื่องใช้ไม่เป็นระเบียบ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าว นักเรียนควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

เขย่าขวด ก่อนกินยา

อ่านฉลากยาและปฏิบัติตามข้อแนะนำ

- ปิดสวิตช์และถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิดเมื่อหยุดใช้งาน
- หมั่นตรวจดูความเรียบร้อยของอุปกรณ์ไฟฟ้า ถ้าพบว่าชำรุดควรซ่อมแซมให้เรียบร้อย
- ปิดวาล์วของถังแก๊สทุกครั้งที่ใช้ หากได้กลิ่นแก๊ส ห้ามจุดไม้ขีดไฟหรือไฟแช็ก ควรเปิดประตู หน้าต่างเพื่อระบายแก๊สออก
- การใช้ของมีคมต้องใช้อย่างระมัดระวัง เช่น เวลาใช้มีดไม่ควรเล่นกัน
- อ่านฉลากทุกครั้งก่อนใช้ยาหรือสารเคมีทุกชนิด และปฏิบัติตามข้อแนะนำโดยเคร่งครัด
- ปิดฝาภาชนะที่บรรจุยาหรือสารเคมีให้แน่นหลังการใช้ทุกครั้ง เพราะเวลาหยิบใช้ครั้งต่อไปอาจทำให้ฝาหลุดและน้ำยาหกใส่ตัวได้ ทั้งยังทำให้พื้นบ้านเรือนสกปรก
- ทิ้งภาชนะบรรจุเช่น ขวด กล่อง กระป๋องยาหรือสารเคมีที่ใช้หมดแล้วในที่ที่เหมาะสม เช่น ทิ้งลงถังขยะหรือชุดหลุมฝังกลบ เพื่อความปลอดภัย
- เก็บไม้ขีดไฟ ไฟแช็ก และสารที่ติดไฟง่าย เช่น น้ำมันก๊าด และแอลกอฮอล์ให้เป็นที่ โดยให้ห่างจากความร้อนและเด็ก
- อย่าจุดไฟทุกชนิดไว้โดยไม่มีผู้ดูแล
- เก็บสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆให้เป็นระเบียบ

การป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมักเกิดจากการใช้อุปกรณ์การเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงาน และการเล่นโดยขาดความระมัดระวัง การป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียนควรปฏิบัติดังนี้

- ระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์หรือของที่มีคมทุกชนิด เช่น กรรไกร มีด วงเวียน ฯลฯ
- ใช้วัสดุและเครื่องมือต่างๆ ในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานอย่างระมัดระวังตามคำแนะนำของครู และภายหลังจากการใช้แล้วควรเก็บวางให้เป็นที่
- แต่งกายให้เหมาะสมกับการเล่นกีฬาทุกชนิด ไม่ควรเล่นอย่างผาดโผน หรือพลุกพล่านมาก และงดเล่นอุปกรณ์และเครื่องเล่นที่ชำรุด
- เมื่อนักเรียนพบสิ่งที้อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุ ควรรีบแจ้งให้ครูทราบ

การป้องกันอุบัติเหตุระหว่างการเดินทาง

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทาง มักมีสาเหตุมาจากความประมาท หรือ การขาดความระมัดระวังในขณะที่เดินบนถนนและข้ามถนน การโดยสารรถประจำทาง และการโดยสารเรือ ในการป้องกันอุบัติเหตุจากสาเหตุดังกล่าว ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

การเดินบนถนนและการข้ามถนน

นักเรียนควรเดินบนทางเท้าและเดินชิดด้านในเสมอ สำหรับกรณีที่ไม่มีทางเท้า ให้เดินชิดขอบถนนทางด้านขวามือ เพราะจะได้มองเห็นรถที่วิ่งสวนมา ไม่เดินเหม่อลอย หรือวิ่งเล่นบนถนน ก่อนข้ามถนนนักเรียนต้องหยุดยืนที่ขอบถนน แล้วมองขวา ซ้ายและขวาอีกครั้ง เมื่อมองเห็นว่าถนนว่างแล้วจึงข้าม และอย่าข้ามถนนตัดหน้ารถในระยะกระชั้นชิด ให้ข้ามถนนโดยใช้สะพานลอย ทางม้าลาย หรือบริเวณที่มีสัญญาณไฟจราจร

ข้ามถนนตรงทางม้าลาย

การโดยสารรถประจำทาง

นักเรียนควรยืนรอรถโดยสารที่ป้ายหยุดรถประจำทาง และยืนบนทางเท้าด้านใน ไม่ควรลงไปยืนรถที่ริมถนน ก่อนขึ้นหรือลงจากรถต้องรอให้รถหยุดสนิทก่อน เมื่อขึ้นรถแล้วให้เข้าไปข้างใน ไม่ควรยืนที่บันไดหรือบริเวณประตูทางขึ้นลง ถ้าไม่มีที่นั่งควรยืนจับราวบนรถให้มั่นคง และไม่ยืนอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งออกนอกรถ

ขึ้นรถโดยสารที่ป้ายหยุดรถประจำทาง

การโดยสารเรือ

นักเรียนควรยืนรอเรือโดยสารที่ท่าเทียบเรือ ขึ้นหรือลงเรือเมื่อเรือจอดเทียบท่าเรียบร้อยแล้ว หากมีผู้โดยสารแน่นลำเรือ ควรรอเรือโดยสารลำต่อไป ในขณะที่โดยสารเรือไม่ควรนั่งที่กัปเรือ ถ้ากลัวเมาคลื่นไม่ควรมองดูน้ำ และถ้าว่ายน้ำไม่เป็นควรหลีกเลี่ยงการเดินทางทางน้ำ

ขึ้นหรือลงเรือเมื่อเรือจอดเทียบท่าแล้ว

เนื่องจากอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้น นักเรียนควรมีความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุด้วย

การปฐมพยาบาล

นักเรียนทราบหรือไม่ว่าการปฐมพยาบาลหมายถึงอะไร

การปฐมพยาบาล หมายถึง การช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ที่ประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยกะทันหันก่อนที่จะส่งให้แพทย์รักษา การปฐมพยาบาลที่ถูกต้องจะช่วยบรรเทาความเจ็บปวดและลดอันตรายจากการเจ็บป่วยให้น้อยลง

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการปฐมพยาบาล คือ การมีสติที่มั่นคง เพราะจะทำให้ช่วยเหลือผู้ป่วยได้เต็มที่ การปฐมพยาบาลมีวิธีที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสาเหตุและอาการ การเจ็บป่วยบางชนิดต้องให้แพทย์รักษาเท่านั้น

การปฐมพยาบาลที่นักเรียนสามารถช่วยเหลือได้และควรเรียนรู้ ได้แก่

แผลถลอก เป็นบาดแผลตื้นๆ มีสาเหตุจากการที่ผิวหนังถูกเกี่ยว ข่วนหรือครูดกับวัตถุที่แข็ง อาจมีเลือดออกเล็กน้อย การปฐมพยาบาลควรปฏิบัติดังนี้

๑. ล้างแผลด้วยน้ำสะอาด เพราะแผลชนิดนี้มักมีเศษฝุ่นหรือดินต่างๆ ติดอยู่ด้วย

๒. ทายาใส่แผลสด เช่น ยาแดงหรือทิงเจอร์ไอโอดีน แล้วใช้ผ้ากอซปิดแผลไว้ ถ้าบาดแผลมีขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องใช้ผ้ากอซปิด

บาดแผลจากของมีคม เช่น แผลมีดบาด แผลตะปูหรือเข็มหมุดตำ แผลอาจ ตื่นหรือลึกก็ได้ ขึ้นอยู่กับความรุนแรงและชนิดของของมีคม การปฐมพยาบาลควร ปฏิบัติดังนี้

๑. ห้ามเลือดโดยใช้ผ้าสะอาดกดบาดแผล
๒. ล้างแผลด้วยน้ำสะอาด และซับแผลให้แห้ง
๓. ทายาใส่แผลสด แล้วใช้ผ้ากอซปิดแผลไว้
๔. ถ้าปวดแผล แผลบวมแดงมากขึ้นหรือเลือดไหลมาก ควรรีบไปพบแพทย์ และอาจต้องฉีดวัคซีนป้องกันบาดทะยัก

น้ำร้อนลวก ผิวหนังบริเวณที่ถูกน้ำร้อนลวกมีลักษณะต่างๆ กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ปริมาณและระยะเวลาที่ถูกความร้อน เช่น ในขั้นที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด ผิวหนังเป็น สีชมพู ไม่พอง และจางหายไปเองภายใน ๑ สัปดาห์ โดยไม่มีแผลเป็น ในขั้นที่มีความ รุนแรงเพิ่มขึ้น แผลเป็นสีแดง มีตุ่มน้ำพอง และมีน้ำเหลือง เป็นต้น การปฐมพยาบาล ควรปฏิบัติดังนี้

๑. ใช้ผ้าชุบน้ำเย็นประคบ
๒. ถ้ามีอาการปวดแสบปวดร้อนบริเวณแผล หรือแผลมีขนาดใหญ่ควรรีบไป พบแพทย์

แมลงสัตว์กัดต่อย แมลงต่างๆ เช่น ผึ้ง ต่อ แตน ฯลฯ เป็นแมลงที่มีเหล็กใน เมื่อต่อยแล้วจะปล่อยเหล็กในฝังอยู่ในผิวหนัง บริเวณแผลที่ถูกต่อยจะบวม อาจมี อาการเจ็บปวด การปฐมพยาบาลควรปฏิบัติดังนี้

๑. หากมองเห็นเหล็กในโผล่ออกมาให้ใช้ปากคีบดึงออก แต่ถ้าไม่เห็นเหล็กใน ให้ใช้วัตถุที่มีรูตรงกลาง เช่น ลูกกัญญา กดบริเวณที่ถูกกัดให้เหล็กในโผล่ออกมาแล้วจึง ใช้ปากคีบดึงออก

๒. ทายาชนิดใดชนิดหนึ่งบริเวณที่ถูกกัด เช่น ยาแก้แพ้ แอมโมเนีย หรือ ประคบแผลด้วยน้ำแข็ง

๓. ถ้ามีอาการปวดให้รับประทานยาแก้ปวด เช่น พาราเซตามอล

๔. กรณีที่ถูกแมลงต่อยหลายตัว หรือต่อยบริเวณใบหน้า ให้รีบไปพบแพทย์

เป็นลม การเป็นลมเกิดจากสาเหตุต่างๆ เช่น ร่างกายได้รับอากาศไม่เพียงพอ เพราะอยู่ในที่แออัด ในบริเวณที่มีอุณหภูมิสูงเป็นเวลานาน หรือมีอาการเจ็บป่วยและร่างกายอ่อนเพลียมาก อาการที่เกิดขึ้นคือ หน้าซีด เหงื่อออกบริเวณหน้าผาก ฝ่ามือ ฝ่าเท้า หน้ามืด และใจสั่น การปฐมพยาบาลควรปฏิบัติดังนี้

๑. รีบนำผู้ป่วยเข้าที่ร่มและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก
๒. ให้นอนราบในท่าที่สบาย
๓. คลายเสื้อผ้าให้หลวม
๔. ให้ดมแอมโมเนีย

ตะคริว เป็นอาการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ เกิดจากสาเหตุต่างๆ เช่น ความเย็นเลือดไปเลี้ยงบริเวณนั้นไม่สะดวก เสียเหงื่อมาก เป็นต้น การปฐมพยาบาลควรปฏิบัติดังนี้

๑. นวดเบาๆ บริเวณที่เป็นตะคริว
๒. ให้ยืดกล้ามเนื้อบริเวณที่เป็นตะคริวออก เช่น ถ้าเป็นที่น่องให้จับปลายเท้าดึงขึ้นมาทางหน้าแข้ง ถ้าเป็นที่ต้นขาให้เหยียดขาให้ตรง ไม่งอเข่า และยกต้นขาขึ้น ถ้าเป็นที่นิ้วมือให้เหยียดนิ้วทิ้งอให้ตรง

สิ่งของเข้ารูจมูก ควรปฏิบัติดังนี้

๑. อย่าแคะสิ่งของออกจากจมูก
๒. ปิดจมูกข้างที่ไม่มีสิ่งอุดตันแล้วสั่งเบาๆ สิ่งนั้นจะหลุดออกมาเอง แต่ถ้าสิ่งนั้นไม่ออกมาควรรีบไปพบแพทย์

ก้างปลาติดคอ ควรปฏิบัติดังนี้

๑. ให้กลืนน้ำอีกใหญ่ๆ หรือกลืนข้าวเป็นก้อน กลืนขนมปัง โดยไม่ต้องเคี้ยว
๒. ถ้าก้างปลาไม่ออก อย่าพยายามเขี่ยหรือดึงออก ควรรีบไปพบแพทย์

แมลงเข้าหู ควรปฏิบัติดังนี้

๑. หยอดหูข้างนั้นด้วยน้ำอุ่นจนเต็มเพื่อให้แมลงลอยออกมา
 ๒. ถ้าแมลงไม่ออกให้ใช้น้ำมันมะกอกหยอดหูเพื่อให้แมลงตาย แล้วใช้สำลีพันปลายไม้เขี่ยแมลงออกจากหู และถ้าแมลงยังไม่ออกควรรีบไปพบแพทย์
- สำหรับคนที่เป็นหูน้ำหนวก หรือแก้วหูทะลุ ควรรีบไปพบแพทย์ ไม่ควรปฐมพยาบาลเอง

การช่วยเหลือผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุนั้นบางกรณีก็ทำได้ยาก หากไม่มีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอ ดังนั้น นักเรียนควรศึกษาและเรียนรู้วิธีการปฐมพยาบาลที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามวิธีที่ดีที่สุดคือ ดูแลป้องกันตัวเองให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุทั้งปวง

ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนออกมาเล่าเรื่องอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับตัวเองหรือเคยพบเห็น และให้เพื่อนร่วมชั้นช่วยกันอภิปรายว่าอุบัติเหตุเหล่านั้นๆ เกิดจากสาเหตุอะไร และมีวิธีป้องกันอย่างไร

๒. ให้นักเรียนหาข่าวเกี่ยวกับอุบัติเหตุจากวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ และนำมารายงานหน้าชั้น โดยบอกถึงสาเหตุและความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเสนอแนวทางแก้ไข และการปฐมพยาบาลที่น่าจะทำได้

๓. แบ่งนักเรียนในห้องออกเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม โดยให้แต่ละกลุ่มออกมาเล่าและสาธิตวิธีปฐมพยาบาลความเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุแต่ละชนิดตามที่นักเรียนสนใจ

รักษาถูกวิธี ชีวิตมีสุข

ในปัจจุบันมีสถานบริการด้านสุขภาพอนามัยมาก รูปแบบการให้บริการโดยเฉพาะด้านการรักษาก็มีหลายประเภท รูปแบบที่นักเรียนมักพบเห็น ได้แก่ การแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์ทางเลือก ดังนั้น เมื่อเกิดการเจ็บป่วย ผู้รับบริการจึงมีโอกาเลือกประเภทของการบริการได้ การที่จะเลือกรับบริการที่เหมาะสมได้นั้น นักเรียนต้องมีความรู้ มีแนวทางพิจารณาอย่างรอบคอบ

นักเรียนทราบหรือไม่ว่า การแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์ทางเลือกคืออะไร และมีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

การแพทย์แผนปัจจุบัน

การแพทย์แผนปัจจุบัน เป็นการแพทย์ตามแบบตะวันตกหรือที่บางคนเรียกว่าการแพทย์สมัยใหม่ ซึ่งแพร่เข้ามาในประเทศไทยโดยกลุ่มมิชชันนารีในสมัยรัชกาลที่ ๓ ในระยะแรกคนไทยให้ความสนใจต่อการแพทย์แผนปัจจุบันน้อยมาก ต่อมาการแพทย์แผนปัจจุบันได้รับการส่งเสริมและพัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ จนกลายเป็นการแพทย์หลักของประเทศไทย

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาผู้ป่วยในระบบการแพทย์แผนปัจจุบันประกอบด้วยแพทย์ทำหน้าที่ตรวจรักษา และเจ้าหน้าที่อื่นๆ เช่น พยาบาลทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วย เภสัชกรทำหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ยา นักเทคนิคการแพทย์ทำหน้าที่ตรวจสิ่งต่างๆในห้องปฏิบัติการ ฯลฯ แพทย์ที่รักษาด้วยวิธีการของแพทย์แผนปัจจุบันต้องจบการศึกษาแพทยศาสตร์และมีใบอนุญาตให้ทำการรักษาได้ คือ ใบประกอบโรคศิลปะ วิธีการรักษาของแพทย์แผนปัจจุบันอยู่ภายใต้การตรวจสอบควบคุมดูแลของแพทยสภา

โดยทั่วไปแพทย์แผนปัจจุบันมีวิธีการรักษาตามลำดับขั้น คือ เริ่มตั้งแต่การหาสาเหตุของโรคโดยการซักถามข้อมูลต่างๆ เช่น ประวัติการเจ็บป่วย ประวัติส่วนตัวของผู้ป่วย และคนในครอบครัว ฯลฯ สังเกตและตรวจความผิดปกติของร่างกาย รวมทั้งอาจมีการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เช่น ตรวจเลือด ปัสสาวะ อุจจาระ หรือการตรวจพิเศษอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การถ่ายภาพรังสีทรวงอกและช่องท้อง หรือการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความเจ็บป่วยของผู้ป่วยแต่ละคน หลังจากนั้นแพทย์จึงให้การวินิจฉัยโรคและการบำบัดรักษา

การรักษาของแพทย์แผนปัจจุบันมีหลายวิธี เช่น การใช้ยา การผ่าตัด การฉายแสง การฝังแร่ เป็นต้น การรักษาดังกล่าวมักเป็นการรักษาตามสาเหตุของโรคหรืออาการของผู้ป่วย เช่น ถ้าวินิจฉัยได้ว่าอาการเจ็บป่วยเกิดจากเชื้อโรคชนิดใดชนิดหนึ่ง ก็ใช้ยาไปฆ่าหรือยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อโรคชนิดนั้น ถ้ามีอาการปวดศีรษะก็ให้ยาแก้ปวดศีรษะ เป็นต้น

แพทย์กำลังตรวจร่างกายคนไข้

การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การตรวจโดยการถ่ายภาพรังสี

การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ

การแพทย์แผนปัจจุบันไม่ได้เน้นเฉพาะการรักษาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึง การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค โดยให้ความสำคัญที่ตัวคนและสิ่งแวดล้อม เช่น ป้องกันโรคด้วยวัคซีน การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารหลักให้ครบ การมี พฤติกรรมอนามัยที่ดี การสุขภาพสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

การให้วัคซีนโปลิโอชนิดกิน

นอกจากนี้ตามโรงพยาบาลต่างๆ ยังมีบริการตรวจร่างกายประจำปี ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้พบโรคในระยะเริ่มแรก การตรวจร่างกายประจำปีของแต่ละคนอาจ มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้รับการตรวจและความเห็นของแพทย์ ภายหลังจากการตรวจร่างกายแต่ละครั้ง แพทย์จะให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง ทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการรักษาพยาบาล

การแพทย์ทางเลือก

ในยุคที่มีการติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วโลกเช่นในปัจจุบันนี้ ทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อกันอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้มีการยอมรับสิ่งใหม่ๆ มากขึ้น เช่นเดียวกับในเรื่องของการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งเดิมนั้นกระบวนการของการแพทย์แผนปัจจุบันประสบความสำเร็จในการรักษาอาการป่วยได้เป็นอย่างดี เพราะความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในขณะที่การรักษาพยาบาลตามขนบธรรมเนียมท้องถิ่นซึ่งเป็นการแพทย์แบบอื่นได้ถูกละเลยไปบ้าง แต่ในระยะต่อมา การแพทย์แบบอื่นก็กลับได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นการแพทย์อีกทางเลือกหนึ่งในการรักษา

การแพทย์ทางเลือกได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ และมีการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีทั้งด้านที่ดีและไม่ดี ด้านดีคือ ประชาชนยอมรับได้ง่าย สามารถกลมกลืนเข้ากับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดี ถ้าผู้พิจารณานำไปใช้อย่างฉลาด มีเหตุมีผลก็จะเกิดประโยชน์ ส่วนในด้านที่ไม่ดีคือ วิธีการรักษาแบบการแพทย์ทางเลือกบางอย่างนั้นขาดการตรวจสอบ และไม่มีการพิสูจน์ผลอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และบางครั้งอาจเป็นเรื่องหลอกลวง โดยถูกแอบอ้างจากแหล่งข้อมูลที่ดูน่าเชื่อถือ ตัวอย่างการแพทย์ทางเลือก ได้แก่ การแพทย์แผนไทย การแพทย์แบบจีน การแพทย์แบบอินเดียหรืออายุรเวท การแพทย์ธรรมชาติบำบัด การรักษาโดยใช้แสง สี เสียงและดนตรี การรักษาโดยการใช้น้ำหรือที่เรียกว่า วารีบำบัด และการใช้พลังจิตในการรักษาโรคต่างๆ เป็นต้น

การแพทย์แผนไทย

การแพทย์แผนไทย หรือที่เคยเรียกกันว่าการแพทย์แผนโบราณ เป็นวิถีปฏิบัติเพื่อดูแลสุขภาพและบำบัดรักษาความเจ็บป่วยแบบตะวันออก ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของคนไทย และแนวทางปฏิบัติของพระพุทธศาสนา การแพทย์แผนไทยเคยเป็นการแพทย์หลักของประเทศไทยมาแต่ครั้งโบราณ

การแพทย์แผนไทยมีความเชื่อว่า ร่างกายของคนเราประกอบด้วยธาตุทั้ง ๔ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ และสาเหตุของการเจ็บป่วยไม่ได้เกิดจากเชื้อโรคเพียงอย่างเดียว แต่มีสาเหตุมาจากการขาดสมดุลของธาตุทั้ง ๔ ในร่างกาย อิทธิพลจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น เวลา ฤดูกาล ถิ่นที่อยู่อาศัย ตำแหน่งของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวต่างๆ นอกจากนี้ การมีพฤติกรรมที่ผิดปกติก็เป็นสาเหตุของการเกิดโรคได้ เช่น การกินอาหารมากหรือน้อยเกินไป การอดนอน การกลั่นแอญาและปัสสาวะ การอยู่ในที่ที่มีอากาศร้อนหรือเย็นเกินไป และการมีอารมณ์ต่างๆ มากเกินไป เป็นต้น

ในการตรวจวินิจฉัยโรคของแพทย์แผนไทยนั้น มีการซักถามประวัติของผู้ป่วย เช่นเดียวกับแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ส่วนที่แตกต่างกันคือ แพทย์แผนไทยต้องทราบ วัน เดือน ปี และเวลาที่เกิดหรือเวลาตกฟากของผู้ป่วยที่ชัดเจน รวมทั้งเชื้อชาติ ถิ่นที่อยู่อาศัย อาชีพ ประวัติครอบครัวและความประพฤติ ในการตรวจร่างกายและอาการนั้น แพทย์แผนไทยจะใช้วิธีการสังเกตด้วยตาเปล่า และตรวจด้วยมือเปล่าเป็นหลัก ซึ่งต่างจากแพทย์แผนปัจจุบันที่ใช้เครื่องมือต่างๆ ช่วยในการตรวจวินิจฉัยโรค

คลินิกแพทย์แผนไทยได้รับการจัดตั้งให้เป็นแผนกหนึ่งของการรักษาพยาบาล
ในโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนบางแห่ง

การบำบัดรักษาของแพทย์แผนไทยจะคำนึงถึงร่างกายและจิตใจของผู้ป่วยไปพร้อมๆ กัน โดยการรักษาทางด้านร่างกาย แพทย์แผนไทยจะแนะนำให้กินผัก ผลไม้ และอาหารที่มีรสต่างๆ เช่น เปรี้ยว เค็ม มัน หวาน และเผ็ด เพื่อปรับธาตุในร่างกายให้มีความสมดุล และให้กินยาที่ทำมาจากสมุนไพรเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย หรือกำจัดสิ่งที่เกิน หรือเป็นพิษออกจากร่างกาย ยาสมุนไพรจะทำออกมาในรูปของยาขง ยาต้ม ยาดอง ยาผง และยาลูกกลอน โดยใช้วิธีการกิน การดม การพอก การอบ และการประคบ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการนวด การดัดตนและการออกกำลังกาย เพื่อแก้ไขปัญหาคระดูกและเส้นเอ็นต่างๆ

การประคบด้วยสมุนไพร

การดัดตนและการออกกำลังกาย

การนั่งสมาธิเพื่อการรักษาทางด้านจิตใจ

ส่วนการรักษาทางด้านจิตใจ แพทย์แผนไทยจะแนะนำให้ผู้ป่วยปฏิบัติตนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ซึ่งเน้นการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง และเสริมด้วยการนั่งสมาธิเพื่อฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน มีสติสัมปชัญญะ ทำให้เกิดการใคร่ครวญ ไตร่ตรอง เกิดปัญหาหาเหตุผล ทำให้พบทางออกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขสงบของจิตใจ เป็นผลทำให้ร่างกายมีภูมิคุ้มกันต้านต่อโรคภัยไข้เจ็บมากขึ้น

การใช้สมุนไพรในการรักษาโรคและส่งเสริมสุขภาพ เป็นจุดเด่นของการแพทย์แผนไทย ข้อดีของการใช้สมุนไพร คือ มีความปลอดภัย ไม่ค่อยเป็นพิษหรือก่อให้เกิดอาการข้างเคียงมากนัก ทั้งยังมีราคาถูก ดังนั้น การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร และนำสมุนไพรที่มีสรรพคุณเชื่อถือได้มารักษาโรค จึงน่าจะเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งของคนไทย

สำหรับข้อเสียของสมุนไพรก็คือตัวยาเสื่อมคุณภาพได้ง่าย สมุนไพรแต่ละตัวมีสรรพคุณทางยาหลายอย่าง ดังนั้น ถ้าผู้ปรุงยาไม่มีความรู้ จะทำให้เกิดผลเสียหรืออันตรายต่อผู้ใช้ยา นอกจากนี้การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ และวัสดุในการผลิตยาที่ไม่สะอาด อาจจะทำให้เกิดสารที่เป็นพิษหรือโรคแทรกซ้อนแก่ผู้กินยาได้

ถ้าหากใช้สมุนไพรแล้วเกิดอาการแพ้ เช่น มีผื่นขึ้นตามผิวหนัง มีอาการบวมที่ตาหรือริมฝีปาก คลื่นไส้ อาเจียน ซาที่ลิ้นหรือผิวหนัง ต้องหยุดใช้ยาทันที และถ้ามีอาการรุนแรง ต้องรีบพาไปพบแพทย์ อาการเจ็บป่วยและโรคที่ไม่ควรใช้สมุนไพรหรือซื้อยากินเอง เช่น ภูมิแพ้ สุนัขบ้ากัด บาดทะยัก มะเร็ง วัณโรค โรคเรื้อน ดีซ่าน ปอดบวม โรคตาทุกชนิด ฯลฯ เนื่องจากโรคดังกล่าวยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าสามารถใช้สมุนไพรรักษาได้ ดังนั้น การนำสมุนไพรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้ใช้จะต้องมีความรู้และประสบการณ์ที่ดีพอ เพื่อพิจารณาใช้สมุนไพรให้ถูกชนิด ถูกส่วน ถูกขนาด ถูกวิธี และถูกกับโรค มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงหรืออันตรายได้

การใช้สมุนไพรจึงควรอยู่ภายใต้คำแนะนำดูแลของแพทย์แผนไทยที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ นอกจากนี้ควรเลือกซื้อยาสมุนไพรสำเร็จรูปที่ผ่านการตรวจสอบ และได้รับการขึ้นทะเบียนตำรับยาจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาแล้วเท่านั้น

▲ **กระเทียม** มีสรรพคุณเพิ่มการละลายของลิ้มเลือด ช่วยลดระดับไขมันในหลอดเลือด

◀ **พลู** ใช้น้ำคั้นใบสดกินเป็นยาขับลม ทาแก้ลมพิษ และใช้รักษาแผลอักเสบผิวหนัง สำหรับพลูสกัด จัดทำขึ้นในรูปเจลมีสรรพคุณรักษาโรคผิวหนัง ที่เกิดจากเชื้อจุลินทรีย์ หรือที่มีอาการอักเสบ และคันร่วมด้วย

◀ **ฟ้าทะลายโจร** มีสรรพคุณเป็นยาแก้เจ็บคอ ท้องเสีย แก้ไข้ ช่วยเจริญอาหาร

◀ **ขี้เหล็ก** มีสรรพคุณช่วยระบายท้อง ทำให้อนอนหลับและเจริญอาหาร

ยาสมุนไพรที่นำมาผลิตเป็นยาสำเร็จรูป ใช้ในการรักษาอาการเจ็บป่วยต่างๆ

นักเรียนควรทราบถึงความแตกต่างระหว่างการแพทย์แผนปัจจุบันกับการแพทย์แผนไทยแล้ว หากนักเรียนต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแพทย์แผนปัจจุบันก็สามารถสอบถามได้ที่โรงพยาบาลต่างๆ ส่วนการแพทย์แผนไทย สอบถามได้ที่สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และถ้าต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแพทย์ทางเลือก สามารถสอบถามได้ที่กองการประกอบโรคศิลปะหรือแพทยสภา กระทรวงสาธารณสุข

ในการเลือกวิธีการรักษา เพื่อให้ได้ผลของการรักษาที่ดีนั้น นักเรียนควรพิจารณาตามแนวทางดังต่อไปนี้

๑. เลือกวิธีการรักษาที่ถูกกับโรค เพื่อความปลอดภัยและได้รับผลของการรักษาที่ดี โดยการสอบถามความเห็นจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ไม่ควรเชื่อคำโฆษณาชวนเชื่อ
๒. เลือกวิธีการรักษาที่มีเหตุผล อธิบายได้และมีความเป็นไปได้
๓. เลือกรักษากับแพทย์ที่มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแล้วเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นแพทย์แผนปัจจุบันหรือแพทย์แผนไทย
๔. มีการคิดค่ารักษาพยาบาลที่เหมาะสม

นักเรียนทราบหรือไม่ว่า ถ้านักเรียนป่วย และต้องไปรับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลหรือสถานบริการสาธารณสุขต่าง ๆ นักเรียนจะได้รับสิทธิอะไรบ้าง

ในสถานการณ์ของการคุ้มครองผู้บริโภคด้านบริการสุขภาพที่ผ่านมาพบว่า มีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการ เช่น ผู้ป่วยมักจะรักษาตนเองเมื่อมีอาการเจ็บป่วย โดยซื้อยาจากร้านขายยาที่ไม่มีเภสัชกรดูแล จึงไม่ได้รับการแนะนำการใช้ยาที่ถูกต้อง ผู้ป่วยมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในบางเรื่องไม่ถูกต้อง และไม่ได้รับทราบสิทธิที่พึงได้รับ เช่น การรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับโรคที่เป็นอยู่ วิธีการรักษา ตลอดจนถึงยาที่ใช้ในการรักษา มีการนำเข้าหรือให้บริการรักษาพยาบาลด้วยวิธีการที่ยังไม่มีการรับรองหรือได้ผลจำนวนมากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ผู้ที่มิหนำซ้ำเกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาผู้ป่วย และผู้ป่วยมีความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน แพทยสภา สภาการพยาบาล สภาเภสัชกรรม ทันตแพทยสภา และคณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะ จึง

ได้ร่วมกันออกประกาศรับรองสิทธิของผู้ป่วย โดยมีสาระสำคัญที่นักเรียนควรทราบ ได้แก่ ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิพื้นฐานที่จะได้รับการดูแลสุขภาพอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ สำหรับผู้ที่มีฐานะยากจนมีสิทธิที่จะได้รับการบริการจากสถานบริการสาธารณสุขภาครัฐ ได้โดยไม่คิดค่าบริการ ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการบริการ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติเนื่องจากความแตกต่างด้านต่างๆ เช่น ฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา และมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเอง ทราบชื่อ สกุลของผู้ที่ให้บริการ รวมทั้งการขอเปลี่ยนผู้ให้บริการและสถานบริการได้ นอกจากนี้ผู้ป่วยยังมีสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง

เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้สาเหตุของการเจ็บป่วยเปลี่ยนแปลงไป โดยในอดีตโรคภัยมักเกิดจากเชื้อโรคต่างๆ ซึ่งจัดเป็นโรคติดต่อหรือโรคติดต่อ เช่น โรคโปลิโอ ไข้เลือดออก วัณโรค แต่ในปัจจุบันการเจ็บป่วยมักเกิดจากสาเหตุอื่นๆ เช่น การมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ซึ่งจัดเป็นโรคไม่ติดต่อ เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคมะเร็ง เป็นต้น การดูแลสุขภาพอนามัยจึงมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคมกกว่าการรักษา เพราะการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคทำให้เราไม่เจ็บป่วย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา ไม่เสียเวลาในการพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลและไม่ต้องพักการเรียน การรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจนั้น จะทำให้เรามีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น นักเรียนจึงควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนผลัดกันออกมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนไทย ว่าแพทย์ให้การตรวจรักษาอย่างไรบ้าง
๒. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่อง ข้อดีและข้อเสียของการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย ว่ามีอะไรบ้าง
๓. ให้นักเรียนช่วยกันค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้อยู่ในท้องถิ่นของนักเรียนว่ามีอะไรบ้าง และแต่ละชนิดใช้รักษาโรคอะไร แล้วนำมาอภิปรายกันในห้องเรียน

บทที่ ๓

เตรียมตัวเตรียมใจ เพื่อเป็นวัยรุ่นที่ดี

นักเรียนคงเคยได้ยินคำว่า “วัยรุ่น” กันมาบ้างไม่มากก็น้อย นักเรียนทราบหรือไม่ว่า นักเรียนเป็นวัยรุ่นแล้วหรือยัง

วัยรุ่น หมายถึง วัยเชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยหนุ่มสาว โดยทั่วไปแล้ววัยรุ่นจะมีอายุระหว่าง ๑๓-๑๙ ปี

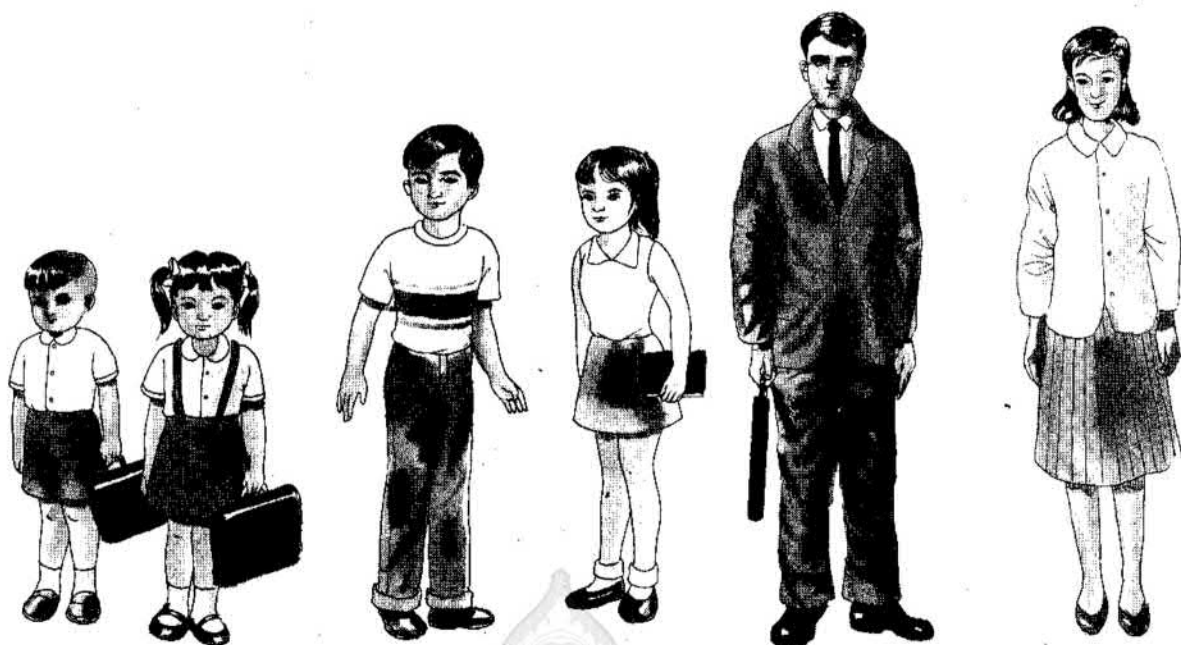
เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น นักเรียนจะพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง จะทำให้นักเรียนเข้าใจ มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น และพร้อมที่จะเป็นวัยรุ่นที่ดีและมีความสุขในอนาคต

นักเรียนทราบไหมว่าเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ลักษณะรูปร่างของนักเรียนจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของวัยรุ่น

เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น จะมีความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านความสูงและน้ำหนัก มีโครงกระดูกใหญ่และกล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น แต่ดูแก่งังไม่ได้สัดส่วน เด็กผู้หญิงจะมีการขยายตัวของสะโพกและทรวงอกซึ่งทำให้ดูเอวคอด เสียงแหลมขึ้น รวมทั้งเริ่มมีประจำเดือน กลิ่นตัวและสิวขึ้นบนใบหน้า ส่วนเด็กผู้ชายจะมีช่วงอกและไหล่กว้างขึ้น ร่างกายจะดูสูงชะลูด เสียงห้าวใหญ่ขึ้น เริ่มมีกลิ่นตัว หนวด และสิวขึ้นบนใบหน้าเช่นเดียวกับเด็กผู้หญิง

การเจริญเติบโตของคนในแต่ละวัย

นักเรียนเคยสังเกตการเจริญเติบโตของร่างกายตนเองหรือไม่
และในปีนี้ร่างกายของนักเรียนมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายดังกล่าว เป็นผลเนื่องมาจากการทำงานของ
ฮอร์โมนต่างๆ ตามธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งผิดปกติ นักเรียนจึงไม่ควรวิตกกังวล แต่ควร
ดูแลเอาใจใส่ในเรื่องความสะอาดของร่างกายทุกส่วน เนื่องจากวัยรุ่นเริ่มมีกลิ่นตัว กลิ่น
อับตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ตามซอกรักแร้ คอและเท้า โดยเฉพาะใบหน้า
ควรล้างให้บ่อยขึ้น เพราะถ้ามีการอุดตันของไขมัน และสิ่งสกปรกจะทำให้เกิดสิว ซึ่งมัก
เป็นปัญหาสำคัญของวัยรุ่น สำหรับเด็กผู้หญิงควรให้ความสนใจเรื่องความสะอาดของ
ร่างกายเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างการมีประจำเดือน

นอกจากนี้ เด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิงควรสวมใส่เสื้อผ้าให้เหมาะสมกับรูปร่างที่เจริญเติบโตขึ้น กินอาหารที่มีประโยชน์และเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ออกกำลังกายอย่างถูกวิธีและสม่ำเสมอ รวมทั้งควรจัดตารางเวลาการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสม ไม่ควรนอนดึกเกินไป ควรนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ เพื่อร่างกายจะได้เจริญเติบโตและมีสุขภาพแข็งแรง

กินอาหารที่มีประโยชน์และเพียงพอ
กับความต้องการของร่างกาย

พูดคุยสังสรรค์กันในกลุ่มเพื่อน

ออกกำลังกายอย่างถูกวิธีและสม่ำเสมอ

นอนหลับอย่างเพียงพอ

การปฏิบัติตนของเด็กวัยรุ่นเพื่อให้มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ

ร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป อาจทำให้เด็กวัยรุ่นมีความรู้สึกว่าเขาและเขายาว
 เก้งก้าง วางตัวไม่ถูก และเกิดความไม่มั่นใจในตนเอง ดังนั้น การปฏิบัติตนเพื่อเสริมสร้าง
 บุคลิกภาพที่ดีในการเดิน การนั่ง การยืน การกินอาหาร ฯลฯ จะช่วยให้นักเรียนเกิด
 ความมั่นใจมากขึ้นเมื่อต้องปรากฏตัวต่อหน้าผู้อื่นและสาธารณชน

**การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเป็นเรื่องของธรรมชาติ แต่การมี
 บุคลิกภาพที่ดีเป็นสิ่งที่ทุกคนทำได้**

การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ของวัยรุ่น

การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ของวัยรุ่นส่วนใหญ่ คือ มีความวิตก
 กังวลในเรื่องรูปร่างและเสียงที่เปลี่ยนไป รวมทั้งกังวลเกี่ยวกับสิวนบนใบหน้า ไม่ชอบให้
 ใครมาล้อเลียนปมด้อยหรือข้อบกพร่อง โดยเฉพาะในเรื่องรูปร่างหน้าตาและผิวพรรณ
 ทำให้เด็กวัยรุ่นสนใจดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองมากขึ้น พิถีพิถันในการเลือก
 เสื้อผ้า ทรงผม กระเป๋า รองเท้า และเครื่องประดับต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับตัวเอง
 รวมทั้งพยายามเลียนแบบผู้ใหญ่ทั้งพฤติกรรมและการแต่งกาย เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ

ความวิตกกังวลในเรื่องดังกล่าวและอิทธิพลของสื่อโฆษณาต่างๆ ทำให้เด็ก
 วัยรุ่นบางคนใช้เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า และเครื่องประดับต่างๆ ที่มีราคาแพง หรือเป็น
 สินค้าที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศ โดยคิดว่าเป็นการแสดงถึงความมีรสนิยม และทำให้
 เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป แต่เนื่องจากเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่อกำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน
 ยังไม่สามารถทำงานหารายได้ด้วยตนเอง ต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่ จึงควรใช้จ่ายเงิน
 อย่างระมัดระวัง ไม่ควรทำตามสมัยนิยมหรือสื่อโฆษณาจนเกินไป เพราะเด็กวัยรุ่น
 ทุกคนมีความน่ารัก สดใสตามวัยของตนอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้า
 รองเท้า และเครื่องประดับที่มีราคาแพง

นักเรียนเคยวิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างของตนเองหรือไม่ เพราะเหตุใด และนักเรียนแก้ไขปัญหายังไง

การปรับตัวเพื่อให้เข้ากับเพื่อนใหม่ โรงเรียนใหม่ และเพื่อนต่างเพศที่ไม่คุ้นเคย ก็มีส่วนทำให้เด็กวัยรุ่นบางคนเกิดความวิตกกังวลได้เช่นกัน รวมทั้งเกิดความประหม่าเมื่อต้องแสดงความคิดเห็นหรือออกไปรายงานหน้าชั้นเรียน ความรู้สึกดังกล่าวนี้ เป็นเรื่องธรรมดาที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ดังนั้น การหักทลายเพื่อทำความรู้จักกัน และให้ความช่วยเหลือเพื่อนเมื่อมีโอกาสนั้น จะทำให้มีความคุ้นเคยกันมากขึ้น และเป็นเพื่อนสนิทกันได้ในที่สุด

เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่มีอารมณ์อ่อนไหว ซึ่งแสดงออกโดยการให้ความสนใจในการฟังเพลง และเขียนบทกลอน บทกวีเกี่ยวกับความรัก ความผิดหวัง ความเศร้าโศก และมักจะมีอารมณ์คล้อยตามไปด้วย รวมทั้งเริ่มสนใจและพบปะเพศตรงข้ามมากขึ้น บางครั้งอาจเกิดความเพ้อฝัน และชื่นชมต่อคนมีชื่อเสียงในสังคม เช่น นักกีฬา นักร้อง นักดนตรีหรือนักแสดง และยกย่องให้เป็นขวัญใจ

เด็กวัยรุ่นมักมีความสนใจต่อเพศตรงข้าม การมีความรักเป็นเรื่องที่อาจเกิดขึ้นได้สำหรับเด็กวัยรุ่น แต่ไม่ควรหมกมุ่นหรือวิตกกังวลในเรื่องเหล่านี้จนเสียการเรียน ดังนั้น นักเรียนควรใช้ความรักเป็นแรงจูงใจ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการศึกษาเล่าเรียน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ให้สามารถเรียนต่อจนจบการศึกษาตามที่มุ่งหวังไว้

นักเรียนช่วยกันค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุด

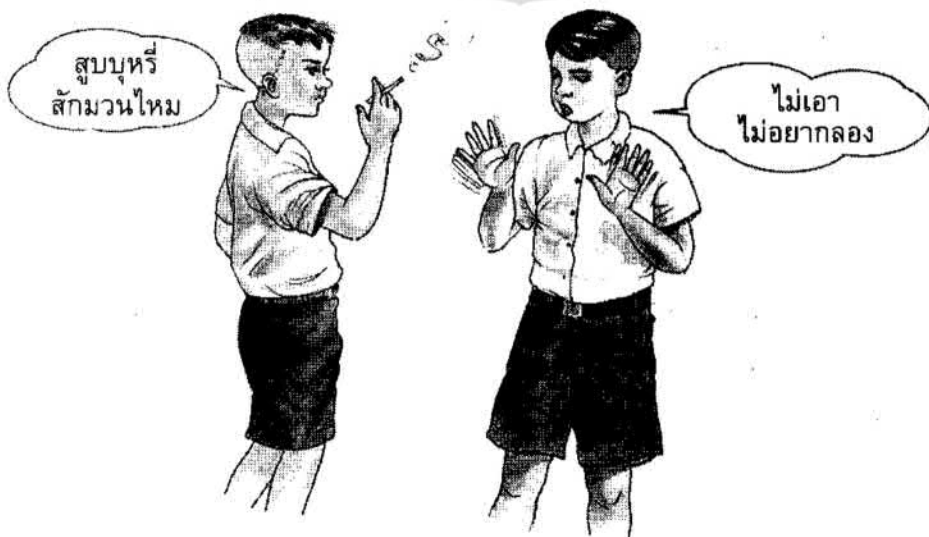

นักเรียนนั่งอ่านหนังสือ ทำการบ้าน และปรึกษาหารือกัน

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมของวัยรุ่นที่เห็นได้ชัดเจนคือ ความต้องการมีเพื่อน มีอิสระในการคบเพื่อน และเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ทำให้เด็กวัยรุ่นบางคนไม่กล้าทำตัวแตกต่างไปจากกลุ่ม และเมื่อรวมกันเป็นกลุ่ม มักแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองและกลุ่ม เพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น การแต่งกายที่สะดุดตา การใช้คำพูดที่สะดุดหู รวมทั้งคึกคะนองไม่กลัวอันตราย เพราะเด็กวัยรุ่นต้องการแสดงความรักเพื่อน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสุขที่ได้อยู่กับเพื่อนที่ถูกใจ และยอมทำทุกอย่างเพื่อเพื่อนได้ บางคนใช้เวลาว่างส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนเพื่อซ้อมดนตรี เล่นกีฬา เทียวเตร่หรือเดินเล่นตามศูนย์การค้า

การมีเพื่อนเป็นสิ่งที่ดีสำหรับทุกคน แต่การทำตามเพื่อนเพื่อแสดงความเป็นกลุ่มหรือพวกพ้องเดียวกันนั้น นักเรียนจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ เพราะถ้าเพื่อนชักนำให้ทำในสิ่งที่ไม่ดี เช่น การหนีโรงเรียน การเล่นเกมพนัน และการทดลองสารเสพติดต่าง ๆ เช่น บุหรี่ เหล้า ภัยคุกคาม ยาบ้า เฮโรอีน ฯลฯ อาจทำให้นักเรียนติดสารเสพติด ซึ่งจะนำไปสู่การเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี หรืออาจถูกตำรวจจับ ต้องหยุดพักการเรียน หรือต้องออกจากโรงเรียน ทำให้เสียอนาคตและผู้ปกครองก็จะเสียใจ

วิธีการปฏิเสธเพื่อนที่ชักชวนให้ทำในสิ่งที่ไม่ดี

วิธีปฏิเสหเพื่อนที่ชักชวนให้ทำในสิ่งที่ไม่ดีนั้น นักเรียนควรอ้างเหตุผลต่างๆ ที่เป็นความรู้สึกของนักเรียนเอง โดยใช้ท่าทางและคำพูดที่หนักแน่นประกอบการปฏิเสธ เพราะความรู้สึกของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน และไม่มีใครมาบอกหรือบังคับให้เราารู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งได้

เพื่อนที่ดีต้องคอยแนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทำแต่สิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เช่น การแนะนำให้ไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในห้องสมุด ชักชวนให้เล่นกีฬา เล่นดนตรีและออกกำลังกาย วรรณคดีทำควมสะอาดและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์

นักเรียนมีกลุ่มเพื่อนหรือไม่ เมื่อมีเวลว่างนักเรียนและเพื่อนๆ ทำอะไรกันบ้าง

การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องการเรียน การจัดตั้งชมรมเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ชมรมกีฬา ชมรมดนตรี ชมรมภาษาอังกฤษ ฯลฯ จะทำให้นักเรียนมีเพื่อนมากขึ้น มีโอกาสฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและมีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีโอกาสรู้จักและศึกษาเพื่อนต่างเพศ มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน รู้จักปรับตัวเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกับคนที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกัน ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ทำให้เกิดความรู้ความชำนาญมากขึ้น และอาจนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

นอกจากนี้ เด็กวัยรุ่นยังต้องการมีส่วนร่วมช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกับผู้ใหญ่ ต้องการมีความรับผิดชอบในสังคมมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและน่ายกย่อง แต่การแก้ไขปัญหบางอย่างต้องใช้ความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้าน ดังนั้น หากนักเรียนต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหของชุมชน นักเรียนอาจเริ่มจากการช่วยกันแก้ไขปัญหในโรงเรียน และควรตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหในระดับท้องถิ่น และระดับชาติต่อไป

วัยรุ่นมีพลังกายและพลังใจ ควรนำมาใช้สร้างสรรค์และพัฒนาสังคม

โดยสรุปแล้ว การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางจิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็กวัยรุ่น เป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย สิ่งแวดล้อมในครอบครัว โรงเรียน เพื่อนและสังคมที่อยู่รอบข้าง รวมทั้งสื่อต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ดังนั้น นักเรียนที่จะก้าวเข้าสู่วัยรุ่นควรมีความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมของตนเอง และนำมาใช้ในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นวัยรุ่นที่ดี มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม

การเข้าใจตนเองจะนำไปสู่การเข้าใจผู้อื่นและสังคมที่อยู่รอบตัวเรา

ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในสังคมของเรา และนำมาอภิปรายในชั้นเรียนว่า มีปัญหาอะไรบ้าง มีสาเหตุมาจากอะไร และควรแก้ไขอย่างไร
๒. ให้นักเรียนช่วยกันหาข้อมูล และรูปภาพเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นที่มีผลงานสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ และนำมาเสนอในชั้นเรียน
๓. ให้นักเรียนเล่าถึงประสบการณ์ที่ถูกชักชวนให้ทำในสิ่งที่คุณคิดว่าไม่ถูกต้อง แล้วนักเรียนทำตามหรือไม่ และผลที่ตามมาเป็นอย่างไร

ครอบครัวกับสังคม

ครอบครัวเป็นหน่วยย่อยทางสังคม ประกอบด้วยกลุ่มคนต่างเพศต่างวัยที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจ ดำเนินชีวิตร่วมกัน พึ่งพิงกันทางสังคมและเศรษฐกิจ

โดยทั่วไป เราแบ่งครอบครัวออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

ครอบครัวเดี่ยว เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกๆ อยู่กันตามลำพัง เป็นครอบครัวที่เกิดจากพันธะการแต่งงาน และแยกมาจากครอบครัวเดิม แต่ยังมีความสัมพันธ์กันอยู่

ครอบครัวขยาย เป็นครอบครัวใหญ่ที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก ญาติพี่น้องและผู้สืบสายโลหิต เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา ฯลฯ อาศัยอยู่ด้วยกัน โดยมีความรักและความรับผิดชอบต่อกัน

ครอบครัวที่นักเรียนอาศัยอยู่ประกอบด้วยใครบ้าง และจัดอยู่ในครอบครัวประเภทใด

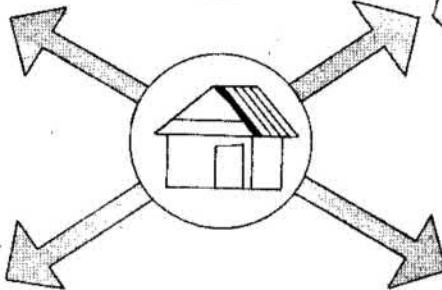
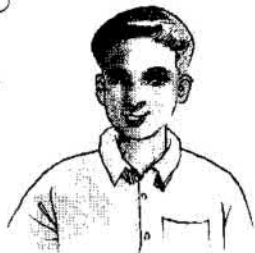
หน้าที่ของครอบครัว

ครอบครัวมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. สร้างสมาชิกใหม่ให้แก่สังคม
๒. จัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานให้แก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อการดำรงชีพ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ฯลฯ
๓. ให้ความรักความอบอุ่นแก่กันและกัน
๔. ให้การศึกษาและอบรมสั่งสอนระเบียบแบบแผนของสังคม เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
๕. เลี้ยงดูบุตรหลานให้เติบโตเป็นคนดีในสังคม

ปัญหาจากครอบครัวทำให้เกิดเป็นปัญหาสังคมในเรื่องใดได้บ้าง

ครอบครัวมีความสำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรมของคน

ความสำคัญของครอบครัวต่อสังคม

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกของมนุษย์ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกทุกคนในครอบครัวตั้งแต่เกิดจนตาย ครอบครัวให้การอบรมสั่งสอน ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัว หากครอบครัวไม่ได้ทำหน้าที่อย่างเหมาะสมย่อมเกิดผลกระทบต่อสังคม ดังที่พบเห็นได้ทั่วไป เช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแล ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา รับฟังปัญหาของลูก ทำให้ลูกขาดที่พึ่งหันไปหาทางออกที่ไม่เหมาะสมอันก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา

ถ้าพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร

ครอบครัวมีอิทธิพลต่อสังคม สังคมเองก็มีอิทธิพลต่อครอบครัวด้วยเช่นกัน เราไม่สามารถบอกได้แน่นอนว่าอะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล เพราะต่างก็มีผลกระทบซึ่งกันและกัน

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมและบริการ การรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการดำเนินชีวิตของครอบครัว ดังนั้นครอบครัวไทยจึงต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ครอบครัวไทยในอดีตกับปัจจุบัน

ในอดีตลักษณะครอบครัวไทยส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย และเครือญาติ ซึ่งมีความรักความผูกพันกันมาก ญาติพี่น้องต่างก็รักใคร่สนิทสนม และให้ความช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

ผู้ชายหรือสามีเป็นผู้นำครอบครัว มีหน้าที่ในการหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว ส่วนผู้หญิงหรือภรรยาจะมีบทบาทในการดูแลบ้าน เลี้ยงดูบุตร และควบคุมค่าใช้จ่ายภายในบ้าน

การอบรมสั่งสอนเน้นระบบอาวุโส คือ ให้ความเคารพนับถือ เชื่อฟังกันตามลำดับอายุของสมาชิกในครอบครัว เช่น น้องต้องเคารพเชื่อฟังพี่หรือญาติผู้ใหญ่คนอื่น ๆ พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กอบรมสั่งสอนเด็กเล็กด้วยการให้ท่องจำหรือขับบทเพลง เท่กล่อมเวลานอน ทำให้เกิดความอบอุ่นและผลิตเพลิน นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูจะต่างกันตามเพศ โดยเด็กหญิงจะได้รับการอบรมในเรื่องกิริยามารยาทและคุณสมบัติของกุลสตรี ส่วนเด็กชายได้รับการอบรมให้มีความกล้าหาญ ขยันหมั่นเพียร และได้รับการยกย่องให้เป็นผู้สืบสกุล

แต่มาในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ครอบครัวเกิดการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงหลายประการ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว จากครอบครัวขยายที่มีขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็ก คือ เป็นครอบครัวที่มีเพียงพ่อ แม่และลูก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับเครือญาติเหินห่างกัน การเปิดโอกาสให้สตรีได้รับการศึกษาและออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านมากขึ้น ชายและหญิงต่างมีหน้าที่ในการหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว การเลี้ยงดูเด็กจึงอาศัยคนเลี้ยงเด็กหรือบริการจากสถานรับเลี้ยงเด็กแทน พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาในการอบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ของลูก ครอบครัวไม่สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลได้ดีเท่าที่ควร นอกจากนั้น สื่อมวลชนต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ ต่างก็เข้ามามีอิทธิพลต่อความคิดของสมาชิกในครอบครัวอย่างมาก

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวในชนบทและในเมือง มีความแตกต่างกันดังนี้

การดำเนินชีวิตในชนบท	การดำเนินชีวิตในเมือง
๑. สมาชิกในครอบครัวมีเวลาอยู่ร่วมกันมาก เนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง เพราะแหล่งทำมาหากินอยู่ใกล้บ้าน ๒. มีศาสนาเป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ทำให้ครอบครัวมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ๓. การดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่เร่งรีบ ๔. การได้รับข่าวสารล่าช้าและไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ มักใช้สื่อเพื่อความบันเทิง ๕. มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวกับชุมชน สามารถพึ่งพาอาศัยเพื่อนบ้านได้เมื่อเกิดปัญหา ๖. ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้เป็นไปตามประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ส่งเสริมให้เด็กเคารพผู้ใหญ่ ดูแลให้ลูกมีความประพฤติดี	๑. พ่อแม่มีเวลาอยู่ร่วมกับลูกน้อยลง เนื่องจากต้องตื่นนอนออกไปประกอบอาชีพทำมาหากินให้เพียงพอกับค่าครองชีพ ๒. ให้ความสำคัญทางด้านวัตถุมากกว่าความรู้สึกทางด้านจิตใจ ๓. ต้องทำงานแข่งกับเวลา ๔. ได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็วผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ มีการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการศึกษา บันเทิงและธุรกิจ ๕. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับชุมชนมีน้อย ขาดความใกล้ชิดกับเพื่อนบ้าน ทำให้ขาดความร่วมมือในการแก้ปัญหาของชุมชน ๖. ครอบครัวมีบทบาทน้อยในการอบรมเลี้ยงดูลูก เพราะพ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลา

สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสภาพที่พบได้ในชีวิตประจำวัน การที่จะอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้อย่างมีความสุข ควรมีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

- ปรับตัวตามสภาพที่เปลี่ยนไป เช่น ตื่นนอนแต่เช้าเพื่อไปทำงานให้ทันเวลา ตรวจสอบความเรียบร้อยของบ้านเรือนก่อนออกจากบ้าน หรือให้เวลากับสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น

- รู้จักเลือกคบคน ไม่ใช่ดูเพียงหน้าตา การพูดจา หรือการแต่งกาย แต่ควรศึกษาถึงอุปนิสัยใจคอด้วย

- ต้องเอาใจเขามาใส่ใจเราให้มากที่สุด เพื่อผูกมิตรและแสดงน้ำใจให้แก่กัน หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง หรือกระทบกระทั่งกัน

- รู้จักพูดให้กำลังใจ ไม่ซ้ำเติมความผิดพลาดของผู้อื่น

- รู้จักหาทางออกที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเกิดอารมณ์เครียดหรือมีปัญหาเกิดขึ้น ควรหาทางออกด้วยการเล่นกีฬา ออกกำลังกาย หรือพูดคุยกับคนที่เราไว้วางใจและพร้อมจะรับฟังเราได้ ไม่ควรหาทางออกด้วยอบายมุข เช่น เล่นการพนัน ดื่มสุรา หรือเสพสารเสพติด

บทบาทของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูก

พ่อแม่ลูกผูกพัน สร้างสัมพันธ์ในครอบครัว

การอบรมเลี้ยงดูลูกๆ เป็นหน้าที่สำคัญของทั้งพ่อและแม่ การเลี้ยงดูลูกไม่ใช่การดูแลแต่เพียงร่างกายเท่านั้น แต่ต้องให้ความเอาใจใส่ด้านจิตใจด้วย เพื่อให้ลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เปรียบได้กับการปลูกต้นไม้ที่ไม่ใช่เพียงแต่รดน้ำใส่ปุ๋ยเพื่อให้มันเจริญเติบโตเท่านั้น การดูแลเอาใจใส่เด็ดขาดเสียทั้ง คอยตัดกิ่ง ก็จะช่วยให้ต้นไม้งอกงาม ดุจเดียวกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านจิตใจให้กับลูกๆ

พ่อแม่มักจะเลี้ยงดูลูกจากประสบการณ์ที่พ่อแม่ได้รับมาเมื่อครั้งเป็นเด็ก ซึ่งแต่ละครอบครัวมีวิธีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปแล้วสิ่งที่พ่อแม่ควรยึดถือปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูลูกมีดังนี้

๑. ดูแลให้ลูกได้กินอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เพื่อเสริมสร้างการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา
๒. ให้ความรักอย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อช่วยให้เด็กมีความมั่นคงทางจิตใจ เมื่อเด็กได้รับความรัก จะรู้จักรักคนอื่น มองสังคมและมองโลกในแง่ดี
๓. ต้องมีความอดทน รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง เนื่องจากตลอดเวลาที่ลูกจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่นั้น ย่อมเกิดปัญหาได้ ถ้าพ่อแม่ไม่มีความอดทนแล้ว ความสุขในครอบครัวย่อมหมดไป
๔. เป็นที่พึ่งทางความคิดและทางใจให้แก่ลูก โดยการรับฟังและพร้อมที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับลูกได้ตลอดเวลา
๕. มีการกำหนดกฎเกณฑ์และขอบเขตการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของลูก เพื่อให้เด็กเรียนรู้สิ่งที่ทำได้และทำไม่ได้
๖. ไม่ควรเปรียบเทียบลูกกับเด็กคนอื่นๆ เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีธรรมชาติความสามารถและความต้องการที่แตกต่างกัน
๗. ฝึกให้ลูกมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบตั้งแต่เล็ก โดยการให้ลูกช่วยทำงานบ้านตามความสามารถและความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ไม่เลือกปฏิบัติว่างานไหนต้องเป็นของเพศใด เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และปฏิบัติต่อเพศตรงข้ามได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้พ่อแม่สามารถจัดการกับปัญหาพฤติกรรมของลูก และคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว
๘. ให้ลูกมีโอกาสด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา โดยเริ่มจากเรื่องเล็กๆ ก่อน แล้วจึงขยายไปสู่เรื่องที่ใหญ่ต่อไป

เรื่องที่สามารถฝึกให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเองนั้น ต้องไม่ใช่เรื่องที่มีผลต่อชีวิตของเด็ก หรือมีผลต่ออนาคตของเด็ก เช่น การเรียนหนังสือ แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องการตัดสินใจนั้น พ่อแม่จะต้องให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอยู่เสมอ

๙. ใช้เวลาอยู่กับลูกให้มาก เพื่อเสริมสร้างความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว โดยทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ปลูกต้นไม้ เล่นกีฬา เป็นต้น เพราะว่าพ่อแม่สามารถพูดคุย แนะนำหรืออบรมสั่งสอนลูกได้

๑๐. พ่อแม่ต้องรู้จักสร้างบรรยากาศภายในบ้านให้มีความสุข พ่อแม่ที่รักใคร่กันดี ไม่ทะเลาะเบาะแว้งให้ลูกเห็น จะช่วยให้ลูกเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม

๑๑. มีจริยธรรมในการเลี้ยงดูลูก เพื่อให้ลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต จริยธรรมที่พ่อแม่ใช้เป็นพื้นฐานในการอบรมเลี้ยงดูลูก ได้แก่

๑) ความรับผิดชอบกับชีวิตที่เกิดมาด้วยความเสียสละและอดทน เนื่องจากเด็กเล็กยังช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ความรับผิดชอบที่พ่อแม่ควรมี เช่น

- การเตรียมตัวที่จะเป็นพ่อแม่ ได้แก่ การดูแลร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรง การเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจและอารมณ์ คือ มีความอดทนในการเลี้ยงดู และการเก็บออมเงินให้มีเพียงพอที่จะใช้เลี้ยงดูได้อย่างไม่ลำบาก

- ความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูกทั้งทางร่างกายและจิตใจ

๒) มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อลูก กล่าวคือ รู้ว่าลูกเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีคุณค่า ถึงแม้พ่อแม่จะเป็นผู้ให้กำเนิดลูก แต่จะถือว่าลูกเป็นสิทธิ์ของตน จะเขียนดี บังคับขู่เข็ญ ซื้อขายแลกเปลี่ยน หรือใช้เป็นี่ระบายความโกรธแค้น ความเกลียดชังของตนไม่ได้

๓) มีความต้องการให้ลูกก้าวหน้า ได้แก่ การส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษา และไม่ชักจูงลูกไปในทางที่เสียหาย

๔) เป็นแบบอย่างความประพฤติที่ดีสำหรับลูก เช่น มีความรู้สึกผิดชอบ คิดและทำในสิ่งที่ดี มีความละเอียดใจและเกรงกลัวต่อบาป

๕) อบรมสั่งสอนลูกให้พูดและทำในสิ่งที่ดีงาม เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

๑๒. พ่อแม่ต้องมีพรหมวิหาร ๔ ประการ ในการอบรมเลี้ยงดูลูกคือ

- เมตตา คือ มีความรัก ความปรารถนาให้ลูกมีความสุข
- กรุณา คือ มีความสงสารเมื่อลูกได้รับความเดือดร้อน และคิดช่วยให้ลูก

พ้นความเดือดร้อน

- มุทิตา คือ รู้สึกยินดีเมื่อลูกได้ดี
- อุเบกขา คือ รู้จักวางใจเมื่อลูกพึ่งตนเองได้แล้ว

การอบรมเลี้ยงดูที่ลูกได้รับจากพ่อแม่จะเป็นประสบการณ์ที่ลูกใช้อบรมเลี้ยงดูลูกหลานของตนต่อไปในอนาคต ผลจากการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องของพ่อแม่จะทำให้พ่อแม่มีความสุข ความเบิกบานใจอย่างแท้จริง ได้ฝึกและเรียนรู้ธรรมชาติของจิตใจตนเอง ครอบครัวมีความสุขสงบสุข ทุกคนมีสุขภาพจิตดี และเกิดความภาคภูมิใจที่ได้สร้างคนดีมีคุณภาพให้กับสังคมและประเทศชาติ

การอบรมเลี้ยงดูลูกเป็นเรื่องที่พ่อแม่ต้องเสียสละกำลังกาย กำลังใจ มีความอดทน และรับผิดชอบอย่างมาก เพื่อให้ลูกเติบโตขึ้นเป็นมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างแท้จริง

บทบาทของลูกที่มีต่อครอบครัวและสังคม

สมาชิกในครอบครัวต่างก็มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ลูกก็มีบทบาทหน้าที่ด้วยเช่นกัน ซึ่งบทบาทหน้าที่เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานในเรื่องความรับผิดชอบเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ บทบาทหน้าที่ของลูกมีดังนี้

๑. เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เป็นการฝึกให้เรียนรู้กฎระเบียบของสังคม
๒. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคต
๓. ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถ
๔. เมื่อมีปัญหาควรปรึกษาและขอคำแนะนำจากพ่อแม่
๕. คอยดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือเมื่อท่านเจ็บป่วย เลี้ยงดูเมื่อท่านแก่เฒ่า
๖. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผนและประเพณีของสังคม

นักเรียนมีหน้าที่อะไรบ้างภายในบ้าน

การที่สมาชิกในครอบครัวทุกคนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ด้วยการพูดคุยถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับ มีการดักเตือน และมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะก่อให้เกิดผลดีคือ

- มีความอบอุ่นและสุขภาพจิตดีขึ้น เป็นการป้องกันปัญหาทางสุขภาพจิต
- มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น เนื่องจากได้รับการดูแลเอาใจใส่
- เกิดความเป็นระเบียบภายในครอบครัว
- เกิดความผูกพันจากการที่ได้มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ในครอบครัว

การปฏิบัติตามหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม เป็นหนทางหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากอิทธิพลของสังคมที่มีต่อครอบครัว

นักเรียนทราบหรือไม่ว่าผู้หญิงไทยในอดีตและปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

บทบาทของสตรีที่เปลี่ยนแปลงไป

ในอดีต ผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกิน ความเป็นอยู่ของสมาชิก ค่าใช้จ่าย หรือแม้กระทั่งการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูลูก ส่วนการออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวเป็นหน้าที่ของผู้ชาย

แต่ในปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง ผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้น ประกอบกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อช่วยหารายได้สำหรับเลี้ยงครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ทำให้ผู้หญิงต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้นทั้งงานนอกบ้านและในบ้าน เวลาที่ให้กับครอบครัวจึงมีน้อยลง

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยยังคาดหวังให้ผู้หญิงมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวเหมือนเดิม ซึ่งอาจทำให้ผู้หญิงเกิดความรู้สึกคับข้องใจ ดังนั้น ผู้หญิงจึงควรปฏิบัติดังนี้

๑. ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสามารถในการทำงานต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งธรรมชาติของสภาพร่างกาย เป็นต้น

๒. รู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสมระหว่างการทำงานนอกบ้านและงานที่รับผิดชอบในบ้าน รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของงาน เป็นต้น

๓. มีเหตุผลในการคิดและตัดสินใจ ไม่ควรใช้อารมณ์เป็นใหญ่

๔. เมื่อเกิดความเครียด ควรรู้จักหาทางผ่อนคลาย เช่น ออกกำลังกาย ฟังเพลง ทำงานอดิเรก หายใจเข้าออกช้า ๆ จนรู้สึกหายใจสงบลง พูดยระบายความรู้สึกไม่สบายใจกับคนที่พร้อมจะรับฟัง เป็นต้น

๕. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นควรปรึกษาผู้รู้ เช่น ญาติผู้ใหญ่ สามี เพื่อน เป็นต้น ไม่ควรเก็บปัญหาหรือความไม่สบายใจไว้เพียงคนเดียว

๖. ขอความช่วยเหลือเมื่อรู้สึกเหนื่อยกับงานที่ทำ เช่น ขอความช่วยเหลือจากสามีหรือญาติผู้ใหญ่

เนื่องจากผู้หญิงมีบทบาทที่เปลี่ยนไป ทั้งหญิงและชายจึงควรปรับตัวเพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวมีความรักความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะบทบาทในเรื่องต่อไปนี้

๑. มีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูลูก เพื่อให้ลูกได้เรียนรู้บทบาทของชายหญิงที่แท้จริง ทั้งยังเป็นการพัฒนาสุขภาพจิตให้กับลูกด้วย

๒. มีส่วนช่วยเหลืองานในครอบครัว เนื่องจากในปัจจุบันผู้ชายและผู้หญิงต่างก็ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวจึงต้องช่วยกันทำงานบ้านและไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น แม่ทำอาหารให้รับประทาน พ่อช่วยล้างจาน ลูกเช็ดโต๊ะให้สะอาด เป็นต้น

พ่อแม่ลูกช่วยกันทำงานบ้าน

๓. เนื่องจากยังมีค่านิยมทางเพศที่ไม่เท่าเทียมกันของหญิงและชาย กล่าวคือ ฝ่ายชายมีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ ได้ตามใจชอบ ทำให้มีโอกาสประพฤติดีศีลธรรมได้ง่าย เช่น ประพฤตินอกใจภรรยา ส่ำสอนทางเพศ ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมาได้หลายประการ ดังนั้น เพศชายจึงควรตระหนักถึงค่านิยมทางเพศที่เหมาะสม และไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ครอบครัว

ชวนคิด ลองทำ

๑. นักเรียนคิดว่าถ้าสมาชิกในครอบครัวไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองแล้วครอบครัวจะเป็นอย่างไร
๒. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการปฏิบัติหน้าที่ของลูกที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมอย่างละ ๒ ตัวอย่าง และการปฏิบัติตนเช่นนั้นก่อให้เกิดผลอย่างไร
๓. นักเรียนคิดว่าในปัจจุบันหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงที่มีต่อครอบครัว มีอะไรบ้าง
๔. การที่สตรีมีการเปลี่ยนแปลงบทบาท นักเรียนคิดว่าก่อให้เกิดผลดีกับครอบครัวหรือไม่อย่างไร
๕. ให้นักเรียนหาข่าวเกี่ยวกับครอบครัวที่แตกแยก แล้วนำมาอภิปรายหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไข
๖. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวที่มีความสุขและมีความทุกข์ โดยแสดงถึงสาเหตุและวิธีการแก้ไขด้วย
๗. ให้นักเรียนได้วาทะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหญิงและชาย

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

เมื่อมองไปรอบๆ ตัว นักเรียนจะเห็นครู เพื่อนๆ โต๊ะ เก้าอี้ หากมองออกไปทางหน้าต่างจะเห็นต้นไม้ นก ผีเสื้อ ดอกไม้ ดึก อาคารเรียน สนาม รถ ฯลฯ สิ่งต่างๆ ที่นักเรียนเห็นอยู่รอบตัวนี้ คือ สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่อยู่รอบๆ ตัวเรา หากสังเกตให้ดีจะพบว่า มีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต

สิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์ ต้นไม้ ฯลฯ

สิ่งไม่มีชีวิต เช่น ดิน น้ำ แร่ หิน กรวด หินทราย ฯลฯ

มนุษย์สามารถนำสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเหล่านี้ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในทุกด้าน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทรัพยากรธรรมชาติ

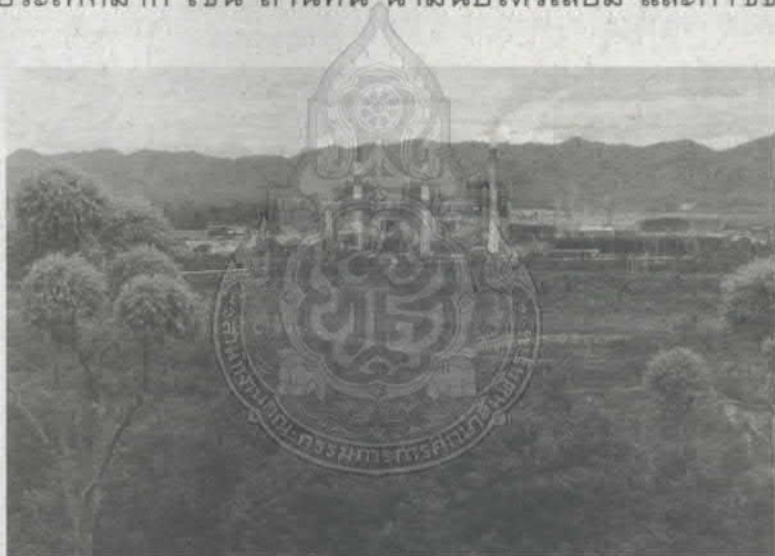
นักเรียนบอกได้ไหมว่า ทรัพยากรธรรมชาติมีอะไรบ้าง

แร่

แร่เป็นธาตุหรือสารประกอบอนินทรีย์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ในรูปของผลึก ผลึกของแร่มีสีต่างๆ มากมาย เช่น สีดำ ขาวใส ขาวขุ่น ชมพู เทา และเขียว ฯลฯ

แร่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าและมีความสำคัญ ประเทศที่มีทรัพยากรแร่มาก จะทำให้ประเทศนั้นๆ มีความได้เปรียบด้านเศรษฐกิจ เช่น แร่เชื้อเพลิง แร่กัมมันตรังสี แร่รัตนชาติ แร่โลหะ แร่ไอหะ ฯลฯ

แร่เชื้อเพลิง เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้เป็นพลังงานและมีความสำคัญต่อประเทศมาก เช่น ถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติ

เหมืองผลิตกระแสไฟฟ้าจากถ่านหินลิกไนต์ ที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

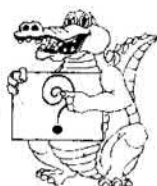
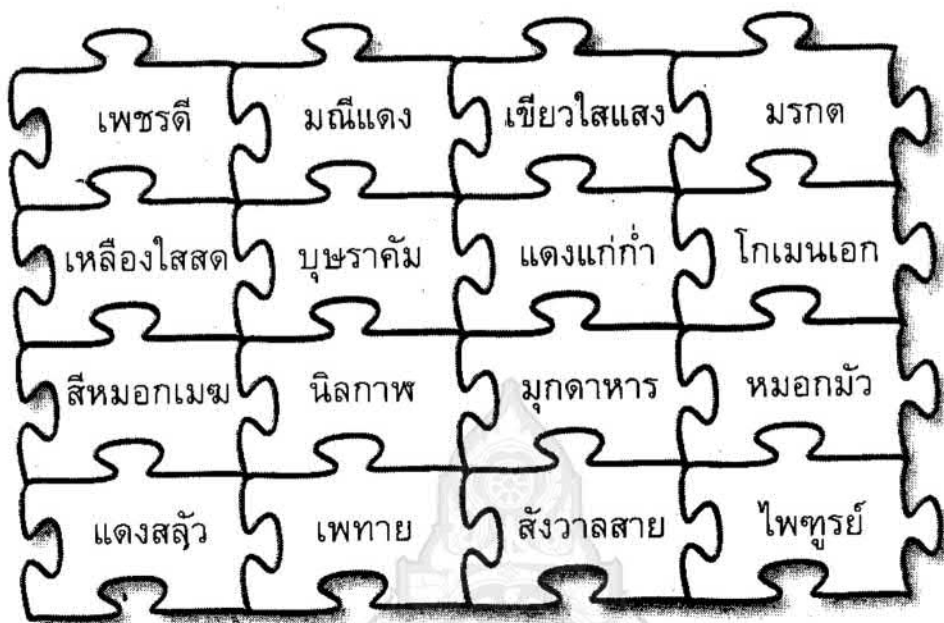
นักเรียนบอกได้ไหมว่า ลิกไนต์คืออะไร ใช้ทำอะไรได้อะไรได้บ้าง

แร่กัมมันตรังสี เป็นแร่ที่ให้พลังงานมหาศาล เช่น แร่เรเดียม ทอเรียม พลูโทเนียม

นักเรียนทราบไหมว่า แร่ยูเรเนียมมีประโยชน์อย่างไร

แร่รัตนชาติ เป็นแร่ที่นำมาเจียรระไนหรือขัดมันแล้วจะสวยงาม ใช้เป็นเครื่องประดับและมีราคาสูง ได้แก่ เพชร ทับทิม มรกต บุษราคัม โกเมน นิล มุกดา เพทาย และไพฑูรย์ ทั้งหมดนี้รวมเรียกว่า นพรัตน์

นักเรียนทราบใหม่ว่า นอกจากนพรัตน์แล้วยังมีแร่รัตนชาติอะไรอีกบ้าง

แร่โลหะ เป็นแร่ที่นำมาถลุงหรือแปรรูปแล้วจะมีน้ำหนักมาก ขัดเป็นเงาวาว เมื่อเคาะมีเสียงกังวาน เช่น แร่เงิน ทองคำ ทองแดง เหล็ก ตะกั่ว สังกะสี ฯลฯ

แร่อโลหะ เป็นแร่ที่ไม่สามารถถลุงหรือหลอมให้เป็นรูปแบบตามที่ต้องการได้ มีความแข็งและเหนียวน้อยกว่าแร่โลหะ เช่น ยิปซัม ไมก้า แกรไฟต์ กำมะถัน ฯลฯ ทั้งแร่โลหะและอโลหะในธรรมชาติมักพบปะปนหรือแทรกอยู่ในหิน

ประโยชน์ของแร่

มนุษย์ได้นำแร่มาใช้ประโยชน์นานแล้ว โดยนำแร่โลหะมาจัดทำอาวุธต่างๆ ทำภาชนะ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ ปัจจุบันมนุษย์มีความรู้มากขึ้น สามารถแยกแยะแร่ธาตุออกได้อย่างละเอียด จึงนำแร่แต่ละชนิดมาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น เช่น

แร่เชื้อเพลิงจำพวกถ่านหิน น้ำมันปิโตรเลียม ใช้เป็นเชื้อเพลิงในเครื่องจักร เครื่องยนต์ ใช้ผลิตพลังงานไฟฟ้าในโรงผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

แร่กัมมันตรังสี ใช้ในทางการแพทย์ การถนอมอาหาร การพลังงาน เป็นต้น

แร่รัตนชาติ ใช้ทำเครื่องประดับ เช่น แหวน สร้อย กำไล ฯลฯ

แร่โลหะ เช่น แร่ดีบุก นำไปใช้เคลือบโลหะเพื่อกันสนิม แผ่นดีบุกบางๆ ใช้สำหรับห่อของเพื่อกันชื้น แร่ทองแดงใช้ทำสายไฟฟ้า ใช้ทำโลหะผสมเป็นทองเหลือง ทองบรอนซ์ ฯลฯ

แร่โลหะ เช่น ยิปซัมนำไปใช้ทำปูนซีเมนต์ ปูนพลาสติก ซอล์ก และใช้ในการปรับปรุงสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน แกรไฟต์ใช้ทำไส้ดินสอ ผลิตภัณฑ์หล่อลื่น เบ้าหลอมโลหะและขั้วไฟฟ้า

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแร่และผลกระทบ

๑. การทำเหมืองแร่ การทำเหมืองแร่ทั้งบนบกและในทะเลก่อให้เกิดปัญหา และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก เช่น การทำเหมืองแร่บางชนิด ต้องมีการเปิดหน้าดินเป็นบริเวณกว้าง ต้องตัดไม้ทำลายป่า บริเวณที่ใช้เป็นลานแร่ก็ได้รับผลกระทบจากสารละลายของแร่ไหลลงสู่แม่น้ำ สารละลายจากแร่บางชนิดเป็นพิษต่อสัตว์และมนุษย์ เมื่อไหลลงสู่แหล่งน้ำก็มีผลกระทบที่กว้างไกล หน้าดินถูกกัดเซาะพังทลาย ถูกกระแสน้ำและลมพัดพาไปลงสู่แหล่งน้ำทำให้แม่น้ำตื้นเขิน

เหมืองแร่ที่ต้องขุดเปิดหน้าดิน

การทำเหมืองแร่ในทะเลเป็นการขุดค้นหาแร่ในทะเล ส่วนใหญ่จะใช้เรือที่ติดตั้งอุปกรณ์ขุดและตัก ซึ่งจะขุดตักแร่ป่นดินทรายขึ้นมาและแยกเอาแร่ไว้ แล้วปล่อยดินทราย และน้ำไหลกลับลงทะเลไปใหม่ ทำให้บริเวณที่ค้นขุดหาแร่เกิดปัญหาและผลกระทบ เช่น น้ำขุ่น เป็นอันตรายต่อปะการังและสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเล ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ สภาพพื้นทะเลเป็นหลุมบ่อ สัตว์น้ำหน้าดิน เช่น ปลาฉลาม ปลิงทะเล หอยเม่น ฯลฯ ถูกทำลาย

๒. ความร่อยหรอของแร่ เนื่องจากแร่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์ได้นำขึ้นมาใช้กันอย่างมากมายและเป็นเวลานานแล้ว ทำให้แร่ที่มีหมดไปที่ละเล็กทีละน้อย แหล่งแร่ใหม่ๆ ที่ค้นพบส่วนใหญ่จะอยู่ในป่าต้นน้ำลำธาร และป่าที่สมบูรณ์เต็มไปด้วยพรรณไม้และสัตว์ป่า หากขุดค้นนำแร่ขึ้นมาใช้ก็จะเกิดผลกระทบไปทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและทำลายป่าต้นน้ำ ทำให้ดุลธรรมชาติของป่าเสียไป จึงเป็นการยากแก่การนำเอาแร่ออกมาใช้ประโยชน์

เรือขุดแร่ในทะเล

นอกจากนี้ยังมีผลกระทบที่เกิดจากอุตสาหกรรมบางชนิดที่ใช้แร่บางอย่างในการผลิต เช่น ตะกั่ว ปรอท สารหนู ฯลฯ สารเหล่านี้กำจัดได้ยากและมีพิษตกค้างก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม และมีผลกระทบต่อเนื่องไปยังคน พืช และสัตว์ที่อยู่ใกล้เคียง

หีนและกรวด

หีนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความแข็ง ประกอบด้วยแร่ชนิดเดียวหรือหลายชนิด รวมตัวกันอยู่ตามธรรมชาติ หีนมีหลายประเภท ได้แก่ หินอัคนี หินชั้น และหินแปร

หินอัคนี เป็นหินที่เกิดจากการแข็งตัวของหินหนืด หรือที่เรียกว่า แมกมา แมกมาเป็นสารเหลวร้อนเกิดขึ้นตามธรรมชาติภายใต้โลก หินอัคนีเกิดขึ้นได้ภายใต้เปลือกโลกหรือพุพุ่งออกมาแข็งตัวบนผิวโลก เนื่องจากหินอัคนีมีชนิดแร่ที่ประกอบอยู่ในหินแตกต่างกัน จึงมีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น หินแกรนิต หินไดออไรต์ หินบะซอลต์ ฯลฯ

หินชั้นหรือหินตะกอน เป็นหินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนเศษหิน แร่ซากพืช ซากสัตว์ ตะกอนต่างๆ เหล่านี้จะสะสมตัวเป็นชั้นๆ และแข็งตัวกลายเป็นหิน ลักษณะการเกิดเรียงเป็นชั้นๆ ตามลำดับอายุ ในหินชั้นมีส่วนประกอบที่ต่างกันจึงทำให้มีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น หินทราย หินปูน หินดินดาน เป็นต้น

ในประเทศไทยมีหินปูนอยู่มาก ที่เรียกว่าหินปูนเพราะในสมัยก่อนชาวบ้านรู้จักเอาหินมาเผาทำปูนขาวเพื่อก่อสร้าง และเติมน้ำมันให้มีสีแดงทำเป็นปูนกินกับหมาก

หินดินดาน เป็นหินชั้นที่ประกอบด้วยแร่ดินเป็นส่วนใหญ่ มีเนื้อละเอียดมาก บางชนิดย่างไฟแล้วให้น้ำมัน ซึ่งเมื่อนำมากลั่นจะได้น้ำมันคุณภาพต่างๆ กัน จึงเรียกหินดินดานชนิดนั้นว่า หินน้ำมัน

หินแปร เป็นหินที่แปรสภาพไปจากหินเดิมเนื่องจากความร้อน ความดันและปฏิกิริยาเคมีภายใต้เปลือกโลก เช่น หินดินดานแปรเป็นหินชนวน หินปูนแปรเป็นหินอ่อน เป็นต้น

กรวด เป็นหินหรือก้อนหินที่ถูกพัดพาไปจากแหล่งกำเนิด และครูดถูกันไป ในระหว่างทางจนมีรูปลักษณะต่างๆ กัน มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางตั้งแต่ ๓ มิลลิเมตร ถึง ๕๔ มิลลิเมตร

ประโยชน์ของหินและกรวด

หินมีประโยชน์ต่อมนุษย์ พืชและสัตว์ทั้งทางตรงและทางอ้อม มนุษย์รู้จักใช้ประโยชน์จากหินมาตั้งแต่สมัยยุคหิน โดยใช้หินเป็นอาวุธ เช่น ทำเป็นขวาน มีด และหอก ต่อมามีการนำหินที่มีสีต่างๆ มาประดับร่างกายให้สวยงาม ปัจจุบันมนุษย์รู้จักแยกแยะประเภทของหินและใช้ประโยชน์จากหินมากขึ้น เช่น

หินแกรนิต ใช้ในการก่อสร้าง เช่น ปูพื้น ลานโบสถ์ วิหาร ทำกำแพง ฯลฯ

หินปูน ใช้ทำถนน ทางรถไฟ เผาทำปูนขาวหรือปูนกินกับหมาก ทำปุ๋ย ทำสี ฯลฯ

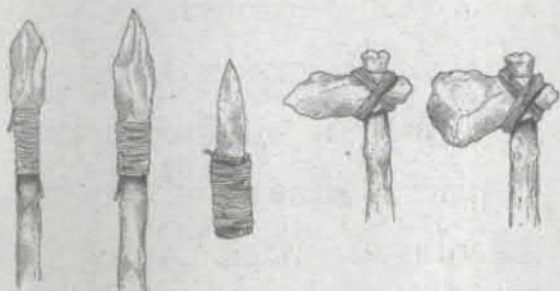
หินทราย ใช้ในการก่อสร้างปราสาท ใช้งานแกะสลัก ฯลฯ

หินอ่อน ใช้เป็นหินขัดมันประดับอาคาร บ้านเรือน สำนักงาน และนำมาแกะสลักเป็นเครื่องใช้ต่างๆ

หินกรวดมน ใช้ในการก่อสร้างและตกแต่งสถานที่

หินดินดาน ใช้เป็นส่วนผสมทำปูนซีเมนต์

หินไนส์ ใช้เป็นหินก่อสร้าง ปูพื้น ทำกำแพง และทำครก

มนุษย์โบราณใช้มีด หอก หินสำหรับล่าสัตว์ป่า

ปราสาทหินพนมรุ้ง

นักเรียนบอกได้ไหมว่า ท้องถิ่นของนักเรียนมีสถานที่สำคัญใดบ้าง ที่สร้างจากหิน และเป็นหินชนิดใด

หินมีความสำคัญต่อพืชและสัตว์ โดยเป็นที่ยึดเหนี่ยวของรากพืชบางชนิด หินเป็นวัตถุดิบกำเนิดของการเกิดดิน ซึ่งเป็นแหล่งแร่ธาตุอาหารของพืช นอกจากนี้หินยังมีประโยชน์ต่อสัตว์ โดยเป็นที่อยู่อาศัยและที่หลบภัยของสัตว์เล็กๆ บางชนิด

หินเป็นที่ยึดเหนี่ยวของรากพืช

ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากหิน

๑. หินถล่ม อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ หากหินถล่มลงมาถูกอาคารบ้านเรือน ผู้คน สัตว์เลี้ยง ทางสัญจร ก็จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

๒. ฝุ่นหิน เป็นมลพิษทางอากาศซึ่งเกิดจากการไม่หิน อุตสาหกรรมการไม่หินเป็นการนำหินไปใช้ประโยชน์ในการก่อสร้าง ซึ่งนอกจากจะทำให้ปริมาณของหินลดลงแล้วยังทำให้เกิดฝุ่นหินฟุ้งกระจายไปเกาะทำลายต้นไม้ พืชผัก และปกคลุมหน้าดิน เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

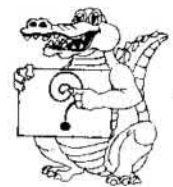
ทราย

ทรายเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดจากการแตกหรือผุพังของหินและแร่ โดยมีแม่น้ำลำธาร คลื่น และลม เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้หินมีขนาดเล็กลงจนเป็นทราย

ทรายมีทั้งหยาบและละเอียด มีหลายสี เช่น สีแดง น้ำตาล เทา ดำ เหลืองอ่อน ขาวนวล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหินและแร่ที่เป็นวัตถุดิบกำเนิด

ประโยชน์ของทราย

ในสมัยโบราณมนุษย์รู้จักใช้ประโยชน์จากทราย โดยนำไปทำนาฬิกาทรายใช้บอกเวลา ปัจจุบันมีการนำทรายมาใช้ประโยชน์มากขึ้น เช่น ใช้ในการก่อสร้าง ทำถนน ถลุงแร่ ทำแก้ว ทำกระดาษทราย ฯลฯ นอกจากนี้ยังใช้เป็นส่วนประกอบในการเพาะชำต้นไม้

นักเรียนบอกได้ไหมว่า ทรายตามชายทะเลใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากทรายและผลกระทบ

๑. การดูดทราย มนุษย์มีความต้องการใช้ประโยชน์จากทรายมากขึ้น จึงมีการดูดทรายตามแม่น้ำ ลำคลองต่างๆ เพื่อนำทรายไปใช้ จึงทำให้มีผลกระทบเกิดขึ้นคือ ทำให้ดินริมฝั่งแม่น้ำถล่ม บ้านเรือนและทรัพย์สินของประชาชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงบริเวณที่มีการขุดหรือดูดทรายจะทรุดและพังถล่มลงไป

๒. การตื้นเขินของแม่น้ำลำคลอง ปัญหานี้เกิดจากการที่กระแสน้ำ กระแสลม ได้พัดพาเอาเม็ดทรายจากที่ต่างๆ ไหลมารวมกันในแม่น้ำ ลำคลอง ทำให้แม่น้ำ ลำคลองตื้นเขิน เรือไม่สามารถแล่นผ่านไปได้

การอนุรักษ์ทรัพยากรแร่ หิน กรวด ทราย

โดยที่สังคมมนุษย์ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มนุษย์จึงได้นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในด้านต่างๆ อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นแร่ หิน ดิน ทราย อันเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทใช้แล้วหมดสิ้นไป หรือทรัพยากรจำพวกป่าไม้ซึ่งต้องปลูกทดแทน มิฉะนั้นก็จะหมดสิ้นไปเช่นกัน ดังนั้น ในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคม มนุษย์ต้องเรียนรู้ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยรู้จักใช้ทรัพยากรประเภทต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลในการพัฒนา และขณะเดียวกันก็ให้เกิดผลเสียหายน้อยที่สุด เราจึงควรใช้ประโยชน์และพยายามอนุรักษ์ทรัพยากรดังกล่าว ดังนี้

๑. หาวิธีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

๒. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด

๓. ใช้วัสดุหรือสิ่งอื่นมาทดแทน

๔. การนำทรัพยากรเหล่านี้กลับมาใช้ใหม่ เช่น หิน ทราย แร่เหล็ก อะลูมิเนียม

ฯลฯ

๕. ออกกฎหมายควบคุมการให้สัมปทานทำหิน ทำเหมืองแร่ การดูดทรายให้รัดกุม และทำลายสิ่งแวดลอมให้น้อยที่สุด

๖. ศึกษาวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับเทคนิควิธีการนำทรัพยากรมาใช้ให้เหมาะสม เพื่อไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ

ถ้านักเรียนไม่ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จะเกิดผลเสียอย่างไร

ชีวบริเวณ

ชีวบริเวณ คือ บริเวณที่สิ่งมีชีวิตมาอยู่ร่วมกัน โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้นร่วมกัน มีการดำรงชีวิตที่เกื้อกูลสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมและสมดุล เช่น บริเวณสระน้ำในธรรมชาติแห่งหนึ่ง ซึ่งมีกิ้ง หอย ปู ปลา และพืชบางชนิดอยู่ร่วมกัน พืชได้รับแสงแดด น้ำ อากาศ และธาตุอาหารในการดำรงชีวิต กิ้ง หอย ปู ปลา ก็อาศัยสิ่งแวดล้อมในบริเวณสระน้ำดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความเกื้อกูลและสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม

บริเวณที่สิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ร่วมกัน

ถ้าในสระนั้นเกิดเน่าเสีย ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากธรรมชาติหรือการกระทำของมนุษย์ก็ตาม ย่อมทำให้ความสมดุลของบริเวณสระน้ำเสียไป สิ่งมีชีวิตในบริเวณนั้นก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย มนุษย์ซึ่งอาศัยพืชผักและสัตว์น้ำบริเวณนั้นเป็นอาหาร ก็จะได้รับผลกระทบเช่นกัน จะเห็นได้ว่าชีวบริเวณที่สมดุลมีความสำคัญและมีค่าอย่างยิ่งต่อมนุษย์ พืชและสัตว์

สาเหตุที่ทำให้ชีวนิเวศเสียความสมดุล มีดังนี้

๑. การเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นจะทำให้ชีวนิเวศที่มนุษย์อาศัยอยู่และบริเวณใกล้เคียงเสียความสมดุลไป

๒. การใช้เทคโนโลยี มนุษย์ได้คิดค้น พัฒนาและใช้เทคโนโลยี เช่น ใช้เครื่องจักร เครื่องยนต์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับตนเอง แต่ขณะเดียวกันเครื่องจักร เครื่องยนต์ เหล่านี้ก็ก่อให้เกิดอากาศเป็นพิษ ทำลายความสมดุล การใช้ปุ๋ยและสารฆ่าแมลง เพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ทำให้สารพิษตกค้างทั้งในดินและในน้ำ ทำให้ชีวนิเวศเสียสมดุลไป ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่มนุษย์เอง

ชวนคิด ลองทำ

๑. นักเรียนคิดว่าในท้องถิ่นของนักเรียนมีการนำทรัพยากรแร่ หิน กรวด ทราย มาใช้ประโยชน์อะไรบ้าง และนักเรียนคิดว่ามีผลกระทบอย่างไร

๒. ให้นักเรียนออกไปสำรวจชีวนิเวศรอบๆ โรงเรียนว่ามีสภาพเป็นอย่างไร ถ้าพบว่าชีวนิเวศนั้นเสียสมดุล ให้ร่วมกันอภิปรายว่า น่าจะเกิดจากสาเหตุใด และจะมีวิธีการแก้ไขให้ดีขึ้นได้อย่างไร

๓. นักเรียนคิดว่าตนเองจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นได้อย่างไรบ้าง

บทที่ ๖

สิ่งแวดล้อมทางสังคม

สิ่งแวดล้อมทางสังคม เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ วัฒนธรรม ศิลปกรรม และความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ ฯลฯ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดีจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น ดำรงชีวิตด้วยความสะดวกสบายและปลอดภัย สังคมสงบเรียบร้อย สิ่งแวดล้อมทางสังคมของชุมชนมีความสำคัญต่อร่างกายและจิตใจของบุคคล ถ้าชุมชนใดมีความเป็นระเบียบ จัดสิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะ กำจัดของเสีย และสิ่งปฏิกูลได้อย่างเหมาะสม ดูแลเอาใจใส่ที่อยู่อาศัย ถนนหนทาง อาคารร้านค้า สถานที่ราชการ สาธารณสมบัติต่างๆ ให้สะอาดเรียบร้อย บุคคลในชุมชนก็จะอยู่กันอย่างมีความสุข ปลอดภัย มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง

ถ้าชุมชนใดขาดความเป็นระเบียบ ปลอ่ยปละบ้านเรือนให้สกปรกและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม อากาศเป็นพิษ มีเสียงดังรบกวน สมาชิกในชุมชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทำให้ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้คนในสังคมก็จะเกิดความรำคาญต่อสิ่งรบกวนรอบข้าง อารมณ์ไม่แจ่มใส สุขภาพอ่อนแอ

นักเรียนคิดว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เกิดขึ้นในขณะนี้ มีอะไรบ้าง

ในปัจจุบันชุมชนโดยทั่วไปมักมีปัญหากเกี่ยวกับสารเสพติด ขยะมูลฝอย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการจราจร

สารเสพติด

สารเสพติดเป็นปัญหาที่รุนแรงและเรื้อรัง และก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การลักเล็กขโมยน้อย ฉกชิงวิ่งราว กรรโชกทรัพย์ จี้ปล้น ทำร้ายร่างกาย ฯลฯ

ผลเสียที่เกิดจากสารเสพติด

๑. **ผลเสียต่อผู้เสพ** ทำให้สุขภาพทรุดโทรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดโรคต่างๆ เช่น โรคตับอักเสบ โรคหัวใจ โรคเอดส์ โรคจิต โรคประสาท ฯลฯ ทำให้สูญเสียเงินและทรัพย์สิน เสียบุคลิกภาพ เสียชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล เป็นที่รังเกียจของสังคม

๒. **ผลเสียต่อครอบครัว** ผู้เสพยาความรับผิดชอบ สูญเสียรายได้ เกิดความไม่สงบสุขในครอบครัว นำมาซึ่งความแตกแยกอันเป็นสาเหตุของปัญหาอื่นๆ อีกมาก

๓. **ผลเสียต่อสังคม** ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมต่างๆ และสังคมขาดความปลอดภัย

๔. **ผลเสียต่อประเทศชาติ** สูญเสียเศรษฐกิจจำนวนมาก เพราะรัฐต้องสูญเสียกำลังเจ้าหน้าที่และค่าใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษา การที่มีผู้เสพยาสารเสพติดมาก ทำให้สูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพที่จะไปพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นการบ่อนทำลายความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศ

การป้องกันตนให้พ้นภัยจากสารเสพติด

๑. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของสารเสพติด รวมทั้งพยายามหลีกเลี่ยงการเสพยาเสพติดทุกชนิด

๒. รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อครอบครัวและสังคม

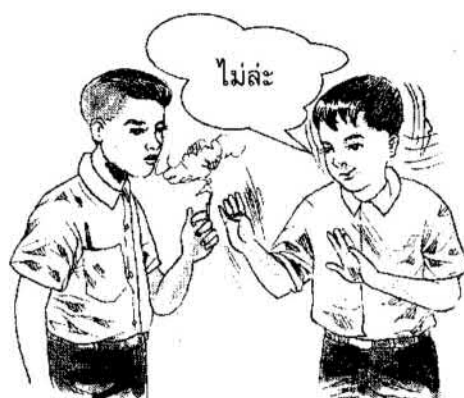
๓. ปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม รู้จักใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต

๔. ทำจิตใจให้เข้มแข็งโดยไม่พึ่งพาสารเสพติด

๕. แก้ไขปัญหาชีวิตด้วยเหตุและผล หากไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ให้ปรึกษาพ่อแม่ ครู ญาติผู้ใหญ่

๖. เลือกคบเพื่อนที่ดี

๗. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

รู้จักปฏิเสธ ไม่เป็นเหตุให้ติดสารเสพติด

สารเสพติดป้องกันได้ด้วยความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชน ดังนี้

๑. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว เพื่อให้เกิดความรัก ความอบอุ่น
๒. บุคคลในครอบครัวและชุมชน ควรมีความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของสาร

เสพติด

๓. ปฏิบัติตนเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศีลธรรมและอยู่ในกรอบของกฎหมาย

๔. ช่วยเหลือผู้ติดสารเสพติดให้เข้ารับการบำบัดรักษา ยอมรับและเอาใจใส่ผู้ที่สามารถเลิกสารเสพติดเข้าสู่ชุมชน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการติดยา

๕. ช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในชุมชน

๖. ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และชุมชนในการทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น แจกเบาะแสเกี่ยวกับแหล่งผลิต แหล่งค้า และแหล่งเสพแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เมื่อมีขยะมูลฝอยจำนวนมากแต่ชุมชนไม่สามารถเก็บและกำจัดได้หมดหรือจัดการอย่างไม่ถูกต้อง ขยะมูลฝอยก็จะเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมคือ

๑. อากาศเสีย เพราะกลิ่นเหม็นจากขยะมูลฝอยและการเผาขยะมูลฝอยจะก่อให้เกิดควันและสารพิษทางอากาศทำให้อากาศเสื่อมโทรม

๒. น้ำเสีย เกิดจากการกองขยะมูลฝอยบนพื้น เมื่อฝนตกลงมาก็จะทำให้ขยะมูลฝอยและน้ำเน่าเสียไหลลงสู่แหล่งน้ำ รวมทั้งการปล่อยสิ่งปฏิกูลต่างๆ ลงสู่แม่น้ำลำคลองทางท่อระบายน้ำ และการทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ก็เป็นสาเหตุให้เกิดมลพิษทางน้ำ

๓. แหล่งพาหะนำโรค กองขยะมูลฝอยเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของหนู แมลงวัน แมลงสาบ ฯลฯ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคติดต่อที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ที่มีพิษต่างๆ

๔. ความสกปรกและความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ขยะมูลฝอยก่อให้เกิดภาพไม่สวยงาม สร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้พบเห็น ตลอดจนมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและการพักผ่อนหย่อนใจ

ขยะจากอาคารบ้านเรือน

การป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษ

ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยดังนี้

๑. **คัดก่อนทิ้ง** เราสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยและนำมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ตามแนวคิด ๕ ประการ คือ

- การใช้ใหม่ใช้ซ้ำ เป็นการนำวัสดุมาใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายๆ ครั้ง เช่น นำขวดใส่กาแฟที่หมดแล้วมาใส่น้ำตาล ใส่ขนมหรือของแห้งอื่นๆ ฯลฯ
- การซ่อมแซมใช้ใหม่ เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหาย ซึ่งแทนที่จะนำไปทิ้ง ก็นำมาซ่อมแซมใช้ใหม่เพื่อให้ใช้งานได้อีกหลายครั้ง เช่น ซ่อมแซมวิทยุ ปะยางรถ ฯลฯ
- การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น นำแก้วแตกมาหลอมผลิตเป็นแก้วหรือกระบอกใหม่ ฯลฯ
- หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุสิ่งของที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ใช้ต้นกล้วยทำกระถางแทนโฟม ใช้ใบตองห่อขนมแทนถุงพลาสติกและโฟม ฯลฯ
- การนำขยะมาทำเป็นปุ๋ย ขยะเปียก เศษอาหาร ใบไม้ ผลไม้ ฯลฯ ถ้าขุดหลุมฝังจะได้ปุ๋ยธรรมชาติ

๒. **มีถังขยะประจำบ้าน** ไม่ทิ้งขยะตามที่สาธารณะต่างๆ เช่น ถนน แม่น้ำ ลำคลอง ฯลฯ ควรแยกประเภทขยะก่อนนำไปทิ้ง และแยกทิ้งลงในถังรองรับขยะมูลฝอยแต่ละประเภท ได้แก่

- ขยะเศษอาหาร คือ ขยะที่เน่าเสียได้
- ขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ คือ ขยะที่ไม่เน่าเสีย
- ขยะอันตราย คือ ขยะที่มีสารพิษ

๓. ช่วยกันรักษาความสะอาดในบ้าน ในโรงเรียนและในที่ทำงาน โดยทิ้งขยะมูลฝอยลงในถังขยะให้เรียบร้อย

๔. หากบ้านของเราอยู่นอกเขตชุมชน ซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่เก็บขนขยะมูลฝอย เราต้องกำจัดขยะมูลฝอยเอง ไม่ควรกองทิ้งไว้หรือไม่ควรเผาตามถนนหนทาง แต่ควรนำขยะไปฝังในที่ดินของตนเอง โดยฝังให้ห่างจากแหล่งน้ำหรือแยกขยะที่ย่อยสลายได้นำไปทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้ในบ้าน

**มาแยกขยะกันเถอะ
เพื่อป้องกันขยะล้นเมือง และเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น
โดยเริ่มต้นที่ตัวเองก่อน**

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นปัญหาหนึ่งของสังคมในปัจจุบันนี้อาจเกิดจากปัญหาอาชญากรรม เช่น ฉกชิงวิ่งราว จี้ปล้น ล่อลวง ฯลฯ เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ การละเมิดสิทธิผู้อื่น เช่น เล่นดอกไม้ไฟ พลุ ความประมาท เลินเล่อทำให้เกิดไฟไหม้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถป้องกันได้ดังนี้

๑. ก่อนเข้านอนหรือออกจากบ้านให้ปิดประตู หน้าต่าง เครื่องใช้ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย

๒. ไม่ควรไว้วางใจคนแปลกหน้า เช่น ไม่ให้เข้าบ้าน ไม่รับของ หรือไปกับคนแปลกหน้า

๓. ไม่แต่งกายล่อแหลมหรือใช้เครื่องประดับราคาแพง

๔. ไม่ควรเดินทางในที่มืดหรือที่เปลี่ยวตามลำพัง

๕. ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมและชุมชน เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรโดยการสวมหมวกนิรภัย หยุดรถตรงบริเวณที่มีสัญญาณไฟจราจร ข้ามถนนตรงทางม้าลาย ฯลฯ

๖. ไม่จุดพลุหรือดอกไม้ไฟในบริเวณที่มีบ้านเรือน

เมื่อประสบเหตุร้ายต่างๆ ให้แจ้งตำรวจที่เบอร์โทรศัพท์ 191, 123 หรือสถานีวิทยุรายการต่างๆ เช่น “สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน” หรือ “สถานี จส 100” เป็นต้น

การจราจร

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศ และความพยายามในการพัฒนาประเทศทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ทำให้กรุงเทพมหานครและจังหวัดสำคัญต่างๆ มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงมีการใช้ยานพาหนะในการเดินทางและการขนส่งมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจร การจราจรติดขัด การเดินทางและการขนส่งต้องใช้เวลานาน ก่อให้เกิดผลเสียต่างๆ ตามมา ทั้งด้านเศรษฐกิจ ความสิ้นเปลืองเชื้อเพลิง ปัญหามลพิษทางอากาศจากท่อไอเสียและฝุ่น นอกจากนี้ยังเกิดผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของประชาชน

จราจรติดขัดทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ

ปัญหาสำคัญจากการจราจรต่อชีวิตและทรัพย์สิน

๑. อุบัติเหตุจากการจราจร เกิดจากความประมาทของคนเดินทางและคนขับรถ สภาพรถที่ไม่ปลอดภัยสำหรับการขับขี่ รวมถึงสภาพของถนนและดินฟ้าอากาศ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นทำให้ร่างกายบาดเจ็บ เสียทรัพย์สิน เสียโอกาสและเวลา การจราจรติดขัด เสียสุขภาพจิต ฯลฯ

๒. สารพิษในอากาศ เกิดจากการที่เชื้อเพลิงในเครื่องยนต์ไม่สมบูรณ์ และปล่อยสารพิษออกมาจากท่อไอเสียทำให้อากาศเป็นพิษ สารพิษเหล่านี้ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ควันดำไฮโดรคาร์บอน ฯลฯ

ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ เป็นก๊าซที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น น้ำหนักเบา เกิดขึ้นมากในขณะที่รถติดเครื่องอยู่กับที่ การจราจรติดขัด ถ้าหายใจเอาก๊าซนี้เข้าไปจำนวนมาก จะเกิดอาการเวียนศีรษะ คลื่นไส้อาเจียน หมดสติ และอาจถึงตายได้

ควันดำไฮโดรคาร์บอน เป็นผงเขม่าขนาดเล็กที่เหลือจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงจากรถยนต์ที่ใช้น้ำมันดีเซล เช่น รถโดยสารประจำทางและรถขนาดใหญ่ทั่วไป ซึ่งควันดำนี้จะทำให้เกิดอาการแสบตา แสบจมูก น้ำมูกน้ำตาไหล ทำให้เป็นโรคปอด หลอดลมอักเสบและโรคมะเร็งในปอด นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความสกปรก บดบังการมองเห็นซึ่งทำให้เกิดอุบัติเหตุทางการจราจร

๓. ฝุ่นละออง การจราจรก่อให้เกิดฝุ่นละอองในบรรยากาศ โดยเฉพาะจากรถบรรทุกหิน ดิน ทราย ซีเมนต์หรือวัตถุที่ทำให้เกิดฝุ่น และดินโคลนที่ติดอยู่ที่ล้อรถ ฯลฯ

ฝุ่นละอองทำให้เกิดอาการระคายเคืองตาและระบบหายใจ ฝุ่นที่มีขนาดเล็กเมื่อหายใจเข้าไปจะทำให้แสบจมูก ไอ จาม มีเสมหะ และการสะสมของฝุ่นในถุงลมปอดทำให้การทำงานของปอดเสื่อมลง

การแก้ไขปัญหที่เกิดจากการจราจร

๑. เคารพกฎจราจรอย่างเคร่งครัด
๒. ขับขี่รถด้วยความระมัดระวัง
๓. ข้ามถนนตรงบริเวณทางข้าม สะพานลอย หรือบริเวณที่มีเจ้าหน้าที่จราจร
๔. ดูแลเอาใจใส่ บำรุงรักษารถให้อยู่ในสภาพดี ตรวจสอบสภาพเครื่องยนต์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดมลพิษทางอากาศและเสียง
๕. เลือกใช้น้ำมันเชื้อเพลิงให้เหมาะกับชนิดของรถยนต์
๖. ลดการใช้รถยนต์ในกรณีที่ไม่จำเป็น และใช้การโดยสารวิธีอื่นแทน
๗. ปลูกต้นไม้และบำรุงรักษาต้นไม้เพื่อเพิ่มอากาศบริสุทธิ์

สิ่งแวดล้อมในชุมชนจะดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับบุคคลในชุมชนที่จะควบคุม ดูแลและ
จัดสภาพแวดล้อมในสังคม ให้เอื้ออำนวยความสะดวกสบายต่อตนเองและส่วนรวม
ทำให้ชุมชนเป็นสังคมที่น่าอยู่อาศัย

การพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน คือ การส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน
ได้แก่ ด้านอาชีพ การศึกษา การสาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและสังคม

การพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนช่วยกันแก้ไข
ปัญหาและรักษาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้คงสภาพเดิมหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ในแต่ละชุมชนควรจัดตั้งกลุ่มชุมชนหรือสมาคมให้มีบทบาทในการประสานงาน
และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ
ตนเอง จัดกิจกรรมร่วมกันในการรณรงค์ด้านต่างๆ เช่น การเก็บกวาดขยะตามถนน
และคูคลอง การปรับปรุงสภาพแวดล้อม ถนนหนทาง ฯลฯ

ขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาชุมชน

๑. ศึกษาสภาพทั่วไป สำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน
 ๒. ประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน ให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อพัฒนาชุมชนของตนให้เจริญก้าวหน้า
 ๓. ระดมกำลังความคิด ร่วมมือกันวางแผน กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน โดยยึดหลักประชาธิปไตย มีคณะกรรมการหมู่บ้านหรือผู้นำท้องถิ่นเป็นแกนนำ
- สมาชิกในชุมชนร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนให้ดีขึ้นมั่นคงขึ้น ผลที่จะตามมาคือประเทศโดยรวมจะมั่นคง

หน้าที่ของนักเรียนต่อการพัฒนาชุมชน

๑. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความประพฤติดี ดูแลตัวเองได้ไม่เป็นภาระของผู้อื่น นำความรู้ไปประกอบอาชีพสุจริต และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน
๒. ปฏิบัติตนให้มีคุณค่าต่อครอบครัว ช่วยบิดามารดาทำงานบ้านตามกำลังความสามารถ เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำอาหาร ล้างจานชาม ฯลฯ ในช่วงปิดภาคเรียน ควรใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการทำงานหารายได้เพื่อแบ่งเบาภาระเศรษฐกิจในบ้าน เช่น อาจทำบัตรอวยพร ทำดอกไม้และของที่ระลึกอื่นๆ จำหน่ายเนื่องในโอกาสต่างๆ
๓. รับผิดชอบต่อชุมชนเช่นเดียวกับสมาชิกอื่นๆ โดยร่วมกันคิดโครงการ และจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของตามสภาพปัญหา เช่น ร่วมทำความสะอาดหมู่บ้าน ปลูกต้นไม้และบำรุงรักษาต้นไม้ ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เพื่อรักษาวัฒนธรรมอันมีคุณค่าของไทย

นักเรียนได้ทำประโยชน์อะไรต่อครอบครัวและชุมชนบ้าง

ตัวอย่างโครงการเพื่อพัฒนาชุมชน

ชื่อโครงการ กิจกรรมทางศาสนาพัฒนาชุมชนมหาชัย

หลักการและเหตุผล

ศาสนาเป็นสถาบันหลักของสังคม ทำหน้าที่ขัดเกลาคจิตใจ ปลุกฝังคุณธรรม และจริยธรรมในการดำเนินชีวิตให้แก่สมาชิกในสังคม ศาสนาและศาสนสถานมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนและเป็นสถานที่ จัดศาสนพิธีในวันสำคัญทางศาสนา นอกจากนี้เป็นศูนย์รวมจิตใจแล้ว สถาบัน ศาสนาควรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนด้วย

ผู้รับผิดชอบโครงการ คณะกรรมการหมู่บ้านชุมชนมหาชัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเสียสละในชุมชน ได้อาสาสมัคร เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนร่วมกับสมาชิกในชุมชน และเป็นแกนนำใน การพัฒนาทุก ๆ ด้าน

๒. เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมหาชัยได้ร่วมกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งจะได้รับ ประโยชน์ ทั้งทางด้านจิตใจและคุณภาพชีวิตด้วย

กิจกรรมหลัก

๑. ก่อนวันอาสาฬหบูชาและเทศกาลเข้าพรรษา

- ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้สมาชิกชาวหมู่บ้านชุมชนมหาชัยได้ทราบถึง กิจกรรม

๒. วันอาสาฬหบูชาและเทศกาลเข้าพรรษา

- ทำบุญตักบาตร เวียนเทียน ถวายเทียนจำนำพรรษา ผ้าอาบน้ำฝน และฟังบรรยายธรรม
- จัดนิทรรศการต่อต้านสารเสพติด รณรงค์ให้ลดและเลิกอบายมุข งดการฆ่าสัตว์ ประดับธงธรรมจักรในวันธรรมสวนะ
- จัดกิจกรรมพัฒนาสาธารณประโยชน์ของชุมชนและปลูกต้นไม้ใน บริเวณหมู่บ้าน

๓. หลังเทศกาลเข้าพรรษา

- ทำบุญตักบาตรเทโวในวันออกพรรษา

๔. ประเมินผลโครงการทุกกิจกรรม สรุปรายงาน

สถานที่ดำเนินการ วัดบ้านขอมและหมู่บ้านชุมชนมหาชัย ถนนพระราม ๒

ตำบลนาดี อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ระยะเวลา ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม ๒๕๔๑

วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๑ เป็นวันพัฒนาสาธารณประโยชน์
และปลูกต้นไม้

งบประมาณ เงินบริจาคจากสมาชิกในหมู่บ้านชุมชนมหาชัย ประมาณ
๕๐,๐๐๐ บาท

ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนรวบรวมข่าวประจำวันที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด จากสื่อมวลชน
ทุกประเภท ทั้งในและนอกประเทศ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาเผยแพร่ให้ทุกคนได้อ่าน
โดยการจัดป้ายนิเทศ หรือนำเสนอโดยวิธีต่างๆ

๒. เล่าประสบการณ์ปัญหาจราจรที่นักเรียนพบเห็นบนท้องถนน แล้วช่วยกัน
อภิปราย และเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา

๓. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มไปสำรวจปัญหาชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ว่ามีสิ่งใดบ้าง
ที่ต้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ชุมชนดีขึ้น แล้วนำผลการสำรวจมาอภิปรายร่วมกัน

๔. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเขียนโครงการพัฒนาชุมชนของตนเอง

พระมหากษัตริย์รัตนโกสินทร์

รัชกาลที่ ๑

รัชกาลที่ ๒

รัชกาลที่ ๓

รัชกาลที่ ๔

รัชกาลที่ ๕

รัชกาลที่ ๖

รัชกาลที่ ๗

รัชกาลที่ ๘

รัชกาลที่ ๙

พระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรี

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พ.ศ. ๒๒๗๙ - ๒๓๕๒

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พระนามเดิมว่า ดั่ง) เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๒๗๙ ที่กรุงศรีอยุธยา ในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สมเด็จพระราชบิดามีพระนามเดิมว่าทองดี พระราชมารดาพระนามว่าหยก มีพี่น้องร่วมพระราชบิดาพระราชมารดา รวม ๗ องค์ สมเด็จพระราชบิดาทรงเคยรับราชการเป็นเสมียนตราดมหาดไทยอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา จึงมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่ก่อนเสียกรุงแก่พม่า

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ทรงวิวาหมงคลกับท่านนาค ธิดา คหบดีแห่งตำบลอัมพวา แขวงเมืองสมุทรสงคราม เมื่อครั้งเป็นหลวงยกกระบัตรเมือง

ราชบุรี ซึ่งต่อมาได้เฉลิมพระเกียรติเป็นสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี มีพระราชโอรสที่ได้สืบบัลลังก์ต่อมาคือ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

เมื่อทรงเจริญพระชันษาขึ้นได้รับราชการเป็นมหาดเล็กในสมเด็จพระเจ้าฟ้า-
อุมพร หลังจากทรงผนวชแล้วจึงรับราชการเป็นมหาดเล็กหลวง ทรงได้เลื่อน
ตำแหน่งเป็นหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรีเมื่อพระชนมพรรษา ๒๕ พรรษา นายสุจินดา
มหาดเล็กหุ้มแพร หรือนายบุญมา (ต่อมาคือ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระราชวรวงศ์มหา-
สุรสิงหนาท) ผู้เป็นน้องชายของหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี ได้เล็ดลอดออกจากกรุง-
ศรีอยุธยาไปสมทบกับพระยาตาก (ขณะที่กำลังรวบรวมผู้คนในเมืองจันทบุรี) หลังจาก
นั้นจึงได้ชักชวนพี่ชาย คือ หลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรีในขณะนั้น เข้ามารับ
ราชการอยู่ด้วยกันกับสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ในพ.ศ. ๒๓๑๑ ทรงเลื่อนตำแหน่งเป็น
พระราชวรินทรในกรมพระตำรวจหลวง ทรงเป็นกำลังสำคัญของสมเด็จพระเจ้ากรุง-
ธนบุรีในการรวบรวมบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นมาโดยตลอด ทำให้ทรงได้เลื่อนยศ
และตำแหน่งมาเป็นลำดับคือ ในพ.ศ. ๒๓๑๑ ได้เลื่อนเป็นพระยาอภัยรณฤทธิ์ ในพ.ศ.
๒๓๑๒ ทรงเป็นแม่ทัพไปตีกัมพูชา ได้เมืองพระตะบอง เสียมราช พ.ศ. ๒๓๑๓ ได้
เลื่อนเป็นพระยาอมราชวาทีสุมุหนายก และหลังจากเสร็จศึกกับกัมพูชาอีกครั้งใน
พ.ศ. ๒๓๑๔ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาอมราชเลื่อนขึ้นเป็น
เจ้าพระยาจักรี

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ทรงพระปรีชาสามารถในการ
วางแผนการรบมาก การศึกครั้งสำคัญที่ทำให้ทรงได้รับการยกย่องสรรเสริญจากข้าศึก
เป็นอันมากกว่า ทรงเก่งกล้าสามารถยิ่งตั้งแต่ครั้งที่เจ้าพระยาจักรี คือเมื่อครั้งที่
พม่าได้ยกทัพมาตีเชียงใหม่ในพ.ศ. ๒๓๑๘ โดยแม่ทัพพม่าคืออะแซหุ่นกี้ ได้ยกเข้า
ล้อมเมืองพิษณุโลก เจ้าพระยาจักรีได้ตั้งทัพรับพม่าอยู่ที่เมืองนี้ พม่าไม่สามารถตี
เมืองพิษณุโลกได้ อะแซหุ่นกี้จึงเจรจายุติรบ ขอบพบเจ้าพระยาจักรีแม่ทัพไทย และ
ได้กล่าวยกย่องไว้ดังปรากฏในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาว่า “อะแซ-
หุ่นกี้พิจารณาตูลักษณะเจ้าพระยาจักรีแล้วสรรเสริญว่า ท่านนี้รูปกึ่งาม ฝีมือก็
เข้มแข็ง อาจสู้รบเราผู้เฒ่าได้ จงอดสำหรับรักษาตัวไว้ ภายหน้าจะได้เป็นกษัตริย์เป็นแท้”

และศึกในครั้งนั้นเมืองพิษณุโลกถูกล้อมอยู่จนขาดเสบียงอาหาร เจ้าพระยาจักรีปรึกษากับเจ้าพระยาสุรสีห์แล้วเห็นว่าจำเป็นต้องทิ้งเมือง จึงตีหักค่ายพม่าออกไปทางเมืองเพชรบูรณ์ หลังจากทัพพม่ายึดเมืองพิษณุโลกได้แล้ว เมืองนี้จึงไม่มีประโยชน์ต่อพม่า ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุจลาจลในเมืองพม่า อะแซห่วนก็จึงได้ยกทัพกลับไป

ต่อมา ในพ.ศ. ๒๓๑๙ เจ้าพระยาจักรีมีความดีความชอบจากการยกทัพไปตีหัวเมืองทางตะวันออก อันได้แก่ เมืองนางรอง เมืองจำปาศักดิ์ เมืองอัตปือ และเมืองโขง จึงได้เลื่อนเป็นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ในพ.ศ. ๒๓๒๑ เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพไปตีเวียงจันทน์ เมื่อยกทัพกลับมาจึงได้อัญเชิญพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (พระแก้วมรกต) กับพระบางลงมายังกรุงธนบุรีด้วย ต่อมาในพ.ศ. ๒๓๒๔ เกิดจลาจลในกรุงกัมพูชา สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงรับสั่งให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพใหญ่ไปปราบปรามการจลาจล แต่ยังไม่ทันเสร็จศึกก็เกิดจลาจลในกรุงธนบุรี จึงยกทัพกลับมา เมื่อจัดการการจลาจลแล้ว จึงได้รับการอัญเชิญให้เสด็จเสวยราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินต่อมา เณลิมพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อพ.ศ. ๒๓๒๕

ตลอดรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ แม้จะมีพระราชมารกาธิหลายด้าน รวมทั้งการสงครามกับพม่าเกือบตลอดรัชกาล สงครามใหญ่กับพม่าในรัชสมัยนี้คือ สงครามเก้าทัพในพ.ศ. ๒๓๒๘ แต่ก็ทรงสามารถปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ ได้เป็นอย่างดี จนเป็นรากฐานสำคัญแก่พระราชวงศ์จักรีและกรุงรัตนโกสินทร์สืบต่อมา พระราชกรณียกิจที่สำคัญคือ ทรงประกาศสถาปนาพระราชวงศ์ตามแบบโบราณราชประเพณี นับเป็นการสถาปนาพระราชวงศ์จักรีที่ทำคุณประโยชน์แก่แผ่นดินไทยและอาณาประชาราษฎร์นานัปการตั้งแต่นั้นมา

หลังจากเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นองค์ปฐมบรมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ แล้วจึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระนครและพระบรมมหาราชวังขึ้นใหม่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาอันเป็นที่เหมาะสมกว่ากรุงธนบุรี รวมทั้งได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ขึ้นใน

เขตพระบรมมหาราชวังเช่นเดียวกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ในสมัยอยุธยา ซึ่งต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระพุทธรูปมหาเศียรต้นปฏิมากรมาประดิษฐานไว้ การก่อสร้างครั้งนี้ใช้ระยะเวลา ๓ ปีจึงแล้วเสร็จและโปรดเกล้าฯ ให้มีการสมโภชพร้อมทั้งพระราชทานนามว่า “กรุงเทพมหานคร บวรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพนพรัตน์-ราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติยวิษณุ-กรรมประสิทธิ์” หรือเรียกสั้นๆ ว่า กรุงรัตนโกสินทร์ (ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเปลี่ยนจากบวรรัตนโกสินทร์เป็น อมรรัตนโกสินทร์ตั้งแต่นั้นมา)

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๒ รวมพระชนมพรรษา ๗๓ พรรษา รวมเวลาที่ทรงปกครองบ้านเมืองมาถึง ๒๘ ปี ทรงได้รับการเฉลิมพระเกียรติขึ้นเป็น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก-มหาราช ในโอกาสที่รัฐบาลไทยจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี เมื่อพ.ศ. ๒๕๒๕

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พ.ศ. ๒๓๑๐ - ๒๓๖๗

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (พระนามเดิมว่า นิม) เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๑๐ ที่บ้านอัมพวา แขวงเมืองสมุทรสงคราม เมื่อสมเด็จพระบรมชนกนาถได้เข้ารับราชการกับพระเจ้ากรุงธนบุรีและมาตั้งบ้านเรือนอยู่แถววัดบางหว้าใหญ่ (วัดระฆังโฆสิตาราม) จึงทรงเข้าศึกษาที่วัดนี้

เมื่อพระชนมพรรษา ๑๖ พรรษา สมเด็จพระบรมชนกนาถจึงได้โปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร ทรงเป็นเจ้านายพระองค์แรกที่ผนวชในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และเสด็จไปประทับอยู่วัดราชาธิวาส (วัดสมอราย) ในพ.ศ. ๒๓๕๐ ทรงได้รับพระราชทานอุปราชาภิเษกเป็นพระมหาอุปราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคล

พระอักรมเหสีตั้งแต่ครั้งยังมีได้ครองราชย์คือ เจ้าฟ้าบุญรอด (พระธิดาสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระศรีสudarักษ์) ต่อมาทรงได้รับการเฉลิมพระนามเป็นสมเด็จพระศรี-

สุริเยนทราบรมราชินี พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงมีพระราชโอรสกับ พระอัครมเหสีและพระสนมหลายพระองค์ ที่สำคัญคือ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า- เจ้าอยู่หัว (พระองค์เจ้าทับ) ในเจ้าจอมมารดาเรียบ (ต่อมาเฉลิมพระนามเป็นสมเด็จพระศรีสุลาลัย) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (เจ้าฟ้ามงกุฎ) และพระบาท- สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว (เจ้าฟ้าจุฑามณี) ในสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย บ้านเมืองยังเผชิญกับศึก สงครามทั้งจาก พม่า เขมร และญวน ซึ่งทรงวางแผนการรับศึกด้วยพระสติปัญญา เฉียบแหลม โดยมีพระอนุชาคือ กรมพระราชวังบวรมหาเสนาณรงค์ และกรมพระ- ราชวังบวรมหาคักติพลเสพ และพระราชโอรสคือ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎา- บดินทร์ (พระองค์เจ้าทับ) เป็นกำลังสำคัญทั้งในยามสงบและยามสงคราม ทำให้บ้านเมือง มั่นคงยิ่งขึ้นต่อมา

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงเป็นพระอัครศิลปิน ผู้สามารถใน ทุกๆ ด้าน ทรงเชี่ยวชาญกวีนิพนธ์ นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ตลอดจนการช่างอื่นๆ ทุกสาขา รวมทั้งทรงส่งเสริมงานด้านนี้ด้วย ทำให้มีกวีและผลงานสำคัญๆ เกิดขึ้น มากมาย กวีสำคัญในรัชกาลนี้คือ สุนทรภู่ และนายอินทร์ธิเบศร์ (อินทร์) ทำให้รัชสมัย ของพระองค์ได้รับการยกย่องให้เป็น “ยุคทองของวรรณคดี”

พระองค์ทรงได้รับการยกย่องจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ ให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกสาขาวัฒนธรรม และต่อมารัฐบาลไทย ได้กำหนดให้วันพระราชสมภพของพระองค์เป็น “วันศิลปินแห่งชาติ”

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๖๗ รวมพระชนมพรรษา ๕๗ พรรษา

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๓๓๐ - ๒๓๙๔

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนามเดิมว่า พระองค์เจ้าทับ) เป็น พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยกับเจ้าจอม

มารดาเรียบ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๓๐ ทรงอุปสมบท
วัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้วไปประทับที่วัดราชสิทธิาราม

พระองค์ทรงได้รับสถาปนาเป็นกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ และทรงรับราชการ
ต่างพระเนตรพระกรรณสมเด็จพระราชบิดาด้วยพระปรีชาสามารถยิ่ง คือในต้นรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงว่าราชการกรมพระคลัง เป็นที่ไว้วาง
พระราชหฤทัยของสมเด็จพระราชบิดาเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ต้องดูแลพระคลังสินค้า ซึ่งเป็น
หน่วยงานที่ดูแลการค้าระหว่างประเทศแทนสมเด็จพระราชบิดา พระองค์จึงทรง
เชี่ยวชาญการค้ามาก ทรงแต่งสำเภากออกไปค้ากับจีน และทำให้มีสำเภาของพ่อค้าจีน
เดินทางเข้ามาค้าขายในประเทศอย่างมากมาย มาตั้งแต่รัชกาลก่อนสืบเนื่องมาจนถึง
รัชกาลของพระองค์เอง สมเด็จพระราชบิดาถึงกับพระราชดำรัสสั่ง เรียกพระองค์ว่า
“เจ้าสัว” เงินที่ทรงได้มาจากการค้าขายนี้ เรียกว่า เงินถุงแดง นอกจากนี้ยังทรง
ว่าราชการกรมพระตำรวจอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทรงเชี่ยวชาญการปกครองบ้านเมืองทุกแขนง

พระปรีชาสามารถและอิทธิพลในการปกครองบ้านเมืองของกรมหมื่นเจษฎา-
บดินทร์เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป จนถึงกับจอห์น ครอว์เฟ็ด ซึ่งอังกฤษส่งมาติดต่อ
ทางการทูตและการพาณิชย์ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ยัง
กล่าวไว้ว่า “ตามประเพณีของราชสำนัก เราต้องเข้าเฝ้ากรมเจษฎ์ พระราชโอรส
พระองค์ใหญ่ของพระเจ้าแผ่นดินเสียก่อน เจ้านายพระองค์นี้ทรงว่าราชการสิทธิ์
ขาดทั้งในการต่างประเทศและการพาณิชย์....กรมเจษฎ์...ทรงเป็นเจ้านายที่ฉลาด
หลักแหลมที่สุดในบรรดาเจ้านายและขุนนางข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในราชสำนักสยาม”
ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยประชวรจนรับสั่งไม่ได้และเสด็จ
สวรรคต ในขณะที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎทรงผนวชอยู่ที่วัดราชาธิวาส เจ้านายขุนนาง
ผู้ใหญ่จึงได้อัญเชิญเสด็จกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์เสวยราชสมบัติต่อมาเป็นพระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพ.ศ. ๒๓๖๗

ด้วยความสามารถและความเชี่ยวชาญของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทั้งก่อนเสวยราชสมบัติจนถึงสิ้นรัชกาล ทรงนำบ้านเมืองฝ่าอุปสรรคต่างๆ มาด้วยดี
มีพระราชวิจารณ์ญาณอันเฉียบแหลม ดังพระราชกระแสของพระองค์ที่พระราชทาน
แก่พระยาศรีสุริยวงศ์ว่า “การศึกสงครามข้างญวนข้างพม่าก็เห็นจะไม่มีแล้ว จะมีอยู่ก็

แต่ข้างพวกฝรั่งให้ระวังให้ดีอย่าให้เสียที่แก่เขาได้ การงานสิ่งใดของเขาที่คิดควรจะเรียนเอาไว้ก็ให้เอาอย่างเขา แต่อย่าให้นับถือเลื่อมใสไปทีเดียว”

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นองค์พุทธศาสนูปถัมภกที่ได้บูรณะปฏิสังขรณ์วัดต่างๆ มากมาย โดยโปรดเกล้าฯ ให้นำรูปแบบศิลปะแบบจีนเข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างวัดวาอารามต่างๆ จนกลายเป็นศิลปกรรมเฉพาะสมัยของพระองค์ไปในที่สุด นอกจากนี้ยังโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงงานไว้หน้าวังสำหรับเลี้ยงประชาชนที่อดอยากจนตั้งแต่ก่อนขึ้นครองราชสมบัติ พระองค์ทรงมีขันติธรรมทางศาสนา ยิ่ง เพราะถึงแม้จะทรงระมัดระวังในการคบหากับฝรั่งชาติตะวันตก ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็ทรงอนุญาตให้มิชชันนารีเผยแพร่ศาสนาได้ตั้งแต่หลังการทำสนธิสัญญาเบอร์นีย์แล้ว ทำให้วิทยาการแบบตะวันตกได้เข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่นั้นมา ทั้งในความเจริญทางการแพทย์และสาธารณสุข การช่าง เครื่องยนต์กลไก และการต่อเรือ การพิมพ์และการออกหนังสือพิมพ์ภาษาไทย ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก การศึกษาแบบตะวันตก และการสอนภาษาต่างประเทศ ทำให้สังคมไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจนกลายเป็นพื้นฐานของการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยแบบตะวันตกสำหรับรัชสมัยต่อมา

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงแต่งตั้งพระอัครมเหสี จึงทำให้ไม่มีพระราชโอรสธิดาที่ทรงฐานันดรศักดิ์ชั้นเจ้าฟ้าที่จะสืบราชสมบัติต่อมาได้ ดังนั้นเมื่อเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๓๙๔ ในขณะที่พระชนมพรรษา ๖๔ พรรษา ที่ประชุมพระบรมวงศานุวงศ์และเสนาบดีจึงอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎซึ่งเป็นพระอนุชาขึ้นครองราชสมบัติสืบต่อมา

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๓๙๗ - ๒๔๑๑

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนามเดิมว่า เจ้าฟ้ามงกุฎ) เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยกับสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๓๙๗ ทรงได้รับ

การศึกษาขั้นต้นจากสำนักสมเด็จพระพุฒาจารย์ (ขุน) วัดโมฬีโลกยาราม เมื่อพระชนมพรรษา ๒๐ พรรษา ผนวช ณ วัดราชาธิวาส ในระหว่างนั้นสมเด็จพระราชา-บิดาเสด็จสวรรคตจึงทรงครองเพศบรรพชิตยาวนานถึง ๒๗ พรรษา คือตลอดรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อสิ้นรัชกาลทรงลาผนวชและเสด็จเถลิงถวัลย-ราชสมบัติ ทรงพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในระหว่างที่ทรงครองเพศบรรพชิตอยู่นั้น วชิรญาณเถระ (พระนามขณะทรงผนวช) มิได้ทรงสนพระทัยและศึกษาเฉพาะเรื่องพระพุทธศาสนาเท่านั้น หากแต่ทรงสนพระทัยต่อความเป็นไปของโลกอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากในเวลานั้นประเทศทางตะวันตกโดยเฉพาะอังกฤษและฝรั่งเศสกำลังแข่งขันขยายอำนาจเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อเอกราชของชาติเป็นอย่างยิ่งในกาลต่อไป จึงทรงเริ่มติดต่อกับมิชชันนารี (นักบวช) ในคริสต์ศาสนาจนถึงขั้นสนทนาคุ่นเคยกัน ทำให้ทรงรอบรู้เรื่องราวต่างๆ อย่างทันเหตุการณ์ เนื่องจากทรงศึกษาทั้งภาษาละตินและภาษาอังกฤษ ซึ่งต่อมาทรงได้รับการยกย่องจากนักประวัติศาสตร์ตะวันตกว่า “ทรงเป็นพระมหากษัตริย์แห่งบูรพทิศพระองค์แรกที่ตรัสภาษาอังกฤษได้” ทรงใช้ภาษาอังกฤษเป็นทางนำไปสู่การศึกษาวิทยาการแขนงต่างๆ ของชาติตะวันตกอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ถึงกับทรงสามารถคำนวณการเกิดสุริยุปราคาได้อย่างแม่นยำ ทำให้พสกนิกรชาวไทยถวายการยกย่องให้ทรงเป็นพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย

นอกจากนี้ในระหว่างผนวช พระองค์ได้เสด็จจรดงค์ไปยังเมืองต่างๆ ศึกษาประวัติศาสตร์และโบราณคดีไปด้วย ทรงพบศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหง และหลักที่ ๔ ของพระมหาธรรมราชาลิไท และโปรดเกล้าฯ ให้นำมาไว้ที่กรุงเทพฯ รวมทั้งเรียนรูสภาพบ้านเมืองในขอบขันธสีมา และความเป็นอยู่ทุกขุสุขของราษฎรด้วยพระองค์เอง นับเป็นการเตรียมพระองค์ก่อนขึ้นครองราชย์อย่างแท้จริง เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต พระบรมวงศานุวงศ์และเสนาบดีต่างพร้อมใจกันอัญเชิญพระองค์เสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติต่อมา

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องเปลี่ยนวิเทโศบายเพื่อความปลอดภัยของประเทศและเพื่อปรับปรุงประเทศให้

ทันสมัย ดังเช่นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาการอันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในอนาคตเป็นอย่างมาก

พระองค์ทรงพระปรีชาญาณยิ่งที่ติดต่อกับจักรวรรดินิยมตะวันตก โดยทรงยินยอมทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ รวมทั้งทรงปรับปรุงบ้านเมืองให้ทันสมัย ให้ไทยเป็นชาติอารยะ เพื่อป้องกันมิให้ชาติตะวันตกใช้เป็นข้ออ้างว่าเป็นชาติป่าเถื่อนและใช้กำลังหักหาญเอาเป็นเมืองขึ้น ทรงสนับสนุนให้เจ้าจอม พระราชโอรส พระราชธิดา ได้รับการศึกษาภาษาอังกฤษ โดยโปรดเกล้าฯ ให้ภรรยาของมิชชันนารีเข้าไปสอนภาษาอังกฤษในพระบรมมหาราชวัง นอกจากนี้ยังทรงส่งข้าราชการไทยและนักเรียนไทยไปศึกษางาน ณ ต่างประเทศด้วย เพื่อนำความรู้กลับมาประยุกต์ใช้ในบ้านเมือง รวมทั้งได้ทรงจ้างชาวต่างประเทศเข้ามารับราชการไทยด้วย เนื่องจากในขณะนั้นประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ตามแบบตะวันตก วิเทโศบายของพระองค์ช่วยให้ประเทศรอดพ้นจากการคุกคามของชาติตะวันตก แต่กระนั้นก็ยังต้องทรงผ่อนปรนโดยยอมเสียดินแดนบางส่วนเพื่อแลกกับเอกราชของชาติ พระเกียรติคุณที่ทรงเปลี่ยนแปลงประเทศให้ทันสมัยนั้น เซอร์ จอห์น เบาว์ริง ราชทูตอังกฤษได้กล่าวยกย่องสรรเสริญไว้ดังนี้ “พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นตัวอย่างแห่งพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงพระปรีชาสามารถในทางอักษรศาสตร์และปราชญ์ศาสตร์ต่างๆ ของชาวตะวันตกทั้งมวล แต่เพราะเหตุที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ทรงพระปรีชาเชิงวิชาการสมัยใหม่อย่างเนียบแหลมจนคนอื่น ๆ ตามพระองค์ไม่ทัน จึงมีผู้เข้าใจในโครงการและพัฒนาการตลอดจนทางรัฐประศาสน์ของพระองค์ไม่ถึง ฉะนั้นขณะที่กรุงสยามเริ่มเปิดประตูค้าขายกับชาวต่างประเทศนั้นเองจึงเกิดอุปสรรคขึ้นบางประการ แต่ถึงเช่นนั้นก็ดีจะทรงทอดอวยพระราชหฤทัยก็หามิได้ คงดำเนินงานการก้าวหน้าแก่ประเทศสืบต่อมาเต็มพระปรีชาญาณ”

นอกจากนี้ยังทรงบำรุงพระพุทธศาสนาให้มีระเบียบแบบแผนเคร่งครัดขึ้น ทรงนำพิธีสงฆ์เข้ามาร่วมในพระราชพิธีสำคัญเพื่อความเป็นสิริมงคลตามแบบพระพุทธศาสนา จากเดิมที่เป็นพิธีพราหมณ์อย่างเดียว ทรงตั้งธรรมเนียมกนิทายและทรงสนับสนุน

การศึกษาของสงฆ์ที่วัดบวรนิเวศวิหาร (ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงสิริราชสมบัติเป็นเวลา ๑๘ ปี เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๑

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๓๙๖ - ๒๔๕๓

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนามเดิมว่า สมเด็จเจ้าฟ้าจุฑาลงกรณ์) เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๓๙๖ ทรงได้รับการสถาปนาเป็นกรมหมื่นพิฆเนศวรสุรสังกาศ เมื่อพ.ศ. ๒๔๐๔ และทรงเลื่อนขึ้นเป็นกรมขุนพินิตประชานาถ ในพ.ศ. ๒๔๑๐ ทรงได้รับการศึกษาในพระบรมมหาราชวัง และจากสมเด็จพระราชบิดาทั้งด้านอักษรศาสตร์ ภาษาอังกฤษ โบราณราชประเพณี วิชาการสงครามและการปกครอง และต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้ทรงมีตำแหน่งหน้าที่ในราชการคือ ทรงบังคับบัญชากรมมหาดเล็ก กรมทหารบกวังหน้า กรมล้อมพระราชวัง และกรมพระคลังมหาสมบัติ ทั้งนี้ด้วยพระราชประสงค์ที่จะให้สมเด็จเจ้าฟ้าจุฑาลงกรณ์ทรงคุ้นเคยกับการปกครองบ้านเมือง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต ที่ประชุมพระบรมวงศานุวงศ์ และเสนาบดีเห็นพร้อมเพรียงกันถวายราชสมบัติแก่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฑาลงกรณ์ กรมขุนพินิตประชานาถ แต่เนื่องจากพระองค์ยังทรงพระเยาว์มีพระชนมพรรษาเพียง ๑๕ พรรษา เท่านั้น ยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) จึงทำหน้าที่เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินจนกว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงผนวช คือ เมื่อพระชนมพรรษาครบ ๒๐ พรรษา จึงจะทรงปกครองบ้านเมืองด้วยพระองค์เองได้ แต่ด้วยทรงตระหนักในพระราชภาระหน้าที่ในสถานภาพพระมหากษัตริย์ ในสภาวะที่ทรงขาดสมเด็จพระราชบิดาที่จะทรงเป็นองค์ที่ปรึกษาในกิจการต่างๆ ให้ ดังนั้นแม้จะทรงมีผู้สำเร็จราชการปฏิบัติหน้าที่แทนพระองค์แล้ว แต่ก็ได้ทรงใช้โอกาสนั้นเตรียมพระองค์ที่จะปกครองประเทศด้วยพระองค์

เองต่อไปในอนาคต ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่บ้านเมืองกำลังเผชิญหน้ากับจักรวรรดินิยมตะวันตกยิ่งขึ้น ดังนั้น การเรียนรู้ให้เท่าทันความคิดและความก้าวหน้าของตะวันตก จึงเป็นสิ่งที่พระองค์ทรงเลือกปฏิบัติเพื่อนำมาปรับปรุงประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยทรงเรียนรู้วิธีการปกครองบ้านเมืองและการทำราชการ จากเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์และพระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่ จากการเสด็จประพาสหัวเมือง และทรงได้เรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่ด้วยการเสด็จประพาสต่างประเทศในทวีปเอเชีย ที่เป็นดินแดนในอาณานิคมของชาตินยุโรป อันได้แก่ สิงคโปร์ ชวา อินเดีย และพม่า เพื่อศึกษาแบบอย่างการปกครองที่ทันสมัยแบบตะวันตก

ในพ.ศ. ๒๔๑๖ พระองค์มีพระชนมพรรษาครบ ๒๐ พรรษาบริบูรณ์แล้ว จึงได้มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นครั้งที่ ๒ ตลอดรัชสมัยของพระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจที่ก่อประโยชน์แก่ประเทศชาติอเนกประการ อันได้แก่การปฏิรูปการปกครองประเทศทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เป็นระบบขึ้น ทรงเลิกทาส ทรงจัดการศึกษาแบบตะวันตก และส่งเสริมให้ราษฎรได้มีโอกาสเรียนหนังสือ ปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยทั้งการคมนาคม การสาธารณสุข โภค การเกษตร การแพทย์และสาธารณสุข และส่งนักเรียนไปเรียนต่างประเทศ ทรงเป็นนักปฏิรูป นักปกครองที่ประสบความสำเร็จ ทรงทุ่มเทเวลาเพื่อปฏิบัติพระราชภารกิจ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของอาณาประชาราษฎร์เป็นที่ตั้ง ทรงดำเนินพระบรมราโชบายที่ลึกซึ้งเพื่อแลกกับเอกราชของบ้านเมือง โดยการใช้การทูตเป็นหลัก รวมทั้งต้องยอมเสียดินแดนหลายครั้ง เพื่อรักษาดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศไว้ ทรงเสด็จประพาสยุโรปเพื่อเชื่อมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศถึง ๒ ครั้ง คือ ในพ.ศ. ๒๔๔๐ และพ.ศ. ๒๔๔๙ - ๒๔๕๐ ในรัชสมัยของพระองค์บ้านเมืองได้พัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม จนอารยประเทศยอมรับและกลายเป็นรากฐานอันมั่นคงของประเทศมาจนถึงวันนี้

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชโอรสที่ดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ๒ พระองค์ พระองค์แรก คือ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร (ทรงอยู่ในตำแหน่งรัชทายาทระหว่าง พ.ศ. ๒๔๒๙ - ๒๔๓๗) พระราชโอรสองค์ใหญ่ในพระองค์

กับสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาพระบรมราชเทวี พระราชโอรสองค์ที่ ๒ คือสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชโอรสในสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี (ต่อมาทรงเฉลิมพระยศขึ้นเป็น สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ) ซึ่งทรงสถาปนาต่อจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ที่เสด็จทิวงคต และต่อมาได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จดำรงราชสมบัติอยู่ ๔๒ ปี เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ รวมพระชนมพรรษา ๕๘ พรรษา ประชาชนไทยทุกคนต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อบ้านเมืองและเหล่าทวยราษฎร์ จึงร่วมใจกันสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ถวายในขณะดำรงพระชนม์อยู่ และพร้อมกันถวายพระราชสมัญญานามว่า “สมเด็จพระปิยมหาราช”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๒๓ - ๒๔๖๘

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ) เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๓ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ต่อมาทรงได้รับการสถาปนาเป็นกรมขุนเทพทวาราวดี ทรงเป็นพระมหากษัตริย์แห่งพระราชวงศ์จักรีพระองค์แรกที่เสด็จไปทรงศึกษา ณ ต่างประเทศ เมื่อพระชนมพรรษา ๑๓ พรรษา ต่อมาทรงรับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๗ ในขณะที่ประทับที่ประเทศอังกฤษ

การดำรงพระอิสริยยศในฐานะสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ทำให้ต้องทรงศึกษาวิชาทหารจากโรงเรียนนายร้อยทหารบกแซนด์เฮิสต์ (Sandhurst) ทั้งๆ ที่โดยส่วนพระองค์แล้วโปรดด้านอักษรศาสตร์ และด้วยเหตุที่จะต้องเป็นพระมหากษัตริย์ปกครองบ้านเมืองต่อไป จึงจำเป็นต้องรอบรู้วิชาการฝ่ายพลเรือนด้วย จึงเสด็จไปทรงศึกษาวิชาประวัติศาสตร์และกฎหมายที่วิทยาลัยไครสต์เชิร์ช (Christ Church College) แห่งมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด (Oxford) อีกด้วย

ในระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชโดยเสด็จฯ ไปยังประเทศต่างๆ ในยุโรปด้วย เพื่อเป็นการฝึกหัดงานด้านต่างประเทศและกระชับความสัมพันธ์กับเจ้านายชั้นสูงแห่งยุโรปเป็นการส่วนพระองค์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการรักษาเอกราชในไทยในขณะนั้นเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อสำเร็จการศึกษาจากอังกฤษแล้วได้เสด็จ ประเทศต่างๆ ในยุโรปรวมทั้งประเทศอียิปต์ แล้วจึงเสด็จนิวัติพระนครโดยผ่านสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น รวมระยะเวลาที่ทรงศึกษา ณ ต่างประเทศ ๙ ปี อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากนานาประเทศทั้งทางยุโรปและสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างถูกต้อง รู้เท่าทันชาวตะวันตกตลอดรัชสมัยของพระองค์ ดังเช่น ในกรณีการตัดสินพระทัยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ ทำให้รักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติไว้ได้ และนำไปสู่การขอแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคได้ในเวลาต่อมา

หลังจากเสด็จกลับมาถึงประเทศไทยและดำรงพระอิสริยยศอยู่นั้น ทรงได้ฝึกหัดและเรียนรู้งานการปกครองบ้านเมืองด้านต่างๆ จากสมเด็จพระราชบิดาอย่างเต็มที่ที่ทรงเข้ารับราชการทหารในตำแหน่งจเรทหารบก และบัญชาการกรมทหารมหาดเล็ก ทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ ๒ ทรงกำกับกระทรวงยุติธรรม รวมทั้งได้เสด็จประพาสหัวเมืองเหนือ หัวเมืองปักษ์ใต้ ทำให้ทรงเห็นความเป็นไปของสภาพบ้านเมืองก่อนเสด็จฯ ขึ้นครองราชย์ด้วย ทรงได้รับการชี้แนะจากสมเด็จพระราชบิดาที่เคยพระราชทานไว้ในโอกาสประกอบพระราชพิธีสถาปนาสยามมกุฎราชกุมาร ว่า “ขอให้รู้สึกตัวว่าเป็นผู้ซึ่งจะต้องรับภาระอันหนักเพื่อประชุมชนทั้งหลาย แล้วแลดูตสาห์เล่าเรียนวิชาการอันสมควรแก่ตำแหน่งนั้นโดยฉันทะ วิริยะ-อันแรงกล้า ให้สำเร็จดังประสงค์ทุกประการเทอญ”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติเมื่อพระชนมพรรษา ๓๐ พรรษา ในรัชสมัยของพระองค์แม้จะต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ ที่เกิดจากคณะนายทหารและพลเรือนกลุ่มหนึ่ง ประสงค์จะให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามแบบตะวันตก

โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครองประเทศ และให้พระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ก็ทรงแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยพระปรีชาญาณ ประเทศไทยจึงกลับมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกครั้ง พระราชกรณียกิจที่ทำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ปวงประชาและประเทศชาติ เช่น ทรงปลูกใจคนไทยให้เกิดความรักชาติ ทรงสนับสนุนกิจการเสือป่า ทรงจัดตั้งดุสิตธานีเป็นเมืองจำลองรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยขึ้น ทรงให้เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวสารและสามารถโต้แย้งพระองค์ได้ และโปรดที่จะเขียนบทความในหน้าหนังสือพิมพ์ โดยใช้พระนามแฝงต่างๆ กัน เช่น ศรีอยุธยา อัครพาหุ พันแหลม รามจิตติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังทรงมีผลงานด้านอักษรศาสตร์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองจำนวนมาก จึงได้รับพระราชสมัญนามว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรงสิริราชสมบัติ ๑๕ ปี พระชนมพรรษา ๔๕ พรรษา จึงเสด็จสวรรคตเมื่อคืนวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘* โดยไม่ทรงมีพระราชโอรส แต่ทรงมีพระราชธิดาอันเกิดแต่พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๓๖ - ๒๔๘๔

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์) เป็นพระราชโอรสองค์สุดท้ายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๖ ต่อมาทรงได้รับการสถาปนาเป็นกรมขุนสุโขทัยธรรมราชา เมื่อพ.ศ. ๒๔๔๘

*ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้นับเวลาราชการตั้งแต่หลังเที่ยงคืน เป็นเวลาขึ้นวันใหม่ ดังนั้นเมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตคืนวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน เวลา ๑ นาฬิกา ๙๕ นาที จึงต้องนับเป็นวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน

พระองค์ทรงศึกษาวิชาตามแบบขัตติยราชประเพณีที่โรงเรียนในพระบรม-
มหาราชวังและทรงเป็นนักเรียนนายร้อยพิเศษอยู่ระยะหนึ่ง แล้วจึงเสด็จไปทรงศึกษา
ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อพ.ศ. ๒๔๔๙ ทรงสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยทหาร
เมืองวูลิช เมื่อปลายปีพ.ศ. ๒๔๕๖ หลังจากนั้นทรงเข้าประจำการในกองทหารปืนใหญ่
ม้าของอังกฤษ จนถึงปีพ.ศ. ๒๔๕๗ ได้เกิดมหาสงครามโลกครั้งที่ ๑ ขึ้นในยุโรป
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
สมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ ทรงศึกษาวิชาที่จะเป็นประโยชน์แก่ชาติและ
กองทัพ คือ วิชากฎหมายระหว่างประเทศ พงศาวดารศึกษา และยุทธศาสตร์กลศึก
เมื่อสถานการณ์ของสงครามโลกรุนแรงขึ้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
จึงโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จกลับเมืองไทยเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘

พระองค์ทรงเข้ารับราชการในตำแหน่งนายทหารคนสนิทของจอมพลสมเด็จพระ-
เจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ซึ่งเป็น
พระอนุชาธิราช ทรงรับราชการสนองพระเดชพระคุณในตำแหน่งต่างๆ จนถึงปีพ.ศ.
๒๔๖๐ จึงทรงผนวช หลังจากทรงลาผนวชแล้วจึงทรงอภิเษกสมรสกับหม่อมเจ้าหญิง
รำไพพรรณี ครั้นถึงพ.ศ. ๒๔๖๓ จึงเสด็จ ทวีปยุโรปพร้อมพระมเหสีและทรงศึกษา
ต่อในโรงเรียนเสนาธิการทหารของฝรั่งเศส และเสด็จกลับประเทศไทยอีกครั้ง ในพ.ศ.
๒๔๖๗ ทรงเข้ารับราชการทหารและทรงเลื่อนตำแหน่งมาเป็นลำดับพร้อมๆ กับทรง
ปฏิบัติพระราชภารกิจเสมือนเป็นองค์รัชทายาทโดยอนุโลมด้วย เนื่องจากพระบาท-
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีทรงมีพระราชโอรส ทรงปฏิบัติราชการแผ่นดิน
ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยพระอุตสาหวิริยะยิ่ง จึงทรง
ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นกรมหลวงศุโขทัยธรรมราชา ในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.
๒๔๖๘ หลังจากนั้นเพียงไม่กี่วันพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เสด็จ
สวรรคต

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชสมบัติในวันที่ ๒๖
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ โดยมีเต็มพระราชหฤทัยนัก เพราะทรงถือพระองค์ว่าทรง
เป็นพระราชโอรสชั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้าที่พระชนมพรรษาน้อยที่สุด แต่พระบรมวงศานุวงศ์ต่าง
พร้อมที่จะถวายความช่วยเหลือในการบริหารงานบ้านเมือง รวมทั้งเป็นพระราชประสงค์
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่จะให้พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ต่อด้วย

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเผชิญกับวิกฤตการณ์ที่รุนแรง เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย พระองค์ก็ทรงใช้พระปรีชาญาณแก้ไขสถานการณ์มาโดยตลอด พร้อมๆ กับทรงเล็งเห็นและทรงเชื่อมั่นในคุณประโยชน์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงทรงวางรากฐานพัฒนาการทางการเมืองให้แก่ประชาชน โดยให้ความรู้และเปิดโอกาสให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาล นอกจากนี้ ทรงตั้งอภิรัฐมนตรีสภาขึ้นมาเพื่อเสนอแนะในด้านนโยบายและการบริหารแก่พระเจ้าแผ่นดิน ทรงเห็นว่าหากประชาชนพร้อมก็จะพระราชทานรัฐธรรมนูญเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้แก่อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสพระราชทานแก่หนังสือพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา เมื่อครั้งเสด็จไปรักษาพระเนตรในพ.ศ. ๒๔๗๔ ซึ่งปรากฏข้อความในหนังสือพิมพ์ ดังนี้ “มีพระบรมราชประสงค์จำนงหมาย จะทรงจำกัดพระราชอำนาจอาชญาสิทธิของพระองค์ท่านพระราชทานแก่ราษฎรในการปกครองประเทศ” และเมื่อเสด็จนิวัติพระนครแล้ว จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการเตรียมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพระราชทานในโอกาสฉลองพระนครครบ ๑๕๐ ปีในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ด้วยเหตุที่มีผู้ทูลคัดค้านว่าประชาชนยังไม่พร้อมเพราะยังขาดการศึกษา จึงทรงเลื่อนการพระราชทานรัฐธรรมนูญออกไป ดังนั้นเมื่อคณะราษฎรได้อัญเชิญพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงทรงยอมรับเพราะทรงเห็นแก่ความสงบสุขของอาณาประชาราษฎร์

ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีความพระราชดำริที่ขัดแย้งกับรัฐบาลในเรื่องแนวคิดและนโยบายการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย จึงเสด็จ ไปประทับ ณ ประเทศอังกฤษ เพื่อรักษาพระเนตรในวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งเป็นการเสด็จ ออกจากประเทศไทยเป็นครั้งสุดท้าย เพราะหลังจากนั้นมิได้เสด็จ นิวัติประเทศไทยอีกเลยจนเสด็จสวรรคตต่อมาในวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ทรงตัดสินพระราชหฤทัยสละราชสมบัติ

โดยทรงมีพระราชหัตถเลขาแสดงความรู้สึกรำลึกห้วงใยประเทศชาติและราษฎรของพระองค์ไว้อย่างลึกซึ้ง ดังความตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่เดิมให้แก่ราษฎรทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใดคณะใดโดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของประชาราษฎร” รวมระยะเวลาที่ทรงดำรงอยู่ในสิริราชสมบัติในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นเวลา ๗ ปี และทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกตามระบอบประชาธิปไตยต่อมาอีก ๒ ปี

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ณ ประเทศอังกฤษ และถวายพระเพลิงเมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔ กระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๑ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้อัญเชิญเสด็จ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี และพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกลับสู่ประเทศไทย เพื่อประดิษฐานร่วมกับสมเด็จพระบูรพมหากษัตริราช อันสมควรแก่พระบรมราชอิสริยยศ พลกนิกรชาวไทยจึงได้มีโอกาสดวายสักการบูชาพระบรมอัฐิของพระมหากษัตริย์ไทย ที่สมควรแก่การถวายพระเกียรติยศว่า ทรงเป็นนักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๘๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เป็นพระโอรสในสมเด็จพระเจ้าฟ้า-มหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ (ต่อมาได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร์ อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) กับหม่อมสังวาลย์ (สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี) พระราชสมภพเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ณ เมืองไฮเดนเบิร์ก ประเทศเยอรมนี เป็นพระราชนัดดาในพระบาท-สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (พระนางเจ้าสว่าง-วัฒนา พระบรมราชเทวี) ทรงเติบโตอยู่ ณ ต่างประเทศ เช่น ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสมเด็จพระราชบิดาเสด็จไปประทับเพื่อทรงศึกษาต่อจนสำเร็จวิชาแพทย์ ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และโดยเสด็จฯ กลับกรุงเทพฯ ในพ.ศ. ๒๔๗๑

หลังจากที่สมเด็จพระราชบิดาสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒ พระองค์ประทับอยู่ในเมืองไทยต่อมาพร้อมครอบครัวและทรงเข้าศึกษาในโรงเรียนมาแตร์เดอี จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ สมเด็จพระราชชนนีจึงทรงนำพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พร้อมพระเชษฐภคินีและพระอนุชาไปประทับและศึกษาต่อ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และได้ทรงเข้าศึกษาที่โรงเรียนประณมมีร์มงต์ (Miremont)

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศสละราชสมบัติ ณ ประเทศอังกฤษ ในวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ สมาชิกแทนราษฎรขณะนั้นได้ลงมติเห็นชอบให้สถาปนาพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล เป็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสืบสันตติวงศ์ต่อไป ทั้งนี้เป็นไปตามกฎหมายเตรียมบาลว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๖๗ ในขณะที่พระชนมพรรษา ๙ พรรษาเศษ เนื่องจากพระองค์ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จึงต้องมีคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พร้อมด้วยสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาและสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เสด็จนิวัติสู่พระนคร เป็นระยะเวลา ๒ เดือน (ระหว่างวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑ ถึงวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑)* ระหว่างที่ประทับอยู่ในเมืองไทย ทรงประกอบพระราชกรณียกิจและเสด็จ เยี่ยมเยือนราษฎรในสถานที่ต่างๆ ทรงมีพระราชจริยวัตรอันงดงามเป็นที่ชื่นชมโสมนัสของคณะอำนวยการเป็นอย่างยิ่ง ยุวกษัตริย์พระองค์นี้ทรงเป็นความหวังทรงเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจของมวลหมู่คนไทยทั้งผอง พระองค์เสด็จ กลับไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ อีกครั้งจนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะผันผวนหลายประการ ทำให้ขวัญและกำลังใจของประชาชนอยู่ในสภาพว่าเหว่ ไร้สาระส่าย ดังนั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จนิวัติพระนครอีกครั้งในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ จึงเปรียบเสมือนน้ำทิพย์ชโลมใจปวงชนชาวไทยให้มีความหวังที่จะต่อสู้กับความทุกข์ยากลำเค็ญต่อไปได้อีก พระองค์เสด็จเยี่ยมราษฎรโดยไม่เลือกหมู่เหล่าและ

*เป็นการนับแบบไทย ซึ่งจะเปลี่ยน พ.ศ. ใหม่ในเดือนเมษายน

เชื้อชาติ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทุกด้านทั้งพระราชพิธี รัฐพิธี การศาสนา เสด็จฯ พระราชทานปริญญาบัตร เสด็จฯ เยี่ยมโรงพยาบาล หอสมุด หน่วยทหาร และสถานที่สำคัญอื่นๆ รวมทั้งเสด็จฯ ตรวจพลสวนสนามของกองทัพบกสัมพันธมิตรพร้อมกับลอร์ด หลุยส์ เมานท์แบทเทน ณ ท้องสนามหลวงและถนนราชดำเนิน อันเป็นเครื่องแสดงว่าประเทศยังคงเป็นเอกราช มิได้ถูกยึดครองด้วยกองทัพสัมพันธมิตรแต่อย่างใด ทรงมีพระราชดำรัสกับคนไทยผ่านทางวิทยุกระจายเสียงเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่แสดงถึงพระหฤทัยที่มุ่งมั่น และทรงเตรียมพระองค์ให้พร้อมที่จะกลับมาสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประชาชนและคนไทยทั้งหลาย ดังข้อความบางตอนว่า “ในเวลาที่เราพเจ้าเล่าเรียนอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ข้าพเจ้ามีความคิดถึงท่านอยู่เสมอ จึงได้พยายามเล่าเรียนให้ดีที่สุดที่จะทำได้ เพื่อมาอยู่ร่วมมือกับท่านทุกคนในการส่งเสริมความเจริญของบ้านเมืองเรา” นอกจากนี้ยังทรงมีพระราชปรารภกับบุคคลใกล้ชิดว่าจะทรงศึกษาให้สำเร็จโดยเร็ว แล้วรีบเสด็จกลับมาเพราะทรงห่วงใยประชาชน “ปริญญาดอกเตอร์ทางกฎหมายนั้นฉันรู้สึกที่สำคัญกับฉันมาก รู้บ้างไหมว่าวิทยาลัยไหน เมืองไหน ที่ทำดีกรีดอกเตอร์ทางกฎหมายได้เร็วๆ ฉันอยากจะรีบเรียนให้เสร็จแล้วจะได้กลับ ฉันเป็นห่วงเมืองไทยนัก.... เห็นจะไม่มีวิทยาลัยไหนที่ฉันจะทำปริญญาดอกเตอร์ได้เร็วกว่าที่สวิตส์ อีกปีครึ่งฉันก็จะเสร็จอยู่แล้ว ตกลงฉันจะกลับไปเรียนที่เดิม แล้วฉันจะรีบมาเมืองไทย”

แต่แล้วในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๘ คนทั้งประเทศก็ได้ทราบข่าวสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ณ พระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง โดยต้องพระแสงปืน ความทุกข์โศกอันยิ่งใหญ่เข้าครอบงำจิตใจของคนไทยทุกคน ภาพของความโศกสลดของประชาชนในพระราชพิธีพระบรมศพสะท้อนให้เห็นความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้เป็นอย่างดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พ.ศ. ๒๔๗๐ - ปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระโอรสพระองค์เล็กในสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ (พระยศในขณะนั้น) กับ

หม่อมสังวาลย์ (พระยศในขณะนั้น) ทรงเป็นพระอนุชาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ณ เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตต์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสมเด็จพระราชบิดาทรงศึกษาอยู่ ณ ต่างประเทศ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๗๑ โดยเสด็จ สมเด็จพระราชบิดา กลับกรุงเทพฯ หลังจากທີ່สมเด็จพระราชบิดาสิ้นพระชนม์ พระองค์เสด็จประทับอยู่ในเมืองไทยต่อมา และทรงเข้าศึกษา ณ โรงเรียนมาร์แตร์เดอี จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงโดยเสด็จ สมเด็จพระราชชนนี พระเชษฐภคินี และพระเชษฐา ไปประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนมีร์มอนด์ (Miremont) ทรงศึกษาทั้งภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน และภาษาอังกฤษ หลังจากทรงสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ทรงเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโลซานน์ในแขนงวิชาวิทยาศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงโดยเสด็จ สมเด็จพระเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล นิวัติประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อพ.ศ. ๒๔๘๑ และอีกครั้งหนึ่ง พ.ศ. ๒๔๘๘ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคตโดยกะทันหัน ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ รัฐบาลจึงอัญเชิญพระองค์เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบมาในวันเดียวกันนั้นเอง ทั้งนี้เป็นไปตามลำดับการสืบสันตติวงศ์ตามกฎหมายณเหตยบาลว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๖๗ แต่ด้วยเหตุที่ยังมีพระราชภารกิจด้านการศึกษา ดังนั้น ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ จึงต้องทรงอำลาประชาชนเสด็จพระราชดำเนินกลับไปศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดิม ในครั้งนี้ทรงเลือกศึกษาวิชากฎหมายและวิชารัฐศาสตร์แทน เนื่องจากเป็นวิชาที่ทรงจำเป็นต่อการปกครองบ้านเมืองในฐานะพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยในประเทศไทยนั้นรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพื่อปฏิบัติพระราชภารกิจแทนพระองค์

ต่อมาในวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ ทรงหมั้นกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาในหม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร (ต่อมาทรงสถาปนาขึ้นเป็นพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ เมื่อพ.ศ. ๒๔๙๕) กับหม่อมหลวงบัว กิติยากร (สนทวงศ์) ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และทรงประกอบพระราชพิธี

อภิเชกสมรส ในวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๓ ณ วังสระปทุม

ต่อมาในวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างโบราณราชประเพณีขึ้น ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง และทรงมีพระบรมราชโองการเป็นปฐมว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

นับแต่บัดนั้นจนถึงวันนี้พลสกนิกรชาวไทยต่างตระหนักแก่ใจตนเป็นอย่างดีแล้วว่าทรงเป็นสมเด็จพระบรมราชาโดยแท้ ทรงเป็นมิ่งขวัญของคนไทยและทรงเป็นศูนย์รวมแห่งชาติทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นสรรพวิชา การอันทันสมัยเพียงใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาแบบใด ทั้งการพัฒนาคคน การพัฒนาระบบ หรือการพัฒนาเทคโนโลยี ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจและมีพระราชดำริงานด้านต่างๆ อันเกื้อกูลต่อการดำเนินงานของรัฐบาลและประโยชน์ของประชาชนตลอดมาทุกยุคทุกสมัย โดยมีทรงเหน็ดเหนื่อยหรือทรงท้อถอย ทรงวางพระองค์อย่างเหมาะสมงดงามทั้งในฐานะพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญและทั้งในฐานะพระประมุขของชาติอันเสมอด้วยชาติอารยะอื่นๆ

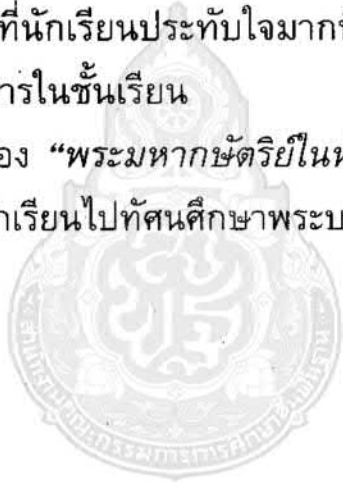
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม มาจวบจนครบ ๕๐ ปีในพุทธศักราช ๒๕๓๙ อันเป็นมหามงคลสมัยที่ประเสริฐสุดที่มีเคยปรากฏแต่กาลก่อน แสดงถึงบุญญาธิการอันไพศาลยังความปลาบปลื้มปิติสมนัสมาสู่ชาวไทยทั้งชาติ รัฐบาลและประชาชนต่างสมัครสมาน จัดงาน “พระราชพิธีกาญจนาภิเษก” เพื่อเฉลิมฉลองที่พระองค์ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พร้อมถวายพระราชสมัญญา “มหाराช”

ต่อมาในพ.ศ. ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๗๒ พรรษา รัฐบาลและประชาชนได้จัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ และในพ.ศ. ๒๕๔๓ ได้มีการจัดงานพระราชพิธีสมมงคล พระชนมพรรษาเท่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สมเด็จพระปฐมบรมกษัตริราชแห่งราชวงศ์จักรี พุทธศักราช ๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

ชวนคิด ลองทำ

๑. แบ่งกลุ่มอภิปราย จากการศึกษาพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของ
รัชกาลที่ ๑ - รัชกาลปัจจุบัน นักเรียนประทับใจพระองค์ใดมากที่สุด เพราะเหตุใด สรุป
และเสนอความคิดแลกเปลี่ยนกัน
๒. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราช-
กรณียกิจของพระมหากษัตริย์ที่นักเรียนประทับใจมากที่สุด ๑ รัชกาล แล้วนำข้อมูล
มาจัดป้ายนิเทศ หรือนิทรรศการในชั้นเรียน
๓. เขียนเรียงความเรื่อง “พระมหากษัตริย์ในหัวใจข้าพเจ้า”
๔. หากเป็นไปได้ให้นักเรียนไปทัศนศึกษาพระบรมมหาราชวัง และบริเวณเกาะ
รัตนโกสินทร์

บุคคลสำคัญ

ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร

ท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทร เป็นนามบรรดาศักดิ์ของวีรสตรีไทยสองพี่น้องแห่งเมืองถลาง ซึ่งได้รวบรวมผู้คนต่อสู้กองทัพพม่าที่ยกเข้ามาบุกรุก และสามารถรักษาเมืองถลางเอาไว้ได้ เมื่อเสร็จสิ้นสงครามแล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงพระราชทานบำเหน็จความชอบ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้วีรสตรีทั้งสองเป็นท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทร

อนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทร

ท้าวเทพกระษัตรีมีนามเดิมว่า จัน ส่วนท้าวศรีสุนทรมีนามเดิมว่า มุก เป็นธิดาคนแรกและคนรองของพระยาถลาง (จอมร้างบ้านตะเคียน) และนางหมาเสีย ต่อมาจัน

สมรสกับนายภักดีภูธร บุตรนายกเมืองตะกั่วทุ่ง มีธิดา ๑ คนชื่อ ปราง และมีบุตรอีก ๑ คนชื่อ เทียน จากนั้นไม่นานนายภักดีภูธรก็ถึงแก่กรรม จันจึงสมรสใหม่กับพระยาพิมล (ขัน) ซึ่งต่อมาได้รับแต่งตั้งจากพระยานครศรีธรรมราชให้ดำรงตำแหน่งเป็นพระยาถลางสืบต่อจากพระยาถลางคนก่อนซึ่งถึงแก่อนิจกรรมลง ตั้งแต่นั้นมาคนทั่วไปจึงพากันเรียกขานภรรยาของพระยาถลาง (ขัน) ว่า ท่านผู้หญิงจัน

เนื่องจากบิดามีนิสัยรักการต่อสู้และชอบวิชาเพลงอาวุธ จึงฝึกสอนลูกทุกคนจนสามารถใช้อาวุธได้อย่างคล่องแคล่ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้หญิงจันและคุณมุกนั้นฝึกฝนเพลงดาบมาตั้งแต่เด็ก จึงมีความองอาจกล้าหาญเยี่ยงชายชาติวีร

ในปีพ.ศ. ๒๓๒๘ พระเจ้าปะดุงกษัตริย์พม่า มีพระราชประสงค์จะแพร่พระเกียรติยศให้ยิ่งใหญ่ และต้องการได้ไทยเป็นเมืองขึ้น จึงจัดเตรียมไพร่พลประมาณ ๑๔๐,๐๐๐ คน ยกมาทำสงครามกับไทยถึง ๙ ทัศ ทัศหนึ่งซึ่งมีผู้หญิงหนึ่งเป็นแม่ทัพยกมาตีเมืองถลาง

ขณะนั้นเมืองถลางกำลังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ และพระยาถลาง (ขัน) ล้มป่วยจนถึงแก่อนิจกรรม ท่านผู้หญิงจันต้องรับหน้าที่ดูแลกิจการบ้านเมืองแทน ช่วงเวลานั้นพระยาธรรมไตรโลก ผู้สำเร็จราชการหัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันตก คุมตัวท่านผู้หญิงจันไปที่เมืองปากพระ เพื่อเร่งรัดภาษีอากรซึ่งเมืองถลางติดค้างหลวงอยู่ ประจวบกับกองทัพของญีห่วนยกมาถึง พระยาธรรมไตรโลกต้องไปสู้รบกับพม่า ท่านผู้หญิงจันจึงรีบเสด็จลอดหนึกลับมายังเมืองถลาง

ท่านผู้หญิงจันเรียกคุณมุกและกรมการเมืองคนอื่น ๆ มาประชุมกันเป็นการด่วน เพื่อหาทางรับมือกับข้าศึก ที่ประชุมมอบหมายให้ท่านผู้หญิงจันเป็นผู้บัญชาการทัพ มีคุณมุกเป็นผู้ช่วย เกณฑ์กำลังไพร่พลชายหญิงชาวถลางได้จำนวนหนึ่ง แล้วแยกกันสร้างค่ายขึ้น ๒ ค่าย คือ ค่ายบ้านค่ายและค่ายนบนางดัก มีปืนใหญ่ประจำอยู่ที่ทั้งสองค่าย

ท่านผู้หญิงจันและคุณมุกออกบัญชาการรบด้วยความห้าวหาญ ประกาศให้ประชาชนทั้งหมดขนเสบียงอาหารอพยพเข้าไปอยู่ในกำแพงเมือง หากสิ่งใดไม่สามารถขนย้ายเข้ามาได้ก็ให้เผาทิ้งเพื่อไม่ให้เป็นประโยชน์แก่ศัตรู

ญีห่วนแม่ทัพพม่าตั้งทัพที่ปากช่องและนากลาง แปรกระบวนทัพเป็นปีกกาล้อมเมืองถลางไว้และพยายามตีหักเข้าไป แต่ก็ถูกต่อต้านจากฝ่ายของท่านผู้หญิงจันอย่างเข้มแข็ง ทำให้ต้องล้อมเมืองถลางเป็นเวลาประมาณเดือนเศษ ในที่สุดเสบียงอาหารที่

เตรียมมาก็เริ่มขาดแคลน ทหารพม่าล้มตายลงไปมากมาย ญี่หวุ่นจึงตัดสินใจถอนทัพกลับ

ในขณะที่เดียวกันกองทัพพม่าที่เดินทางเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ผ่านทางทุ่งลาดหญ้าเชิงเขาบรรทัดก็ถูกทัพของกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทยิงสกัดด้วยปืนใหญ่และปล้นสะดมกองเสบียงอาหาร จนกองทัพพม่าเกิดความอึดอัดขัดสนจึงต้องถอนทัพกลับ

กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาททรงขับไล่กองทัพพม่าที่ยกเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ แล้วก็เสด็จลงภาคใต้ขับไล่ทัพพม่ากลับไปจนหมดสิ้น จากนั้นจึงเสด็จกลับพระนคร ทราบทูลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชถึงวีรกรรมของท่านผู้หญิงจัน คุณมุกและชาวกลางที่ร่วมใจกันต่อสู้จนมีชัยแก่ศัตรู พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งท่านผู้หญิงจันเป็นท้าวเทพกระษัตรี คุณมุกเป็นท้าวศรีสุนทร

นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการศึกษาประวัติของท่านผู้หญิงจันและคุณมุก

พระสุนทรโวหาร (ภู่)

พระสุนทรโวหาร (ภู่) หรือที่คนทั้งหลายเรียกกันว่า “สุนทรภู่” เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๒๙ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช บิดาของสุนทรภู่เป็นชาวบ้านกร่ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ส่วนมารดาเป็นชาวเมืองอื่นแต่มาอยู่ร่วมกันในกรุงเทพฯ

เมื่อสุนทรภู่อายุ ๔ ขวบ บิดามารดาได้แยกทางกัน บิดาได้เดินทางกลับไปอุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดปากกร่ำ ตำบลบ้านกร่ำ อันเป็นถิ่นกำเนิดของตน ส่วนมารดามีสามีใหม่ สุนทรภู่อยู่กับมารดาซึ่งต่อมาได้เป็นนางนมพระธิดาในกรมพระราชวังหลัง สุนทรภู่จึงมีโอกาสดำเนินเข้ามาอยู่ในพระราชวังหลังกับมารดา และได้ถวายตัวเป็นข้าในกรมพระราชวังหลังตั้งแต่วัยเด็ก

สุนทรภู่เรียนหนังสือที่สำนักวัดชีปะขาว ริมคลองบางกอกน้อย ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดศรีสุดาราม จนสามารถอ่านออกเขียนได้อย่างคล่องแคล่ว แล้วได้เข้ารับราชการ

แต่ด้วยมีใจรักในเชิงบทกลอนมากกว่า ในที่สุดจึงลาออกจากราชการกลับไปอยู่ที่
วังหลังกับมารดาเช่นเดิม

ระหว่างนี้สุนทรภู่ได้ไปติดพันฉันคู่สาวกับสตรีชาววังผู้หนึ่งชื่อ จัน ความทราบ
ไปถึงกรมพระราชวังหลังจึงเป็นเหตุให้ถูกจองจำทั้งสองคน แต่ไม่นานก็พ้นโทษเนื่องจาก
กรมพระราชวังหลังทิวงคต สุนทรภู่ได้เกิดความคิดถึงบิดาซึ่งไม่ได้พบหน้ากันมานาน
จึงเดินทางไปเยี่ยมบิดาที่บ้านกร่ำ ในระหว่างเดินทางสุนทรภู่ได้ใช้เวลาว่างเขียนบทกลอน
บันทึกการเดินทางเรียกว่า นิราศเมืองแกลง ถือเป็นนิราศเรื่องแรกของสุนทรภู่

เมื่อพบบิดาซึ่งเป็นเจ้าอาวาสอยู่ที่วัดปากกร่ำแล้ว สุนทรภู่ได้ออกท่องเที่ยวไป
ตามเกาะแก่งรอบๆ บริเวณนั้น ซึ่งนับเป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้นำมาสร้างจินตนาการ
เขียนวรรณคดีขึ้นเยี่ยมเรื่องพระอภัยมณีในเวลาต่อมา

หลังจากพักอยู่ที่บ้านกร่ำระยะเวลาหนึ่ง สุนทรภู่ได้ป่วยเป็นไข้ป่าจึงเดินทาง
กลับกรุงเทพฯ เพื่อรักษาตัว เมื่อหายป่วยแล้วสุนทรภู่ได้เข้าถวายตัวเป็นมหาดเล็ก
ในพระองค์เจ้าปฐม และได้แต่งงานกับจันสมตามความปรารถนา

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงโปรดงานกวีนิพนธ์ และนักปราชญ์ราชบัณฑิตมาก เป็นผลให้ชีวิตของสุนทรภู่เจริญรุ่งเรืองสูงสุด นอกจากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้สุนทรภู่เป็นขุนสุนทรโวหาร ที่ปรึกษาในกรมพระยาอาลักษณ์แล้ว ยังทรงพระราชทานที่ดินให้ปลูกบ้าน เวลาเสด็จก็โปรดเกล้าฯ ให้ลงเรือพระที่นั่งเป็นพนักงานอ่านเขียนในเวลาทรงพระราชนิพนธ์บทกลอน และพระราชทานสิทธิเข้าเฝ้าได้ทุกเวลา

ปกตินิสัยของสุนทรภู่เป็นคนชอบดื่มสุรา ครั้งหนึ่งสุนทรภู่เสพสุราจนเมาแล้วไปหามารดา และได้เกิดมีปากเสียงกับญาติผู้ใหญ่ถึงขนาดทุบตีญาติผู้นั้นจนได้รับบาดเจ็บ จึงถูกถวายฎีกามีรับสั่งให้ลงพระราชอาญาจำคุก ระหว่างอยู่ในคุกสุนทรภู่ได้แต่งหนังสือขึ้นอีกหลายเรื่อง วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีก็เริ่มแต่งครั้งแรกที่นั่นเช่นกัน

สุนทรภู่ติดคุกอยู่นานเท่าใดไม่ปรากฏ เมื่อพ้นโทษออกมาก็ได้กลับเข้ารับราชการตามเดิม และยังโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระอาจารย์ถวายการสอนหนังสือพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าอาภรณ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สุนทรภู่จึงแต่งกลอนเรื่องสวัสดิรักษาขึ้นใช้ประกอบการสอนของตน

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเสด็จสวรรคต สุนทรภู่เกรงว่าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจะไม่โปรด จึงลาออกจากราชการไปบวชอยู่ที่วัดราชบูรณะ จำพรรษาอยู่ได้ ๓ พรรษาก็เดินทางไปนมัสการพระเจดีย์ภูเขาทองและแต่งนิราศภูเขาทองขึ้น หลังจากนั้นสุนทรภู่ไม่ได้กลับไปจำพรรษาที่วัดราชบูรณะ แต่มาพักอยู่ที่วัดอรุณราชวรารามระยะหนึ่งแล้วย้ายมาจำพรรษาที่วัดเทพธิดาราม

ที่วัดเทพธิดารามนี้สุนทรภู่แต่งวรรณกรรมชิ้นสำคัญขึ้นมาหลายเรื่องเช่น นิราศเมืองสุพรรณ ซึ่งเป็นนิราศเรื่องเดียวของสุนทรภู่ที่เขียนเป็นโคลงสี่สุภาพ

สุนทรภู่ย้ายไปจำพรรษาตามวัดต่างๆ อีกหลายวัด ได้แก่ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ บวชอยู่หลายพรรษาจึงลาสิกขาบทกลับออกมาเป็นคฤหัสถ์อีกครั้งหนึ่ง

เมื่อสึกแล้วสุนทรภู่ได้ไปอยู่กับพระองค์เจ้าลักขณานุคุณ โดยทำหน้าที่บอกกล่าวและแต่งหนังสือบทกลอนถวาย ในช่วงเวลานี้สุนทรภู่ได้แต่งหนังสือขึ้นหลายเรื่อง รวมทั้งพระอภัยมณีที่เริ่มแต่งตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ ก็มาแต่งได้จนจบ

พระองค์เจ้าลักขณานุคุณได้อุปถัมภ์สุนทรภู่อยู่ไม่นานก็สิ้นพระชนม์ สุนทรภู่จึงจำต้องลงไปอาศัยในเรือ เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่างๆ ยังชีพด้วยการขายบทกลอน และรับจ้างแต่งบทกลอน

สุนทรภู่ต้องลอยเรือเร่ร่อนอยู่เป็นเวลาหลายปี ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระเมตตาโปรดเกล้าฯ ให้สุนทรภู่ไปอยู่ที่พระราชวังเดิม หลังจากนั้นเข้ารับราชการมีบรรดาศักดิ์เป็นพระสุนทรโวหาร เจ้ากรมพระอาลักษณ์ สุนทรภู่รับราชการต่อมาเป็นเวลา ๕ ปี ก็ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๗๐ ปี

ผลงานที่สุนทรภู่แต่งมีทั้งเป็นนิราศ นิทาน สุภาษิต บทเสภา ฯลฯ เช่น นิราศเมืองแกลง นิราศภูเขาทอง นิราศเมืองสุพรรณ พระอภัยมณี สุภาษิตสอนหญิง ขุนช้างขุนแผนตอนกำเนิดพลายงาม ฯลฯ

จากผลงานกวีนิพนธ์อันทรงคุณค่าจำนวนมากที่สุนทรภู่สร้างขึ้นตลอดชีวิตของท่าน ทำให้ทั่วโลกยกย่องว่าเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานกวีนิพนธ์ยอดเยี่ยม สมควรที่จะได้รับการเชิดชูเกียรติเป็นกวีดีเด่นของโลก จึงทำให้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมของโลก จากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

นักเรียนบอกได้ไหมว่า ผลงานของสุนทรภู่เรื่อง พระอภัยมณี มีลักษณะเด่นอย่างไรบ้าง

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ มีพระนามเดิมว่า พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร เป็นพระโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและเจ้าจอมมารดาชุ่ม ประสูติเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๐๕

เมื่อทรงพระเยาว์ทรงศึกษาหนังสือไทยกับคุณแสงและคุณปาน ซึ่งเป็นราชินิกุลอยู่ในพระบรมมหาราชวัง พร้อมกันนั้นก็ทรงศึกษาภาษาบาลีที่สำนักพระยาปริยัติธรรมธาดา (เปี่ยม) นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงพระกรุณา

โปรดเกล้าฯ ให้เรียนภาษาอังกฤษกับนายฟรานซิส ยอร์ช แพตเตอร์สัน และชาวต่างชาติอีกหลายคน รวมทั้งทรงเรียนวิชาทหารควบคู่ไปกับวิชาการปกครองตามโบราณราชประเพณี

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

เมื่อพระชนม์ ๑๓ พรรษา ทรงเข้าพิธีโสกันต์ และทรงผนวชเป็นสามเณร หลังจากลาผนวชแล้ว ทรงเข้ารับราชการในกรมทหารมหาดเล็ก จนเมื่อพระชนม์ครบ ๒๐ พรรษา ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ และประทับจำพรรษาที่วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม ต่อมาได้ไปประทับจำพรรษาที่วัดนิเวศธรรมประวัติ บางปะอิน

เมื่อทรงลาผนวชแล้วก็เข้ารับราชการในกรมทหารมหาดเล็กเช่นเดิม ต่อมารัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯ ให้ไปรับราชการในกรมต่างๆ คือ พนักงานใหญ่ผู้ช่วยบัญชาการทหารบก ผู้กำกับกรมธรรมการ อธิบดีกรมศึกษาธิการ และย้ายไปเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยพระองค์แรก ทรงดำรงตำแหน่งนานถึง ๓๑ ปี

ระหว่างดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงริเริ่มจัดสร้างระเบียบการปกครองท้องที่ ทรงรวมเมืองหลายๆ เมืองเข้าเป็นมณฑลขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย และทรงจัดกรมตำรวจขึ้นรักษาสันติสุขของราษฎรตามหัวเมืองต่างๆ

หลังจากทรงรับราชการในตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยแล้ว ทรงย้ายมาเป็นเสนาบดีกระทรวงมรุชาทร และทรงเป็นอภิรัฐมนตรีในเวลาต่อมา ตำแหน่งสุดท้ายที่ทรงได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยคือ องคมนตรีและนายกรัฐมนตรี

นอกจากราชการประจำแล้ว พระองค์ยังทรงมีราชการพิเศษหลายอย่าง เช่น จัดตั้งกรมแผนที่ กรมป่าไม้ กรมโลหกิจ จัดตั้งโรงพยาบาล เป็นผู้เตรียมการเสด็จประพาสในที่ต่างๆ เป็นสภานายกหอพระสมุดวชิรญาณ และทรงทดลองใช้ระบบเทศบาลในปลายรัชกาลที่ ๕ รวมทั้งทรงมีราชการต่างประเทศเป็นครั้งคราว เช่น เสด็จฯ ไปสิงคโปร์เพื่อรับเสด็จรัชทายาทแห่งรัสเซีย เป็นราชทูตพิเศษเดินทางไปยุโรป อียิปต์ อินเดีย และทรงเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของประเทศต่างๆ

การเสด็จออกตรวจราชการหัวเมือง ทรงได้พบและคุ้นเคยกับบุคคลในท้องถิ่นต่างๆ มากมาย สิ่งที่พระองค์ได้ทอดพระเนตรประกอบกับการศึกษาด้านต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้ทรงมีความรู้แตกฉานทั้งในด้านการปกครอง ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ฯลฯ ทรงนำมานิพนธ์ไว้เพื่อให้ประชาชนและผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียด ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การศึกษาของไทยในปัจจุบัน ศิลปวิทยาต่างๆ ที่พระองค์ทรงนิพนธ์ขึ้นมีหลายประเภท ได้แก่ พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๒ ตรวจสอบใหม่ เรื่องประดิษฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวิป เรื่องไทยรบพม่า ดำเนินพระพุทธรเจดีย์สยาม ประวัติสุนทรภู่ นิทานโบราณคดี พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช นอกจากนั้นยังมีเรื่องสั้นๆ ที่ทรงพระนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษอีกมากมายในวารสารสยามสมาคม

พระอัจฉริยภาพและความรอบรู้สรรพวิชาของพระองค์นี้ ทำให้ได้รับการยกย่องว่าเป็น “พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย”

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงรับราชการเพื่อประเทศชาติตลอดมา จนกระทั่งประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย พระองค์จึงได้เสด็จไปประทับอยู่ที่ปารีส ประมาณ ๑๐ ปี แล้วจึงเสด็จกลับมาประทับที่วังวรดิศ ถนนหลานหลวง กรุงเทพฯ และสิ้นพระชนม์ด้วยโรคพระหทัยวาย เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ขณะมีพระชนม์ ๘๑ พรรษา

นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม-
พระยาดำรงราชานุภาพ จึงทรงได้รับการยกย่องเป็น “พระบิดา
แห่งประวัติศาสตร์ไทย”

ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนศึกษาประวัติและผลงานของบุคคลที่สำคัญ และเป็นแบบอย่าง
ที่ดีในอดีต
๒. ให้นักเรียนรวบรวมรายชื่อ ประวัตีย่อ และผลงานสำคัญของบุคคลที่ทำ
ความดีทางด้านต่างๆ ที่รู้จักในสมัยปัจจุบัน
๓. ให้นักเรียนสัมภาษณ์ประวัติการทำงานของบุคคลผู้ที่นักเรียนเห็นว่าเป็น
แบบอย่างที่ดีของท้องถิ่น
๔. ให้นักเรียนกำหนดแบบอย่างของคนดีในอุดมคติ พร้อมยกตัวอย่างบุคคลที่
นักเรียนรู้จักประกอบ

พระพุทธศาสนา

คนไทยนับถือพระพุทธศาสนามากที่สุด เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคือ การหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง

การนับถือพระพุทธศาสนาของคนไทยมี ๒ ลักษณะ คือ

๑. นับถือตามบรรพบุรุษ เช่น บิดามารดานับถือพระพุทธศาสนา บุตรธิดาก็ นับถือตาม

๒. นับถือด้วยศรัทธาเลื่อมใสและปัญญา การนับถือนี้เกิดจากการได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้ศึกษาและฝึกปฏิบัติ จนเกิดปัญญาเห็นความดีและประโยชน์อย่างแท้จริง ของพระพุทธศาสนา

การศึกษาพระพุทธศาสนาของคนไทย

คนไทยศึกษาพระพุทธศาสนา ๓ วิธี คือ

๑. การเรียนและศึกษาค้นคว้าทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

๒. การฟังและปฏิบัติธรรมในโอกาสต่างๆ

๓. การบวชเรียน เพื่อศึกษาพระธรรมวินัย เช่น

- บวชเป็นสามเณร ศึกษาพระธรรมวินัย ถือศีลปฏิบัติ ๑๐ ข้อ ผู้บวชเป็น เยาวชนชาย ส่วนมากอายุน้อยกว่า ๒๐ ปี

- บวชเป็นพระภิกษุ ศึกษาพระธรรมวินัย ถือศีลปฏิบัติ ๒๒๗ ข้อ ผู้บวชต้อง เป็นชายมีอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป

การบวชพระ

วัตถุประสงค์ของการบวช มีดังต่อไปนี้

๑. เพื่อเรียนรู้เรื่องพระพุทธศาสนาและความรู้อย่างอื่นที่สอดแทรกอยู่ในคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา เช่น ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ฯลฯ
๒. เพื่อสืบต่อพระพุทธศาสนา โดยการเผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น
๓. เพื่อสนองคุณบิดามารดา
๔. บวชตามประเพณี เช่น บวชหน้าศพ

นักเรียนคิดว่ายังมีการบวชตามวัตถุประสงค์อื่นๆ อีกไหม

เรื่องที่คนไทยศึกษาพระพุทธศาสนา

โดยทั่วไปคนไทยศึกษาพระพุทธศาสนาในเรื่องต่อไปนี้

๑. พระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าเป็นพระศาสดาของพระพุทธศาสนา พระองค์ทรงค้นพบหลักธรรมที่เรียกว่า อริยสัจ ๔ ด้วยพระองค์เอง จึงได้รับพระนามว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธศาสนิกชนเรียกพระองค์สั้นๆ ว่า “พระพุทธเจ้า”

เมื่อตรัสรู้แล้วทรงประกาศหลักธรรม และมีผู้เลื่อมใสออกบวชตาม ทำให้เกิดพระรัตนตรัยครบ ๓ องค์ คือ พระพุทฺธ พระธรรม และพระสงฆ์

๒. พระธรรม

พระธรรม เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สอนให้ทำความดี งดเว้นความชั่ว ทำใจให้บริสุทธิ์ ส่วนพระวินัยหมายถึงศีลหรือข้อห้าม เช่น ศีล ๕ ข้อของฆราวาส ศีล ๑๐ ข้อของสามเณร และศีล ๒๒๗ ข้อของพระภิกษุ เป็นต้น

การศึกษาพระธรรม

๓. พระสงฆ์

พระสงฆ์เป็นนักบวชในพระพุทธศาสนา ทำหน้าที่ปฏิบัติธรรม สืบสอนธรรมแก่ประชาชน เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แพร่หลายสืบต่อไป

๔. พระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย คือ สิ่งที่บริสุทธิ์เหมือนแก้ว ๓ ประการ คือ

๑. พระพุทฺธรัตนะ หมายถึง พระพุทฺธเจ้า

๒. พระธรรมรัตนะ หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทฺธเจ้า

๓. พระสังฆรัตนะ หมายถึง พระสงฆ์สาวกของพระพุทฺธเจ้าที่ได้รับฟังคำสั่งสอนของพระพุทฺธเจ้าแล้วปฏิบัติตามจนได้สำเร็จมรรคผลเป็นพระสงฆ์อรหันต์ ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พระอริยสงฆ์ ซึ่งมี ๔ ระดับคือ โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี และอรหันต์

พระภิกษุสามเณรทั่วไปที่ยังไม่สำเร็จมรรคผลไม่นับเป็นพระสังฆรัตนะ แต่
ถือโดยอนุโลมว่าเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อให้ถึงพระสังฆรัตนะ

๕. เรื่องเกี่ยวกับวัด

วัดในประเทศไทยมี ๒ ประเภท คือ

ก. วัดหลวง ได้แก่ วัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้าง หรือทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้เข้าบัญชีเป็นวัดหลวง

ข. วัดราษฎร์ ได้แก่ วัดที่พุทธศาสนิกชนร่วมกันจัดสร้าง
นอกจากนี้ยังมีสำนักสงฆ์ที่มีอยู่ตามหมู่บ้านหรือในป่าทั่วไปอีกด้วย
องค์ประกอบของวัด คือ

ก. ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร

ข. ศาสนวัตถุ ได้แก่ สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น
อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ เจดีย์ และอาคารสถานที่ที่มีพระภิกษุสามเณรอาศัยอยู่

ค. ศาสนธรรม ได้แก่ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่จารีกอยู่ในพระไตรปิฎกในหอไตร

ลักษณะเด่นของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีความเด่นเป็นเอกลักษณ์ คือ

๑. ให้ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างถ่องแท้ก่อน ไม่บังคับให้นับถือทันที
๒. สอนไม่ให้เชื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดและบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดโดยง่าย
๓. ให้เสรีภาพทางความคิด
๔. สอนด้วยการใช้เหตุผลประกอบและพิสูจน์ให้เห็นแจ้ง
๕. สอนให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนอื่น
๖. สอนไม่ให้ยกตนข่มผู้อื่น

วิธีแก้ปัญหาตามหลักพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาสอนพุทธศาสนิกชนให้รู้จักวิธีแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันให้

ถูกต้องตามแนวทาง ดังนี้

๑. ใช้สติปัญญา ไม่ใช้อารมณ์และกิเลส
๒. แก้ปัญหาที่เหตุ
๓. แก้ปัญหาด้วยใจที่สงบ เพราะใจที่สงบเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญญา
๔. มีความหนักแน่นอดทน
๕. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อแก่ผู้อื่น

การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมี ๒ ลักษณะ คือ การบำรุงด้วยอามิสบูชา (การบูชาด้วยวัตถุสิ่งของ) และการบำรุงด้วยปฏิบัติบูชา (การบูชาด้วยการปฏิบัติธรรม) การบำรุงพระพุทธศาสนามี ๒ ระดับ คือ

๑. ระดับรัฐบาล ทำหน้าที่จัดงบประมาณบำรุงพระพุทธศาสนา โดยผ่านกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

๒. ระดับพุทธบริษัท ทำหน้าที่ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในฐานะพุทธศาสนิกชนที่ดีดังนี้

- ศึกษาพระพุทธศาสนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี
- ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอน
- สนับสนุนให้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
- ทำบุญตักบาตร ถวายปัจจัย ๔ แด่พระสงฆ์ สร้างศาสนสถานและศาสนวัตถุ
- บริจาคทรัพย์เพื่อบำรุงวัด
- ปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา เช่น ยกย่องพุทธศาสนิกชนที่เป็นตัวอย่าง ชี้แจงแก้ไขความเข้าใจผิดหรือการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ส่งเสริมให้ผู้อื่นได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาอย่างถูกต้อง ฯลฯ

พระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดของศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีไทย

ชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้นศาสนาจึงมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวไทยทั้งในด้านศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี ดังนี้

ด้านศิลปะ พระพุทธศาสนาเป็นแรงศรัทธาให้ชาวไทยสร้างศิลปกรรมต่าง ๆ ขึ้นหลายประเภท คือ

- สถาปัตยกรรม เช่น โบสถ์ วิหาร สถูป เจดีย์ และศาสนสถานอื่นๆ
- ประติมากรรม เช่น พระพุทธรูป รอยพระพุทธรบาท ธรรมจักร ฯลฯ
- จิตรกรรม เช่น ภาพฝาผนัง ฯลฯ
- วรรณกรรม เช่น ไตรภูมิพระร่วง ฯลฯ

ด้านวัฒนธรรม วัดเป็นแหล่งสรรพวิชาของชาวไทย นอกจากศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแล้ว คนไทยยังได้รับการศึกษาอบรมในเรื่องสังคมและความ เป็นอยู่จากพระภิกษุสงฆ์ด้วย เช่น สอนให้รู้จักมารยาทในการกิน การทำความสะอาด การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ให้ผู้น้อยเคารพผู้ใหญ่ ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รู้จัก การเสียสละทั้งเพื่อส่วนรวมและประเทศชาติ

ด้านประเพณี พระพุทธศาสนามีส่วนทำให้เกิดประเพณีไทย เช่น

- การทำบุญในวันมาฆบูชา เพื่อระลึกถึงวันที่พระสงฆ์สาวก มาประชุมกัน ครั้งใหญ่โดยมิได้นัดหมาย ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ประมาณเดือนกุมภาพันธ์
- การทำบุญวันวิสาขบูชา เพื่อร่วมกันระลึกถึงวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ประมาณเดือนพฤษภาคม
- การทำบุญวันอาสาฬหบูชา เพื่อระลึกถึงวันพระพุทธเจ้าตรัสปฐมเทศนา หรือวันที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ประมาณเดือนกรกฎาคม

บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย

พระสงฆ์มี ๒ ประเภทคือ

๑. พระอริยสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่มีคุณธรรมสำเร็จมรรคผล นับเป็น องค์ของพระรัตนตรัย

๒. สมมติสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ทั่วไปที่ศึกษาและปฏิบัติธรรมสืบต่ออายุ พระศาสนาแต่ยังไม่ถึงขั้นบรรลุมรรคผล

พระสงฆ์เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธเจ้าในการช่วยประกาศและสืบต่อ อายุพระพุทธศาสนา นับแต่สมัยพุทธกาล หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วพระสงฆ์ และพุทธบริษัทได้สืบทอดพระพุทธศาสนาด้วยการชำระและรวบรวมคำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้าให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อใช้เป็นหลักปฏิบัติและแนวทางในการปกครองดูแล

คณะสงฆ์ เรียกว่า สังคายนา จนต่อมาได้จารึกเป็นหนังสือแล้วจัดแบ่งออกเป็น ๓ คัมภีร์ เรียกว่า พระไตรปิฎก คือ

๑. พระวินัยปิฎก ว่าด้วยพระพุทธรบัญญัติข้อห้าม ใช้ในการปกครองสงฆ์
๒. พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยคำสอนต่างๆ ไปที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับบุคคลและสถานที่
๓. อภิธรรมปิฎก ว่าด้วยเฉพาะข้อธรรม

เมื่อพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของคนไทย พระสงฆ์ได้รับการเคารพยกย่องและยอมรับจากประชาชนมาโดยตลอด บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยจึงปรากฏให้เห็นอย่างหลากหลาย

หน้าที่ของพระสงฆ์

พระสงฆ์มีหน้าที่ความรับผิดชอบทางพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

๑. ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา และเป็นตัวอย่างแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป
๒. ทะนุบำรุงส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งทางตรงและทางอ้อมในด้านต่าง ๆ
๓. เป็นศูนย์กลางของความรู้ทางพระพุทธศาสนา
๔. เป็นผู้นำของสังคมและชุมชน

ในฐานะที่พระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมไทย และพุทธศาสนิกชนให้ความเคารพกราบไหว้ เราจึงควรเรียนรู้หลักการปฏิบัติต่อพระสงฆ์อย่างถูกต้อง เหมาะสมทั้งทางกาย วาจา ความคิด ดังนี้

๑. ด้วยกายที่เคารพนบไหว้ และการปฏิบัติทางกายที่เหมาะสม เช่น ไม่นั่งนอน ยืน เดิน ไกลหรือสูงกว่าพระสงฆ์
๒. ใช้คำพูดที่สุภาพเหมาะสมกับฐานะความเป็นสงฆ์ที่ต่างไปจากชนทั่วไป เช่น ใช้สรรพนามแทนพระสงฆ์ว่า ท่าน พระคุณท่าน พระคุณเจ้า ฯลฯ
๓. มีความคิดที่ดีและศรัทธาต่อพระสงฆ์ ในฐานะเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา

พุทธบริษัทในสมัยพุทธกาล

พุทธบริษัทในสมัยพุทธกาลมีอยู่จำนวนมากและเป็นการสำคัญของผู้ที่บูชาพระพุทธเจ้า แต่ที่นักเรียนควรเรียนรู้มี ๓ ท่าน เป็นพระภิกษุ ๒ รูป คือ พระอานนท์ และพระมหากัจจนะ อุบาสิกา ๑ ท่าน คือ นางวิสาขา

พระอานนท์กราบทูลพระพุทธเจ้า

พระอานนท์

พระอานนท์เป็นพระสาวกสำคัญองค์หนึ่งของพระพุทธเจ้า โดยสายสกุลท่านมีศักดิ์เป็นพระอนุชา (น้องชาย) ของพระพุทธเจ้า เพราะพระบิดาของท่านเป็นพระอนุชาของพระบิดาของพระพุทธเจ้า

พระอานนท์เกิดวัน เดือน ปี เดียวกับพระพุทธเจ้า เรียกว่า “สหชาติ”

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้และประกาศพระศาสนาแล้วได้เสด็จไปยังกรุงกบิลพัสดุ์เพื่อโปรดพระญาติพระวงศ์ ได้มีเจ้าชายชาวศากยะซึ่งเป็นพระญาติของพระพุทธเจ้าได้เสด็จออกบวชกันมาก รวมทั้งเจ้าชายอานนท์ด้วย

พระอานนท์ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมจนสำเร็จมรรคผลขั้นต้นเป็นโสดาบัน และทำหน้าที่ปรนนิบัติรับใช้ใกล้ชิด (อุปัฏฐาก) พระพุทธเจ้าตามที่พระสงฆ์มอบหมาย เช่น ผู้ใดจะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าต้องแจ้งผ่านพระอานนท์ก่อน ทำให้ท่านไม่มีโอกาสปฏิบัติธรรมขั้นสูง จนกระทั่งพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ท่านจึงได้ปฏิบัติธรรมจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์

การที่พระอานนท์ได้อยู่ใกล้ชิดพระพุทธเจ้า ทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้และรับฟังธรรมต่าง ๆ จากพระพุทธเจ้าอยู่ตลอดเวลา พระอานนท์จึงได้รับการสรรเสริญจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเอตทัคคะ หมายถึง มีคุณธรรมดีเด่นด้านพหุสูตร (มีความรู้มาก) และมีคติ (เป็นแบบอย่างที่ดี)

หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ๓ เดือน พระอานนท์ได้รับเลือกให้เป็นประธานสังคายนาพระสูตรต้นตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก ท่านมีชีวิตอยู่ต่อมาอีกหลายปีจึงนิพพาน เมื่ออายุ ๑๒๐ ปีที่แคว้นสักกะ กรุงกบิลพัสดุ์ ซึ่งเป็นท้องถิ่นที่ท่านเกิด

ตามวัดทั่วไปในเมืองไทยที่มีพระประธานประดิษฐานอยู่ จะเห็นรูปพระสาวกองค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ทางด้านหลังพระประธาน นั่นคือรูปพระอานนท์ ท่านเป็นปูชนียบุคคลที่พุทธบริษัททั่วไปเคารพนับถือ จึงได้ปั้นรูปของท่านไว้บูชา

พระมหากัจจानะ

พระมหากัจจานะ เป็นชื่อเรียกตามพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส แต่ชาวบ้านทั่วไปรู้จักในนามของพระสังกัจจายน์

พระมหากัจจานะเป็นพระสาวกสำคัญขององค์หนึ่งของพระพุทธเจ้า ก่อนบวชได้รับราชการเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของเมืองอุชเชนี แคว้นอวันตี มีกษัตริย์ชื่อ พระเจ้า-จันทัปปัชโชติ

เมื่อพระเจ้าจันทัปปัชโชติทราบว่า พระพุทธเจ้าประกาศพระศาสนาที่แคว้นมคธ และแคว้นโกศล จึงทรงจัดส่งคณะทูตจำนวนหนึ่งซึ่งมีพระมหากัจจานะเป็นหัวหน้าไปทูลเชิญเสด็จพระพุทธเจ้ามายังแคว้นของตน

ก่อนออกเดินทางพระมหากัจจานะได้ทูลขออนุญาตพระเจ้าจันทัปปัชโชติว่า หากฟังธรรมแล้วเกิดความเลื่อมใสจะขออนุญาตบวช พระเจ้าจันทัปปัชโชติได้อนุญาตแล้วคณะทูตจึงออกเดินทาง

พระมหากัจจानะได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าก็เลื่อมใสจึงกราบทูลขอบวช แล้วปฏิบัติธรรมจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าตรัสให้พระมหากัจจานะไปเมืองอุชเชนี เพื่อเผยแผ่พระศาสนาแทนพระองค์ เพราะทรงเห็นความรู้ความสามารถของพระมหากัจจานะ

พระมหากัจจานะได้นำพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ในบ้านเกิดเมืองนอนของท่าน ทำให้พระเจ้าจันทัปปัชโชติทรงเลื่อมใสพระพุทธศาสนา พระมหากัจจานะฉลาดในการแสดงธรรม สามารถย่อหรือขยายข้อธรรมที่ยากให้เข้าใจง่าย ผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่านทำให้มีผู้เลื่อมใสขอบวชด้วย ท่านส่งข่าวไปกราบทูลพระพุทธเจ้าว่า ตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยไว้ว่า การอุปสมบทหรือบวชพระภิกษุต้องมีสงฆ์เข้าประชุมทำสังฆกรรมอย่างน้อย ๑๐ รูปจึงจะบวชได้ แต่ในบ้านเกิดเมืองนอนของท่าน ซึ่งพระพุทธศาสนาเพิ่งแรกตั้งมั่นจึงไม่มีสงฆ์พอจะบวชกุลบุตรได้ พระพุทธเจ้าจึงทรงผ่อนผันพระพุทธานุญาตว่าในประเทศที่หาพระสงฆ์ได้ยาก ให้ใช้พระสงฆ์ ๕ รูปทำสังฆกรรมในการบวชกุลบุตรให้เป็นพระภิกษุได้ ดังนั้น จึงเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบมาจนถึงทุกวันนี้

ครั้งหนึ่ง พระมหากัจจานะได้สนทนารธรรมกับกษัตริย์ในชนบทแห่งหนึ่งทรงพระนามว่า มธูราช พระองค์ทรงถามพระมหากัจจานะว่า ชนชั้นวรรณะพราหมณ์ถือตนว่าพวกเขาเกิดจากพรหมจึงประเสริฐกว่าชนชั้นอื่นๆ นั้น ท่านมีความคิดเห็นเรื่องนี้อย่างไร

พระมหากัจจานะถวายคำตอบว่า

๑. วรรณะใดมั่งมี วรรณะนั้นย่อมเข้าเป็นพรรคพวก
๒. วรรณะใดทำชั่ว วรรณะนั้นย่อมเดือดร้อนเหมือนกันหมดไม่มีข้อยกเว้น
๓. วรรณะใดทำความดี วรรณะนั้นย่อมได้รับผลดีเหมือนกันหมด
๔. วรรณะใดปล้นสะดมผิดลูกเมียคนอื่น วรรณะนั้นย่อมได้รับโทษอาญา

บ้านเมืองเหมือนกันหมดไม่มียกเว้น

๕. วรรณะใดออกบวชประพฤติปฏิบัติดี วรรณะนั้นย่อมได้รับความเคารพนับถือ และได้รับการบำรุงรวมทั้งคุ้มครองเสมอเหมือนกันหมด

กษัตริย์มธรรราชดับแล้วทรงขอบพระทัยและไคร่เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระมหากัจจानะตอบว่า เวลานี้พระพุทธเจ้าปรินิพพานเสียแล้ว พระเจ้ามธรรราชจึงได้ทรงประนมพระหัตถ์และทรงประกาศพระองค์เป็นพุทธมามกะ

พระมหากัจจानะตามคตินิยมของจีนมีหูงูพลับ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีเมตตา

เรื่องของพระมหากัจจานะสะท้อนให้เห็นความจริงว่าพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า แม้มีเพียงรูปเดียว แต่ถ้าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถก็เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้คนทั้งเมืองยอมรับนับถือได้

สิ่งนี้ก็ป็นหลักฐานอันหนึ่งซึ่งยืนยันได้ว่าเหตุที่พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปนานาประเทศนั้น เพราะบทบาทของพระสงฆ์ที่เป็นกำลังช่วยเหลือพระพุทธเจ้าด้วยความเสียสละอย่างยิ่ง

นางวิสาขา

นางวิสาขา เป็นอุบาสิกาคณหนึ่งซึ่งให้ความอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวก ท่านผู้นี้เกิดในตระกูลมหาเศรษฐีในเมืองกัททียะ เป็นผู้มีความมั่งคั่งจนได้รับการยกย่องว่าเป็นเบญจกัลยาณี (ผมงาม เนืองาม ฟั่นงาม ผิวงาม และวัยงาม) นางวิสาขาได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าครั้งแรกตอนยังเป็นสาวแรกรุ่น ครั้นได้เข้าเฝ้าฟังธรรมก็สำเร็จมรรคผลชั้นโสดาบัน

ต่อมานางวิสาขาได้แต่งงานกับบุตรชายของมหาเศรษฐีในเมืองสาวัตถี เมืองหลวงแคว้นโกศล เมื่อแต่งงานแล้วได้มาอยู่ที่บ้านของสามี มีบุตรธิดาด้วยกันหลายคน

ตอนนางวิสาขาแต่งงานได้รับของขวัญจากตาผู้เป็นมหาเศรษฐี ของขวัญนั้นทำด้วยเพชรนิลจินดามีค่ามากเรียกว่า “มหาลดาประสาธน์”

ขณะนั้นเมืองสาวัตถีมีวัดพระพุทธศาสนาเกิดขึ้น ๑ แห่ง คือวัดพระเชตวัน ซึ่งมหาเศรษฐีอนาถปิณฑิกะสร้างถวายให้เป็นที่พักของพระพุทธเจ้าและเหล่าพระสงฆ์สาวก ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเมืองสาวัตถี

นางวิสาขาได้ขายเครื่องประดับมหาลดาประสาธน์เพื่อนำมาสร้างวัดบุพพารามถวายพระพุทธเจ้า ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของเมืองสาวัตถี แล้วสร้างปราสาทที่เรียกว่า “โลหปราสาท” ถวาย เพื่อให้เป็นที่พักของพระพุทธเจ้าและเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์

โลหปราสาท วัดราชนัสดาราม กรุงเทพมหานคร

ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาได้สร้างโลหปราสาทเจริญรอยตามนางวิสาขา ๒ ประเทศคือ ศรีลังกา อยู่ที่เมืองอนูราชปุระ ซึ่งในเวลานี้เหลือแต่ซาก และในประเทศไทย อยู่ที่วัดราชนัฏดาราม ซึ่งยังคงสวยงามอยู่จนทุกวันนี้ นอกจากนี้นางวิสภายังได้ทูลขออนุญาตพระพุทธเจ้า เพื่อถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระภิกษุ เพื่อใช้ผลัดสร้งน้ำสิ่งนี้จึงทำให้เกิดเป็นประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝนก่อนถึงวันเข้าพรรษามาจนถึงทุกวันนี้

นางวิสาขาเป็นผู้ดั่งงามทางกาย วาจา ใจ เป็นผู้ใฝ่การทำบุญในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง จนได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นยอดแห่งการถวายทาน

นางวิสาขาเป็นผู้มั่นคงในพระพุทธศาสนา ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาต่อมาจนถึงทุกวันนี้รู้จักนามนางวิสาขาเป็นอย่างดี ในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีชื่อนางวิสาขาปรากฏอยู่ทั่วไป

เรื่องของนางวิสาขาจึงน่าตั้งเป็นคำถามเพื่อหาคำตอบว่า เพราะเหตุใดแม้นางวิสาขามีชีวิตแตกดับไปในสมัยพระพุทธเจ้าแล้ว แต่ก็มีชื่อกล่าวถึงและจารึกปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎก เป็นต้น

ชวนคิด ลองทำ

๑. พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อคนไทยในด้านใดบ้าง
๒. จากการศึกษาประวัติของพระพุทธเจ้าและประวัติของพุทธบริษัท นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างที่จะนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต
๓. การบวชมีประโยชน์อย่างไรบ้าง
๔. นักเรียนคิดว่าการปฏิบัติศาสนพิธีมีประโยชน์อย่างไรบ้าง
๕. นักเรียนมีวิธีปกป้องทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง
๖. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับพุทธภาษิตที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” อธิบายและให้เหตุผลประกอบ
๗. ให้นักเรียนร่วมทำบุญและประกอบศาสนพิธีในวันสำคัญทางศาสนา
๘. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการถวายผ้าอาบน้ำฝน แทนเทียนเข้าพรรษา ฯลฯ

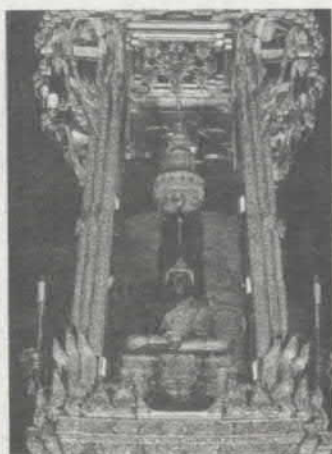
บทที่ ๑๐

ศิลปวัฒนธรรมไทย

ปูชนียวัตถุ หมายถึง วัตถุที่ควรสักการบูชา ส่วนใหญ่เป็นวัตถุทางศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูปบูชา พระพิมพ์หรือพระเครื่อง และสิ่งสร้างขึ้นเพื่อเคารพบูชา

พระพุทธรูปสำคัญซึ่งเป็นที่สักการบูชาของพุทธศาสนิกชนที่จะขอล่าวถึงในที่นี้ ได้แก่ พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร พระศรีศากยมุนี พระพุทธชินราช และพระพุทธรูปลีหังค์

พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร

พระศรีศากยมุนี

พระพุทธชินราช

พระพุทธรูปลีหังค์

พระพุทฺธมหามณีรัตนปฎิมากร

พระพุทฺธมหามณีรัตนปฎิมากร ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) กรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุที่เป็นพระพุทธรูปที่แกะสลักจากหินสีเขียว ประชาชนทั่วไปจึงนิยมเรียกว่า พระแก้วมรกต

พระแก้วมรกตเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ พุทธศิลป์เชียงแสน พบครั้งแรกในพระเจดีย์เก่าเมืองเชียงราย พระเจ้าสามฝั่งแกนกษัตริย์แห่งล้านนาได้จัดกระบวนมาอัญเชิญเพื่อไปประดิษฐานที่เมืองเชียงใหม่ แต่ช้างที่นำพระแก้วมรกตไปไม่ยอมเข้าเมืองเชียงใหม่แต่เลยไปถึงเมืองลำปาง จึงต้องประดิษฐานอยู่ที่วัดพระแก้วดอนเต้า ณ เมืองลำปาง

ต่อมาพระเจ้าติโลกราชแห่งล้านนาได้อัญเชิญพระแก้วมรกตไปประดิษฐานที่วิหารวัดเจดีย์หลวง เมืองเชียงใหม่จนถึง ๘๔ ปี หลังจากนั้นพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุตได้อัญเชิญพระแก้วมรกตไปประดิษฐานยังเมืองหลวงพระบาง และเมืองเวียงจันทน์

ในปีพ.ศ. ๒๓๒๑ สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกได้ยกกองทัพไปตีหัวเมืองล้านช้าง เมื่อได้ชัยชนะจึงอัญเชิญพระแก้วมรกตมายังกรุงธนบุรี ต่อมาเมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชแล้ว โปรดเกล้าฯให้อัญเชิญพระแก้วมรกตมาประดิษฐานในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และทรงสร้างเครื่องทรงสำหรับฤดูร้อนและฤดูฝนถวาย โดยเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปลี่ยนเครื่องทรงตามฤดู ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างเครื่องทรงสำหรับฤดูหนาวถวายอีก ๑ ชุด และเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปลี่ยนเครื่องทรงถวายทั้ง ๓ ฤดู จึงทำให้ถือเป็นพระราชประเพณีในการเปลี่ยนเครื่องทรงพระพุทฺธมหามณีรัตนปฎิมากรมาตั้งแต่นั้น

พระแก้วมรกตเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของไทย เป็นที่เคารพสักการบูชาของชาวพุทธทั้งปวง

พระศรีศากยมุนี

พระศรีศากยมุนี เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ขนาดใหญ่ ปางมารวิชัย พุทธศิลป์สุโขทัย สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในรัชสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท แต่เดิมเคยประดิษฐานอยู่ที่พระวิหารศรีศากยมุนี ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้อัญเชิญมาประดิษฐานในพระวิหารใหญ่วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพมหานคร จนถึงปัจจุบัน

พระพุทธรชินราช

พระพุทธรชินราช เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของชาวพิษณุโลก สร้างขึ้นในรัชสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก นับตั้งแต่แรกสร้างจนถึงปัจจุบัน

พระพุทธรชินราชเป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ ประทับนั่งในซุ้มเรือนแก้ว ปางมารวิชัย พุทธศิลป์สุโขทัย มีพระพักตร์ค่อนข้างกลม พระขนงโก่ง พระนาสิกโด่ง พระโอษฐ์เล็กบาง ริมฝีปาก พระองค์ค่อนข้างอวบ ชายจีวรยาว ปลายนิ้วพระหัตถ์เสมอกัน ๔ นิ้ว มีเรือนแก้วรองรับองค์พระ ฐานกลีบบัว พระพุทธรชินราชได้รับการยกย่องว่าเป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยที่มีพุทธลักษณะงดงามมาก

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้จำลองพระพุทธรชินราช และอัญเชิญมาประดิษฐานที่พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร ด้วย

พระพุทธสิหิงค์

พระพุทธสิหิงค์ เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ที่สร้างขึ้นพร้อมกับการสถาปนาพระพุทธศาสนาในอาณาจักรสุโขทัย เคยประดิษฐานอยู่หลายเมือง ได้แก่ นครศรีธรรมราช สุโขทัย อโยธยา กำแพงเพชร เชียงรายและเชียงใหม่ สมเด็จพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทเมื่อครั้งเสด็จขึ้นไปตีเชียงใหม่ ได้อัญเชิญพระพุทธสิหิงค์มาประดิษฐานยังกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร

พระพุทธสิหิงค์เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ พุทธศิลป์สุโขทัยปนลังกา ซึ่งถือเป็นพระพุทธรูปยุคต้นของสุโขทัย ที่ได้นำมาเป็นแบบอย่างในการสร้างพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยต่อมา

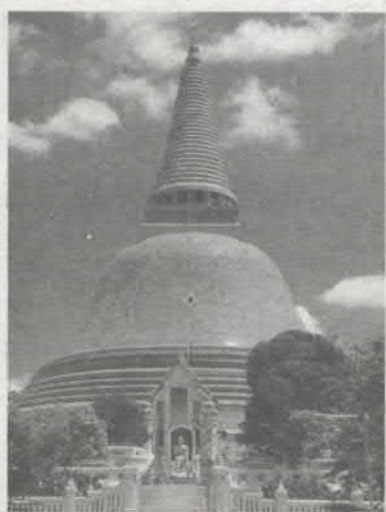
พระพุทธรูปที่มีชื่อว่าพระพุทธสิหิงค์ในประเทศไทยที่มีมาแต่โบราณยังมีอีก ๒ องค์ คือพระพุทธสิหิงค์ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และพระพุทธสิหิงค์ที่จังหวัดเชียงใหม่

นักเรียนบอกได้ไหมว่า นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีปูชนียวัตถุที่สำคัญใดบ้างที่นักเรียนรู้จัก

ปูชนียสถาน หมายถึง สถานที่ที่ควรสักการบูชา เป็นสถานที่ที่สำคัญทางศาสนา หรือสถานที่ที่บุคคลสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ เช่น วัด เจดีย์ อนุสาวรีย์ ฯลฯ ในศาสนาพุทธมีสถานที่ซึ่งเป็นปูชนียสถานสำคัญเรียกว่า สังเวชนียสถาน คือ สถานที่พระพุทธร่องค์ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนาและปรินิพพาน

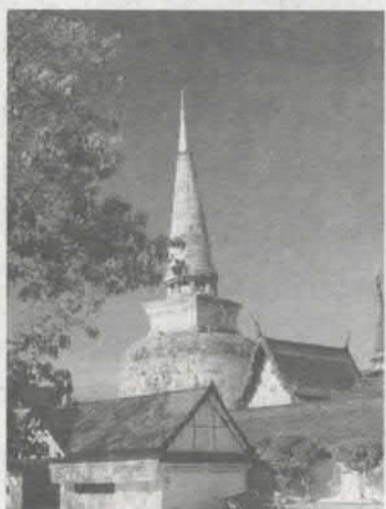
ปูชนียสถานในประเทศไทยมีหลายแห่ง แต่จะนำมากล่าวถึงในที่นี้เพียง ๔ แห่ง คือ พระปฐมเจดีย์ พระธาตุหริภุญไชย พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช และพระธาตุพนม

องค์พระปฐมเจดีย์

พระธาตุหริภุญไชย

พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช

พระธาตุพนม

พระปฐมเจดีย์

พระปฐมเจดีย์ เป็นพระเจดีย์องค์ใหญ่และสูงที่สุดของไทย ประดิษฐานอยู่ภายในวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

พระปฐมเจดีย์เป็นพระธาตุเจดีย์สำคัญขององค์หนึ่งของไทย เชื่อว่าภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สร้างขึ้นครั้งแรกมีลักษณะเป็นองค์พระปรางค์ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์พระปฐมเจดีย์ใหม่ โดยสร้างเจดีย์ทรงระฆังขนาดใหญ่ครอบพระเจดีย์องค์เดิมไว้

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้รื้อต่อเติมส่วนต่างๆ รอบพระเจดีย์จนเสร็จสมบูรณ์ และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการบูรณะซ่อมแซมพระปฐมเจดีย์อีกครั้งหนึ่ง จนสง่างามดังที่เห็นในปัจจุบัน

พระธาตุหริภุญไชย

พระธาตุหริภุญไชย เป็นพระธาตุเจดีย์ที่สำคัญของแผ่นดินล้านนา ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระธาตุหริภุญไชยวรมหาวิหาร ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางเมืองลำพูน

พระธาตุหริภุญไชยสร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๕๙๐ ในสมัยพระเจ้าอาทิจจกษัตริย์แห่งนครหริภุญไชย องค์พระธาตุประดิษฐานอยู่ ณ บริเวณที่เคยเป็นสถูปเก่าแก่ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช แต่พระธาตุองค์เดิมที่พระเจ้าอาทิจจสร้างขึ้นชำรุด จึงมีการสร้างพระธาตุองค์ปัจจุบันครอบทับไว้ มีลักษณะเป็นเจดีย์แบบล้านนาไทย ที่มีความงดงามสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่ง เชื่อกันว่าภายในประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุซึ่งบรรจุอยู่ในโกศทองคำ

พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช

พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช เป็นปูชนียสถานที่สำคัญยิ่งของชาวนครศรีธรรมราช ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

องค์พระบรมธาตุเจดีย์มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดใหญ่ เหนือขึ้นไปเป็นบัลลังก์ เหนือบัลลังก์มีปล้องไฉน ๕๒ ปล้อง ยอดพระบรมธาตุเจดีย์หุ้มด้วยทองคำหนักถึง ๘๐๐ ชั่ง มีเจดีย์พระบรมธาตุจำลองขนาดเล็กประดิษฐานอยู่ ๔ มุม

พระบรมธาตุนครศรีธรรมราชเป็นที่เคารพนับถือสักการบูชาของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างสูง ทุกปีจะมีประเพณีสำคัญแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุ คือ การแห่ผ้าและนำขึ้นไปห่มรอบองค์พระบรมธาตุเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

พระธาตุพนม

พระธาตุพนม เป็นปูชนียสถานที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นที่เคารพบูชาของประชาชนสองฝั่งแม่น้ำโขง จัดเป็นพระธาตุเจดีย์ ซึ่งปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

นักโบราณคดีสันนิษฐานว่า พระธาตุพนมสร้างขึ้นระหว่างพ.ศ. ๑๒๐๐-๑๔๐๐ ภายในพระเจดีย์นอกจากประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุแล้ว ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพระธาตุพนมเป็นแบบล้านช้าง ซึ่งสร้างเป็นฐานสี่เหลี่ยมสูงสองชั้น ยอดเป็นทรงแจกัน รอบทรงแจกันทั้งสี่ด้านประดับลวดลายปูนปั้นงดงาม ซึ่งต่างไปจากเจดีย์ในลักษณะเดียวกันกับที่อื่นๆ ส่วนยอดมีฉัตรทองคำประดิษฐานอยู่

ในปีพ.ศ. ๒๕๑๘ พระธาตุพนมได้พังทลายลงจึงได้มีการก่อสร้างขึ้นใหม่ โดยจำลองแบบเดิมทุกประการ และนำฉัตรทองคำยอดพระธาตุเดิมไปบรรจุไว้ในองค์พระธาตุที่สร้างขึ้นใหม่

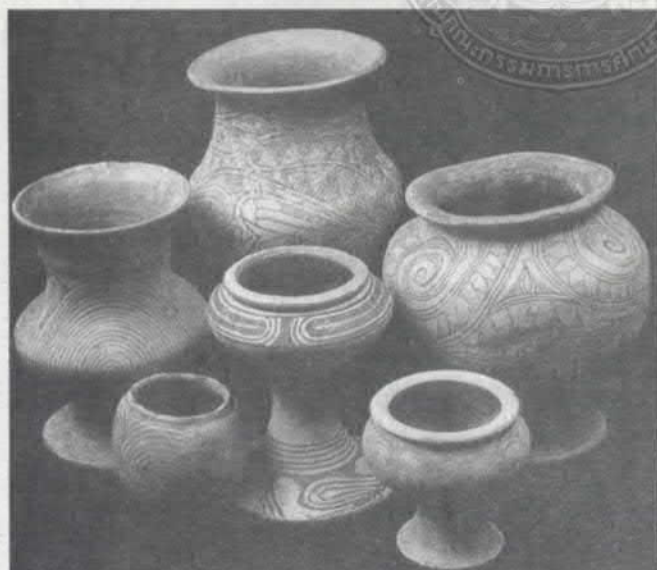
มีปูชนียสถานใดที่นักเรียนไปสักการบูชามาแล้วบ้าง พอจะเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังได้ไหม

โบราณวัตถุ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและสามารถเคลื่อนย้ายได้ มีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปีขึ้นไป เช่น เทวรูปโบราณ เครื่องมือหิน ศิลาจารึก ฯลฯ

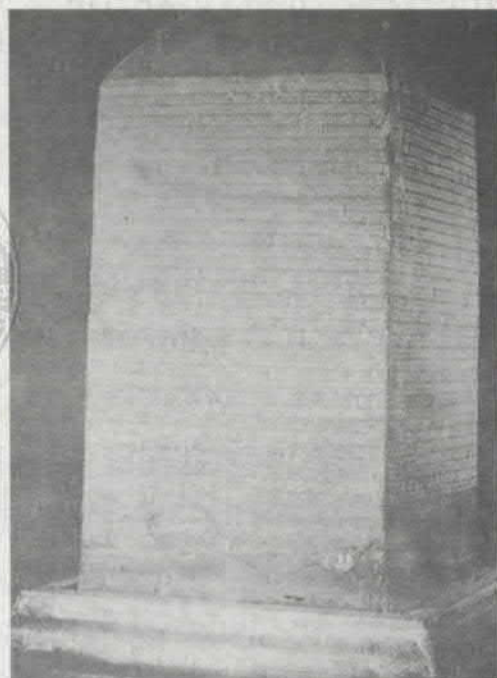
โบราณวัตถุที่สำคัญในประเทศไทยมีมาก แต่ในที่นี้ขอยกมากล่าวเพียง ๓ อย่าง คือ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง หลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และพระแท่นมณีคศิลา

พระแท่นมณีคศิลา

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

หลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงถูกค้นพบที่อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งต่อมาเรียกว่า แหล่งชุมชนก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียง

ลักษณะเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง ถือว่าเป็นรูปแบบเฉพาะ คือ เป็นเครื่องปั้นดินเผาประเภทภาชนะเขียนลวดลายเป็นเส้นสีแดงบนพื้นผิวขาว ลวดลายเหล่านี้มีความงดงาม

ภาชนะดินเผาบ้านเชียงที่ขุดค้นได้ ทางราชการได้จัดแสดงให้ประชาชนชมที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นสถานที่ที่รวบรวมเรื่องราวของแหล่งโบราณคดีบ้านเชียงไว้โดยละเอียด

หลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

หลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชหรือศิลาจารึกหลักที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งทรงผนวช ได้ทรงลงไปพบที่บริเวณเนินปราสาท ซึ่งเป็นเนินดินที่สันนิษฐานว่าเป็นที่ตั้งพระราชวังของกษัตริย์สุโขทัย ปัจจุบันอยู่ทางทิศตะวันออกของวัดมหาธาตุ ภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ศิลาจารึกหลักนี้แสดงให้เห็นว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์ลายสือไทยขึ้นใช้แล้ว โดยสันนิษฐานว่าดัดแปลงมาจากภาษาขอมและมอญ สำหรับข้อความในศิลาจารึกหลักนี้บอกเล่าเรื่องราวในรัชกาลของพระองค์ เช่น ประวัติของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ความอุดมสมบูรณ์ของอาณาจักรสุโขทัย ระบบการค้าเสรี ซึ่งแสดงถึงความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การปกครองและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ฯลฯ

ศิลาจารึกหลักที่ ๑ จัดเป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ของสมัยสุโขทัยที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี และวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันตั้งแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร

พระแท่นมณีคศิลา

พระแท่นมณีคศิลาหรือพระแท่นมณีคศิลาบาตร เป็นพระแท่นที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นจากหินชนวนตั้งไว้ที่กลางดงตาล นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงใช้พระแท่นมณีคศิลาเป็นที่ประทับว่าราชการงานเมือง ส่วนในวันธรรมสวนะก็ทรงนิมนต์พระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางพระพุทธศาสนา ขึ้นนั่งบนพระแท่นมณีคศิลา เพื่อแสดงธรรมแก่ราษฎรและข้าราชการในกรุงสุโขทัย

เมื่ออาณาจักรสุโขทัยเสื่อมอำนาจลง พระแท่นมณีคศิลาได้ถูกทิ้งร้างไว้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะเป็นพระภิกษุ ได้เสด็จฯ รุดงค์ไปยังเมืองสุโขทัย และทรงพบพระแท่นมณีคศิลา จึงโปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายมายังกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พระวิหารยอด วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

โบราณวัตถุของไทยที่นักเรียนรู้จักมีอะไรอีกบ้าง

โบราณสถาน หมายถึง สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ปี โดยมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เช่น วัด โบสถ์ เจดีย์ วิหาร วัง สะพาน ฯลฯ

โบราณสถานที่สำคัญในประเทศไทยมีหลายแห่ง แต่ในที่นี้ขอกล่าวเพียง ๒ แห่งคือ ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และวัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย

ปราสาทหินพิมาย

วัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย

ปราสาทหินพิมาย

ปราสาทหินพิมาย เป็นโบราณสถานสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่กลางเมืองพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ปราสาทหินพิมาย เป็นปราสาทหินที่มีขนาดใหญ่และงดงามที่สุดแห่งหนึ่งของไทย นักโบราณคดีสันนิษฐานว่า ปราสาทหินพิมายสร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ต่อมาได้มีการก่อสร้างเพิ่มเติมโดยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ กษัตริย์ขอม

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของปราสาทหินพิมายเป็นแบบขอม ปรากฏประธานหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ล้อมรอบด้วยระเบียงคดและซุ้มประตู ๔ ทิศ องค์ปรากฏมีทับหลังจำหลักหินเป็นเรื่องราวในศาสนาพุทธนิกายมหายาน ทำให้สันนิษฐานได้ว่าปราสาทหินพิมายเป็นพุทธสถาน

นักโบราณคดีตั้งข้อสังเกตว่า หลังคาปรากฏประธานของปราสาทหินพิมายมีลักษณะแตกต่างไปจากปราสาทขอมโดยทั่วไป คือ มีครุฑแบก ๔ ทิศและหลังคาก็เป็นพุ่มมีย่อมุมมาก และมีกลีบขนุนสลักเป็นชั้นๆ จึงสันนิษฐานว่าปราสาทหินนครวัดในกัมพูชา ซึ่งสร้างขึ้นภายหลังก็อาจรับแบบอย่างไปจากปราสาทหินพิมาย

วัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย

วัดมหาธาตุ เป็นโบราณสถานเก่าแก่ของอาณาจักรสุโขทัย ตั้งอยู่ภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย บริเวณเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

นักโบราณคดีสันนิษฐานว่า วัดมหาธาตุสร้างขึ้นครั้งแรกในสมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ต่อมาในรัชสมัยพระเจ้าร่วงที่ครองกรุงสุโขทัยได้สร้างเพิ่มเติมจนสมบูรณ์นับเป็นโบราณสถานที่สำคัญและมีขนาดใหญ่โตมาก

ใจกลางของวัดมหาธาตุมีพระเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์หรือทรงดอกบัวตูม อันเป็นแบบอย่างเฉพาะของการสร้างพระเจดีย์ของสมัยสุโขทัย เชื่อกันว่าพระเจดีย์นี้เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ล้อมรอบด้วยเจดีย์บริวาร ๘ องค์ซึ่งตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน ส่วนด้านทิศตะวันออกของพระเจดีย์พระบรมธาตุ มีพระวิหารใหญ่ สันนิษฐานว่าเคยเป็นที่ประดิษฐานพระศรีศากยมุนี

นักเรียนเคยไปชมโบราณสถานแห่งใดมาแล้วบ้าง และมีความประทับใจสิ่งใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนบอกชื่อและความสำคัญของปูชนียวัตถุหรือปูชนียสถานในท้องถิ่นของตน --
๒. ให้นักเรียนบอกชื่อและประวัติปูชนียสถานที่รู้จักหรือเคยไป
๓. ถ้านักเรียนต้องพานักท่องเที่ยวไปชมโบราณสถานใกล้บ้าน นักเรียนต้องเตรียมตัวอย่างไร
๔. การที่ประเทศไทยมีโบราณสถานและโบราณวัตถุจำนวนมาก นักเรียนคิดว่ามีประโยชน์อย่างไร
๕. ให้นักเรียนช่วยกันบอกวิธีการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ

รู้หน้าที่ เป็นพลเมืองดีของชาติ

นักเรียนทราบหรือไม่ว่าตนเองมีหน้าที่อะไรต่อประเทศชาติบ้าง

นักเรียนทุกคนคงเคยสังเกตได้จากรอบๆ ตัวว่า ตั้งแต่เกิดมาเราไม่ได้อยู่ตัวคนเดียว หากแต่อยู่ในสังคมซึ่งมีหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว ซึ่งเป็นสังคมที่มีขนาดเล็กที่สุด สังคมขนาดใหญ่ขึ้นมาที่เราเป็นสมาชิกอยู่ ได้แก่ โรงเรียน ชุมชนและประเทศชาติ ตามลำดับ แต่ไม่ว่าจะเป็นสังคมในระดับใด ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ทุกคนย่อมต้องมีหน้าที่ต่อสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ซึ่งอาจแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม สมาชิกของสังคมต้องทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ หากไม่ทำอาจจะเกิดความเสียหายต่อตนเองหรือบุคคลอื่นๆ

ในครอบครัวนักเรียนมีหน้าที่ต้องเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ต้องปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี มีความประพฤติดี ถ้าไม่ปฏิบัติเช่นนั้นพ่อแม่อาจต้องเสียใจหรือไม่สบายใจ ในโรงเรียนนักเรียนมีหน้าที่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ถ้านักเรียนไม่สนใจการเรียน เล่นและส่งเสียงดังในเวลาเรียน ถือเป็นการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ย่อมเกิดผลกระทบทั้งต่อตัวนักเรียนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ในสังคมแต่ละสังคม สมาชิกในสังคมย่อมต้องมีสิทธิและหน้าที่ควบคู่กันไป การใช้สิทธิของสมาชิกในสังคมต้องอยู่ในกฎระเบียบหรือกฎหมายที่สังคมนั้นๆ กำหนดไว้ ต้องไม่ล่วงละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น และที่สำคัญที่สุดคือ สมาชิกในสังคมต้องทำหน้าที่ที่ตนพึงมีต่อสังคมนั้นๆ พร้อมๆ กันไปด้วย

ประเทศชาติเป็นสังคมขนาดใหญ่ มีหน้าที่รับผิดชอบต่อพลเมืองในชาติ โดยดำเนินการดังนี้

๑. รักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ
๒. พัฒนาประเทศ สร้างความเจริญมั่งคั่ง ความผาสุกมั่งคั่งให้แก่พลเมืองในชาติ

๓. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาชาติ

การที่ประเทศชาติจะดำเนินงานดังกล่าวได้อย่างเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อพลเมืองในชาตินั้น ต้องพึงพาปัจจัยหลายประการ เช่น การมีรัฐบาลบริหารประเทศ และการมีผู้แทนราษฎรที่ดี ที่จะไปกำกับดูแลตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล การมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำเนินงานต่างๆ ของประเทศ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้จากการปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองอย่างเคร่งครัด

ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้เกี่ยวข้องในสังคมไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม จะเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ตัวอย่างเช่น โจรผู้ร้ายชุกชุม การชุมนุมประท้วงของประชาชนบางกลุ่มในเรื่องต่างๆ จนเกินขอบเขต การขาดแคลนบริการพื้นฐานในสังคม ไม่ว่าจะเป็นน้ำประปา ไฟฟ้า โรงเรียน โรงพยาบาล ในท้องถิ่นชนบทที่ห่างไกล ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน

หน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดหน้าที่เบื้องต้นของพลเมืองไทยไว้ดังนี้

หนังสือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน

๑. บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- ชาติเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยคุ้มครองประโยชน์สุขให้แก่คนในชาติ

- ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำให้สังคมร่มเย็นเป็นสุข

- พระมหากษัตริย์ทรงมีทศพิธราชธรรม ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจที่ล้วนแต่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและพสกนิกร จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทั้งชาติ

- การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย เพราะเป็นระบอบที่ยอมรับว่าอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนคนไทยทุกคน ประชาชนใช้อำนาจนั้นผ่านทางการเลือกผู้แทน เพื่อทำหน้าที่ออกกฎหมายและจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ

ดังนั้น คนไทยทุกคนจะต้องทำหน้าที่รักษาสถาบันหลักทั้งสี่สถาบันนี้ไว้ไม่ให้ใครมาทำลายหรือเปลี่ยนแปลงล้มล้างได้

นักเรียนคิดว่าจะทำหน้าที่รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้อย่างไร

๒. บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

กฎหมายเป็นระเบียบข้อบังคับ เพื่อกำหนดการกระทำต่าง ๆ ของคนในประเทศนั้นๆ กฎหมายเป็นกติกาที่จำเป็นในสังคมขนาดใหญ่ระดับประเทศ เพราะในสังคมขนาดใหญ่เช่นนี้จะประกอบด้วยบุคคลที่หลากหลายทั้งความคิด ความประพฤติ อาจมีการกระทบกระทั่งระหว่างกันได้ง่าย จึงต้องมีกติกาให้ยึดถือปฏิบัติระหว่างกัน และที่พึงต้องปฏิบัติตามต่อส่วนรวมหรือประเทศชาติ กฎหมายมีหลายลักษณะ เช่น

- กฎหมายที่กำหนดห้ามมิให้ประชาชนกระทำ ถ้ากระทำแล้วเป็นความผิดต้องรับโทษ เช่น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งห้ามฆ่าคน ห้ามทำร้ายร่างกาย ห้ามลักทรัพย์ เป็นต้น

- กฎหมายที่กำหนดให้ประชาชนต้องกระทำ ถ้าไม่กระทำอาจเป็นความผิดและต้องได้รับโทษ เช่น ประมวลระษฎาการซึ่งกำหนดให้ผู้มีเงินได้ต้องเสียภาษี เป็นต้น

- กฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลในลักษณะต่างๆ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้ในหลายๆ เรื่อง เช่น การซื้อขายระหว่างกัน การเช่าทรัพย์ การกู้ยืมเงินหรือสิ่งของกัน เป็นต้น

แต่ไม่ว่าจะเป็นลักษณะใด กฎหมายมีความมุ่งหมายที่จะให้ทุกคนในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก สังคมหรือประเทศชาติจะเป็นระเบียบเรียบร้อยและเจริญรุ่งเรืองนั้น ประชาชนทุกคนจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง

๓. บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

กฎหมายกำหนดให้ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งและต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยพร้อมเพรียงกัน เพื่อช่วยกันเลือกสรรผู้แทนที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจที่จะทำงานและทำหน้าที่แทนประชาชนในการจัดตั้งรัฐบาลและออกกฎหมายต่างๆ รวมทั้งตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร

ก่อนวันเลือกตั้งประชาชนควรไปตรวจดูรายชื่อของตนและสมาชิกในครอบครัวว่าพิมพ์ผิด ตกหล่น หรือมีชื่อผู้อื่นเพิ่มขึ้นโดยที่เจ้าของบ้านไม่ทราบบ้างหรือไม่ ถ้ามีความผิดพลาดต้องรีบขอแก้ไข ในวันเลือกตั้งผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวข้าราชการไปด้วย เพื่อประกอบการแสดงตนและตรวจสอบรายชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๔. บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พักพิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน้าที่ป้องกันประเทศ

ประชาชนทุกคนต้องช่วยกันป้องกันประเทศทั้งในยามสงบและในยามสงคราม ในยามสงบนั้นประชาชนอาจทำหน้าที่ช่วยป้องกันประเทศได้หลายทาง เช่น แจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำที่มุ่งร้ายต่อประเทศให้ทางราชการทราบ ในยามสงครามประชาชนทำหน้าที่ป้องกันประเทศ เช่น การเข้าเป็นทหาร หรือเป็นแนวหลังให้การสนับสนุนการปฏิบัติการกิจในการป้องกันประเทศ เช่น บริจาคเงิน เวชภัณฑ์ อาหาร เป็นต้น

หน้าที่รับราชการทหาร

ถ้าเปรียบประเทศเป็นบ้าน ทหารย่อมเปรียบเสมือนรั้ว เพื่อป้องกันอริราชศัตรูที่จะมารุกรานหรือก่อความไม่สงบภายในประเทศทั้งในยามสงบและยามสงคราม การเป็นทหารจึงมีความสำคัญต่อการป้องกันประเทศ ในยามสงบชายไทยที่มีอายุครบ ๑๘ ปี บริบูรณ์ ต้องไปขึ้นบัญชีทหารกองเกิน และเมื่ออายุ ๒๑ ปีต้องไปตรวจเลือกเข้ารับราชการทหาร เพื่อประเทศชาติจะได้มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกฝนวิชาการทหาร สามารถทำหน้าที่ในการรบป้องกันประเทศได้อย่างเหมาะสม

หน้าที่เสียภาษีอากร

ประเทศมีรายจ่ายจำนวนมากเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและมั่นคง เช่น การสร้างถนน สร้างสะพาน โรงพยาบาล โรงเรียน การช่วยคนยากจนหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคม ฯลฯ ซึ่งจะทำให้คนในประเทศอยู่ดีกินดีและมีความสุข ซึ่งรายได้ที่สำคัญของประเทศได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่างๆ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีที่ดิน ภาษีโรงเรือน ภาษีมูลค่าเพิ่ม ฯลฯ ดังนั้นผู้มีรายได้ควรไปเสียภาษีอากร เพื่อรัฐจะได้นำเงินมาพัฒนาประเทศต่อไป

หน้าที่ช่วยเหลือราชการ

งานราชการเป็นงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีหลายเรื่องที่ราชการอาจดำเนินการเองไม่ได้ ต้องขอความร่วมมือจากประชาชน เช่น การช่วยขุดลอกคูคลอง การรักษาความสะอาด การช่วยกันประหยัดพลังงาน แจกเบาะแสอาชญากรรมหรือแจ้ง

ข้อมูลเกี่ยวกับสารเสพติด เป็นต้น

ชุมชนของนักเรียนเคยช่วยเหลือราชการในเรื่องใดบ้าง

หน้าที่รับการศึกษาอบรม

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในประเทศเป็นอย่างมาก ประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า เช่น ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ย่อมมีส่วนช่วยในการเลือกสรรคนดีมีความสามารถไปเป็นผู้แทนที่ดีในรัฐสภา หรือประชาชนที่มีความรู้ย่อมประกอบอาชีพการงาน สร้างรายได้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและประเทศ เป็นต้น ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รัฐมีหน้าที่จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

หน้าที่พิทักษ์ ปกป้องและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญา

ท้องถิ่น

ศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติที่สั่งสมและสืบทอดกันมายาวนาน เป็นเอกลักษณ์และความภูมิใจของคนในชาติ เช่น ศิลปกรรมไทย นาฏศิลป์ ดนตรีไทย และขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ฯลฯ ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความรู้ความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของคนในท้องถิ่นที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เช่น การคิดค้นประดิษฐ์สิ่งต่างๆ การศึกษาเกี่ยวกับสมุนไพรไทย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราควรภาคภูมิใจ หวงแหนและช่วยกันบำรุงรักษาให้คงอยู่เป็นมรดกของชาติสืบต่อไป

นักเรียนทราบไหมว่าในชุมชนของนักเรียนมีศิลปวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาของท้องถิ่นอะไรบ้าง และจะช่วยพิทักษ์ ปกป้องและสืบสานศิลปวัฒนธรรมต่อไปได้อย่างไร

หน้าที่อนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเราล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ทั้งสิ้น หากถูกทำลายไปจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ป่าไม้ ถ้าเราไม่ช่วยกันบำรุงรักษาป่าไม้ ปล่อยให้ถูกทำลายย่อมส่งผลต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า ทำลายสมดุลทางธรรมชาติ ทำให้ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล อาจทำให้ฝนแล้งหรือเกิดภาวะน้ำท่วมได้ เช่นเดียวกันหากโรงงานอุตสาหกรรมปล่อยของเสียสู่อากาศหรือลงแม่น้ำลำคลอง ทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ประชาชนก็จะได้รับความเดือดร้อน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องช่วยกันอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติ

๕. บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนาจความสะอาดและให้บริการประชาชน

ในการปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน บุคคลดังกล่าวต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง ทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ต้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไป และต้องให้บริการแก่ประชาชนที่มาติดต่อ ให้ได้รับความสะดวกในทุกๆ เรื่อง

หน้าที่ของนักเรียนในฐานะประชาชนคนไทย

หน้าที่ของประชาชนคนไทยที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในด้านการป้องกันประเทศ การพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การสร้างความภูมิใจให้แก่คนในชาติ ฯลฯ ถ้าประชาชนคนไทยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตน ย่อมเกิดความเสียหายทั้งต่อประเทศชาติและตัวประชาชนเอง นักเรียนแม้ยังเป็นเด็ก แต่ก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ระบุไว้ได้ เช่น ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน นำวิชาความรู้มาทำ

คุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ พัทธกิจ ปกป้องและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่หลงระเหิรกับวัฒนธรรมของต่างชาติที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย ช่วยกันทำหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แม้นักเรียนจะทำหน้าที่บางอย่างไม่ได้ในขณะนี้ แต่อาจช่วยเสนอแนะบุคคลในครอบครัวหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ให้ทำหน้าที่ดังกล่าวให้ถูกต้องได้ เช่น ชักชวนพ่อแม่ไปเลือกตั้ง เดือนพ่อแม่เกี่ยวกับการเสียภาษี -ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด เมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้นให้ครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติสืบต่อไป

ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มได้ว่าที่ในญัตติเกี่ยวกับผลดีและผลเสียของการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนคนไทย หรือญัตติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของประชาชนคนไทย เช่น หญิงกับชายใครช่วยชาติได้มากกว่ากัน เป็นต้น

๒. ให้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือรับผิดชอบงาน เช่น การเงิน การคลัง งานด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ ฯลฯ มาบรรยาย แล้วให้นักเรียนทำรายงานสรุป เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องเหล่านี้ และเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงและเข้าใจถึงความสำคัญของหน้าที่ที่ประชาชนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวได้

ทำมาหากินพัฒนาถิ่นไทย

นักเรียนคงเคยตอบคำถามว่า “โตขึ้นอยากเป็นอะไร” บางคนตอบว่า เป็นครู เป็นหมอ เป็นวิศวกร เป็นทหาร หรือเป็นอย่างอื่นแล้วแต่ความต้องการของตน การที่นักเรียนตอบคำถามได้ เป็นเพราะนักเรียนทราบว่า เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงชีพ ปัจจุบันมีอาชีพต่างๆ ให้เลือกทำมากมาย ตามความรู้ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของแต่ละคน

การประกอบอาชีพใดๆ ก็ตาม จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ชุมชน สังคมและความต้องการของตลาด ขณะเดียวกันก็ต้องติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตด้วย เพื่อจะได้เห็นช่องทางในการพัฒนาอาชีพ ให้สามารถสร้างผลผลิตให้เป็นที่ต้องการของตลาด

ช่างทำมิดคนหนึ่ง เล่าให้ฟังว่าเคยรับราชการมาก่อน ต่อมาได้ลาออกแล้วมาทำมิดขายเพราะใจรัก เขาคิดว่า หากจะทำมิดออกมาเหมือนที่มีการผลิตจากโรงงานทั่วไป ก็คงมีชีวิตอยู่อย่างลำบาก เพราะคงไม่สามารถแข่งขันกับโรงงานต่างๆ ได้ จึงรับจ้างทำมิดชนิดพิเศษ เช่น มิดเดินป่า มิดที่เป็นของที่ระลึก มิดสวยงามสำหรับเก็บสะสม ในการทำมิดแต่ละเล่ม เขาจะตั้งใจทำอย่างดีที่สุด เพื่อให้งานของเขาออกมาสวยและมีคุณภาพ เป็นที่พอใจของลูกค้า ก่อนลงมือทำมิด เขาจะถามลูกค้าว่ามีอาชีพอะไร ใช้มิดเพื่อทำอะไร จะได้ออกแบบให้มีลักษณะที่เหมาะสมกับการใช้งาน เขาจะเลือกใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับชนิดของมิด ไม่ว่าจะเป็นด้ามมิดหรือเหล็กที่ใช้ทำมิด เขาจะศึกษาคุณสมบัติของอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อจะเลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง สำหรับด้ามมิดซึ่งส่วนใหญ่เป็นเขากวาง เขาก็จะซื้อเฉพาะเขากวางที่หลุดออกมาตามธรรมชาติ จะไม่รับซื้อเขากวางที่ถูกตัดมาอย่างเด็ดขาด

เขายังเล่าอีกว่า ส่วนใหญ่ลูกค้าจะให้เขาออกแบบมิดเอง ซึ่งมิดที่เขาทำในตอนนี้จะต่างจากที่เคยทำเมื่อ ๔-๕ ปีก่อน เช่น การทำมิดเดินป่า แต่ก่อนจะต้องมีขนาดใหญ่พอสมควรและต้องคงทนถาวร เพราะต้องใช้ตัดกิ่งไม้ทำเต็นท์ ก่อกองไฟและอื่นๆ

แต่ปัจจุบันนี้การเดินป่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ห้ามทำลายสิ่งแวดล้อม ความเป็นในการใช้งานเช่นเดิมก็หมดไป จึงต้องออกแบบมิดใหม่ให้กะทัดรัดขึ้น เป็นต้น และราคาค่าจ้างทำมิดก็ไม่สูงจนเกินไป ทั้งๆ ที่ความจริงแล้วมิดที่ทำเพื่อเป็นงานศิลปะ บางเล่มราคาเล่มหนึ่งเป็นหมื่นเป็นแสนทีเดียว แต่เขาก็คิดราคาเพียงหลักพันเท่านั้น ทุกวันนี้รายได้จากการทำมิดเพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้มีความสุขตามสมควร เพราะเขาใช้ชีวิตอย่างประหยัด ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

จากคำบอกเล่าของช่างทำมิดผู้นี้ นักเรียนแปลกใจหรือไม่ว่าทำไมจึงมีลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมากมายมาจ้างเขาทำมิด ทุกวันนี้เขารับจ้างทำมิดอยู่กับบ้านก็สามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างมีความสุข

นักเรียนคิดว่าช่างทำมิดผู้นี้ได้พัฒนาตัวเองและพัฒนาอาชีพของเขาอย่างไร และมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพอย่างไร

เมื่อคนเราต้องประสบปัญหาใดๆ ในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ เราต้องพึ่งตนเองก่อน ดังพุทธภาษิตที่ว่า “อัตตา หิ อัตตโน นาโถ” ซึ่งแปลว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แต่ปัญหาบางอย่างเราอาจไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันดำเนินงานในลักษณะต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มผู้ประกอบการ ฯลฯ โดยมีลักษณะการดำเนินงานแตกต่างกันตามสภาพปัญหา บางกลุ่มเป็นเพียงการร่วมมือกันเพื่อผลิตสินค้าจากผลิตผลทางการเกษตรออกจำหน่าย เช่น กลุ่มแม่บ้าน แต่บางกลุ่มมีการดำเนินงานตามกลุ่มขององค์กรตามกฎหมาย คือ การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ประเภทต่างๆ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า ฯลฯ และในบางเรื่องคือ เรื่องแรงงาน ก็จำเป็นต้องออกกฎหมายมาใช้บังคับแก่นายจ้างและลูกจ้าง

เรื่องต่างๆ เหล่านี้ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของเรา จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชนของตน

พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

การที่คนเราจะมีชีวิตอย่างเป็นสุข ไม่ว่าบ้านเมืองจะประสบภาวะเศรษฐกิจเช่นใดนั้น สิ่งสำคัญคือ การดำเนินชีวิตด้วยความประหยัด อยู่อย่างพอมีพอกิน ดังพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแก่ประชาชนคนไทยเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ว่า

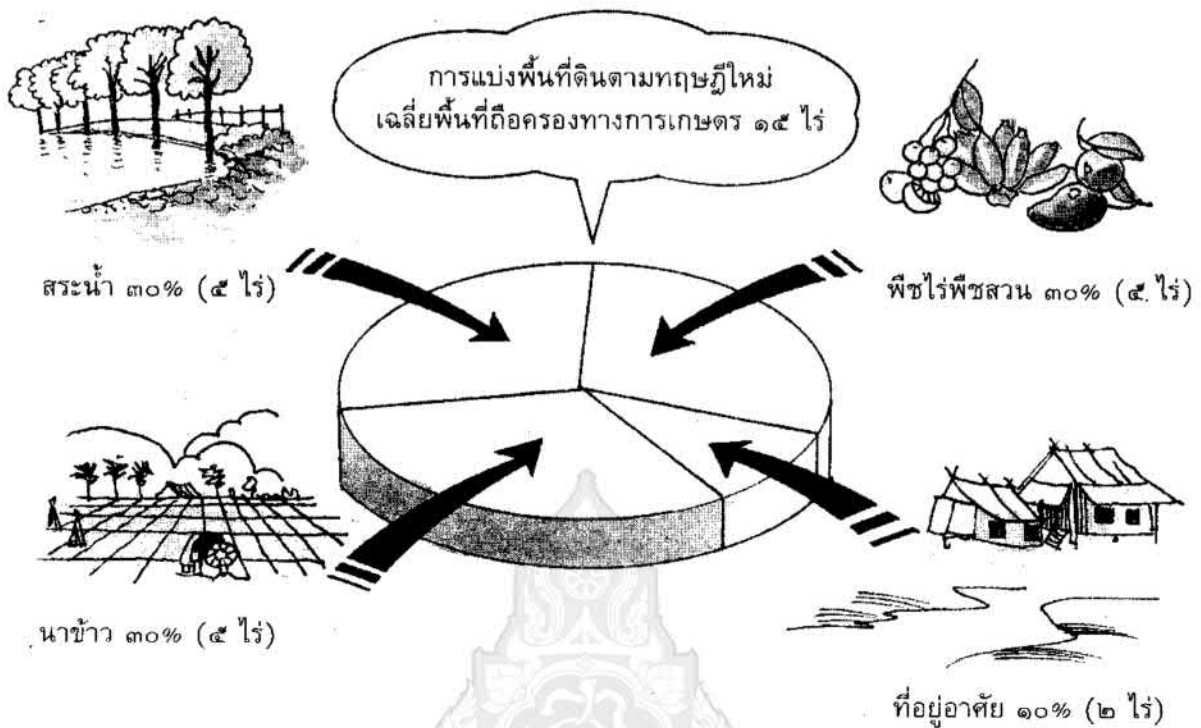
“...มาใหม่ๆนี้ โครงการต่างๆก็เกิดขึ้น โรงงานก็เกิดขึ้นมาก จนกระทั่งคนเขานึกว่าประเทศไทยเป็นเสือตัวเล็กๆ และเป็นเสือตัวโตขึ้น เราไปเห่อว่าจะเป็นเสือ

ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตัวเอง

อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเองจะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเองสำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

ตามแนวพระราชดำรินี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวให้พอเพียงกับการบริโภคก่อน ถ้ามีพอแล้วจึงขาย เพราะถ้าปลูกข้าวเพื่อขายเกษตรกรจะต้องซื้อข้าวที่มีราคาแพงมาบริโภค เนื่องจากต้องผ่านระบบการตลาดที่มีค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าขนส่ง พ่อค้าคนกลาง เป็นต้น

ในเรื่องของการผลิตและการขายนั้น หากมีการรวมกลุ่มกันในรูปสหกรณ์เพื่อผลิตและขายสินค้าเอง คนในชุมชนนั้นก็สามารที่จะขายสินค้าได้ในราคาที่เหมาะสมและผู้บริโภคก็ซื้อสินค้าในราคาถูก เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่ง และไม่ต้องผ่านคนกลางมาก แต่การดำเนินงานในลักษณะการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์จะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความสามัคคีของคนในท้องถิ่น

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริให้ทดลองพัฒนาการทำเกษตรตามแนวทางของ “ทฤษฎีใหม่” ที่จะช่วยให้เกษตรกรซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินขนาดเล็กสามารถเพาะปลูกเพื่อเลี้ยงตัวเองได้ ตามทฤษฎีนี้ มีการใช้พื้นที่ดินและใช้น้ำให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ด้วยการทำเกษตรแบบผสมผสานหรือไร่นาสวนผสม เกษตรกรที่มีที่ดินทำกินเพียงเล็กน้อยประมาณ ๑๐-๑๕ ไร่ จะสามารถผลิตข้าวเพื่อบริโภคได้อย่างเพียงพอตลอดทั้งปี และมีผลผลิตจากการปลูกพืชสวน พืชไร่ และเลี้ยงสัตว์ เป็นรายได้เสริมด้วย เกษตรกรจะสามารถเลี้ยงตัวเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้ เกษตรกรจะต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจวิธีการของ “ทฤษฎีใหม่” และศึกษาค้นคว้าหาความรู้ทางการเกษตรอยู่ตลอดเวลา ต้องขยันและอดทนเข้มแข็ง เพราะการทำเกษตรโดยวิธีนี้อาจจะไม่เห็นผลในเวลาอันรวดเร็ว ต้องไปสักกระยะหนึ่งก่อนจนกว่าพืชสวน พืชไร่จะให้ผลผลิต

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” ได้มีเกษตรกรเป็นจำนวนมากนำวิธีการนี้ไปใช้และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทุกคนสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ไม่เดือดร้อน ถึงจะไม่ร่ำรวย แต่ก็พอมีพอกิน แม้ภาวะเศรษฐกิจของบ้านเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ทุกคนก็สามารถที่จะมีชีวิตได้อย่างมีความสุข เพราะทุกคนรู้จักประหยัด รู้จักที่จะพึ่งตัวเอง และร่วมมือร่วมใจกัน

สหกรณ์ก้าวหน้า ชาวประชาสุขสบาย สังคมไทยเข้มแข็ง

การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันขจัดปัญหาความเดือดร้อนมีมานานแล้ว การรวมกลุ่มในลักษณะของสหกรณ์ เกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษ ในระยะที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน คนงานต้องประสบกับความเดือดร้อนอย่างมาก โรเบิร์ต โอเวน ได้พยายามจัดตั้งชมรมสหกรณ์ แต่สภาพสังคมไม่เอื้ออำนวย เขาจึงเดินทางไปตั้งชมรมสหกรณ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่กิจการของชมรมสหกรณ์ไม่ประสบผลสำเร็จ มีผู้นิยมในความคิดของโอเวนที่เห็นว่า **ความร่วมมือร่วมใจกัน** การช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น จึงได้พัฒนากิจการสหกรณ์ต่อมา คือ นายแพทย์วิลเลียม คิง ชาวอังกฤษ แต่กิจการก็ไม่ประสบผลสำเร็จเช่นกัน กิจการสหกรณ์ประสบผลสำเร็จเมื่อกรรมกรช่างทอผ้าชาวอังกฤษ ๒๕ คน ได้ริเริ่มจัดตั้งร้านสหกรณ์แห่งเมืองรอชเดลเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๗ เพื่อขายเครื่องอุปโภคบริโภคแก่สมาชิก และให้สมาชิกเสียสละเวลามาช่วยกิจการของร้าน เมื่อมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น จึงมีการขยายกิจการอย่างกว้างขวาง นักสหกรณ์รอชเดลหรือที่เรียกกันว่า “ผู้นำรอชเดล” ได้มีการกำหนดหลักปฏิบัติในการดำเนินกิจการของร้าน ซึ่งได้รับการยึดถือเป็นหลักการของสหกรณ์มาจนถึงปัจจุบัน และจากความสำเร็จในครั้งนี้ ในเวลาต่อมาจึงมีการรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์แพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ

สหกรณ์แบ่งได้เป็น ๖ ประเภท คือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์บริการ เนื่องจากสหกรณ์แต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน จึงมีวิธีปฏิบัติบางอย่างไม่เหมือนกัน เช่น การจัดตั้ง การบริหารงาน การดำเนินธุรกิจ ฯลฯ โดยจะกำหนดวิธีปฏิบัติไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์แต่ละประเภท อย่างไรก็ตามสหกรณ์ทุกประเภทจะต้องดำเนินงานตามหลักการสหกรณ์ที่เป็นสากล ๗ ประการคือ

๑. สหกรณ์จะต้องเปิดรับบุคคลทั่วไปเข้าเป็นสมาชิก โดยไม่กีดกันเพศ เชื้อชาติ การเมือง ศาสนา หรือฐานะทางสังคม

๒. สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนเป็นคณะกรรมการดำเนินการ และมีสิทธิในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจ รวมทั้งควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ จึงกล่าวได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์กรประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

๓. สมาชิกจะต้องมีส่วนร่วมในการลงทุน (ถือหุ้น) ตามข้อกำหนดของการเข้าเป็นสมาชิก และมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินของสหกรณ์

๔. มีการปกครองตนเองและมีอิสระ สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเอง โดยมีการควบคุมจากสมาชิก

๕. สหกรณ์จะต้องให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนสมาชิก และคณะกรรมการดำเนินการ - เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนางานสหกรณ์ให้มีความเจริญก้าวหน้า และให้ข่าวสารแก่ประชาชนทั่วไป

๖. มีการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับภูมิภาค

๗. สหกรณ์ต้องดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนตามนโยบายที่สมาชิกเห็นชอบ

นักเรียนอาจจะยังไม่เข้าใจชัดเจนว่า สหกรณ์จะสามารถช่วยแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพได้อย่างไร หากอ่านเรื่องราวต่อไปนี้ นักเรียนอาจจะเข้าใจได้ดีขึ้น เมื่อได้วิเคราะห์ว่าปัญหาในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในเรื่องนี้คืออะไร และการรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์ช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไรบ้าง

ในเขตอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นพื้นที่ติดชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งในอดีตจัดเป็นพื้นที่อันตราย ราษฎรต้องละทิ้งพื้นที่ทำกิน อพยพ หลบหนีภัย ก่อให้เกิดปัญหาความทุกข์ยากขึ้นทั่วไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบถึงปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้กองทัพบกพร้อมกับกรมชลประทานก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ และทรงมีพระราชดำรัสกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องประสานแผนงานการพัฒนา โดยจัดทำเป็นโครงการพัฒนาแบบผสมผสานในลักษณะสมบูรณ์แบบ ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรขึ้น เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ เพื่ออพยพคนจากป่าเข้ามาอยู่ในพื้นที่โครงการ ครั้งแรกมีสมาชิก ๑๖๘ คน ทุนจากหุ้นครั้งแรก ๑๖,๘๐๐ บาท สหกรณ์ได้ดำเนินกิจการหลายอย่างที่เป็นการแก้ปัญหาให้แก่สมาชิก เป็นต้นว่า

- ระดมทุนโดยให้สมาชิกถือหุ้น เพื่อเป็นทุนในกิจการของสหกรณ์
- จัดหาเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนในการประกอบอาชีพ
- จัดบริการรับฝากเงินเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักเก็บออมไว้ใช้จ่ายจำเป็น และเพื่อเป็นทุนดำเนินงานของสหกรณ์

- รับซื้อผลผลิตจากสมาชิกและเกษตรกรทั่วไป เพื่อแก้ปัญหาที่พ่อค้าให้ราคาผลผลิตไม่ยุติธรรม

- จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค และวัสดุการเกษตรต่างๆ ให้แก่สมาชิกในราคายุติธรรม และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าประจำหมู่บ้าน

- จัดสวัสดิการต่างๆ ให้แก่สมาชิก เช่น ร่วมกับบริษัทเอกชนจัดทำโครงการประกันอุบัติเหตุ

ในระยะแรกๆ รายได้จากการประกอบอาชีพทำนาทำไร่ของสมาชิกไม่เพียงพอกับการครองชีพ สหกรณ์จึงได้ขอร้องงบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์มาชุดละหน้าขนาดเล็ก และส่งเสริมให้สมาชิกทำการเกษตรแบบผสมผสาน ได้แก่ เลี้ยงปลา ปลูกไม้ผล ปลูกพืชหมุนเวียน ทำให้มีรายได้ต่อเนื่องตลอดปี นอกจากนี้ยังได้ขยายการดำเนินงานทำธุรกิจแปรรูปข้าวเปลือก จำหน่ายข้าวสารหมุนเวียนให้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไปได้บริโภคในราคาที่เป็นธรรม การทดลองสีข้าวครั้งแรกปรากฏว่า ผลที่ได้ไม่คุ้มคากับค่าใช้จ่าย ประกอบกับเครื่องสีข้าวชำรุด สหกรณ์จึงประสานงานกับสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์ของงบประมาณค่าซ่อมแซมและปรับปรุงเพิ่มกำลังเครื่องสีข้าว ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และดำเนินงานต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน สหกรณ์ได้รวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิกและเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่และ

อำเภอใกล้เคียง นำมาแปรรูปเป็นข้าวสารและผลิตภัณฑ์อื่นๆ ปีพ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับการส่งเสริมจากกรมส่งเสริมสหกรณ์จัดสรรเงินอุดหนุนให้จำนวน ๒.๐๙ ล้านบาท เพื่อสร้างตลาดกลางข้าวเปลือก และในปีต่อมาก็ได้รับเงินอุดหนุนในลักษณะกู้ยืมไม่เสียดอกเบี้ยจำนวน ๑ ล้านบาท เพื่อใช้ในการรวบรวมข้าวเปลือกตามโครงการพัฒนาธุรกิจข้าวเปลือกของสหกรณ์

การบริหารงานสหกรณ์

หลักการของสหกรณ์ คือ การบริหารงานตามวิถีทางประชาธิปไตยซึ่งถือว่าสมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของสหกรณ์ แต่การที่ทุกคนจะร่วมมือกันบริหารงานสหกรณ์ ย่อมเป็นไปไม่ได้ จึงต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนมาบริหารงาน เรียกว่า คณะกรรมการดำเนินการ

การดำเนินงานของสหกรณ์จะมีความเจริญก้าวหน้า และเป็นประโยชน์แก่สมาชิกมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสมาชิกที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามสิทธิและหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ คือ

๑. การเข้าร่วมประชุม เป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก โดยเฉพาะการประชุมใหญ่ เพราะเป็นโอกาสที่สมาชิกจะได้ออกเสียงเลือกผู้แทนที่เหมาะสมเป็นกรรมการดำเนินงาน เป็นการรักษาสหภาพและปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของตน โดยจะได้รับทราบเรื่องราวต่างๆ เช่น การรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก การกำหนดนโยบายในการบริหารงาน ซึ่งสมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการของสหกรณ์ได้

๒. การสอดส่องดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตามข้อบังคับของกฎหมายและนโยบายของสหกรณ์ โดยสามารถสอบถาม ขอดูข้อบังคับ ระเบียบ รายงานและเอกสารที่ตนทำไว้กับสหกรณ์

๓. การใช้บริการต่างๆ ของสหกรณ์

๔. การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และมติของที่ประชุม

๕. การอุดหนุนหรือทำธุรกิจกับสหกรณ์ เช่น ฝากเงินกับสหกรณ์ ซื้อสินค้าของสหกรณ์ ฯลฯ

๖. การให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์

สหกรณ์มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การดำเนินงานโครงการต่างๆ อันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดียิ่งนั้น ก็ด้วยการนำวิธีการสหกรณ์มาใช้ เนื่องจากหน่วยงานราชการไม่สามารถให้ความช่วยเหลือประชาชนได้ทั้งหมด การให้ประชาชนช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกับการช่วยเหลือจากทางราชการบางส่วน จะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ดังพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่ผู้นำสหกรณ์ทั่วประเทศ ณ ศาลาดุสิดาลัยฯ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ว่า

“...คำว่า “สหกรณ์” แปลว่าการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะว่า จะต้องร่วมมือกันในทุกด้าน ทั้งในด้านงานการที่ทำด้วยร่างกาย ทั้งในด้านงานการที่ทำด้วยสมอง และงานการที่ทำด้วยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ได้...”

พลังแรงงาน พลังสร้างสรรค์สังคม

จากการที่ประเทศได้พัฒนาด้านเศรษฐกิจ ทำให้มีการขยายตัวทั้งในด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและธุรกิจหลายประเภท อาชีพรับจ้างทำงานในโรงงาน สถานประกอบการ และบริษัทห้างร้านต่างๆ จึงเป็นอาชีพที่สำคัญอาชีพหนึ่ง ปัจจุบันมีผู้ประกอบอาชีพใช้แรงงานมากถึงประมาณ ๓๔.๔ ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งประเทศ ๖๐.๕ ล้านคน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, ๒๕๓๙) การที่มีกลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก อาจเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม อันนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องออกมาใช้บังคับ ปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยมีหน่วยงาน คือ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม ทำหน้าที่ดูแล ควบคุม และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องแรงงาน

ผู้ประกอบอาชีพใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

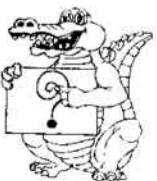
การประกอบอาชีพใดๆ ก็ตามมักมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น การประกอบธุรกิจก็เช่นกัน มีปัญหาทั้งผู้ใช้แรงงานและเจ้าของธุรกิจ ปัญหาของผู้ใช้แรงงาน คือ ได้รับค่าจ้างต่ำ ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน มีการใช้แรงงานเด็กและแรงงานสตรีที่ไม่ถูกต้อง ได้รับสวัสดิการไม่ดีพอเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ที่อยู่อาศัย ธุรบริการรับ-ส่ง ฯลฯ มีการหลอกลวงไปทำงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในส่วนของเจ้าของกิจการก็มีปัญหา คือ แรงงานไม่มีคุณภาพ เนื่องจากผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา ไม่มีทักษะในงานนั้นๆ และไม่สามารถใช้เครื่องมือที่ใช้เทคโนโลยีสูงๆ ได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาจากตัวผู้ใช้แรงงานเอง เช่น ไม่รักงาน ไม่มีความขยันหมั่นเพียร ไม่มีความอดทน ไม่ตั้งใจทำงาน ขาดความรับผิดชอบและไม่มีวินัยในการทำงาน และไม่มี ความซื่อสัตย์สุจริต ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ ถ้าทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจัง ทั้งหน่วยงานของรัฐ ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ใช้แรงงาน

หากได้ติดตามข่าวสารบ้านเมือง จะพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัญหาแรงงานอยู่
 เยอะๆ เช่น ปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ปัญหาการเลิกจ้าง ปัญหาค่าจ้างแรงงานต่ำ เมื่อ
 นักเรียนได้ฟังข่าวหรืออ่านข่าวแล้ว เคยคิดวิเคราะห์ไหมว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุ
 มาจากอะไร และควรจะแก้ปัญหายังไง

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับแรงงานเด็ก
 ที่สำคัญดังนี้

แรงงานเด็ก

๑. ห้ามนายจ้างจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี เป็นลูกจ้าง
๒. ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ทำงานระหว่าง
 เวลา ๒๒.๐๐-๐๖.๐๐ น. ยกเว้นได้รับอนุญาตตามกฎหมาย
๓. ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ทำงานล่วงเวลาหรือ
 ทำงานในวันหยุด
๔. ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ทำงานเกี่ยวกับสาร
 เคมีที่เป็นอันตราย วัตถุมีพิษ วัตถุไวไฟและวัตถุระเบิด งานบ่ม หลอม เป่า หล่อ
 หรือรีดโลหะ งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน เสียงและแสงที่
 มีระดับแตกต่างจากปกติ งานทำความสะอาดเครื่องจักร เครื่องยนต์ที่กำลัง
 ทำงาน งานที่ต้องทำไต่ดิน ไตน้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูง
 กว่าพื้นดิน ๑๐ เมตรขึ้นไป และงานอื่นๆ ที่กฎหมายกำหนด
๕. ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ทำงานในโรงฆ่าสัตว์
 สถานที่เล่นการพนัน เต้นรำ ฯลฯ สถานที่จำหน่ายสุรา อาหาร ที่มีผู้เมาไว
 ปรนนิบัติลูกค้า
๖. ห้ามนายจ้างจ่ายค่าจ้างของลูกจ้างเด็กให้กับบุคคลอื่น

นักเรียนคิดว่าเรื่องราวต่อไปนี้เกิดจากอะไร และจะแก้ปัญห
 ได้อย่างไร

วิจิตตั้งโรงงานปั๊มโลหะขนาดเล็ก ญาติพี่น้องแนะนำว่า เมื่อมีทุนไม่มากนัก ควรจ้างเด็กยากจนจากต่างจังหวัดที่เรียนจบชั้นประถมศึกษามาทำงาน จะได้เสียค่าจ้างน้อยๆ วิจิตจึงได้หาเด็กมาเป็นลูกจ้าง และเนื่องจากมีลูกจ้างติดต่อสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก วิจิตจึงให้ลูกจ้างทำงานทุกวันตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงคืนบ่อยครั้ง จนกระทั่งวันหนึ่งวิจิตถูกตำรวจจับในข้อหากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับแรงงานหญิงที่สำคัญดังนี้

แรงงานหญิง

๑. นายจ้างจะให้ลูกจ้างหญิงทำงานต่อไปนี้ไม่ได้
 - ๑.๑ งานเหมืองแร่หรืองานก่อสร้างที่ต้องทำไต่ดิน ไต่หน้า ในถ้ำ ในอุโมงค์ ฯลฯ ยกเว้นงานที่ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายและสุขภาพ
 - ๑.๒ งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดิน ๑๐ เมตรขึ้นไป
 - ๑.๓ งานบริการหรือขนส่งวัตถุไวไฟ วัตถุระเบิด
 - ๑.๔ งานอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด
๒. ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างหญิงซึ่งมีครรภ์ทำงานระหว่างเวลา ๒๒.๐๐-๐๖.๐๐ น. ทำงานล่วงเวลา และทำงานในวันหยุด
๓. นายจ้างจะให้ลูกจ้างหญิงซึ่งมีครรภ์ทำงานเหล่านี้ไม่ได้ คือ
 - ๓.๑ งานเกี่ยวกับเครื่องจักร เครื่องยนต์ที่มีความสั่นสะเทือน
 - ๓.๒ งานขับเคลื่อนหรือติดไปกับยานพาหนะ และงานที่ทำในเรือ
 - ๓.๓ งานยก แบก หาม ฯลฯ สิ่งของหนักเกิน ๑๕ กิโลกรัม
๔. ลูกจ้างหญิงที่มีครรภ์มีสิทธิ์ลาคลอดไม่เกิน ๙๐ วัน
๕. นายจ้างจะเลิกจ้างลูกจ้างหญิงเพราะมีครรภ์ไม่ได้

ให้นักเรียนศึกษาเหตุการณ์ต่อไปนี้

พรเป็นคนงานก่อสร้างของบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้างรายย่อย เธอมีหน้าที่ผสมปูน ซึ่งจะต้องแบกถุงปูน ซึ่งมีน้ำหนักถึง ๕๐ กก. ต่อมาพรตั้งครรภ์ เธอไม่ได้บอกให้ใครรู้ ระยะนี้ นายจ้างขอให้ลูกจ้างอยู่ทำงานล่วงเวลาและทำงานทุกวัน เพราะจะต้องเร่งทำงาน เพื่อส่งมอบงานได้ทันเวลาตามที่กำหนดไว้ในสัญญา พรรู้สึกเหน็ดเหนื่อยมากกว่าปกติ และจากการที่พรต้องทำงานหนักและไม่มีเวลาพักผ่อน เมื่อตั้งครรภ์ได้ ๓ เดือน พรก็แท้งบุตร

เหตุการณ์อันน่าเสียใจนี้จะไม่เกิดขึ้น ถ้าพรรู้ว่าลูกจ้างหญิงมีสิทธิ์อะไรบ้างตามกฎหมายแรงงาน ที่เธอจะสามารถบอกกล่าวกับนายจ้างได้ ซึ่งหากนายจ้างของพรเป็นคนดี เขาก็คงยินดีที่จะเปลี่ยนให้เธอไปทำงานที่เหมาะสม

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังได้กำหนดข้อบังคับอื่นๆ ที่นายจ้างและลูกจ้างต้องปฏิบัติ เช่น

๑. เวลาทำงานปกติวันหนึ่งไม่เกิน ๘ ชั่วโมง
๒. นายจ้างจะให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดไม่ได้ และให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาได้เมื่อลูกจ้างยินยอม และนายจ้างต้องจ่ายค่าตอบแทนในการทำงานล่วงเวลาด้วย
๓. ต้องมีวันหยุดตามประเพณี ปีหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑๓ วัน สำหรับลูกจ้างที่ทำงานครบ ๑ ปี มีสิทธิ์หยุดพักผ่อน ปีหนึ่งไม่น้อยกว่า ๖ วัน
๔. ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างยก แบก หามสิ่งของที่มีน้ำหนักเกินจากที่กฎหมายกำหนด
๕. ลูกจ้างมีสิทธิ์ลาป่วยได้โดยไม่นับการลาคลอด ลาเพราะได้รับอันตรายจากการทำงาน และมีสิทธิ์ลากิจ ลารับราชการทหาร และลาอบรม
๖. ลูกจ้างในกิจการที่มีลูกจ้าง ๑๐ คนขึ้นไป ต้องเป็นสมาชิกกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง โดยนายจ้างจะหักค่าจ้างของลูกจ้างเป็นเงินสะสม และนายจ้างต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนสงเคราะห์ลูกจ้างด้วย

๗. เมื่อนายจ้างเลิกจ้างลูกจ้าง ต้องจ่ายค่าชดเชยให้ตามที่กฎหมายกำหนด

๘. นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้เท่าเทียมกันแก่ลูกจ้างชายและลูกจ้างหญิงที่ทำงานลักษณะเดียวกัน

๙. นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างในวันหยุดตามประเพณี วันหยุดพักผ่อน วันลาป่วย (ปีหนึ่งไม่เกิน ๓๐ วัน) วันลารับราชการทหาร (ปีหนึ่งไม่เกิน ๖๐ วัน) และวันลาคลอด (ไม่เกิน ๔๕ วัน)

๑๐. นายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพของลูกจ้าง

๑๑. หากนายจ้างไม่ปฏิบัติตามเกี่ยวกับสิทธิได้รับเงินตามพระราชบัญญัตินี้ ลูกจ้างมีสิทธิยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงานในท้องที่ได้

ฯลฯ

ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างนายจ้างและลูกจ้างจะลดน้อยลง ถ้าทั้งสองฝ่ายอยู่ด้วยกันอย่างเกื้อกูล ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนฝ่ายเดียว มีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความเข้าใจกัน ควรใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และร่วมมือกันพัฒนางานให้เกิดผลดีที่สุด ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง

ไม่ว่าจะมีฐานะอย่างไร ประกอบอาชีพอะไร ทุกคนสามารถที่จะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขได้ ถ้ารู้จักพอ กล่าวคือ รู้จักกิน รู้จักหารายได้ด้วยการประกอบอาชีพสุจริต รู้จักใช้จ่าย และรู้จักใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับอัตภาพ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงาน และแก้ปัญหา เมื่อทุกคนมีความสุข ชุมชนก็สงบสุข และเป็นชุมชนที่น่าอยู่

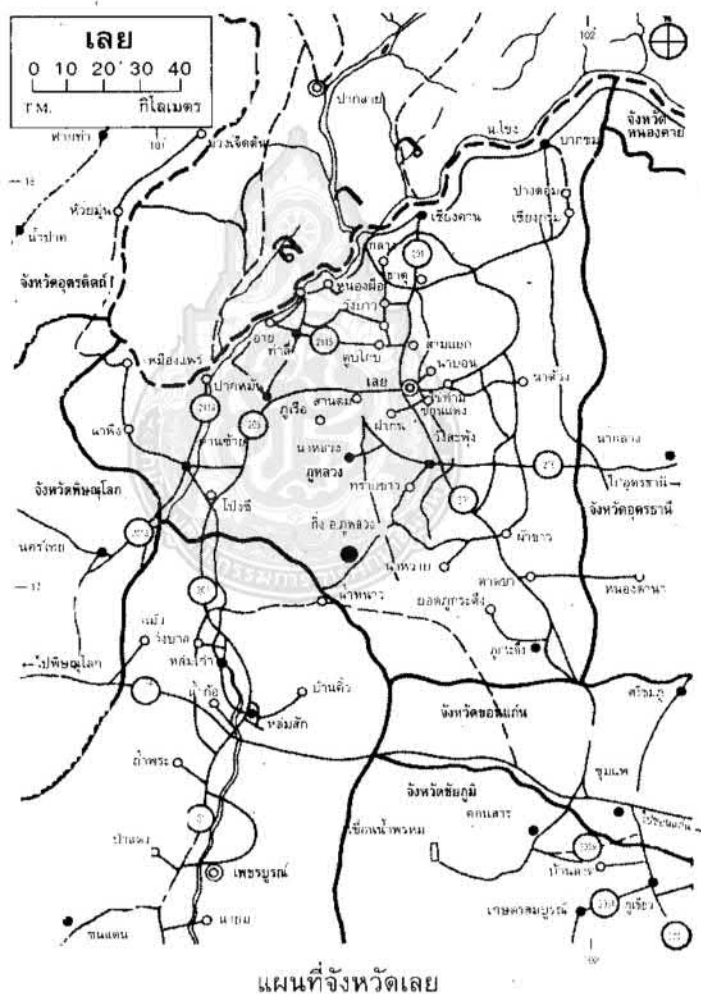
ชวนคิด ลองทำ

๑. แบ่งกลุ่มไปสัมภาษณ์บุคคลในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ทราบแนวคิดในการพัฒนาตัวเองและพัฒนาอาชีพ แล้วนำมารายงานหน้าชั้นและอภิปรายร่วมกัน
๒. เขียนเรียงความมีเนื้อหาว่า นักเรียนจะพัฒนาตัวเองอย่างไร เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพในวันข้างหน้า
๓. ให้นักเรียนอภิปรายว่าแนวคิดเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร
๔. แบ่งกลุ่มไปสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนว่า การเป็นสมาชิกสหกรณ์เกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการประกอบอาชีพอย่างไร แล้วนำมารายงานและอภิปรายร่วมกัน
๕. เชิญคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในชุมชนมาให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่างๆ
๖. แบ่งกลุ่มผลิตกันหาข่าวเกี่ยวกับปัญหาแรงงานมานำเสนอในชั้นเรียน แล้วร่วมกันอภิปรายถึงสาเหตุของปัญหาและวิธีการยุติปัญหา
๗. ทักตักศึกษาโรงงานในชุมชน แบ่งกลุ่มศึกษาโดยสัมภาษณ์นายจ้างและลูกจ้าง ศึกษาสภาพของโรงงาน สภาพการทำงานของลูกจ้าง แล้วนำมารายงานในชั้นเรียนและอภิปรายร่วมกัน

มิตรประเทศของเรา

ใครตอบได้บ้างว่า ถ้าเราอยากไปเที่ยวตามที่ต่างๆ โดยที่ยังไม่เคยไปเลย ควรใช้อะไรเป็นเครื่องมือ จึงจะช่วยให้เราไม่หลงทาง

จากรูปภาพแผนที่จังหวัดเลย นักเรียนอยากไปเที่ยวที่ใดบ้าง จะใช้ถนนสายใด มีระยะทางไกลใกล้เท่าใด จึงจะไปถึงจุดหมายที่ต้องการ นักเรียนเข้าใจหรือยังว่าแผนที่ มีประโยชน์อย่างไร ดังนั้น ก่อนที่เราจะเรียนรายละเอียดเกี่ยวกับมิตรประเทศของเรา เราควรมีความรู้เกี่ยวกับแผนที่เสียก่อน เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

กึ่งอำเภอภูหลวงอยู่ประมาณละติจูดและลองจิจูดเท่าใด และอยู่ทิศใดของจังหวัดเลย

นักเรียนทราบหรือไม่ว่าแผนที่คืออะไร และมีประโยชน์อย่างไร

แผนที่ คือ แบบเขียนย่อส่วนของผิวโลก ทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยย่อส่วนลงบนพื้นราบ มีสัญลักษณ์เป็นสื่อบอกความหมายของสิ่งต่างๆ ที่ใช้แทนสิ่งที่แสดงเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ภาพที่เห็นบนแผนที่เป็นภาพที่มีลักษณะเหมือนมองสิ่งต่างๆ จากที่สูงลงมา

แผนที่ที่มีประโยชน์มากทั้งในด้านการศึกษาและในชีวิตประจำวัน เพราะทำให้สามารถทราบที่ตั้งของสถานที่ต่างๆ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทิศของพื้นที่ที่ต้องการศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์กับแทบทุกวงการไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง การทหาร การศึกษา ธุรกิจ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม เป็นต้น ซึ่งต่างก็ใช้ประโยชน์จากแผนที่ทั้งสิ้น

นักเรียนจะอ่านแผนที่ได้อย่างไร

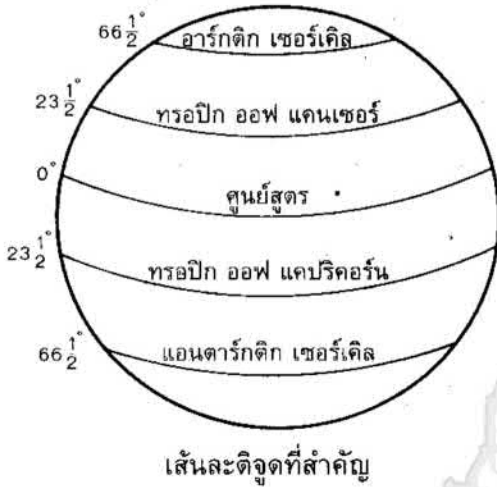

การอ่านแผนที่นั้น นักเรียนควรมีความรู้ในเรื่องต่างๆ เหล่านี้คือ

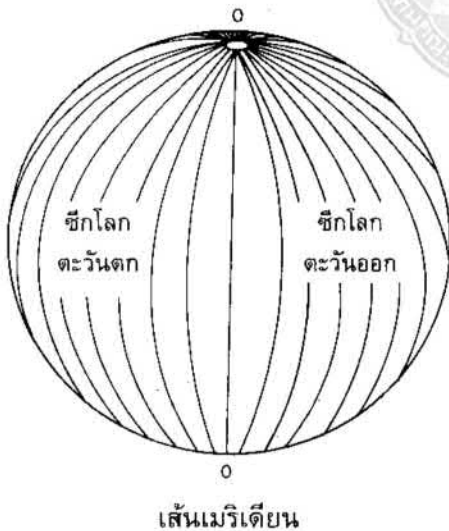
๑. **ทิศ** ตามปกติแผนที่จะแสดงทิศเหนือกำกับไว้ให้ทราบ แต่แผนที่บางชนิดไม่ได้ระบุทิศไว้ ในการอ่านแผนที่ให้ถือว่าเมื่อแผนที่อยู่ในแนวตั้ง และเราหันหน้าเข้าหาแผนที่ ด้านบนแผนที่คือทิศเหนือ ด้านล่างคือทิศใต้ ด้านขวามือคือทิศตะวันออก และด้านซ้ายมือคือทิศตะวันตก

๒. **มาตราส่วน** การเขียนแผนที่ต้องอาศัยมาตราส่วน เพราะภูมิศาสตร์จริงมีขนาดใหญ่มาก จึงจำเป็นต้องย่อส่วนลงมา มาตราส่วนเป็นการย่อส่วนพื้นที่จริงบนผิวโลก แผนที่ทุกชนิดมีมาตราส่วนแสดงให้ทราบ เช่น มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ หมายความว่า ระยะทางในแผนที่ ๑ หน่วย เท่ากับระยะทางบนพื้นโลกจริง ๕๐,๐๐๐ หน่วย แผนที่บางชนิดแสดงมาตราส่วนบรรทัดเช่น 0 10 20 30 กิโลเมตร นักเรียนก็สามารถวัดระยะทางของแผนที่ได้ โดยนำมาเทียบกับมาตราส่วนที่ระบุไว้ในแผนที่ แล้วนักเรียนก็จะทราบได้ทันทีว่าสถานที่นั้นๆ อยู่ห่างกันเท่าใด

๓. พิกัดภูมิศาสตร์ คือ การหาตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้เส้นสมมติสองเส้น คือ เส้นละติจูด และเส้นลองจิจูด ประกอบกัน

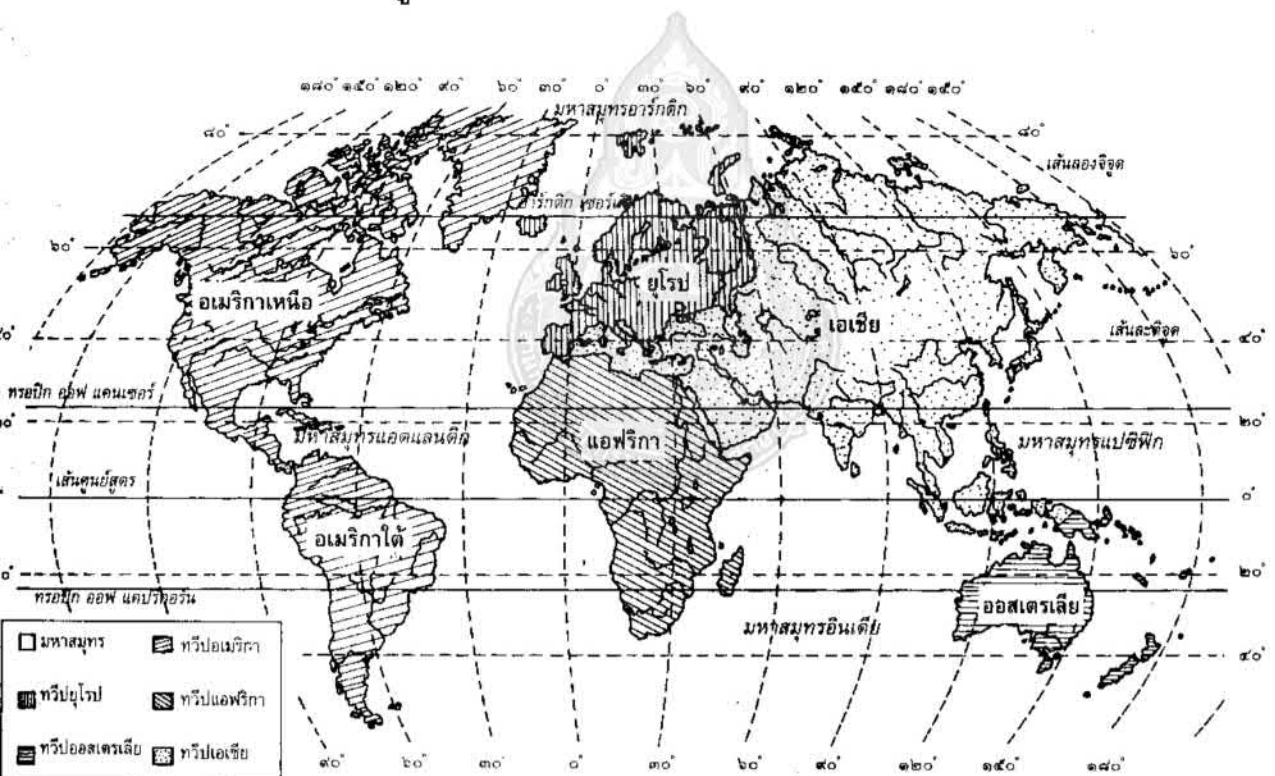
■ **เส้นละติจูด** หรือเส้นขนาน เป็นเส้นสมมติในแนวนอน เส้นขนานทุกเส้นยาวไม่เท่ากัน แต่ขนานกัน เส้นขนานที่ยาวที่สุด เรียกว่าเส้นศูนย์สูตร หรือเส้นนิเควเตอร์ (Equator) หรือเส้นละติจูดที่ ๐ องศา (0°) เป็นเส้นที่แบ่งโลกออกเป็นสองส่วน ด้านบนของเส้นศูนย์สูตรคือซีกโลกเหนือ และด้านล่างของเส้นศูนย์สูตรคือซีกโลกใต้ เส้นละติจูดที่ลากขนานกับเส้นศูนย์สูตรขึ้นไปทางเหนือ มี ๙๐ เส้น และลากขนานลงมาทางใต้ ๙๐ เส้น

■ **เส้นลองจิจูด** หรือเส้นเมริเดียน เป็นเส้นสมมติในแนวตั้ง เป็นเส้นที่ลากจากขั้วโลกเหนือผ่านเส้นศูนย์สูตรลงมายังขั้วโลกใต้ ทุกเส้นยาวเท่ากัน เส้นเมริเดียนแรก หรือเส้นลองจิจูดที่ ๐ องศา (0°) เป็นเส้นที่ลากผ่านเมืองกรีนิช นครลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นเส้นที่แบ่งโลกออกเป็นสองส่วน คือ ด้านตะวันออกของเส้นนี้คือ ซีกโลกตะวันออก และด้านตะวันตกของเส้นนี้คือ ซีกโลกตะวันตก เส้นลองจิจูดตะวันออกมี ๑๘๐ เส้น และเส้นลองจิจูดตะวันตกมี ๑๘๐ เส้น

ในการหาพิกัดภูมิศาสตร์ของสถานที่หรือบริเวณต่างๆ ต้องใช้เส้นสมมติทั้งสองเส้นนี้ประกอบกัน ให้นักเรียนดูแผนที่โลกบริเวณละติจูดที่ ๕-๒๑ องศาเหนือ จะพบว่า มีดินแดนของประเทศต่างๆ อยู่บริเวณนี้รอบโลก และถ้าดูลองจิจูดที่ ๙๗-๑๐๕ องศาตะวันออก นักเรียนจะพบดินแดนของประเทศต่างๆ ตั้งแต่ขั้วโลกเหนือ - ขั้วโลกใต้ ถ้าดูบริเวณละติจูดที่ ๕-๒๑ องศาเหนือ และลองจิจูด ๙๗-๑๐๕ องศาตะวันออก ประกอบกัน ก็จะทำให้พบที่ดินแดนนั้นเป็นที่ตั้งของประเทศไทย เป็นต้น

๔. **สัญลักษณ์** เป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนสิ่งต่างๆ บนพื้นผิวโลก ในแผนที่สัญลักษณ์อาจเป็นรูปภาพ สี เส้น ก็ได้ ก่อนที่จะอ่านแผนที่ นักเรียนควรศึกษาและทำความเข้าใจสัญลักษณ์ของแผนที่นั้นๆ ซึ่งมักจะระบุไว้ที่มุมด้านล่างของแผนที่ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการค้นหาข้อมูล

แผนที่การแบ่งภูมิภาคของโลกตามตำแหน่งที่ตั้ง

เมื่อนักเรียนรู้ถึงวิธีการอ่านแผนที่พอสมควรแล้ว ให้นักเรียนนำประโยชน์มาใช้ในการศึกษาเรื่องมิตรประเทศของเรา ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น

มิตรประเทศที่ควรรู้จัก

มิตรประเทศที่เป็นเพื่อนบ้านใกล้เคียงกับประเทศไทยมีอยู่หลายประเทศ เมื่อนักเรียนดูจากแผนที่แล้วนักเรียนสามารถบอกได้หรือไม่ว่ามีประเทศใดบ้างที่มีอาณาเขตติดกับชายแดนของประเทศไทย และมีประเทศใดอีกบ้างที่อยู่ไม่ไกลจากประเทศไทยมากนัก

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ในภูมิภาคที่เรียกว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งภูมิภาคนี้ประกอบด้วย ๑๐ ประเทศ ได้แก่ ไทย สหภาพพม่า ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เนการาบรูไนดารุส-ซาลาม

นักเรียนควรได้รู้จักกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์กับประเทศไทยอย่างใกล้ชิด โดยมีความร่วมมือกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งได้แก่ประเทศ มาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

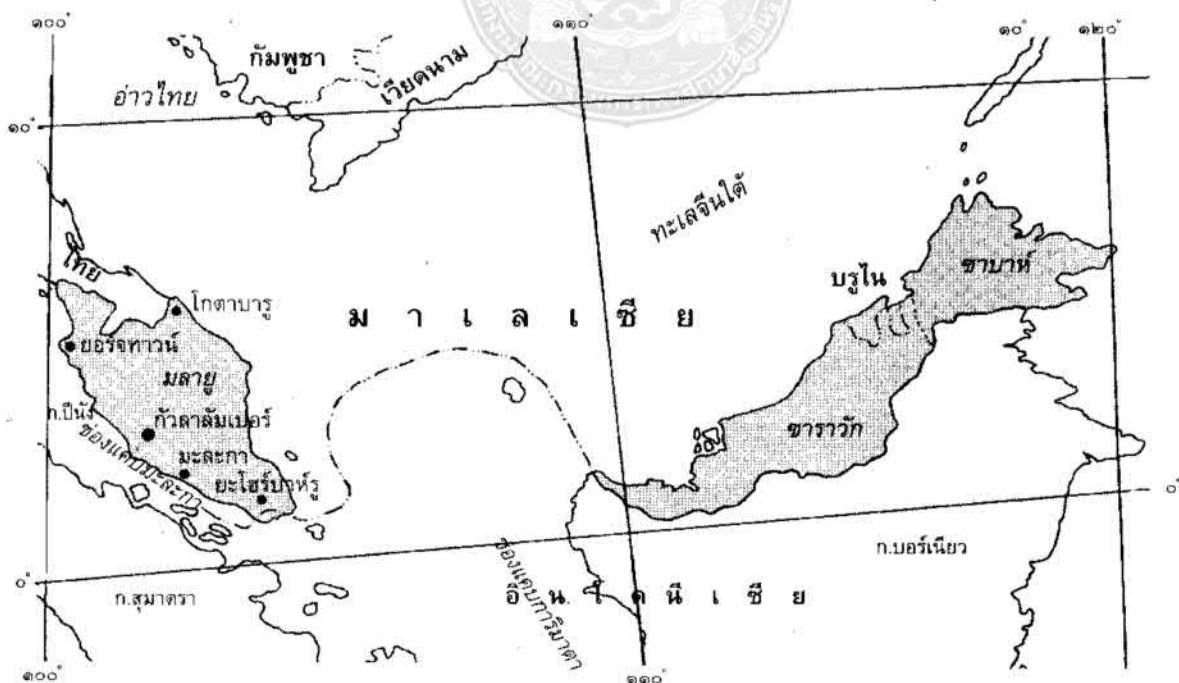
เมื่อนักเรียนดูแผนที่ของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ นักเรียนควรสังเกตเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังนี้

- พิกัดภูมิศาสตร์
- ประเทศต่างๆ เหล่านี้อยู่ทางทิศใดของประเทศไทย
- อาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านใดบ้าง
- ลักษณะทำเลที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ
- ทะเลและมหาสมุทรที่เกี่ยวข้อง
- ขนาดของประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ประเทศมาเลเซีย

ชื่อทางการ	:	มาเลเซีย
ขนาดเนื้อที่	:	๓๒๙,๗๔๙ ตารางกิโลเมตร
จำนวนประชากร	:	๒๑ ล้านคน (๒๕๔๐)
เมืองหลวง	:	กัวลาลัมเปอร์

ในประวัติศาสตร์กล่าวว่า ประเทศมาเลเซียเป็นดินแดนที่มีความสำคัญทางการค้า มีเมืองมะละกาเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญ สินค้าที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือเครื่องเทศ เมื่อชาวยุโรปสำรวจหาดินแดนใหม่ๆ เพื่อทำการค้าและแสวงหาอาณานิคม บริเวณนี้จึงเป็นที่สนใจของชาวยุโรปมาก เพราะเครื่องเทศเป็นสินค้าที่ชาวยุโรปต้องการ ดินแดนนี้จึงถูกรุกรานและตกเป็นอาณานิคมของประเทศต่างๆ เช่น โปรตุเกส สเปน ฮอลันดา และท้ายที่สุดเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้อิสรภาพเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ใช้ชื่อประเทศใหม่ว่า สหพันธรัฐมลายา และวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๖ เปลี่ยนชื่อประเทศใหม่ว่า ประเทศมาเลเซีย

แผนที่ประเทศมาเลเซีย

ลักษณะภูมิประเทศ

ประเทศมาเลเซียประกอบด้วยรัฐ ๑๓ รัฐ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ มาเลเซียตะวันตกและมาเลเซียตะวันออก

มาเลเซียตะวันตก อยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย เป็นบริเวณที่อยู่ในคาบสมุทรมลายู ประกอบด้วยรัฐ ๑๑ รัฐ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบสูง ทิวเขาอยู่บริเวณตอนกลางของคาบสมุทรมลายู ทอดตัวในแนวทิศเหนือ-ใต้ ทิวเขาเหล่านี้เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสายสั้นๆ นอกจากนี้ยังมีที่ราบแคบๆ บริเวณชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าไม้ บางแห่งเป็นที่ลุ่มชื้นแฉะ

มาเลเซียตะวันออก อยู่ทางตอนเหนือของเกาะบอร์เนียว มี ๒ รัฐ คือ รัฐซาบาห์และรัฐซาราวัก มีพื้นที่มากกว่ามาเลเซียตะวันตก ประกอบด้วยทิวเขาต่างๆ หลายทิว แนวภูเขาในซาราวักเป็นพรมแดนกั้นระหว่างมาเลเซียตะวันออกกับประเทศอินโดนีเซีย ยอดเขาที่รัฐซาบาห์ชื่อคินาบาลู เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาเลเซียตะวันออกมีชายฝั่งทะเลที่ยาวมาก บางแห่งเป็นหนองบึงและที่ลุ่มน้ำขัง

การที่ประเทศมาเลเซียมีอาณาเขตไม่ติดต่อกัน มีผลในด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้าง

นักเรียนคิดว่าลักษณะที่ตั้งของประเทศมาเลเซียมีผลต่อภูมิอากาศของประเทศมาเลเซียอย่างไร

ลักษณะภูมิอากาศ

ประเทศมาเลเซียมีลักษณะภูมิอากาศคล้ายคลึงกับภาคใต้ของประเทศไทย เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมจากมหาสมุทรอินเดียและทะเลจีนใต้จึงมีผลทำให้อุณหภูมิไม่สูงมากนัก มีฝนตกเกือบตลอดปี และมีปริมาณน้ำฝนมากกว่าประเทศไทย ไม่มีฤดูแล้งชัดเจน ทำให้ประเทศมาเลเซียมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์

ทรัพยากรและลักษณะทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑. ป่าไม้ ประเทศมาเลเซียมีพื้นที่เป็นป่าดงดิบถึงร้อยละ 75 ของพื้นที่ เป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เพราะได้รับการดูแลและอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ รายได้เข้าประเทศจากการค้าไม้และผลิตภัณฑ์จากป่าปีหนึ่งๆ มีมูลค่าสูงมาก เมื่อประเทศไทยดำเนินนโยบายปิดป่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นต้นมา ไทยต้องนำเข้าสินค้าไม้จากมาเลเซียเป็นจำนวนมาก

๒. แร่ธาตุ มาเลเซียมีทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญหลายชนิด เช่น

- ดีบุก มาเลเซียเป็นประเทศที่มีแร่ดีบุกมาก และเคยเป็นผู้ผลิตเพื่อการส่งออกรายใหญ่ของโลก

- น้ำมันปิโตรเลียม มีมากที่รัฐซาบะห์และรัฐจาราวัก มาเลเซียสามารถผลิตน้ำมันดิบได้มากและเป็นสินค้าออกที่สำคัญ มาเลเซียมีโรงกลั่นน้ำมันถึง 4 แห่ง

๓. เกษตรกรรม ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของมาเลเซีย เอื้ออำนวยต่อการเกษตรกรรมที่สำคัญหลายชนิด ที่สำคัญคือ

- ยางพารา มาเลเซียเป็นประเทศที่ผลิตยางพารามากที่สุดในโลก ส่วนใหญ่ปลูกบริเวณเชิงเขา ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดอุตสาหกรรมอีกหลายชนิดตามมา เช่น ยางล้อพาหนะ เครื่องนอน ฯลฯ

- ปาล์มน้ำมัน ส่วนใหญ่ปลูกตามชายฝั่งทะเล มาเลเซียพยายามขยายพื้นที่เพื่อการเพาะปลูกมาก เพราะเป็นสินค้าที่ทำรายได้เข้าประเทศได้มาก

- ข้าว มาเลเซียปลูกข้าวบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ส่วนใหญ่ทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง แต่พื้นที่เพาะปลูกมีจำกัด จึงไม่เพียงพอกับการบริโภคภายในประเทศ ต้องสั่งซื้อข้าวจากไทยเป็นจำนวนมากทุกปี

๔. ประมง การที่มีชายฝั่งทะเลที่ยาวมาก การประมงจึงเป็นอาชีพที่สำคัญ ประกอบกับมีลักษณะชายฝั่งที่เว้าแหว่ง จึงเหมาะสำหรับการจอดเรืออีกด้วย

๕. อุตสาหกรรม มาเลเซียมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม และได้ชื่อว่าเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ของเอเชีย อุตสาหกรรมที่สำคัญคือ ผลิตยางรมควัน กลั่นน้ำมันมะพร้าวและปาล์มน้ำมัน ศูนย์กลางของการอุตสาหกรรมอยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์

การปกครอง

มาเลเซียมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศ มีพระมหากษัตริย์หรือที่เรียกว่ายังดี เปอร์ตวน อากง เป็นประมุข อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทรงดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี ตำแหน่งกษัตริย์ได้จากการเลือกตั้งสุลต่านของ ๙ รัฐ สำหรับอีก ๔ รัฐ ได้แก่ ปีนัง มะละกา ซาบาห์ และซาราวัก ไม่มีสุลต่านปกครอง

ประชากร

ประชากรในมาเลเซียประกอบด้วยชนชาติต่างๆ หลายเชื้อชาติ เชื้อชาติที่สำคัญ คือ ชาวมาเลย์ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ นับถือศาสนาอิสลาม รองลงมาคือ ชาวจีน นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน และชาวอินเดีย นับถือศาสนาฮินดู ตามลำดับ

ภาษาที่ใช้มีทั้งภาษามาเลย์ จีน อังกฤษ ทมิฬ ฯลฯ ภาษาราชการคือ ภาษามาเลย์ แต่เนื่องจากเป็นภาษาที่ไม่มีตัวอักษรเขียนจึงต้องใช้อักษรโรมันแทน อย่างไรก็ตามมีการใช้ภาษาอังกฤษด้วย เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่ใช้ตามโรงเรียน และมหาวิทยาลัย รัฐบาลมาเลเซียได้สนับสนุนการศึกษาให้แก่ประชาชนเพื่อพัฒนาประเทศมาโดยตลอด

ความสัมพันธ์กับประเทศไทย

ประเทศมาเลเซียมีพรมแดนติดกับหลายจังหวัดของประเทศไทย และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับไทย อย่างไรก็ตาม ไทย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซียได้เคยร่วมกันก่อตั้งสมาคมทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือสมาคมอาเซียน (ASEAN) ปัจจุบันไทยและมาเลเซียมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดีต่อกัน

ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์

ชื่อทางการ	:	สาธารณรัฐสิงคโปร์
ขนาดเนื้อที่	:	๖๐๒ ตารางกิโลเมตร
จำนวนประชากร	:	๓.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๔๐)
เมืองหลวง	:	สิงคโปร์

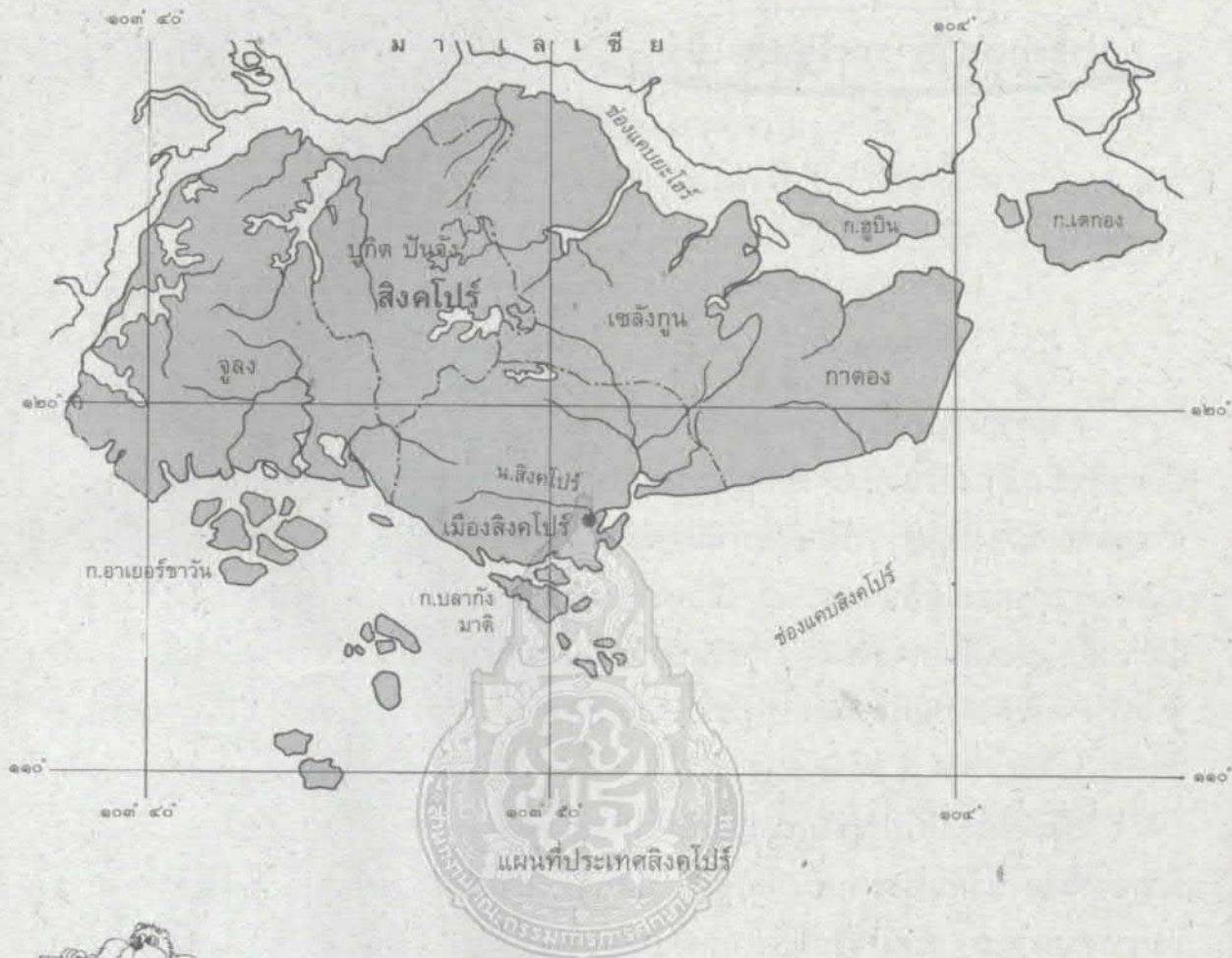
สาธารณรัฐสิงคโปร์ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศขนาดเล็ก เดิมชื่อเมืองสิงหะปุระ เป็นอาณาเขตของเมืองยะโฮร์ ต่อมาอังกฤษขอซื้อสิงคโปร์จากสุลต่านเมืองยะโฮร์ เพื่อตั้งสถานีการค้า ซึ่งในขณะนั้นตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นได้ยึดสิงคโปร์ไว้ และเปลี่ยนชื่อเป็นเกาะโซนนาน ซึ่งแปลว่า แสงสว่างแห่งเอเชีย และใช้สิงคโปร์เป็นฐานทัพ หลังสงครามโลกสิงคโปร์ได้รวมกับสหพันธรัฐมลายา และได้แยกเป็นอิสระเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๘

ประเทศสิงคโปร์เป็นเกาะอยู่ทางใต้ของแหลมมลายู โดยมีช่องแคบยะโฮร์กั้นระหว่างสิงคโปร์กับประเทศมาเลเซีย มีถนนและทางรถไฟเชื่อมติดต่อกันเพื่อสะดวกในการคมนาคม ถ้านักเรียนสังเกตจากแผนที่จะพบว่า ที่ตั้งของสิงคโปร์อยู่กึ่งกลางระหว่างเส้นทางการเดินเรือจากยุโรปและอินเดียไปสู่ประเทศต่างๆ ในคาบสมุทรอินโดจีน รวมทั้งประเทศจีนและญี่ปุ่นด้วย ทำให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการเดินเรือที่สำคัญในภูมิภาคนี้

ลักษณะภูมิประเทศ

ประเทศสิงคโปร์มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะ ประกอบด้วยเกาะสิงคโปร์และเกาะเล็กๆ ประมาณ ๕๐ เกาะ เกาะสิงคโปร์มีที่ราบสูงและภูเขาเตี้ยๆ อยู่ตอนกลาง มีที่ราบชายฝั่งทะเล และมีชายฝั่งทะเลเว้าแหว่งเหมาะในการสร้างท่าเรือ

ประเทศสิงคโปร์มีแม่น้ำสายสั้นๆ จึงมีปริมาณน้ำจืดไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรในประเทศ ทำให้ต้องมีการวางท่อน้ำจากประเทศมาเลเซียผ่านช่องแคบยะโฮร์มายังเกาะสิงคโปร์

นักเรียนคิดว่าลักษณะภูมิอากาศของประเทศสิงคโปร์ควรเป็น
อย่างไรเมื่อพิจารณาจากทำเลที่ตั้ง

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของประเทศสิงคโปร์เป็นแบบศูนย์สูตร คือมีอุณหภูมิสูง ฝนตกชุกตลอดปี ไม่มีฤดูแล้งและยังได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมอีกด้วย เพราะพื้นที่มีทะเลล้อมรอบ และสภาพภูมิประเทศเป็นเกาะขนาดเล็กได้รับอิทธิพลจากทะเลอย่างเต็มที่ ทำให้มีปริมาณฝนตกมากกว่าประเทศไทย

ทรัพยากรและลักษณะทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑. การอุตสาหกรรม รัฐบาลพยายามพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และขยายอุตสาหกรรมอย่างไม่หยุดยั้งแม้จะมีพื้นที่จำกัดก็ตาม สินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก นิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญอยู่ที่เมืองจูลง อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การกลั่นน้ำมัน เครื่องไฟฟ้า เครื่องจักร เคมีภัณฑ์ การพิมพ์ อาหารสำเร็จรูป สิ่งทอ อุตสาหกรรมกำรท่องเที่ยว เป็นต้น

๒. การค้า การค้าขายให้เมืองท่าเป็นเมืองปลอดภาษี จัดระบบการคมนาคมที่มีระเบียบ ประกอบกับที่ตั้งเป็นศูนย์กลางการเดินทาง การสร้างท่าเรือขนาดใหญ่และทันสมัย มีผลให้มีปริมาณสินค้าเข้า - ออก ตามเมืองท่าต่างๆ จำนวนมาก การค้าที่เกิดขึ้นเป็นการรับซื้อและส่งออกสินค้าให้กับประเทศต่างๆ จนได้ชื่อว่าเป็นประเทศการค้าที่สำคัญของภูมิภาคนี้

เศรษฐกิจในด้านอื่นๆ มีความสำคัญไม่มากนัก เช่น การทำป่าไม้ แม้จะมีป่าอุดมสมบูรณ์อยู่ตอนกลางของประเทศ แต่รัฐบาลได้อนุรักษ์เป็นป่าสงวนทั้งหมด ส่วนการเกษตรทำกันน้อยมากเพราะขาดแคลนพื้นที่ทำการเกษตร

การปกครอง

ประเทศสิงคโปร์มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีที่ได้รับเลือกจากรัฐสภาเป็นประมุขของประเทศ มีนายกรัฐมนตรีซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนทำหน้าที่บริหารประเทศ ประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีมีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี

ประชากร

ประชากรในประเทศสิงคโปร์ประกอบด้วยชนชาติต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ ชาวจีน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานและลัทธิขงจื้อ รองลงมาเป็นชาวมลายู ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ยังมีชนชาติอื่นๆ อีก เช่น ชาวอินเดีย ชาวทมิฬ ฯลฯ

ภาษาที่ใช้เป็นภาษาราชการมีถึง ๔ ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ จีน ทมิฬ และภาษามาลเลย์

ประชากรในสิงคโปร์ส่วนใหญ่มีการศึกษาดี เพราะรัฐบาลสนับสนุนและพยายามพัฒนาการศึกษาอย่างเต็มที่

ความสัมพันธ์กับประเทศไทย

ประเทศไทยและสิงคโปร์มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการค้า สิงคโปร์ส่งสินค้าวัตถุดิบหลายอย่างจากประเทศไทยรวมทั้งข้าวด้วย และมีแรงงานจากประเทศไทยเข้าไปทำงานในประเทศสิงคโปร์เป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็ซื้อสินค้าอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ จากสิงคโปร์ นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์ยังเป็นประเทศสมาชิกของสมาคมอาเซียน ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนและให้ความร่วมมือกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมกับประเทศไทยตลอดมา

ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ชื่อทางการ	:	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
ขนาดเนื้อที่	:	๑,๙๐๔,๓๔๕ ตารางกิโลเมตร
จำนวนประชากร	:	๒๐๔.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๔๐)
เมืองหลวง	:	จาการ์ตา

ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าประเทศอินโดนีเซีย ที่ตั้งของประเทศนี้เคยเป็นแหล่งอารยธรรมที่รุ่งเรืองมาแต่อดีต มีการขุดพบโครงกระดูกมนุษย์สมัยหินในเกาะชวา และเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรที่สำคัญหลายอาณาจักร ได้แก่ อาณาจักรศรีวิชัย อาณาจักรมัชปาหิต ฯลฯ ต่อมาเมื่อชาวยุโรปได้แพร่อิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคนี้ จึงทำให้ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของฮอลันดานานถึง ๒๐๐ ปี และได้รับเอกราชเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๒

เกาะบอร์เนียว เป็นเกาะขนาดใหญ่ เป็นที่ตั้งของดินแดนถึง ๓ ประเทศ ได้แก่ ราชอาณาจักร ราชอาณาจักร ของประเทศมาเลเซีย ที่ตั้งของประเทศบรูไน และส่วนที่เรียกว่า กาลิมันตัน ซึ่งเป็นของประเทศอินโดนีเซีย ดินแดนส่วนใหญ่ของเกาะบอร์เนียวเป็น ป่าดงดิบ มีประชากรอาศัยอยู่น้อย

ภูมิประเทศของอินโดนีเซียส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาและแนวเขตภูเขาไฟ มีภูเขาไฟ มากกว่า ๒๐๐ ลูก ภูเขาไฟที่มีชื่อเสียงได้แก่ ภูเขาไฟกรากะตัว เนื่องจากเป็นเขตที่ เปลือกโลกไม่มั่นคงแข็งแรง จึงมักเกิดแผ่นดินไหวเสมอ บางครั้งมีความรุนแรงมาก ทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน

ลักษณะภูมิอากาศ

อินโดนีเซียมีภูมิอากาศแบบศูนย์สูตรคือมีฝนตกชุกตลอดปี แต่อุณหภูมิไม่สูง มากนัก เพราะพื้นที่เป็นเกาะจึงได้รับอิทธิพลจากทะเลอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังได้รับ อิทธิพลจากลมมรสุมทั้งสองฤดูด้วย

ทรัพยากรและลักษณะทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑. ป่าไม้ ประเทศอินโดนีเซียมีป่าดงดิบแน่นทึบ เป็นประเทศที่มีป่าไม้มาก ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม้เนื้อแข็งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญอย่างหนึ่ง ของประเทศ

๒. แร่ธาตุ ประเทศอินโดนีเซียมีทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญหลายชนิด ที่สำคัญ ได้แก่

- น้ำมันปิโตรเลียม เป็นทรัพยากรที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากที่สุด อินโดนีเซียเป็นสมาชิกขององค์การประเทศผู้ส่งออกน้ำมันเป็นสินค้าออกอีกด้วย

- แร่อื่นๆ ได้แก่ ดีบุก นิกเกิล ทองแดง และก๊าซธรรมชาติ

๓. เกษตรกรรม แหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญได้แก่ ที่ราบเชิงเขา เป็นการปลูกพืช แบบขั้นบันได พืชที่ทำรายได้จากการส่งออกมากที่สุดได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน พืชเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ ข้าว ยาสูบ ข้าวโพด เครื่องเทศ ฯลฯ

๔. ประมง การที่สภาพภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะ ทำให้อินโดนีเซียสามารถจับ สัตว์น้ำได้มาก

๕. อุตสาหกรรม ที่สำคัญได้แก่ อุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมัน การต่อเรือ สิ่งทอ โดยเฉพาะที่เกาะชวา มีชื่อเสียงในการทำผ้าปาเต๊ะ และอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้มากอีกอย่างหนึ่งคือการท่องเที่ยว สถานที่ที่ชาวต่างชาติสนใจไปท่องเที่ยว ได้แก่ เกาะบาหลิ บุโรพุทโธ ซึ่งเป็นศาสนสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง

การปกครอง

ประเทศอินโดนีเซียมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและทำหน้าที่บริหารประเทศ

ประชากร

ประเทศอินโดนีเซียมีจำนวนประชากรมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมลายู และมีชนพื้นเมืองอาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม สำหรับศาสนาพุทธ คริสต์ และฮินดูมีปะปนอยู่บ้าง

ภาษา ชาวอินโดนีเซียมีภาษาถิ่นมาก ภาษาที่ใช้เป็นทางการมีรากฐานมาจากภาษามลายู เรียกว่า ภาษาบาฮาซาอินโดนีเซีย

ความสัมพันธ์กับประเทศไทย

ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศสมาชิกของสมาคมอาเซียน สำนักงานใหญ่ขององค์การอาเซียนตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศไทยและอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดีต่อกันมาโดยตลอด และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประเทศไทยได้ขายข้าว ปูนซีเมนต์ สิ่งทอ ถั่วเหลือง ฯลฯ ให้แก่อินโดนีเซีย และไทยก็ได้ซื้อน้ำมัน ปิโตรเลียม ปุ๋ยเคมี ไม้ ฯลฯ จากอินโดนีเซีย

ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

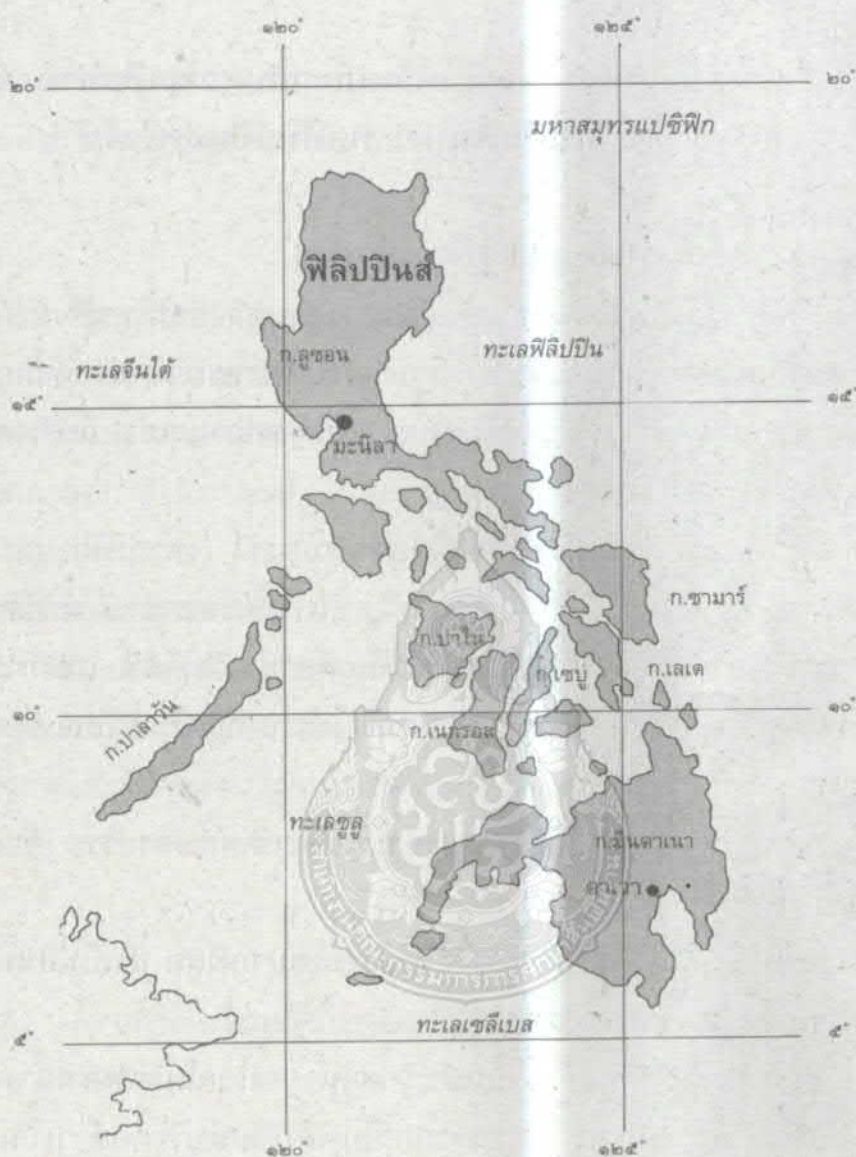
ชื่อทางการ	: สาธารณรัฐฟิลิปปินส์
ขนาดเนื้อที่	: ๓๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร
จำนวนประชากร	: ๗๓.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๕๐)
เมืองหลวง	: มะนิลา

ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าประเทศฟิลิปปินส์ ประกอบด้วยหมู่เกาะใหญ่น้อยอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก เป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในละติจูดที่ใกล้เคียงกับประเทศไทยมากที่สุด ชาวยุโรปที่เดินทางมาพบดินแดนนี้คือ เฟร์ดินานด์ แมกเจลแลน ซึ่งเดินเรือสำรวจดินแดนในนามของประเทศสเปน หมู่เกาะแห่งนี้ได้รับชื่อนานตามพระนามของเจ้าชายฟิลลิปส์องค์รัชทายาทแห่งสเปนว่า ฟิลิปปินส์ ประเทศนี้เป็นอาณานิคมของสเปนนานถึง ๓๐๐ ปี ต่อมาตกเป็นอาณานิคมของสหรัฐอเมริกา และได้รับเอกราชเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

ลักษณะภูมิประเทศ

ประเทศฟิลิปปินส์ประกอบด้วยหมู่เกาะต่างๆ มีเกาะใหญ่น้อยมากกว่า ๗,๐๐๐ เกาะ เกาะใหญ่ที่สุด คือ เกาะลูซอน อยู่ทางตอนเหนือของประเทศ เป็นที่ตั้งของเมืองมะนิลาซึ่งเป็นเมืองหลวง เกาะลูซอนมีภูเขาไฟที่ยังคุกรุ่นอยู่หลายลูก เป็นผลให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเกษตร เกาะนี้จึงมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด

พื้นที่ส่วนใหญ่บนเกาะต่างๆ เป็นเทือกเขา มีที่ราบไม่มากนัก หมู่เกาะฟิลิปปินอยู่ในแนวเขตเปลือกโลกที่ไม่มั่นคง จึงมีภูเขาไฟที่ยังคุกรุ่นอยู่มากและมักมีแผ่นดินไหวเกิดขึ้นเสมอ ภูเขาไฟที่มีชื่อเสียงและมีรูปร่างสวยงามมีชื่อว่าภูเขาไฟมายอน อยู่ทางภาคใต้ของเกาะลูซอน

แผนที่ประเทศฟิลิปปินส์

ลักษณะภูมิอากาศ

การที่ฟิลิปปินส์มีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะ จึงได้รับอิทธิพลจากทะเลและมหาสมุทรอย่างเต็มที่ รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมด้วย ทำให้อุณหภูมิของอากาศไม่สูงมากเหมือนอย่างประเทศไทย มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี แต่ที่ตั้งของประเทศฟิลิปปินส์อยู่ในเขตพายุไต้ฝุ่น ซึ่งมีแหล่งกำเนิดอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิกบริเวณทะเลจีนใต้ จึงก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินปีละมากๆ

นักเรียนเคยทราบและได้ยินเกี่ยวกับความเสียหายอย่างร้ายแรง
ที่เกิดจากพายุไต้ฝุ่นในประเทศฟิลิปปินส์หรือไม่

ทรัพยากรและลักษณะทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศกำลังพัฒนา เศรษฐกิจส่วนใหญ่จึงยังต้องพึ่งสินค้า
ทางเกษตรกรรมเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็ได้พยายามส่งเสริมด้านอุตสาหกรรม
ผลิตสินค้าสนองความต้องการภายในประเทศ เพื่อลดการนำเข้าและส่งเสริมให้มีการ
ส่งออกเพื่อนำรายได้เข้าประเทศ

๑. ป่าไม้ ประเทศฟิลิปปินส์มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ เพราะลักษณะภูมิประเทศ
และภูมิอากาศเอื้ออำนวย ไม้ที่ทำรายได้ที่สำคัญเช่น ไม้มะฮอกกานี สนซีดาร์ ฯลฯ

๒. แร่ธาตุ ประเทศฟิลิปปินส์มีแร่ที่สำคัญหลายชนิด เช่น แมงกานีส นิกเกิล
ทองคำ ทองแดง ฯลฯ สำหรับแร่ทองแดงผลิตได้มากที่สุดในทวีปเอเชีย ซึ่งใช้เป็น
วัตถุดิบสำคัญในการทำอุปกรณ์ไฟฟ้า

๓. เกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งพบอยู่ทั่วไป
บริเวณที่ราบลุ่ม ที่ราบเชิงเขา พืชที่สำคัญ เช่น

- มะพร้าว เป็นพืชที่ทำรายได้ให้ประเทศมากที่สุด ส่งเป็นสินค้าออกในรูป
ของเนื้อมะพร้าวแห้งและน้ำมันมะพร้าว

- อ้อย ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศผู้นำของโลกในการผลิตน้ำตาลจากอ้อย

- ข้าว ปลูกได้มาก แต่ประชากรในฟิลิปปินส์บริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก
จึงส่งออกไม่มากนัก

- ป่านอบากา ใช้ทำเชือกมนิลา ซึ่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญ

๔. ประมง จากสภาพภูมิประเทศที่เป็นเกาะ จึงทำให้อาชีพประมงเป็นอาชีพที่
สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่นำรายได้เข้าประเทศปีละมากๆ

๕. อุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตทางการเกษตรเป็น
วัตถุดิบที่สำคัญ เช่น อุตสาหกรรมผลิตน้ำมันมะพร้าว อุตสาหกรรมน้ำตาล สิ่งทอ ฯลฯ

การปกครอง

ประเทศฟิลิปปินส์มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและทำหน้าที่บริหารประเทศคล้ายกับประเทศสหรัฐอเมริกา

ประชากร

ประชากรของฟิลิปปินส์ประกอบด้วยชนชาติหลายเผ่า อาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวมาเลย์

ภาษาที่ใช้ในประเทศมีหลายภาษา ภาษาที่ใช้ทางราชการคือภาษาฟิลิปปินโน หรือภาษาตากาล็อก ส่วนภาษาอังกฤษและภาษาสเปนใช้ในวงการธุรกิจและการศึกษา

ความสัมพันธ์กับประเทศไทย

ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศหนึ่งที่ร่วมมือกับประเทศไทยในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน ไทยและฟิลิปปินส์มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยมีการแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การค้า การศึกษา และวัฒนธรรม มาโดยตลอด

การที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน นักเรียนคิดว่ามีผลดีอย่างไร

ประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับประเทศไทย ยังมีอีกหลายประเทศ ดังนั้น นักเรียนควรได้ศึกษาและทำความรู้จักในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์สำหรับนักเรียนเอง โดยศึกษาได้จากหนังสือ ข่าว เหตุการณ์สำคัญจากสื่อมวลชนต่างๆ

ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แล้วช่วยกันค้นคว้าประวัติความเป็นมาของประเทศ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ กลุ่มละ ๑ ประเทศ ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

- การค้นพบดินแดนของประเทศเหล่านี้
- การเข้ามายึดครองของชาวต่างชาติ
- ผลกระทบที่ได้รับจากการเป็นอาณานิคม

๒. ให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับทำเลที่ตั้ง และลักษณะภูมิประเทศของประเทศ ดังกล่าว ว่ามีผลต่อความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองอย่างไร

๓. นักเรียนคิดว่า การที่ประเทศดังกล่าวมีประชากรหลายเชื้อชาติ มีผลดี ผลเสีย ในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง แล้วนำมาสรุปหน้าชั้นเรียน

๔. ให้นักเรียนติดตามข่าวเกี่ยวกับ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ปัญหา ฯลฯ ของประเทศต่างๆ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทยว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

๕. นักเรียนตอบได้หรือไม่ว่า ประเทศใดมีพรมแดนติดกับประเทศไทย ติดกับ จังหวัดใดบ้าง และมีผลดี ผลเสีย ต่อประเทศไทยอย่างไร

๖. ถ้านักเรียนได้มีโอกาสไปท่องเที่ยวในประเทศต่างๆ เหล่านี้ นักเรียนอยากไปที่ใด เพราะเหตุผลใด

เรียนรู้เรื่องประชากรศึกษา

นักเรียนเคยเรียนเรื่องประชากรมาแล้วว่า ประชากรคือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในที่ใดที่หนึ่ง ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ โดยมีสาเหตุจาก การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น

ปัจจุบันการย้ายถิ่นที่พบมาก คือ การย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ นครราชสีมา ฯลฯ

นักเรียนคิดว่าเหตุใดคนชนบทจึงย้ายถิ่นไปอยู่ในเมืองใหญ่

การอพยพย้ายถิ่น คือ การย้ายที่อยู่อาศัยจากถิ่นเดิมไปยังอีกถิ่นหนึ่ง โดยอาจเป็นการย้ายแบบถาวร หรือเป็นการย้ายแบบชั่วคราว

สาเหตุของการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นของประชากรส่วนใหญ่อาจมีสาเหตุ เช่น

๑. เพื่อหารายได้ สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นออกจากภูมิลำเนาเดิม คือ ต้องการเพิ่มพูนรายได้ เช่น ในฤดูแล้งชาวนาชาวไร่ไม่สามารถปลูกพืชได้ เพราะไม่มีน้ำ สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย ชาวชนบทจำนวนมากจึงอพยพย้ายถิ่นเข้าไปในเมืองใหญ่เพื่อประกอบอาชีพอื่น เช่น เป็นคนงานก่อสร้าง รับจ้างทั่วไปหรืออาชีพอื่นๆ ตามความถนัด

๒. เพื่อการศึกษา ประชากรจำนวนมากอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อการศึกษา ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่าในเมืองมีการศึกษาที่มีคุณภาพ มีที่ให้เลือกเรียนได้หลายแห่ง

และหลายสาขาตามความต้องการ สำหรับเป็นพื้นฐานในการเรียนระดับสูงหรือการเรียนเพื่อประกอบอาชีพ

๓. เพื่ออาศัยอยู่ในถิ่นที่เจริญกว่า ในเมืองส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากชนบทอย่างเห็นได้ชัดเจน เช่น มีน้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ถนน โรงมหรสพ สวนสาธารณะ บริการด้านการแพทย์ การสาธารณสุข สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งการคมนาคมที่สะดวกสบาย ความเจริญเหล่านี้จึงเป็นสิ่งดึงดูดให้คนในชนบทอพยพเข้ามาอยู่อาศัยในเมืองเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่นๆ อีก ที่ทำให้ชาวชนบทอพยพย้ายถิ่นเข้ามาในเมือง เช่น คำชักชวนจากญาติพี่น้อง เพื่อน การมาหาข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงาน ความอยากรู้ อยากเห็น การหนีภัยธรรมชาติ ฯลฯ

ในชุมชนของนักเรียนมีการย้ายถิ่นหรือไม่ เป็นการย้ายออกไปยังถิ่นอื่นหรือเป็นคนจากถิ่นอื่นที่ย้ายเข้ามา และมีสาเหตุจากอะไรบ้าง

เมื่อประชากรจำนวนมากย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่ในเมือง นักเรียนคิดว่าจะมีผลอย่างไรบ้าง ทั้งต่อชนบทและต่อเมือง

ให้นักเรียนพิจารณาเรื่องต่อไปนี้

ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมานี้ ตำบลสุดู่ประสบภัยแล้งจนไม่สามารถประกอบอาชีพเพาะปลูกได้ ชาวบ้านซึ่งยากจนอยู่แล้วต้องลำบากมากขึ้น คนหนุ่มสาววัยแรงงาน จึงพากันอพยพเข้าไปหางานทำในกรุงเทพมหานครมากขึ้นทุกปี จนตำบลสุดู่แทบจะเหลือแต่เด็กและคนชรา

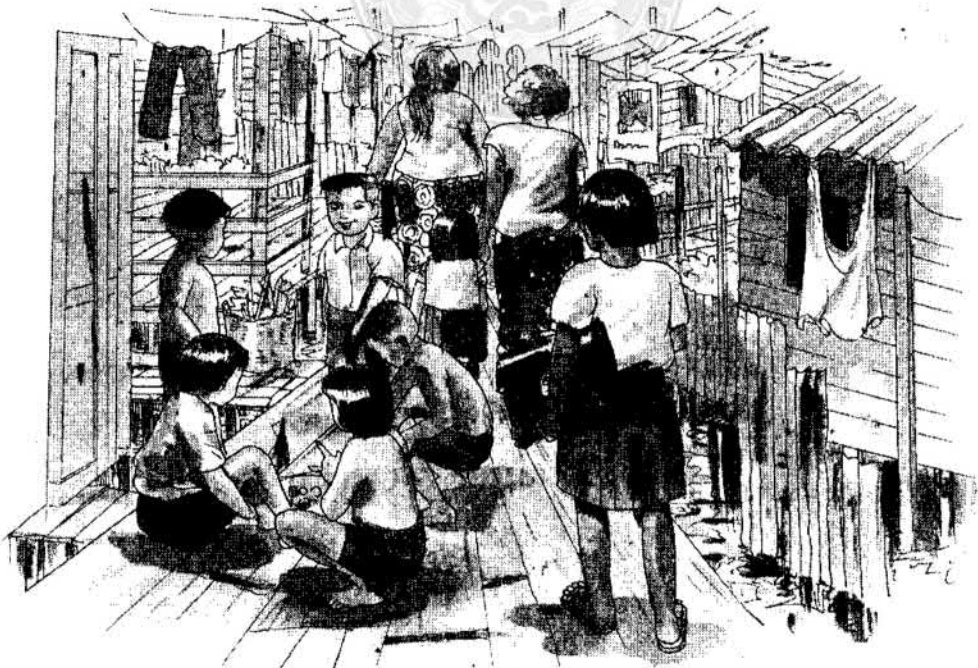
นักเรียนคิดว่าจะเกิดผลกระทบอะไรบ้าง ต่อตำบลสุดู่และต่อกรุงเทพมหานคร

ผลกระทบต่อตำบลสุดัก

๑. ประชากรในตำบลสุดักลดลงเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว
๒. ตำบลสุดักขาดการพัฒนา พื้นแผ่นดินยิ่งแห้งแล้งไม่มีการปรับปรุงที่ดินทำกิน และขาดกำลังคนในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลสุดักจึงแห้งแล้งมากขึ้น
๓. เศรษฐกิจของชุมชนอ่อนแอลง เพราะสูญเสียกำลังคนในวัยทำงานโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวที่อพยพย้ายถิ่น คงเหลือแต่เด็กและคนชรา
๔. เกิดปัญหาสังคม เช่น ปัญหาครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ที่อพยพเข้าเมืองส่วนใหญ่ไม่สามารถเลี้ยงลูกเองได้เพราะต้องทำงาน จึงทิ้งลูกไว้ในหมู่บ้านกับปู่ย่าตายาย เด็กขาดความอบอุ่น หรือบางรายนำลูกเข้ามาอยู่ด้วย แต่เด็กต้องเติบโตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แออัดเสื่อมโทรม เกิดปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ขาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนตามปกติ

ผลกระทบต่อกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีจำนวนประชากรมากอยู่แล้ว เมื่อประชากรจากชนบท เช่น ตำบลสุดักและตำบลอื่นๆ อพยพเข้ามาอีก ก็จะก่อให้เกิดปัญหาดอกรุงเทพมหานคร ดังนี้

สภาพชุมชนแออัด

๑. ชุมชนแออัด เมื่อประชากรในกรุงเทพมหานครเพิ่มมากขึ้น ก็ทำให้เกิดปัญหาความแออัดในเรื่องที่อยู่อาศัย เกิดแหล่งเสื่อมโทรม สาธารณูปโภคพื้นฐานที่รัฐบาลจัดให้ ก็ไม่สามารถบริการได้ทั่วถึงและทันตามความต้องการ เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การระบายน้ำ การกำจัดของเสีย ฯลฯ ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้าง น้ำท่วมขัง น้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ฯลฯ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต

๒. การจราจรติดขัดและอากาศเสีย ผลจากการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง ทำให้ในเมืองมีประชากรหนาแน่น การจราจรคับคั่งและติดขัด ผู้อยู่อาศัยในเมืองต้องได้รับฝุ่นละอองและสารเคมีที่เป็นพิษอย่างต่อเนื่องจากสารพิษของท่อไอเสียรถยนต์

๓. ปัญหาเศรษฐกิจ คนส่วนหนึ่งที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาสู่เมืองเพื่อหางานทำในเมืองแต่หางานทำไม่ได้ จึงทำให้ไม่มีรายได้และอาจเป็นแรงผลักดันให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น นอกจากนี้การมีประชากรมากทำให้มีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคจำนวนมาก ทำให้สินค้ามีราคาแพง เกิดปัญหาค่าครองชีพสูง

๔. ปัญหาการศึกษา มีเด็กที่ย้ายถิ่นตามพ่อแม่เข้ามา บางส่วนไม่ได้เรียนหนังสือ เนื่องจากพ่อแม่มีรายได้ไม่เพียงพอ หรือมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง เช่น พ่อแม่ที่มีอาชีพช่างก่อสร้าง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้กระทบถึงคุณภาพของเด็กและเยาวชนในอนาคตด้วย

ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นนั้น ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น เด็กเร่ร่อน การใช้แรงงานเด็ก สารเสพติดและอาชญากรรม

การย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ทั้งปัญหาต่อชนบทเองและปัญหาต่อเมืองใหญ่

ประเทศไทยนอกจากจะมีปัญหาการย้ายถิ่นแล้ว ยังมีปัญหาประชากรมากเกินไป แม้จะมีการรณรงค์วางแผนครอบครัวกันอย่างจริงจัง และได้ผลดีพอสมควรก็ตาม แต่อัตราการเพิ่มของประชากรก็ยังอยู่ในระดับสูง การมีประชากรจำนวนมากเกินไปในขณะที่ทรัพยากรมีอยู่จำกัดย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ทั้งในระดับบุคคลและระดับครอบครัว

การมีลูกมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหาการครองชีพ ยิ่งในภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง ข้าราชการมากแวง การทำมาหากินลำบาก สมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องดิ้นรนหารายได้ รับภาระของตนเองและของครอบครัว จนอาจต้องย้ายถิ่นไปหางานทำที่อื่น แต่ถ้าครอบครัวใดมีลูกไม่มาก แม้รายได้ไม่มากนักก็ยังพอเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง มีชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตน ไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นไปไหน ไม่ต้องประสบปัญหาอื่นๆ ตามมา

**ถ้าประเทศไทยยังมีอัตราการเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูง
นักเรียนคิดว่าจะเกิดปัญหาอะไรต่อประเทศชาติ**

ปัญหาประชากรระดับชาติที่สืบเนื่องมาจากปัญหาประชากร

ถ้าประเทศของเรามีประชากรมากเกินไป จะก่อให้เกิดปัญหาดังต่อไปนี้

๑. ด้านเศรษฐกิจ ประชากรต้องแข่งขันกันทำมาหากิน หางานทำ เกิดการว่างงาน มีความต้องการผลผลิตอาหารเพิ่มขึ้น สินค้ามีราคาแพง การส่งผลผลิตไปขายต่างประเทศมีจำนวนลดลง รายได้ของประเทศจึงลดลงด้วย แต่รัฐบาลต้องใช้งบประมาณในการพัฒนาประเทศมากขึ้นในทุกด้าน ประเทศของเราจึงยากจนลง

๒. ด้านการศึกษา งบประมาณด้านการศึกษาของประเทศไม่เพียงพอ การพัฒนาการศึกษาจึงไม่ทั่วถึง ขาดอุปกรณ์การศึกษาโดยเฉพาะในห้องถิ่นห่างไกล ประชากรที่ยากจนไม่สามารถเรียนต่อได้ในระดับสูง

๓. ด้านสาธารณสุข รัฐบาลไม่สามารถให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขอย่างทั่วถึง ขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องมือในการรักษาพยาบาล ขาดแคลนแพทย์ พยาบาล โดยเฉพาะในชนบท

๔. ด้านสังคม การขาดแคลนที่อยู่อาศัย เพราะมีจำนวนไม่เพียงพอและมีราคาแพงตลอดจนการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมือง ทำให้เกิดแหล่งเสื่อมโทรม เกิดการมั่วสุม เป็นแหล่งอาชญากรรมและสารเสพติด ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาครอบครัวแตกแยก ล้วนแต่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมทั้งสิ้น

๕. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ประชากรเพิ่มขึ้นจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการดำรงชีวิตมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรขาดแคลน สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม เกิดมลพิษทางน้ำ

อากาศ เสี่ยงและขยะ ฯลฯ

๖. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประชากรบางส่วนยังไม่รู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างดีพอ ทำให้ปรับตัวไม่ทัน ตกเป็นทาสของวัตถุ ใช้เทคโนโลยีเกินความจำเป็น จนเกิดการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและดีงาม

การมีประชากรมากเกินไป ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณมากในการพัฒนาประเทศทุกด้าน ทำให้การบริการของรัฐไม่ทั่วถึง ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศก็ไม่ได้ได้รับความสะดวกสบายเท่าที่ควร มีคนยากจนมาก การแก้ไขปัญหาของประเทศชาติก็เป็นไปได้ยาก

ดังนั้น การมีประชากรมากเกินไป อาจก่อให้เกิดผลกระทบตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ประชาชนทุกคนจึงควรร่วมมือกันหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาประชากร

แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาประชากร

ประชาชนทุกคนควรให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาประชากรดังนี้

๑. การวางแผนครอบครัว เพื่อลดอัตราการเกิด ป้องกันการเพิ่มจำนวนประชากรไม่ให้มีมากเกินไป ซึ่งรัฐบาลได้พยายามให้ความรู้และรณรงค์ในเรื่องนี้ ดังนั้นประชาชนทุกคนต้องให้ความร่วมมือ เพราะเมื่อแต่ละครอบครัวมีลูกไม่มาก ย่อมมีโอกาสเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้มีความสุขและมีคุณภาพได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การวางแผนครอบครัวยังช่วยให้แต่ละครอบครัวสามารถเลือกระยะเวลาการมีบุตรได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๒. การป้องกันการย้ายถิ่น รัฐบาลได้พยายามกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ เพื่อให้ประชากรทำมาหากินในท้องถิ่นของตน ประชาชนจึงควรพยายามร่วมมือกันป้องกันการย้ายถิ่นของคนในชุมชนด้วย เช่น

- ปลูกฝังให้ประชาชนชาวชนบทมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน อนุรักษ์และหวงแหนในศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น

- ช่วยกันพัฒนาการทำมาหากินในท้องถิ่น ช่วยกันหาและพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาที่ดิน พัฒนาอาชีพทั้งอาชีพหลัก อาชีพเสริม หาดตลาดหรือแหล่งขายผลผลิตของท้องถิ่น ทุกคนควรร่วมมือกันในรูปของสหกรณ์หรือกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน การรวมกลุ่มกันจะช่วยให้เกิดพลังและสามารถแก้ปัญหาได้ดีขึ้น

- ช่วยกันรักษาทรัพยากรและสภาพแวดล้อมในชุมชน โดยทุกคนช่วยกันรักษาความสะอาด รักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้คงอยู่ สร้างสรรค์ความสวยงาม ความน่าอยู่ ตลอดจนช่วยกันรักษาความปลอดภัยในชุมชนของตน

- ให้ความร่วมมือกับทางราชการ ตลอดจนรู้จักขอความช่วยเหลือจากหน่วยงาน องค์กรของรัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนให้น่าอยู่

๓. การรู้จักพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว นักเรียนต้องรักษาสุขภาพอนามัย ใฝ่หาความรู้ ประกอบอาชีพสุจริต มีคุณธรรมประจำใจ ช่วยกันรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ถ้าทุกคนรู้จักปฏิบัติตนให้มีคุณภาพชีวิต ก็ย่อมส่งผลให้ครอบครัวมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย นอกจากนี้ สมาชิกในครอบครัวควรร่วมมือกันในเรื่องต่อไปนี้

- ควรอยู่รวมกันอย่างพร้อมหน้าโดยเฉพาะพ่อ แม่ ลูก

- ควรมีความรักความเข้าใจต่อกัน สามัคคีช่วยเหลือกัน ร่วมมือกันแก้ปัญหา เสียสละและให้อภัยซึ่งกันและกัน

- ควรมีความขยันหมั่นเพียร ช่วยกันทำมาหากินอย่างสุจริต ประหยัด เก็บออม สร้างฐานะครอบครัวให้มั่นคง

ถ้าประชาชนทุกคนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ ประเทศไทยก็จะมีประชากรที่มีความสุข มีจิตใจเข้มแข็ง มีคุณภาพ สามารถสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมและประเทศชาติได้

ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันคิดวิธีป้องกันปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของประชากร
๒. ถ้านักเรียนอยู่ในชุมชนที่เป็นเมืองใหญ่ แล้วมีคนอพยพเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก จนเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไรเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาเหล่านั้น
๓. ประชากรในชุมชนของนักเรียนมีปัญหาในด้านต่อไปนี้บ้างหรือไม่
 - ด้านเศรษฐกิจ
 - ด้านการศึกษา
 - ด้านสุขภาพ
 - ด้านสังคม
 - ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
 ถ้ามี เป็นปัญหาอย่างไร และนักเรียนจะมีวิธีป้องกันและแก้ไขอย่างไร
๔. ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการและประโยชน์ของการวางแผนครอบครัว
๕. ให้นักเรียนเขียนเรียงความเกี่ยวกับครอบครัวของข้าพเจ้า ในเรื่องขนาด ลักษณะ และคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว

การเมืองเรื่องประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตย

นักเรียนทราบหรือไม่ว่า กิจกรรมหลายๆ อย่างในห้องเรียน เมื่อปล่อยให้ให้นักเรียนต่างคนต่างทำกันเองโดยไม่มีใครดูแลแล้วจะเกิดอะไรขึ้น เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน การจัดงานทางวิชาการ การจัดนิทรรศการ ฯลฯ นักเรียนคงตอบได้ทันทีว่า กิจกรรมดังกล่าวอาจทำได้ไม่พร้อมเพรียงกัน ทำไม่สำเร็จหรือเสร็จไม่ทันเวลาที่ต้องการ แต่ถ้าครูจัดให้นักเรียนในชั้นเลือกหัวหน้าชั้น แล้วมอบหมายให้หัวหน้าชั้นช่วยปกครองดูแลประสานงานกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน หรือเมื่อมีการมอบหมายให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบประสานงานกับเพื่อนๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามที่กำหนดงานต่างๆ เหล่านั้นก็มักจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ในหมู่บ้านหรือในชุมชนของเรามีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนชุมชนเหมือนกัน บุคคลเหล่านี้ทำหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวก รักษาความสงบเรียบร้อยให้กับหมู่บ้านหรือชุมชนของเรา นอกจากนี้อาจมีกรณีอื่นๆ ที่เราไม่ได้เลือกผู้นำในชุมชน หากแต่ทางราชการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่มาเป็นผู้นำ ดูแลทุกข์สุขให้แก่ชุมชนแทน เช่น นายอำเภอเป็นผู้ดูแลทุกข์สุขและความสงบเรียบร้อยของประชาชนในอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดูแลทุกข์สุขและความสงบเรียบร้อยในจังหวัด เป็นต้น

ในระดับประเทศ การมีกลุ่มบุคคลหรือสถาบันของรัฐเข้ามาคุ้มครองดูแลรักษาหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนทั้งประเทศ เรียกว่า การเมืองการปกครอง

มนุษย์รู้จักและคุ้นเคยกับเรื่องของการเมืองการปกครองมาตั้งแต่ยุคโบราณ เพราะมนุษย์ชอบอยู่รวมกันเป็นสังคม พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงมีการแบ่งหน้าที่การทำงานตามความถนัดของแต่ละคน ทำให้สังคมพัฒนาและคนในสังคมมีชีวิตที่สะดวกสบายยิ่งขึ้น

เมื่อมนุษย์มารวมกลุ่มกันเป็นสังคมใหญ่ สมาชิกในสังคมแต่ละคนย่อมต้องการความต้องการ ความนึกคิด ความประพฤติที่แตกต่างกันออกไป จากปัญหาความหลากหลายเหล่านี้ มนุษย์จึงได้พัฒนาแนวทางในการอยู่ร่วมกันโดยสร้างระบบการปกครองระหว่างกัน สร้างกฎ กติกา ระเบียบ กฎหมายขึ้นใช้บังคับกับสมาชิกในสังคม โดยมุ่งหวังให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ระบบการปกครองในสังคมมนุษย์มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ยุคโบราณ จนถึงปัจจุบันมีรูปแบบการปกครองหลายรูปแบบ เช่น

- ถ้าพิจารณาจากที่มาของอำนาจในการปกครอง มีการพัฒนามาตามลำดับ เริ่มตั้งแต่การอ้างถึงความแข็งแรง ความเป็นนักรบ หรือความเฉลียวฉลาดเหนือบุคคลอื่นๆ หรืออ้างว่าเป็นโองการจากสวรรค์ให้มาปกครองประชาชน เป็นต้น
- ถ้าพิจารณาจากผู้ที่ใช้อำนาจปกครอง มีทั้งการปกครองโดยบุคคลเพียงคนเดียวหรือเอกราธิปไตย การปกครองโดยคณะบุคคลหรือคณะธิปไตย และการปกครองโดยประชาชนหรือประชาธิปไตย

ต่อมามนุษย์มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นว่า ทุกคนในสังคมนั้นล้วนเท่าเทียมกัน มีความชอบธรรมที่จะดูแลปกป้องและคุ้มครองสังคมเหมือนกัน การที่บุคคลหรือคณะบุคคลมีอำนาจในการปกครองคนส่วนใหญ่ได้นั้น เป็นเพราะได้รับมอบอำนาจสูงสุดจากคนส่วนใหญ่ เราเรียกการปกครองโดยประชาชนและประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองนั้นว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนในสังคมหรือประเทศขนาดเล็ก อาจใช้อำนาจในการปกครองด้วยตนเองได้โดยตรง เช่น นครรัฐเอเธนส์ของกรีกในสมัยโบราณ แต่ในสังคมหรือประเทศขนาดใหญ่ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากย่อมไม่สะดวกที่จะให้ประชาชนทุกคนใช้อำนาจปกครองด้วยตนเองโดยตรงได้ จึงเกิดระบบการเลือกผู้แทนของประชาชนขึ้นเพื่อไปทำหน้าที่ในการปกครอง กำหนดกฎระเบียบในการปกครอง

หรือในการอยู่ร่วมกันในสังคมแทนประชาชนทั้งหมด ระบบการปกครองนี้เรียกว่า ระบอบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ได้รับการยอมรับว่า เป็นการปกครอง ที่มีข้อบกพร่องน้อยที่สุด และอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกทั้งหมดในสังคมได้ดีที่สุด การปกครองในระบอบนี้จะเริ่มต้นจากการยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนทุกคน ในสังคมโดยเท่าเทียมกัน ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเหมือนกัน ทุกคนมีหน้าที่ต่อสังคม เช่นเดียวกัน ทุกคนเป็นเจ้าของอำนาจอิสระในการปกครองสังคมนั้นๆ เหมือนกัน ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพมติของคนส่วนใหญ่ แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องไม่ละเลยสิทธิของคนส่วนน้อยในสังคมด้วย

หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้น หลักการที่ใช้ในการปกครองระบอบนี้จึงต้องให้ความสำคัญกับประชาชน หลักการที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ

๑. **หลักความเสมอภาค** คือ ความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน และความเท่าเทียมกันในฐานะที่ทุกคนต่างก็เป็นสมาชิกของสังคมเดียวกัน เป็นพลเมืองของประเทศเดียวกัน ดังนั้น ประชาชนทุกคนจึงต้องได้รับความเสมอภาคในด้านต่างๆ เหมือนกัน ได้แก่

๑) ความเสมอภาคทางกฎหมาย ประชาชนทุกคนจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเหมือนกัน

๒) ความเสมอภาคทางการเมือง ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในทางการเมือง การปกครองเท่าเทียมกัน กล่าวคือ มีความเสมอภาคในการออกเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การจัดตั้งพรรคการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การรวมกลุ่มทางการเมือง ฯลฯ

๓) ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ ประชาชนสามารถประกอบอาชีพได้โดยเสรี สามารถเป็นเจ้าของและถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน มีสิทธิได้รับประโยชน์จากทรัพยากรของชาติอย่างเท่าเทียมกัน

๒. หลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ คือ สิทธิที่บุคคลจะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย ในขณะที่เดียวกันบุคคลก็ต้องมีหน้าที่ที่ต้องกระทำในฐานะสมาชิกของสังคม ที่จะต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สิทธิเสรีภาพบางเรื่องอาจถูกจำกัดขอบเขตโดยกฎหมายเพื่อความเจริญและความสงบสุขของสังคม แต่สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่บุคคลพึงได้รับในฐานะความเป็นมนุษย์จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองจากรัฐ เช่น สิทธิในชีวิตและร่างกายของตน สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิที่จะประกอบอาชีพโดยสุจริต สิทธิที่จะได้รับการศึกษาและการบริการด้านสาธารณสุข สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการแสดงความคิดเห็น การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และอื่นๆ

การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

สิทธิในการได้รับการศึกษา

สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล

สิทธิในการนับถือศาสนา

สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่บุคคลพึงได้รับ

๓. หลักนิติธรรม คือ การยึดถือกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ เป็นกติกา เป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อความถูกต้อง ยุติธรรม และให้เกิดความสงบเรียบร้อย กฎหมายจะเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล รักษาประโยชน์ของส่วนรวม และป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

ข้อดีของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๑. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ
๒. การปกครองและบริหารบ้านเมืองจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่
๓. เป็นการปกครองที่เคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชนทุกคน
๔. ประชาชนสามารถเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองและแก้ไขกลไกในการบริหารราชการแผ่นดินได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ข้อเสียของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๑. ความล่าช้า การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีขั้นตอนหรือวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งมติเหล่านั้น ตลอดจนความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ขั้นตอนหรือการดำเนินการต่างๆ จึงมักจะล่าช้า

๒. การสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย กระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย เช่น ในการเลือกผู้แทนราษฎร ต้องมีการตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จัดเตรียมสถานที่คัดเลือกและจ่ายค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ควบคุมหน่วยเลือกตั้ง ต้องมีการนับคะแนนจากบัตรเลือกตั้ง การมีหลายขั้นตอนทำให้ต้องใช้เงินในการดำเนินการสำหรับทุกขั้นตอนเป็นจำนวนมาก ฯลฯ

พัฒนาการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

ยุคก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

สมัยสุโขทัย อำนาจอในการปกครองจะอยู่ที่บุคคลคนเดียวคือ องค์พระมหากษัตริย์ ถือได้ว่าเป็นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ในทางปฏิบัติพระมหากษัตริย์ทรงดำรงพระองค์และปกครองราษฎรเหมือนพ่อปกครองลูก ราษฎรมี

เสรีภาพในการค้าขาย ใครมีเรื่องเดือดร้อนก็สามารถมาตีระฆังร้องทุกข์ได้ พระมหากษัตริย์จะทรงเสด็จออกมารับเรื่องราวร้องทุกข์และวินิจฉัยคดีด้วยพระองค์เอง จึงถือได้ว่ายุคนี้ราษฎรมีสិทธิเสรีภาพมาก ได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ในยุคนี้จึงมีความเป็นประชาธิปไตยแฝงอยู่ในสังคมอย่างมาก

สมัยอยุธยา เป็นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยได้รับแบบอย่างทางความคิดเรื่องทวยสิทธิ์มาจากขอม พระมหากษัตริย์ถือเป็นสมมุติเทวราช ทรงเป็นผู้ปกครอง ทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาด และมีอำนาจเหนือชีวิตราษฎรทั้งปวง ราษฎรต้องเคารพสักการะ

สมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ ยังคงใช้การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

แม้แนวทางประชาธิปไตยที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมจะลดลงในสมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่อย่างไรก็ตาม พระมหากษัตริย์ไทยทุกยุคทรงปกครองบ้านเมืองด้วยทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นคุณธรรมของผู้ปกครอง ฯลฯ ควบคู่ไปกับการใช้อำนาจแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทำให้บ้านเมืองสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง

ความคิดและความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเข้ามาสู่สังคมไทย เพราะการติดต่อกับชาติตะวันตก โดยเฉพาะในช่วงรัชกาลที่ ๕-๗ คนไทยได้รับการศึกษาจากต่างประเทศมากขึ้น จึงเริ่มไม่เห็นด้วยกับการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีกลุ่มบุคคลเรียกว่า คณะราษฎร ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้สำเร็จ ประเทศไทยจึงมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ

ประชาธิปไตยกับรัฐธรรมนูญ

การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมโดยเฉพาะสังคมใหญ่ระดับประเทศ จำเป็นต้องสร้างระบบการปกครองเพื่อใช้เป็นข้อกำหนดในการอยู่ร่วมกัน ดังนั้น การดำเนินชีวิตของคนเราจึงต้องเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ เราทุกคนจึงต้องเรียนรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เพื่อจะได้ปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะก่อให้เกิดความผาสุกในการอยู่ร่วมกัน เกิดความมั่นคง ความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขในสังคม

รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศจะกำหนดเรื่องสำคัญๆ เพื่อใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ เป็นต้นว่า

๑) กำหนดรูปแบบการปกครอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันกำหนดไว้ว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) กำหนดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ใช้ในปัจจุบันนี้ ได้กำหนดให้อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชนชาวไทย

๓) กำหนดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งบุคคลพึงได้รับสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ในฐานะที่เป็นมนุษย์เหมือนกัน และเป็นพลเมืองของประเทศไทยเช่นเดียวกัน

๔) กำหนดหน้าที่ของบุคคลที่พึงมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ในด้านต่างๆ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและส่วนรวม

ฯลฯ

รัฐธรรมนูญมีความสำคัญต่อการปกครองประเทศให้เกิดความมั่นคง เกิดความสงบสุขและเกิดความเจริญรุ่งเรือง การดำเนินงานบริหารประเทศด้านต่างๆ จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หากรัฐธรรมนูญฉบับใดมีลักษณะที่เป็นไป

ตามหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คือ ยึดหลักความเสมอภาค หลักสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ และหลักนิติธรรม การปกครองและการบริหารประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญนั้นย่อมเกิดประโยชน์แก่คนในชาติ

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ และได้มีรัฐธรรมนูญมาแล้ว ๑๕ ฉบับ ก่อนที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ การปกครองประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตยหลายสิบปีที่ผ่านมา ไม่สามารถทำให้การบริหารประเทศเกิดความมั่นคง สงบสุข และเป็นประโยชน์สุขแก่ราษฎร สภาพปัญหานั้นเกิดขึ้นเนื่องจากประชาชนมีสิทธิเสรีภาพตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยน้อย ฝ่ายการเมืองบางส่วนบริหารประเทศด้วยความไม่สุจริต ก่อให้เกิดการทุจริต มีการแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง ฝ่ายบริหารคือรัฐบาล ไม่มั่นคง มีการเปลี่ยนคณะรัฐบาลบ่อย เพราะเป็นรัฐบาลผสมที่เกิดจากการรวมพรรคการเมืองหลายพรรค เมื่อเป็นเช่นนั้นนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศจึงไม่ต่อเนื่อง และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะบริหารบ้านเมืองให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนได้

เมื่อสภาพการเมืองการปกครองของประเทศที่ผ่านมาเป็นเช่นนี้ จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีความมุ่งหวังที่จะปฏิรูปการเมืองเพื่อแก้ปัญหาดังที่กล่าวมาโดยมีสาระสำคัญคือ

๑. ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
๒. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง รวมทั้งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น
๓. ปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้เกิดความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

๑. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญกับประชาชน ในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ และในฐานะที่มีความเป็นมนุษย์ ที่ควรจะได้รับสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน จึงได้กำหนดสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนให้มากขึ้น เป็นต้นว่า

- มีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน
- มีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
- มีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและผู้ป่วยที่มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- ผู้ที่มีอายุเกิน ๖๐ ปี และไม่มีรายได้เพียงพอในการยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
- ผู้พิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสาธารณะ และได้รับความช่วยเหลืออย่างอื่นจากรัฐ
- เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนที่ไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ
- ประชาชนในฐานะผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง
- มีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ห้ามการทรมาน ทารุณกรรม การลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม
- มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา
- มีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ
- ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

ฯลฯ

๒. การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ดังนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น และให้ประชาชนมีโอกาสดำเนินการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ เพื่อควบคุมดูแลให้การบริหารประเทศมีความสุจริต มีความถูกต้อง มีความยุติธรรม ดังเช่น

- กำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แม้จะดูเหมือนว่าเป็นการลดรอนสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล แต่การที่มีคนไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนมากจะสามารถลดปัญหาการซื้อเสียงได้บ้าง ซึ่งจะทำให้ได้ผู้แทนราษฎรที่เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถมากขึ้น

- ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๐,๐๐๐ คน สามารถเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้ แนวนโยบายพื้นฐานดังกล่าวได้แก่ แนวทางในการบริหารราชการในเรื่องสำคัญๆ คือ ความมั่นคงของชาติ การเมือง การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ด้านศาสนา สังคม การศึกษาและสาธารณสุข เศรษฐกิจ และการบริหารและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

- ประชาชนมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ ยกเว้นข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และความปลอดภัยของประชาชน

- ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- ประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานของรัฐ ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือเรื่องอื่นๆ ที่อาจมีผลกระทบส่วนตนหรือชุมชน

ฯลฯ

๓. ปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้เกิดความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาที่ผ่านมา ที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง ซึ่งมีผลให้การบริหารประเทศไม่เกิดผลดีต่อชาติบ้านเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันได้กำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวและสร้างความเข้มแข็งแก่ระบบการเมือง เช่น

- กำหนดให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีวุฒิทางการศึกษาเพิ่มขึ้น คือ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งจะทำให้ได้ผู้แทนราษฎรที่มีความรู้ความสามารถ

- กำหนดให้มีการเลือกตั้งทั้งแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ การใช้วิธีเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจะทำให้พรรคการเมืองขนาดเล็กมีบทบาททางการเมืองน้อยลง จนไม่สามารถทำให้รัฐบาลสั่นคลอนได้

- รัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเวลาเดียวกันไม่ได้ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ และต้องมีวินัย มีความรับผิดชอบในการเป็นคณะรัฐบาลร่วมกัน หากประพฤติดนไม่ถูกต้องจนต้องพ้นจากการเป็นรัฐมนตรี ก็จะไม่สามารถกลับไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อีก การกำหนดเช่นนี้จะทำให้รัฐบาลมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

- สมาชิกวุฒิสภาต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง

ฯลฯ

การปกครองประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตยจะมั่นคง เกิดผลดีต่อประชาชนเพียงใด มิได้ขึ้นอยู่กับการมีรัฐธรรมนูญเพียงอย่างเดียว สิ่งสำคัญที่สุดคือ ประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครอง จะต้องปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ต้องใช้สิทธิเสรีภาพ ทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดี มีส่วนร่วมในการปกครอง จึงจะสามารถนำพาประเทศชาติให้เจริญมั่นคง และเกิดความผาสุกร่วมกัน

การปฏิบัติตนตามแนวทางในระบอบประชาธิปไตย

๑. ประชาชนไทยต้องใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเอง ไม่ล่วงละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

๒. ประชาชนไทยต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง การเสียภาษีอากร ฯลฯ ถ้าทุกคนทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องครบถ้วนแล้ว กลไกในการปกครองระบอบประชาธิปไตยย่อมดำเนินไปด้วยดีและเกิดประโยชน์ต่อสังคมเป็นส่วนรวม

นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามแนวทางในระบอบประชาธิปไตยได้ โดยมีข้อพึงระลึกว่า นักเรียนยังเป็นเด็ก ขาดความรู้และประสบการณ์ การมีวิจรณ์ญาณที่ดีและรัดกุม การใช้สิทธิ เสรีภาพและการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ จึงต้องแตกต่างไปจากผู้ใหญ่

นักเรียนในวัยนี้ต้องทำหน้าที่ในเรื่องของการศึกษาเล่าเรียน ต้องเคารพคำสั่งสอน กฎระเบียบของครอบครัว โรงเรียน การใช้สิทธิหรือเสรีภาพต้องไม่กระทบกระเทือน บุคคลอื่นๆ เช่น เพื่อน ครูอาจารย์ นักเรียนอาจเรียนรู้แนวทางการปฏิบัติตนในระบอบ ประชาธิปไตยที่ง่าย ๆ ในบางเรื่องได้ เช่น การเลือกตั้งหัวหน้าห้อง เป็นต้น

ผลกระทบที่มีต่อตนเองและส่วนรวม

ถ้าทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ใช้สิทธิ เสรีภาพของตนเองโดยไม่ละเมิด สิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นๆ ประเทศย่อมสงบสุขไม่มีความวุ่นวาย ประเทศชาติ สามารถพัฒนาก้าวหน้าไปได้ด้วยดียิ่งขึ้น แต่ถ้าประชาชนไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตน ใช้สิทธิ เสรีภาพเกินขอบเขต ละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนอื่น สังคมย่อมวุ่นวาย เช่น ถ้าประชาชน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองย่อมเกิดความเดือดร้อน หรือถ้าใช้สิทธิเสรีภาพเกินควร ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกัน

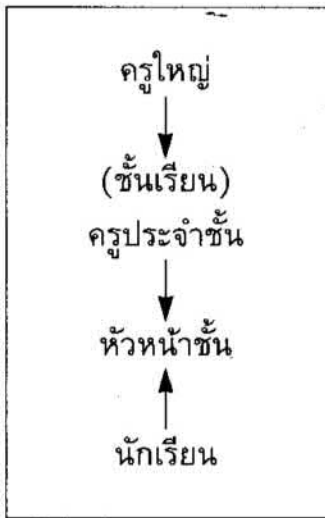
ชวนคิด ลองทำ

๑. ให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่นักเรียนอ่านพบจาก หนังสือพิมพ์ เช่น การประท้วงต่างๆ แล้วนำมาอภิปรายให้เหตุผลว่า เป็นการกระทำที่ สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร
๒. ให้นักเรียนเขียนเรียงความสั้นๆ วิจารณ์การบริหารราชการของรัฐบาล หรือ การดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า ดีหรือไม่อย่างไร เพราะเหตุใด
๓. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปรายว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ช่วยส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยอย่างไรบ้าง

บ้านเมืองดีอยู่กับการบริหาร

โรงเรียน

โรงเรียนแห่งหนึ่งน่าอยู่น่าเรียน สะอาด มีต้นไม้ รั้วมีรั้ว มีสนามกีฬา สนามเด็กเล่น ห้องสมุด มีแปลงเกษตร โรงเรียนจัดให้มีการแข่งขันกีฬา แข่งขันตอบปัญหา ฯลฯ โรงเรียนมีบริการอาหารกลางวันที่สะอาด อร่อย ครูอาจารย์ สอนดี นักเรียนเป็นเด็กดี ตั้งใจเรียน เจ้าหน้าที่คนงาน ภารโรงทำงานอย่างขยันขันแข็ง โรงเรียนจะเป็นแบบนี้ได้ ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายในโรงเรียน และ ต้องมี “การบริหารจัดการที่ดี”

นักเรียนทราบไหมว่า ใครเป็นผู้มีบทบาทสำคัญให้โรงเรียนเป็น เช่นนี้

ครูใหญ่เป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียน ดูแลนโยบายสำคัญของโรงเรียน มอบหมายให้ครูในโรงเรียนปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย แต่ละชั้นเรียนครูประจำชั้น สอนและดูแลนักเรียนในชั้นให้มีความรู้ความคิดและประพฤติดี หัวหน้าชั้นได้รับการเลือกจากนักเรียนในชั้นให้เป็นหัวหน้า มีหน้าที่ช่วยครูดูแลห้องและเพื่อนนักเรียน ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รับผิดชอบสุขและประสานงานกับครูประจำชั้นแทน เพื่อนๆ ในห้อง

ในระดับประเทศซึ่งเป็นสังคมใหญ่ จำเป็นต้องมีผู้มาบริหารงานปกครองเพื่อจุดมุ่งหมาย คือ ประชาชนอยู่ดีมีสุข มั่นคงปลอดภัย หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ของฝ่ายรัฐบาลซึ่งประกอบไปด้วยนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี เป็นตัวแทนของประชาชน ทำหน้าที่เป็นผู้ใช้อำนาจบริหารประเทศแทนประชาชน รัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ บริหารงานดูแลให้ข้าราชการในแต่ละกระทรวง ทบวง กรม ดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ให้เป็นผลสำเร็จ ประชาชนจะอยู่เย็นเป็นสุข ได้รับความชอบธรรมเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ

สายงานการบริหารราชการแผ่นดิน

การบริหารในระดับประเทศ เรียกว่า การบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งหมายถึง การที่หน่วยงานของรัฐจัดดำเนินการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลได้วางไว้ เป็นการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ โดยมีกฎหมายรองรับ และมีระบบราชการเป็นเครื่องมือ โดยมีข้าราชการเป็นผู้ปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายเพื่อประโยชน์ของปวงชน

การบริหารงานที่ดียอมทำให้รัฐบาลสามารถให้บริการและความสงบสุขแก่ประชาชนได้ ข้าราชการทุกคนจึงเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจะมีผลไปถึงประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ

รวมอำนาจและกระจายอำนาจ

“นักเรียนทุกคน วันพีชมงคล และวันต้นไม้แห่งชาติ เพิ่งผ่านไปเมื่อเร็วๆ นี้เอง โรงเรียนของเราก็เพิ่งเปิดเรียน ครูใหญ่ท่านเห็นว่าพวกเราควรช่วยกันทำให้โรงเรียนเป็นสีเขียว เราจะทำอย่างไรกันดี”

ครูประจำชั้นนำเรื่องนี้มาให้นักเรียนช่วยกันคิด วางแผนและปฏิบัติ นักเรียนเสนอให้ปลูกต้นไม้หลายๆ ชนิด ตามที่ต่างๆ ในโรงเรียน ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกัน และเลือกหัวหน้ากลุ่ม แต่ละกลุ่มต่างประชุมกัน สรุปแผนการดำเนินงานการปลูกต้นไม้เป็นรายงานมาเสนอในชั้น

เมื่อถึงวันที่นัดหมาย นักเรียนแต่ละกลุ่มต่างออกไปช่วยกันปลูกต้นไม้ตามแผนการดำเนินงาน โรงเรียนจึงเป็น “สีเขียว” ด้วยความร่วมมือร่วมใจของนักเรียนที่เรียวร้อยความคิดและสร้างสรรค์งานให้รวมกันเป็นหนึ่งเดียว

ครูใหญ่ ครูประจำชั้น นักเรียน จึงร่วมกันบริหารงานนี้ให้สำเร็จ ด้วยหลักการรวมอำนาจ แบ่งอำนาจและกระจายอำนาจ

ครูใหญ่และกรรมการบริหารโรงเรียน เป็นผู้ให้นโยบายการทำโรงเรียนเป็นสีเขียว เป็นศูนย์กลางของการบริหารงานโรงเรียน เป็นการบริหารที่รวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง

ครูประจำชั้นรับมอบนโยบายมาปฏิบัติให้สำเร็จตามชั้นต่างๆ เป็นการแบ่งอำนาจจากส่วนกลางมาปฏิบัติ

เมื่อนำนโยบาย “โรงเรียนสีเขียว” มาปฏิบัติในห้อง นักเรียนต่างกลุ่มต่างความคิดจึงได้รับความไว้วางใจให้ตัดสินใจเลือกและวางแผนงานกันเอง เป็นการกระจายอำนาจ ให้นักเรียนไปบริหารงานด้วยตนเอง เป็นการให้เกียรติและให้เสรีภาพในการทำงานแก่นักเรียน ในงานบางเรื่องที่เขาตัดสินใจเอง

ตัวอย่างลักษณะการบริหารงาน “โครงการสีเขียว” ของโรงเรียนแห่งนี้ เมื่อมาถึงการบริหารงานในระดับประเทศก็ยึดหลักเดียวกันคือ รวมอำนาจ และกระจายอำนาจ

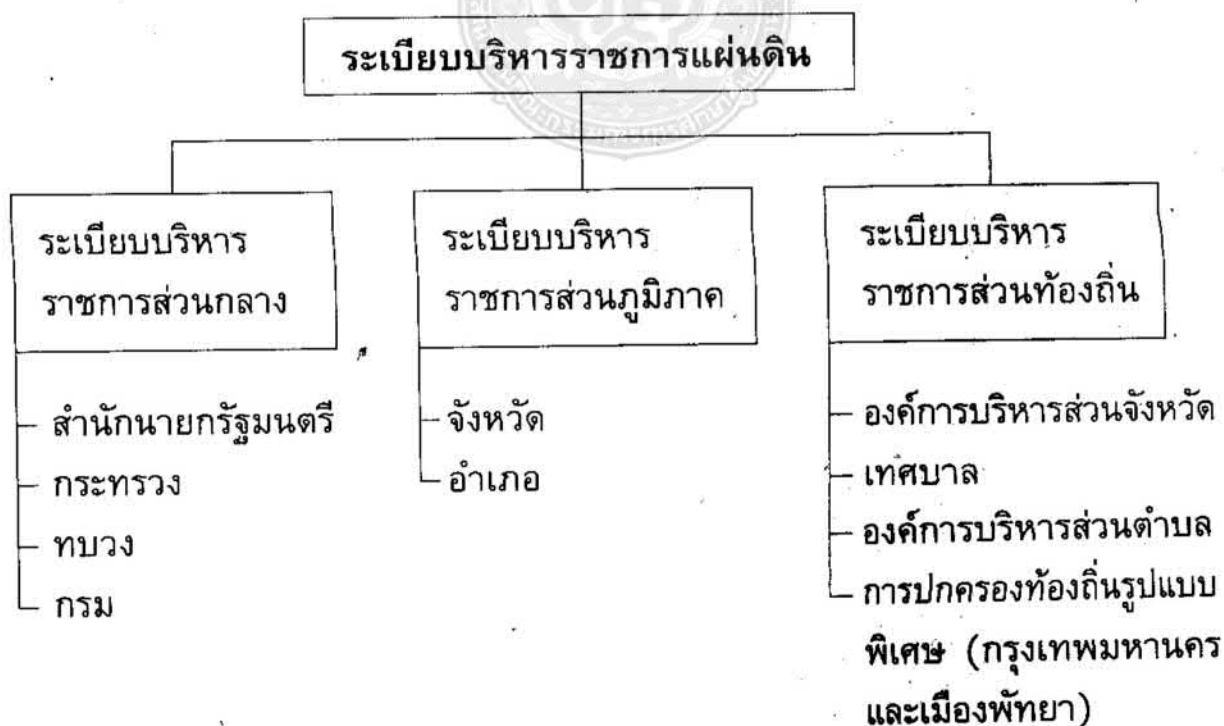
หลักการรวมอำนาจ หมายถึง การที่รัฐบาลซึ่งมีศูนย์กลางการทำงานอยู่ที่เมืองหลวง รวมอำนาจการตัดสินใจในการบริหารกิจการต่างๆ ทั่วประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ

หลักการกระจายอำนาจ หมายถึง การที่ท้องถิ่นได้รับมอบอำนาจให้ปกครองตนเองได้ ส่วนกลางมอบความรับผิดชอบบางอย่างแก่ท้องถิ่นโดยไม่เข้าไปแทรกแซง ท้องถิ่นจึงมีอิสระในการทำงานและสร้างสรรค์หรือแก้ปัญหาชุมชนของตนตามความต้องการ เพราะตนรู้ความต้องการ รู้ปัญหาของท้องถิ่นตนได้ดีกว่าผู้อื่น นับเป็นการส่งเสริมให้ปกครองตนเอง รู้จักรวมกลุ่มและพึ่งพาตนเองอีกด้วย

ในระดับประเทศ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ร่วมกันวางนโยบายหลักในการบริหารประเทศ โดยมีข้าราชการรับไปปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย เช่นนี้ถือว่าใช้หลักการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางของประเทศคือเมืองหลวง แต่ละจังหวัดนำนโยบายส่วนกลางไปปฏิบัติให้เป็นจริง เป็นการรับช่วงอำนาจจากส่วนกลางไปช่วยปฏิบัติให้สำเร็จ ส่วนท้องถิ่นต่างๆย่อมมีความจำเป็นและความต้องการแตกต่างกันไป เพราะคนในท้องถิ่นย่อมรู้ความต้องการของตนได้ดี จึงต้องให้ราษฎรเลือกตั้งตัวแทนเข้ามารับผิดชอบบริหารดูแลปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น การปกครองเช่นนี้ยึดหลักการบริหารแบบกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอาจเป็นไปได้ทั้งการรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ แต่การกระจายอำนาจเป็นวิธีที่ทำให้ประชาชนเรียนรู้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยได้อย่างลึกซึ้งด้วยการเข้าร่วมในการจัดการชุมชนของตนเอง

การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจมีทั้งผลดีและผลเสีย จึงต้องใช้ให้เหมาะสม ไม่มากไม่น้อยเกินไปจึงจะเกิดประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง

ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง - หัวใจของการปกครองประเทศ

ถ้าให้นักเรียนเลือกได้ ในฐานะคนไทยนักเรียนอยากให้ประเทศไทยเป็นอย่างใ
อยากให้คนไทยได้รับประโยชน์อะไร

ตึกไทยคู่ฟ้าทำเนียบรัฐบาล

ทุกคนต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
สุขสบาย มีสุขภาพดี มีมั่นคง ปลอดภัย มีการศึกษา
ได้รับความเป็นธรรม ฯลฯ การดำเนินการเหล่านี้
เป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่เข้ามาบริหาร
ราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้วาง
นโยบายหลักที่เกี่ยวข้องและสนองความต้องการ
ของส่วนรวม โดยมีข้าราชการตามหน่วยงาน
ราชการของกระทรวงต่างๆ เป็นผู้นำนโยบาย
ไปปฏิบัติให้เกิดผลทั่วประเทศ การบริหาร
ราชการนี้เราเรียกว่า การบริหารราชการส่วนกลาง

ลองอ่านข่าวต่อไปนี้ แล้วคิดดูว่าการบริหารราชการส่วนกลางมีระบบการบริหารงาน
ให้เกิดผลทั่วประเทศอย่างไร

“...ราคาข้าวโพดในตลาดโลกอีก ๒ ปีข้างหน้ามีแนวโน้มจะตกต่ำลงมาจากราคาที่เคย
คาดไว้ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้กระทรวงมหาดไทยร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ
กระทรวงพาณิชย์ริบดำเนิการหามาตรการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ทำไร่ข้าวโพดโดยด่วน..”

“กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศให้เกษตรกรผู้ทำ
ไร่ข้าวโพดหันไปปลูกพืชอื่นที่มีราคาดีกว่าในฤดูปลูกปีหน้า เช่น ปอ ถั่วเหลือง สำหรับปีนี้
ให้ชะลอการเก็บเกี่ยวจนกว่าข้าวโพดจะแก่จัด จะได้ราคาดีเพราะมีความชื้นน้อยและป้องกัน
การเกิดเชื้อราอะฟลาทอกซินได้อย่างดีด้วย”

“กระทรวงพาณิชย์ สั่งการให้รับจำนำข้าวโพดจากเกษตรกรเป็นการชั่วคราวเพื่อ
ผ่อนคลายความเดือดร้อนในระยะสั้น ถ้าเกษตรกรเห็นว่าราคาข้าวโพดระยะหลังดีขึ้น ก็มา
ซื้อกลับคืนไปได้ ให้ราษฎรติดต่อสอบถามได้ที่พาณิชย์จังหวัดทั่วประเทศ”

นี่เป็นตัวอย่างข่าวที่แสดงถึง การบริหารราชการส่วนกลางที่คณะรัฐมนตรีให้
หน่วยงานราชการและข้าราชการตามกระทรวงต่าง ๆ นำมติและนโยบายไปปฏิบัติให้
เกิดผลทั่วประเทศ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนซึ่งเป็นปัญหาของส่วนรวม

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางนี้ แบ่งส่วนราชการออกเป็น

ก. สำนักนายกรัฐมนตรี (มีฐานะเท่ากับกระทรวง)

ข. กระทรวง

ค. ทบวง

ง. กรม

นักเรียนคิดว่า กระทรวง ทบวง กรม เหล่านี้ จะทำงานอย่างไรให้นโยบายของ
คณะรัฐมนตรีได้รับการปฏิบัติไปยังทุกจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งมีอาณาบริเวณกว้างไกล
เกินกว่าที่หน่วยงานจากเมืองหลวงจะดูแลได้ทั่วถึง

คำตอบก็คือ ส่วนกลาง ต้องแบ่งงานไปให้ส่วนภูมิภาค รับช่วงไปปฏิบัติต่อให้
ครอบคลุมทุกจังหวัด

งานราชการส่วนกลางจึงได้รับการแบ่งแยกไปทำตาม จังหวัด และ อำเภอ ซึ่งเป็น
หน่วยราชการส่วนภูมิภาค เพื่อความสะดวกรวดเร็วและทั่วถึงในการบริหารงานทั้งประเทศ

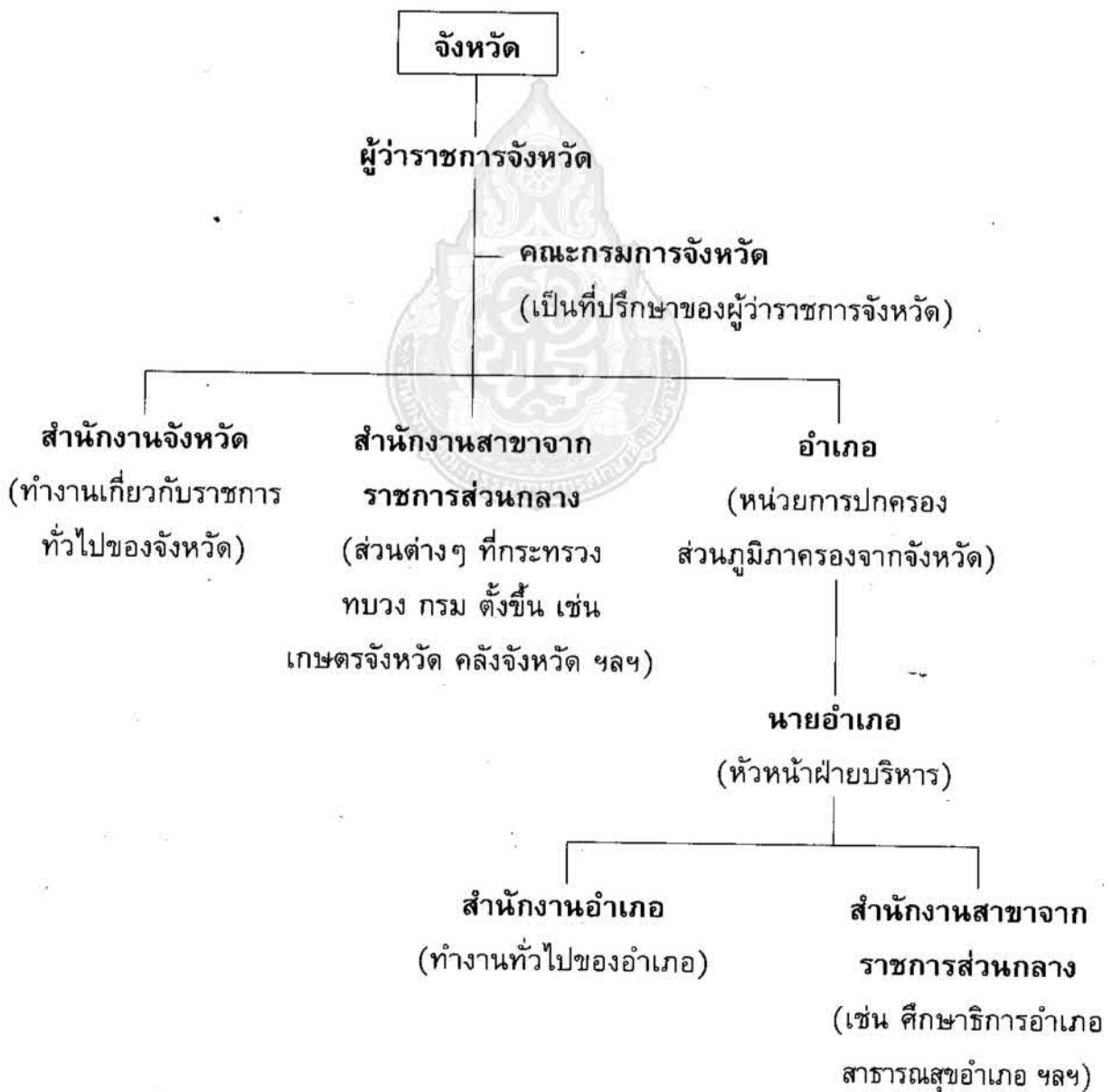
การบริหารราชการส่วนกลาง มีลักษณะรวมอำนาจในการปกครองไว้
ที่ส่วนกลาง แต่เพื่อความสะดวกรวดเร็วและทั่วถึง จึงต้องแบ่งอำนาจจาก
ส่วนกลางให้แก่หน่วยราชการส่วนภูมิภาคไปปฏิบัติให้เป็นผลดีทั่วประเทศ
ต่อไป

ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค - แขนงของรัฐบาล

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคแบ่งเป็น จังหวัด และ อำเภอ ราชการ
ส่วนภูมิภาคคือ สำนักงานของราชการส่วนกลางที่ได้รับการแบ่งอำนาจให้ไปดำเนิน
กิจการแทน เพื่อประโยชน์ของประชาชนทั่วประเทศ

ประเทศไทยแบ่งเขตราชการส่วนภูมิภาคออกเป็น ๗๕ จังหวัด ไม่นับกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองหลวง แต่ละจังหวัดแบ่งเขตการปกครองออกเป็นอำเภอ จังหวัดเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุด ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นตัวแทนของรัฐบาลในเขตจังหวัด เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของข้าราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดนั้น บริหารงานโดยมีคณะกรรมการจังหวัดเป็นที่ปรึกษา

คณะกรรมการจังหวัดได้แก่ ปลัดจังหวัด เกษตรจังหวัด ป่าไม้จังหวัด คลังจังหวัด ประมงจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น ทั้งนี้โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

ส่วนกลางทำงานสัมพันธ์กับส่วนภูมิภาคอย่างไร ให้นักเรียนดูตัวอย่างข่าวนี้

“รองปลัดกระทรวงมหาดไทยได้มีวิทยุด่วนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด สั่งการให้เตรียมการช่วยเหลือชาวไร่ข้าวโพดล่วงหน้า ทั้งนี้โดยให้สั่งการไปยังอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดให้สำรวจปริมาณของผลผลิต ติดตามความเคลื่อนไหวของตลาด รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของชาวไร่ ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำในการรักษาไม่ให้มีความชื้นเพื่อป้องกันเชื้ออะฟลาทอกซินซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคมะเร็ง รวมทั้งให้วางมาตรการช่วยเหลือในการจำหน่ายข้าวโพด โดยให้ดำเนินการด่วนและรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบเป็นระยะๆ”

จังหวัดของนักเรียนมีปัญหาความเดือดร้อนอะไรบ้าง หมู่บ้านและตำบลของนักเรียนอยู่ในอำเภออะไร ชาวบ้านในชุมชนของนักเรียนเคยได้รับความช่วยเหลืออย่างไรจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือข้าราชการจากส่วนกลางที่ไปประจำส่วนภูมิภาค เช่น เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ป่าไม้จังหวัด ป่าไม้อำเภอ ประมงจังหวัด ประมงอำเภอ ฯลฯ เหล่านี้บ้างหรือไม่ บางทีนักเรียนอาจไม่รู้ ลองถามพ่อ แม่ ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรืออ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ นักเรียนอาจจะได้คำตอบที่น่าสนใจมากมาย

อำเภอ เป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาครองจากจังหวัด ประกอบด้วยตำบลหลายตำบล แต่ละตำบลประกอบด้วยหมู่บ้านหลายหมู่บ้าน อำเภอมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าปกครองในเขตอำเภอ อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย ส่วนตำบลมีกำนัน เป็นผู้ช่วยนายอำเภอดูแลตำบลและ**ผู้ใหญ่บ้าน** เป็นผู้ช่วยกำนันดูแลภายในหมู่บ้าน (กำนันและผู้ใหญ่บ้านไม่ใช่ข้าราชการ)

ตำบลและหมู่บ้านเป็นเขตการปกครองที่เล็กรองจากอำเภอ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ จึงไม่ใช่ราชการส่วนภูมิภาค แต่ต้องทำงานประสานกับอำเภอและจังหวัด ตำบลและหมู่บ้านเป็นเขตการปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก

ที่สุด กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชนบทอันเป็นการปกครอง
ขั้นพื้นฐาน หากการปกครองขั้นพื้นฐานไม่มั่นคงและเหมาะสม ก็จะมีผลกระทบต่อการ
ปกครองส่วนภูมิภาคและระดับอื่น อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้าและ
อำนวยความสะดวกให้ราษฎร

หากการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นไปด้วยดี งานนโยบายสำคัญของรัฐบาล
ก็จะเป็นผลให้การปฏิบัติเกิดผลดีแก่ส่วนรวมทั่วประเทศ หน้าที่ของประชาชนที่ดีคือ
ควรมีความสนใจ กระตือรือร้นและให้ความร่วมมือกับทางราชการ เพื่อร่วมกัน
พัฒนาและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของบ้านเมือง

ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น - การพัฒนาที่แท้จริง

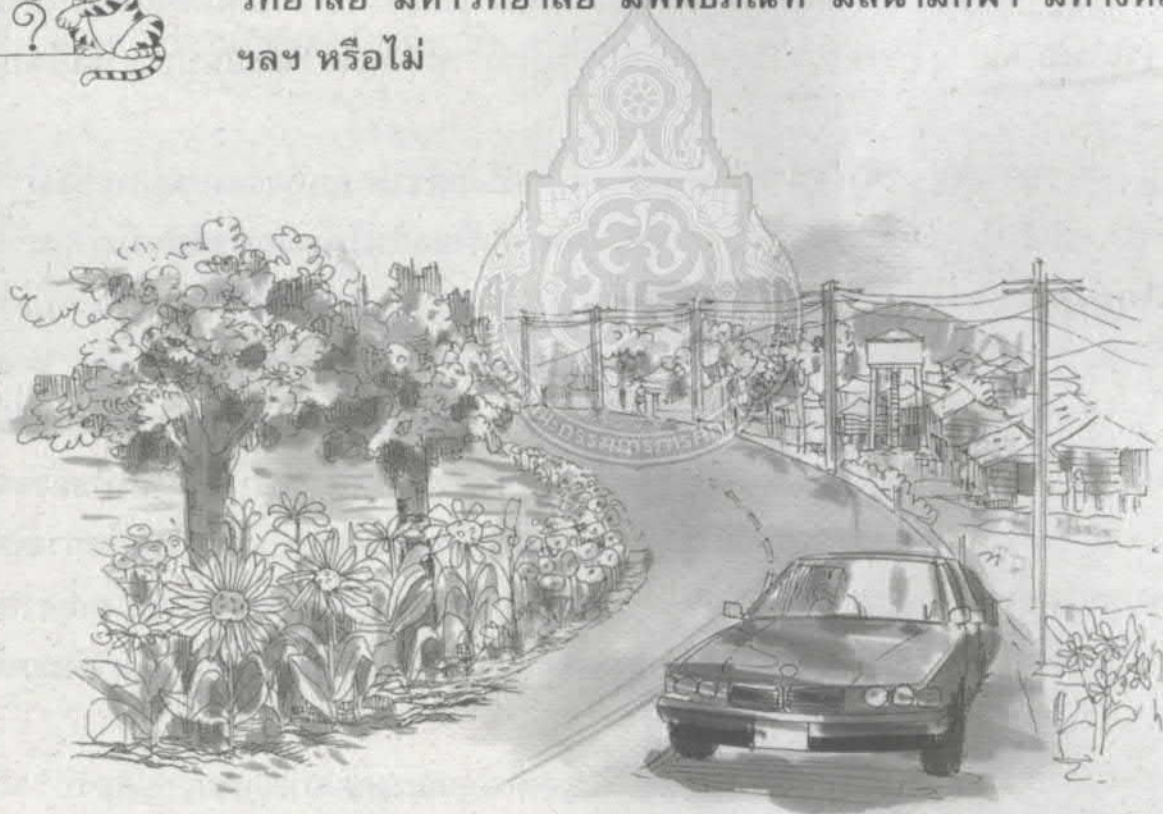
พุทธสุภาสิตที่ว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน” เหมาะสมกับลักษณะของการ
บริหารราชการส่วนท้องถิ่นมากที่สุด เพราะเป็นการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของ
ตนเองเพื่อตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อแก้ปัญหา
ท้องถิ่นของตน รู้จักปกครองตนเอง อันเป็นหัวใจของประชาธิปไตยโดยแท้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑
ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตราที่ ๗๘ กล่าวว่า “รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น
พึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบ
สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้
ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ...”

ด้วยเหตุนี้ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน จึงจัดให้มีการบริหารส่วนท้องถิ่นใน
รูปแบบต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่แตกต่างกันในเขตการปกครอง ๗๕
จังหวัดและเมืองหลวง ๑ แห่งของประเทศ

นักเรียนอยากให้อำเภอที่นักเรียนอยู่ มีสถาบันการศึกษาระดับ
วิทยาลัย มหาวิทยาลัย มีพิพิธภัณฑ์ มีสนามกีฬา มีทางหลวง
 ฯลฯ หรือไม่

นักเรียนอยากให้มีหมู่บ้าน ตำบลที่นักเรียนอยู่สงบร่มรื่น มีน้ำ
 มีไฟใช้สะดวก น้ำในคูคลองใสสะอาด ฯลฯ หรือไม่

ความฝันของนักเรียนและคนในท้องถิ่นย่อมมีโอกาสเป็นจริงได้ โดยการจัดการของคนในท้องถิ่นเอง รวมตัวกันช่วยตนเอง เพราะคนในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหา รู้ความต้องการของตนเองที่คนภายนอกไม่รู้ดีเท่า คนในท้องถิ่นเป็นผู้อยู่ในชุมชนและจะอยู่ต่อไปถึงรุ่นลูกหลาน เขาเหล่านี้จึงมีสิทธิและบทบาทสำคัญในการดูแลพัฒนาและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตนเอง เขามีสิทธิ์สร้างชุมชนของเขาให้น่าอยู่และเหมาะสมกับวิถีชีวิตของเขา เขามีความรู้ความสามารถที่จะสร้างสรรค์ปรับปรุงท้องถิ่นเพื่อตนเองและลูกหลาน

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง จึงก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้รู้จักตนเองและสนใจเรียนรู้ท้องถิ่นของตน เกิดความผูกพันห่วงใยเป็นเจ้าของ เกิดความสามัคคีและคิดถึงส่วนรวม เป็นทั้งการช่วยตนเองและส่งเสริมการรวมกลุ่มกันแก้ปัญหา อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย

ระบบการปกครองท้องถิ่นจึงหมายถึงการปกครองตนเอง ซึ่งมีหลายระดับในเขตชุมชนต่าง ๆ การปกครองท้องถิ่นในหลายระดับมีความสัมพันธ์และส่งเสริมกัน

การปกครองแบบท้องถิ่น เป็นการปกครองที่รัฐบาลกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้มีอำนาจในการดำเนินการภายในพื้นที่ของตน โดยปราศจากการแทรกแซง นับเป็นการกระจายอำนาจที่แท้จริง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กำหนดชีวิตของเขาเอง

องค์การปกครองท้องถิ่นตามระบบกระจายอำนาจมีองค์ประกอบทั่วไป ๔ ประการ คือ

๑. มีฐานะเป็นนิติบุคคลหรือกล่าวง่าย ๆ คือ คณะบุคคลที่กฎหมายยอมรับ
๒. มีอิสระในการบริหารงาน
๓. มีงบประมาณของตนเอง
๔. คณะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของคนในท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นงานที่รัฐมอบหมายให้หน่วยงานท้องถิ่นรับไปบริหารเอง เพื่อสนองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยเฉพาะ เช่น การรักษาความสะอาด การประปา ไฟฟ้า การศึกษา การทะนุบำรุงศาสนาวัฒนธรรม การป้องกันโรค การบำรุงทางน้ำทางบก การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี

ปัจจุบัน การปกครองท้องถิ่นมีการจัดระเบียบการบริหารดังนี้

๑. องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ อบจ.
๒. เทศบาล
๓. องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต.
๔. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ อบจ. มีการบริหารงานแยกออกจากกระบวน การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีเขตการปกครองอยู่ในทุกจังหวัด ทำงานประสานกับ หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ในจังหวัด สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาจากการเลือกตั้ง องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีโครงสร้างคือ สภาองค์การบริหารส่วน จังหวัดและฝ่ายบริหาร

เทศบาล มีเขตการจัดตั้งตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น จึงมีการแยก ประเภทเทศบาลออกเป็น ๓ ระดับคือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล โครงสร้างของเทศบาลแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี

องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและพัฒนาท้องถิ่น ในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การกำจัดขยะ การจัดหา น้ำ ดูแลถนนหนทาง เส้นทางคมนาคมทางบก ทางน้ำ วัฒนธรรม การพัฒนาสตรี เด็ก ผู้สูงอายุและคนพิการ คุ้มครองบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ นอกจากนี้ อบต. ยังสามารถ ออกข้อบังคับตำบลสำหรับใช้ในตำบล ดังนั้น หากตำบลใด ประชาชนมีความสามัคคี

กรรมการ อบต. จากแต่ละหมู่บ้านร่วมใจกันทำงานเป็นประโยชน์ต่อดำบล ก็สามารถนำงบประมาณมาใช้พัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีแก่ท้องถิ่น อบต.มีโครงสร้างคือ สภาอบต. และ คณะกรรมการบริหาร อบต.

ป้ายเชิญชวนให้ประชาชนไปเลือกสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร หรือ กทม.

กรุงเทพมหานครในอดีตเคยเป็นเมืองหลวงที่มีรูปแบบการปกครองเป็นจังหวัด โดยขึ้นกับราชการส่วนภูมิภาคเช่นจังหวัดอื่นๆ แต่เนื่องจากกรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง ซึ่งเป็นที่ตั้งที่ทำการส่วนใหญ่ของรัฐบาล เป็นเมืองที่มีประชากรมาก เป็นศูนย์กลางความเจริญสูงสุดแทบทุกด้าน และมีปัญหาต่างๆ ตามมามากมายที่ต้องแก้ไข เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในเวลาต่อมาจึงมีการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองมาเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เพื่อให้คนใน กทม. ได้มีอำนาจในการจัดการแก้ไขปัญหาของตนเอง

กรุงเทพมหานครแบ่งเขตการปกครองออกเป็นเขตและแขวง มีโครงสร้างประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่มาจากการเลือกตั้งของ ประชาชน

เมืองพัทยา

พัทยาเดิมเป็นหมู่บ้านชาวประมงขนาดเล็ก มีทิวทัศน์สวยงาม ตั้งอยู่ในเขต สุขาภิบาลนาเกลือ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี ต่อมานักท่องเที่ยวนิยมเข้ามามาก ทำให้ พัทยาขยายตัวอย่างรวดเร็วจนเป็นเมืองใหญ่ เริ่มมีปัญหาก็ต้องมีการจัดการที่เหมาะสม รัฐบาลจึงยุบสุขาภิบาลนาเกลือ มาตั้งเป็น “เมืองพัทยา” มีฐานะเทียบเท่าเทศบาลนคร เมืองพัทยามีโครงสร้างประกอบด้วย สภาเมืองพัทยา และปลัดเมืองพัทยา

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่มีความสำคัญและมีผล โดยตรงต่อประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด หากประชาชนมีบทบาทในการ เข้าร่วมพัฒนาแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตนด้วยการสมัครรับเลือกตั้ง ไปใช้ สิทธิเลือกตั้ง ไม่ซื้อเสียงขายสิทธิ์ ตลอดจนคอยเอาใจใส่ติดตามการ ทำงานและรับรู้การบริหารงานขององค์การการปกครองส่วนท้องถิ่นใน ชุมชนของตน ก็นับว่าได้ทำหน้าที่พลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยที่มี ส่วนเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้ท้องถิ่นของตนอย่างเต็มภาคภูมิ

ชวนคิด ลองทำ

๑. ถ้ามีโอกาสให้นักเรียนสมัครเป็นตัวแทนทำงานให้ส่วนรวม หรือใช้สิทธิ เลือกตั้งผู้แทนต่างๆ ในห้องเรียนหรือในโรงเรียน เช่น หัวหน้าห้อง หัวหน้ากลุ่ม กรรมการสภานักเรียน กรรมการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า เป็นต้น

๒. เมื่อมีการเลือกผู้แทนต่างๆ เช่น สมาชิกสภา อบต. สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภา อบจ. สมาชิกสภา กทม. สมาชิกสภาเขต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ นักเรียนควรชักชวนผู้ใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๓. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำสมุดสะสมข่าว เพื่อติดตามข่าวการทำงานของ ผู้แทนท้องถิ่นต่างๆ ตามข่าวหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ

๔. นักเรียนลองสังเกตท้องถิ่นของตนว่ามีปัญหาอะไรบ้าง ให้ติดต่อหรือบอก ผู้ปกครองให้ไปแจ้งยังหน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบ

๕. สร้างสถานการณ์จำลองการหาเสียงและการเลือกตั้งผู้แทนระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น เช่น การประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมสภา อบจ. สภา อบต. เป็นต้น

๖. ทำสมุดรวบรวมข่าวงานของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ จากหนังสือพิมพ์ หรือแหล่งข่าวอื่นๆ

๗. ให้นักเรียนค้นคว้ารายชื่อกระทรวงต่างๆ ในปัจจุบัน

บทที่ ๑๗

ข่าวเหตุการณ์และวันสำคัญ

การสื่อสารและการนำเสนอข่าวสาร

การสื่อสารและการนำเสนอข่าวสารในปัจจุบันได้พัฒนาก้าวหน้ามาก จนกล่าวได้ว่าโลกทุกวันนี้เป็นโลกของการสื่อสารหรือเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดน เพราะสามารถส่งข่าวสารกันได้สะดวก รวดเร็วและกว้างขวางไปทั่วโลก

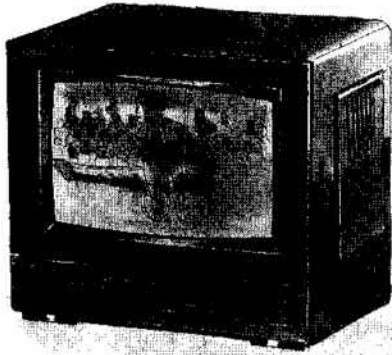
การสื่อสาร หมายถึง การส่งข้อความหรือข่าวสารของฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง

สื่อสารมวลชน คือ การติดต่อสื่อสารสู่มหาชนโดยอาศัยสื่อกลางต่างๆ เรียกว่า สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ

นักข่าวกำลังสัมภาษณ์รัฐมนตรี

นักเรียนเคยเห็นการสื่อสารเหล่านี้หรือไม่

การถ่ายทอดกีฬาเอเชียนเกมส์ทางโทรทัศน์
จากกรุงเทพมหานครไปทั่วประเทศ

การศึกษางานวิจัยใหม่ๆ ในต่างประเทศ
จากอินเทอร์เน็ต

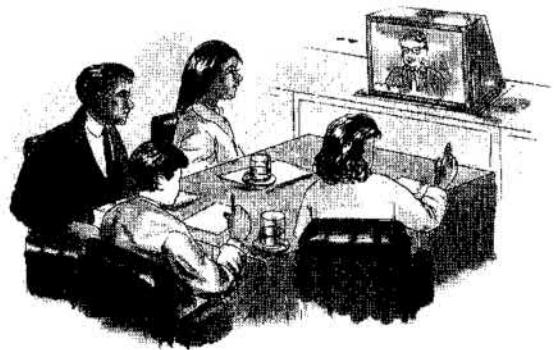
การรับและส่งข้อมูลทางโทรสาร

การส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

การติดต่อโทรศัพท์ข้ามประเทศ

การประชุมทางไกล

การสื่อสารเหล่านี้แสดงถึงความก้าวหน้าในการสื่อสารและการนำเสนอข่าวสาร

นอกจากเครื่องมือสื่อสารข้างต้นนี้แล้ว นักเรียนรู้จักเครื่องมือหรือวิธีสื่อสารอย่างอื่นอีกหรือไม่

การนำเสนอข่าวสารในปัจจุบันมีความก้าวหน้ามาก สามารถสื่อสารกันได้หลายวิธี สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึงอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมไปเกือบทั่วประเทศและเกือบทั่วโลก ซึ่งนับว่ามีประโยชน์มาก

ประโยชน์ของความก้าวหน้าในการสื่อสาร

๑. การรับรู้ข่าวสารที่สะดวก รวดเร็ว เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประเทศหนึ่งประเทศใด คนเกือบทั่วโลกสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เช่น โดยการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ การใช้โทรศัพท์ทางไกล การส่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เป็นต้น

๒. การรับรู้ข่าวสารที่เหมือนกัน ทั่วถึงกัน ช่วยให้เกิดการรับรู้ตรงกัน เข้าใจตรงกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยสร้างความสามัคคี

๓. ส่งเสริมการศึกษา การสื่อสารที่ทันสมัยช่วยให้ประชาชนสามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลความรู้ได้มากขึ้น กว้างขวางขึ้น และสะดวกรวดเร็ว ทั้งการศึกษาในโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียน เช่น การเรียนจากโทรทัศน์การศึกษา การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๔. พัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจ การสื่อสารที่ทันสมัยทำให้มีข้อมูลหลากหลายประเภทให้เลือก รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและเศรษฐกิจ ถ้าประชาชนสนใจ รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้จากสื่อต่างๆ ก็สามารถนำความรู้มาใช้พัฒนาอาชีพของตนได้

๕. พัฒนาความคิด การสื่อสารที่ง่าย สะดวก และรวดเร็ว ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของสังคมที่อยู่ห่างไกลและแตกต่างกัน เช่น ได้รู้ได้เห็นสิ่งแปลกใหม่ของประเทศอื่นๆ ช่วยให้เกิดมุมมองและแนวคิดใหม่ๆ ได้

๖. ประหยัด การสื่อสารหลายชนิดช่วยให้ผู้ส่งและผู้รับข่าวสารไม่ต้องเดินทางไปติดต่อด้วยตนเอง สามารถสื่อสารได้ทันเวลา เป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายได้ การสื่อสารเหล่านี้ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุสื่อสาร อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

การเลือกรับข่าวสาร แม้ข้อมูลข่าวสารจะมีประโยชน์ แต่การมีข้อมูลข่าวสารที่มากมาย สะดวก รวดเร็ว สามารถรับได้ทั้งภายในและต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนก็ต้องระมัดระวัง, ไม่ควรรับข่าวสารทุกชนิดที่มีอยู่ แต่ควรรู้จักเลือกรับข่าวสารที่เหมาะสม โดยพิจารณาดังนี้

๑. เลือกเนื้อหาสาระมากกว่าความบันเทิง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ตนเอง ส่วนความบันเทิงควรมีบ้างเพื่อเป็นการพักผ่อน และคลายเครียด
๒. เลือกข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เช่น เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา การประกอบอาชีพ การรักษาสุขภาพอนามัย เป็นต้น
๓. เลือกรับข่าวสารจากแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ ไม่เชื่อข่าวลือหรือเรื่องที่ไม่มีหลักฐานชัดเจน
๔. เลือกใช้วิธีที่ประหยัดและคุ้มค่า การรับข่าวสารทำได้หลายวิธี และมีสื่อหลายชนิด แต่เราควรเลือกวิธีที่ประหยัด เหมาะกับสภาพความเป็นอยู่และการใช้งาน เช่น ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้หาข่าวมาเล่าในชั้นเรียน วิธีที่นักเรียนควรใช้ก็คือการอ่านหนังสือพิมพ์ เพราะจะสะดวกและประหยัดที่สุด

การสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าในปัจจุบัน นับว่ามีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศ แต่ขณะเดียวกันก็อาจเกิดโทษและมีผลกระทบได้เช่นกัน ดังนั้น เราจึงต้องรู้จักเลือกรับข่าวสารและปรับตัวให้ทันต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ต้องวิเคราะห์ข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ รู้จักใช้ข้อมูลข่าวสารให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ

วันสำคัญ

วันสำคัญเป็นวันที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สมาชิกในสังคมได้ระลึกถึงความเป็นมา และความสำคัญของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเพื่อบรรจงให้เกิดความร่วมมืออย่างใดอย่างหนึ่ง ปัจจุบันมีวันสำคัญใหม่ๆ เกิดขึ้นทั้งที่เป็นวันสำคัญของสังคมไทยและสังคมโลก

เช่น วันเยาวชนแห่งชาติ วันผู้สูงอายุ วันแห่งครอบครัว วันสิ่งแวดล้อมไทย วันสิ่งแวดล้อมโลก วันงดสูบบุหรี่โลก วันโรคเอดส์แห่งโลก วันประชากรโลก เป็นต้น วันสำคัญที่นักเรียนควรทราบ คือ

วันเยาวชนแห่งชาติ ตรงกับวันที่ ๒๐ กันยายน ของทุกปี จัดขึ้นเพื่อให้เยาวชนซึ่งหมายถึง คนหนุ่มสาวที่มีอายุระหว่าง ๑๕-๒๕ ปี ได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนว่า เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ และสามารถช่วยสร้างเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

วันเยาวชนแห่งชาติได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งเป็นปีที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้เป็นปีเยาวชนสากล สาเหตุที่รัฐบาลไทยกำหนดให้วันที่ ๒๐ กันยายนเป็นวันเยาวชนแห่งชาติ เพราะเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ซึ่งทั้งสองพระองค์ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ ในขณะที่ทรงมีพระชนม์เพียง ๑๖ พรรษา และ ๑๒ พรรษา เท่านั้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ขณะทรงมีพระชนมายุ ๑๖ พรรษา

วันเยาวชนแห่งชาติ หน่วยงานและองค์กรต่างๆ จะจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเยาวชนให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ที่มีต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ เช่น กิจกรรมด้านวิชาการและส่งเสริมความรู้ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การแข่งขัน กีฬา ฯลฯ

ในฐานะที่นักเรียนจะเป็นเยาวชนในอนาคตอันใกล้นี้ และจะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ ควรมีความภูมิใจและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับภาระอันสำคัญนี้ ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน หมั่นแสวงหาความรู้และประสบการณ์ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการดำรงชีวิตของตนเอง และทำประโยชน์เพื่อสังคม ประเทศชาติต่อไป

ทุกวันนี้นักเรียนพร้อมที่จะเป็นเยาวชนที่ดีของชาติแล้วหรือยังมีอะไรต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่

วันงดสูบบุหรี่โลก ตรงกับวันที่ ๓๑ พฤษภาคมของทุกปี องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดให้มีวันงดสูบบุหรี่โลก เพื่อรณรงค์ให้คนทั่วโลกตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่ ซึ่งเป็นอันตรายต่อทั้งผู้สูบบุหรี่เองและผู้อยู่ใกล้ชิด

บุหรี่และควันบุหรี่เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด โรคถุงลมโป่งพอง และโรคหัวใจ องค์การอนามัยโลกระบุว่า ปัจจุบันทั่วโลกมีผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ประมาณ ปีละ ๓,๕๐๐,๐๐๐ คน ส่วนคนไทยที่มีอายุ ๑๑ ปีขึ้นไปสูบบุหรี่เป็นประจำมีประมาณ ๑๑,๒๐๐,๐๐๐ คน มีผู้เสียชีวิตจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ประมาณปีละ ๔๒,๐๐๐ คน หรือวันละ ๑๑๕ คน (สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมการแพทย์, ๒๕๓๙) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบุหรี่เป็นสาเหตุของการตายของคนเป็นจำนวนมาก แต่บุหรี่ไม่ได้มีผลร้ายต่อผู้สูบเท่านั้น ควันบุหรี่ยังทำลายสุขภาพของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดอีกด้วย

ดังนั้น นักเรียนควรร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการไม่สูบบุหรี่ต่อต้านการสูบบุหรี่ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่พิษภัยของบุหรี่ให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึง

นักเรียนคิดว่าจะทำอะไรได้บ้าง เพื่อรณรงค์ให้คนไทยเกิดค่านิยมในการไม่สูบบุหรี่

วันสิ่งแวดล้อมโลก ตรงกับวันที่ ๕ มิถุนายนของทุกปี องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดให้มีวันสิ่งแวดล้อมโลก ระหว่างวันที่ ๕-๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๕ เพื่อรณรงค์ให้คนทั่วโลกได้ร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมที่ถูกทำลาย ตลอดจนหาวิธีการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีจำกัด ให้คงอยู่นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จึงได้กำหนดให้วันที่ ๕ มิถุนายน ซึ่งเป็นวันแรกของการประชุมเป็นวันสิ่งแวดล้อมโลก

เราควรช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของโลก

ในวันสิ่งแวดล้อมโลกจะมีการจัดกิจกรรมเป็นพิเศษเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกและการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสังแวดล้อม แก้ไขปัญหาสังแวดล้อม นักเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว และตั้งปณิธานไว้เสมอว่า ในการดำเนินชีวิตประจำวัน นักเรียนจะระมัดระวังพยายามรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่นานที่สุด ประชาชนทุกคนต้องถือว่าเรื่องของสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องร่วมมือกันรักษาดูแลอยู่ตลอดเวลา ด้วยการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย พออยู่พอกิน พึ่งพาธรรมชาติ ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและรู้คุณค่า เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

นักเรียนคิดว่าในชีวิตประจำวันจะทำอะไรได้บ้างเพื่อเป็นการ
ช่วยรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การจัดกิจกรรมในวันสำคัญของสังคม ล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อการมี
ชีวิตที่ดี ให้คนในสังคมมีความสุข ดังนั้น การจัดกิจกรรมรณรงค์จึงมีใช้
เพียงแต่จะกระทำเพียงวันเดียว แต่ต้องช่วยกันกระทำอย่างจริงจังและ
ต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

วันสำคัญทางศาสนา

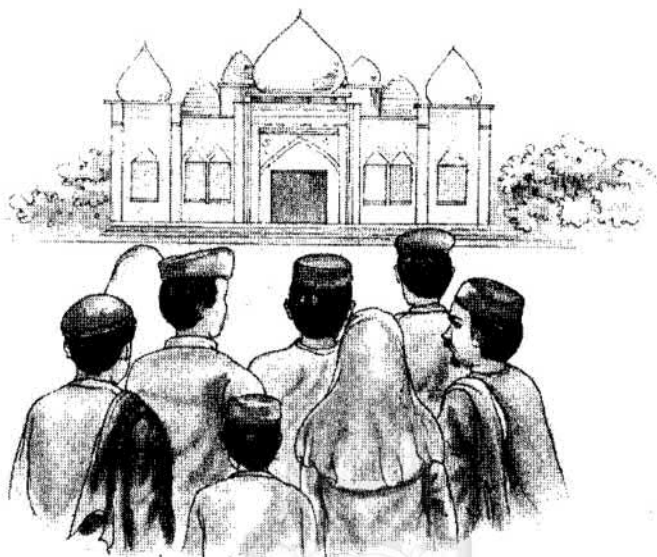
วันออกพรรษา

วันออกพรรษาเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๑๑ หรือประมาณกลางเดือนตุลาคม ในวันที่พระสงฆ์จะทำพิธีกรรมทางศาสนา
เรียกว่า ปวารณา หมายความว่า การยอมให้สงฆ์ด้วยกันกล่าวต่อกันได้ เพื่อ
แก้ไขปรับปรุงตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น หลังจากที่พระสงฆ์อยู่จำพรรษามาครบ ๓ เดือน
สำหรับพุทธศาสนิกชนจะมีกิจกรรมตักบาตรที่เรียกว่า ตักบาตรเทโวฯ ซึ่งมาจากคำว่า
เทโวโรหณะ บางแห่งเรียกว่า ตักบาตรดาวดึงส์ มีความหมายว่า เป็นวันที่พระพุทธเจ้า
เสด็จลงจากเทวโลก หลังจากเทศนาโปรดพุทธมารดา นอกจากนี้ พุทธศาสนิกชนจะมี
กิจกรรมทำบุญทอดกฐิน ภายหลังจากวันออกพรรษาแล้ว จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒

วันอีดิลอัฎฮา

วันอีดิลอัฎฮา เป็นวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม หลังการทำหัจญ์ ซึ่งตรงกับวันที่
๑๐ เดือน ๑๒ (ตามปฏิทินอิสลาม) ชาวมุสลิมทุกคนจะแต่งกายสวยงามเพื่อไปละหมาด
พร้อมกันที่มีสญูด หลังการละหมาดมุสลิมจะฟังคำสั่งสอน เมื่อจบแล้วก็จะจับมือ (สะลาม)
ขออภัยซึ่งกันและกันในเรื่องที่ได้กระทำผิดหรือล่วงเกินซึ่งกันและกันไว้ เช่น เด็กจับมือ
ขออภัยผู้ใหญ่ เป็นต้น

ในวันอีดิลอัฎฮาชาวมุสลิมที่มีฐานะดีจะเชือดสัตว์เป็นอาหาร (เรียกว่า กุรบาน) เพื่อเป็นการแสดงความภักดีต่อท่านอัลลอฮ์ เนื้อสัตว์ที่ทำกุรบานจะต้องแจกจ่ายให้คนยากจน เพื่อนบ้านและญาติ จะนำไปขายหรือแจกจ่ายให้แก่ผู้ที่มีเชื้อมุสลิมไม่ได้

คนมุสลิมไปละหมาดพร้อมกันที่มัสยิด

วันคริสต์มาส

วันคริสต์มาส เป็นวันสำคัญทางศาสนาคริสต์ ตรงกับวันที่ ๒๕ ธันวาคมของทุกปี ชาวคริสต์จะจัดงานฉลองตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม เพื่อเป็นการระลึกถึงการประสูติของพระเยซูผู้เป็นศาสดา ชาวคริสต์จะไปร่วมพิธีกรรมที่โบสถ์แล้วจัดงานกินเลี้ยง แจกของขวัญ ส่งบัตรอวยพรความสุขให้ผู้ที่เป็นที่รักและนับถือ ส่วนเด็กๆ จะรอคอยนักบุญซานตาคลอส ผู้ซึ่งแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีแดง มีหนวดสีขาว เดินหิ้วถุงของขวัญใบใหญ่ๆ มาแจกแก่พวกเขา

การจัดกิจกรรมทางศาสนพิธีในวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ นั้น เพื่อให้ศาสนิกชน ได้รำลึกถึงศาสดาและคำสั่งสอนของศาสนาที่ตนนับถือ เป็นการเตือนใจให้ยึดมั่นในการทำความดี ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา อันจะนำความสุขมาสู่ตนเองและสังคม

ชวนคิด ลองทำ

๑. นักเรียนคิดว่าความก้าวหน้าในการสื่อสารก่อให้เกิดผลดี ผลเสียอย่างไรบ้าง
๒. นักเรียนชอบเครื่องมือสื่อสารชนิดใดมากที่สุด เพราะเหตุใด
๓. ให้นักเรียนช่วยกันค้นคว้าว่าวันสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับทางสังคมและทางศาสนา มีวันอะไรอีกบ้าง ตรงกับเมื่อใด รวบรวมไว้เพื่อเป็นความรู้ และเมื่อถึงวันสำคัญนั้นๆ จะได้ปฏิบัติกิจกรรมและปฏิบัติตนให้เหมาะสม

๔. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาถึงวันสำคัญอื่นๆ เช่น วันพระ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันทiharผ่านศึก วันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ วันกาชาดสากล วันอนามัยโลก วันเอดส์โลก ฯลฯ ในหัวข้อต่อไปนี้ แล้วนำมารายงานในชั้นเรียน

- ตรงกับเมื่อใด
- สำคัญอย่างไร
- มีความเป็นมาอย่างไร
- ควรทำกิจกรรมอะไรบ้าง
- มีความคิดเห็นอย่างไร

คณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
สุขศึกษาและสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

๑. อธิปไตยกรวิชาการ	ที่ปรึกษา
๒. รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายเลี่ยม พูลเอี่ยม)	ที่ปรึกษา
๓. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ	ที่ปรึกษา
๔. นายแพทย์วิวัฒน์ โรจนพิทยากร	ประธานกรรมการ
๕. แพทย์หญิงโณมศรี โฆษิตชัยวัฒน์	กรรมการ
๖. นางรัชนี นพรัตน์เขต	กรรมการ
๗. นายมานพ ถนอมศรี	กรรมการ
๘. นางภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์	กรรมการ
๙. นางสุขุมล เกษมสุข	กรรมการ
๑๐. นายจำรัส ดวงธิดา	กรรมการ
๑๑. นายประเสริฐศิริ สุขะวัธนกุล	กรรมการ
๑๒. นางสาวละออทอง อัมรินทร์รัตน์	กรรมการ
๑๓. นางสาวสุรีพันธ์ เกียนวัฒนา	กรรมการ
๑๔. นางภมรรัตน์ อัสวเสนา	กรรมการ
๑๕. นางนิรชา อัสวธีรากุล	กรรมการ
๑๖. นางสาวพัชริน คุณคำชู	กรรมการ
๑๗. นายสมคิด เจริญสกุลชัยพร	กรรมการ
๑๘. นายดวงชัย ผลชีวิน	กรรมการ
๑๙. นางสุกัญญา งามบรรจง	กรรมการ
๒๐. นางวันเพ็ญ สุทธากาศ	กรรมการ
๒๑. นางบุญสม น้ำเจริญ	กรรมการ
๒๒. นายเอนก รัตนปิยะภากรณ์	กรรมการ
๒๓. นางระวีวรรณ ภาคพรต	กรรมการ
๒๔. นางสาวระเบียบ กิตติมากุลนเรศ	กรรมการและเลขานุการ
๒๕. นายสว่าง วงศ์ฟ้าเลื่อน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๖. นางจิตรลดา สิงห์มนต์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๗. นางสาวนันทรัตน์ พรหมวิเศษ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะผู้เขียน

นายแพทย์วิวัฒน์ โจนพิทยากร
แพทย์หญิงโณมศรี โฆษิตชัยวัฒน์
นางภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์
นายจรัส ดวงธิสาร
นางสาวละออทอง อัมรินทร์รัตน์
นางภมรรัตน์ อัสวเสนา
นางสาวพัชริน คุณคำชู
นายเอนก รัตน์ปิยะภากรณ์

นางรัชนี นพรัตน์เขต
นายมานพ ถนอมศรี
นางสุขุมาล เกษมสุข
นายประเสริฐศิริ สุขะวัธนกุล
นางสาวสุรีพันธ์ เกียนวัฒนา
นางนิรชา อัสวธิรากุล
นางวันเพ็ญ สุทธากาศ

บรรณาธิการที่ปรึกษา

นางวันเพ็ญ สุทธากาศ

บรรณาธิการ

นางบุญสม น้ำเจริญ
นางสาวระเบียบ กิติมากุลนเรเดช

ผู้จัดทำภาพประกอบและออกแบบปก

องค์การค้ำของคุรุสภา

ผู้ออกแบบหนังสือ

องค์การค้ำของคุรุสภา

ขอขอบคุณผู้เอื้อเฟื้อภาพประกอบ

๑. สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
 ๒. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 ๓. สำนักงานรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร
 ๔. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ
 ๕. โรงพยาบาลบาราศนราดูลู
 ๖. องค์การเภสัชกรรม
 ๗. องค์การค้ำของคุรุสภา
 ๘. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
 ๙. หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
 ๑๐. เด็กหญิงพรรณนิสา ปราณีประชาชน โรงเรียนสาธิต มศว. ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
- ศึกษาศาสตร์พาณิชย

ฉบับที่ ๖

ISBN 974-01-2280-9

9 789740 122807

ราคา 35.00 บาท

ศึกษานิเทศก์พาณิชย์

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

นายวิชัย พิชิตกุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๔๔๐๐๔๖๐

